

วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความ

เสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

CRITICAL ANALYSIS OF PROBLEMS IN THE ENFORCEMENT OF
THE ACT ON LIABILITY FOR INJURY CAUSED
BY DEFECTIVE PRODUCTS, B.E. 2551 (2008)

จุกরণย์ บุญอุ่ม

JUKRAPONG BUN-UM

จัดทำขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของงานศึกษาค้นคว้าอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

พ.ศ. 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม

วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความ
เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

**CRITICAL ANALYSIS OF PROBLEMS IN THE ENFORCEMENT OF
THE ACT ON LIABILITY FOR INJURY CAUSED
BY DEFECTIVE PRODUCTS , B.E. 2551 (2008)**

จักรพงษ์ บุญอ่ำ

JUKRAPONG BUN-UM

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

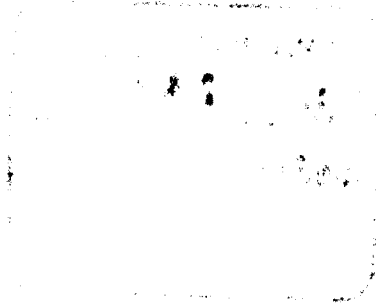
บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

พ.ศ. 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม

**CRITICAL ANALYSIS OF PROBLEMS IN THE ENFORCEMENT OF
THE ACT ON LIABILITY FOR INJURY CAUSED
BY DEFECTIVE PRODUCTS , B.E. 2551 (2008)**

JUKRAPONG BUN-UM

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAWS
GRADUATE SCHOOL
SRIPATUM UNIVERSITY**

2009

COPYRIGHT OF GRADUATE SCHOOL SRIPATUM UNIVERSITY

เลขทะเบียน **148493**
วันรับ - 2 ต.ค. 2554
เลขเรียก

ชื่อหัวข้อวิทยานิพนธ์

วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบ
เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551
CRITICAL ANALYSIS OF PROBLEMS IN THE
ENFORCEMENT OF THE ACT ON LIABILITY
FOR INJURY CAUSED BY DEFECTIVE
PRODUCT, B.E. 2551 (2008)

นักศึกษา

นายจักรพงษ์ บุญอ่ำ

รหัสประจำตัว 49503639

หลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ

คณะ

บัณฑิตวิทยาลัย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.นิพันธ์ จิตะสมบัติ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม อนุมัติให้นำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

[Handwritten signature]

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.นิตินัย ตันพานิช)

1 ก.ย. 2551

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Handwritten signature]

ประธานกรรมการ

(ดร.ชนะ รุ่งโรจน์ชนกุล)

[Handwritten signature]

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินัย ฉ นกร)

[Handwritten signature] กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นิพันธ์ จิตะสมบัติ)

วิทยานิพนธ์เรื่อง	วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551
คำสำคัญ	สินค้า ไม่ปลอดภัย / ปัญหาการบังคับใช้
นักศึกษา	นายจักรพงษ์ บุญอ่ำ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รศ.ดร.นิพันธ์ จิตะสมบัติ
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะวิชา	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2552

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติขึ้นเพื่อให้เป็นกฎหมายโดยตรงว่าด้วยความรับผิดในสินค้าไม่ปลอดภัย (Product Liability) เช่นเดียวกับในต่างประเทศ ซึ่งเป็นกฎหมายใหม่ที่ยังไม่เคยปรากฏหลักเกณฑ์ในการตีความ เพื่อพิจารณาทางศาลมาก่อน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เพื่อนำเสนอแนวทางในการพิจารณาหลักเกณฑ์ ลดปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย โดยการศึกษาวิจัยเอกสาร จากตำรา คำอธิบายกฎหมาย บทความและคำพิพากษาของศาล โดยผลจากการศึกษาวิเคราะห์พบปัญหาหลายประการ กล่าวคือ 1) ด้านความไม่ครอบคลุม คือให้อำนาจนายกรัฐมนตรีนประกาศกฎกระทรวงยกเว้นไม่ใช้บังคับแก่สินค้าบางชนิด โดยไม่ให้มีอำนาจเพิ่มเติมสินค้าที่จะใช้บังคับ, การไม่คุ้มครองถึงความเสียหายบางประเภท เช่น จากคลื่นโทรศัพท์, สินค้าจากการทำประมง, ความเสียหายที่ได้รับต่อจิตใจและทรัพย์สิน ไม่ว่าจะมีความรุนแรงหรือมีจำนวนมากเพียงใด จำเป็นต้องได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัยประกอบด้วย จึงจะได้รับความคุ้มครอง 2) ด้านความไม่ชัดเจน เช่น ไม่กำหนดว่า ค่าเตือน วิธีใช้ เก็บรักษาสินค้า จะให้ใช้อ้างอิงหลักเกณฑ์จากหน่วยงานใด, นิยามคำว่า “ผลิต” หมายความว่า การคัดเลือก แบ่งบรรจุสินค้าด้วย แม้ไม่อาจส่งผลให้สินค้าเกิดความไม่ปลอดภัยได้ก็ตาม ทำให้ผู้ขายที่ทำการคัดเลือก ผู้แบ่งบรรจุเกิดความรับผิดในฐานะผู้ผลิตสินค้า โดยไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง, ไม่มีหลักเกณฑ์กำหนดว่า ผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากอยู่บริเวณใกล้เคียง (Bystander) ซึ่งไม่ได้ใช้สินค้าจะต้องมีภาระการพิสูจน์เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองหรือไม่อย่างไร ผู้ประกอบการสามารถประกาศยกเว้นความรับผิดไว้ล่วงหน้าได้เพียงใด และมีเหตุยกเว้นความ

รับผิดชอบสำหรับกรณีนี้อย่างไร, การให้นำบทบัญญัติจากกฎหมายฉบับอื่น ที่ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่ามาใช้บังคับได้ขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการเปรียบเทียบ เนื่องจากในกฎหมายแต่ละฉบับมีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้เสียหายทั้งที่มากกว่าและที่น้อยกว่าปะปนกันอยู่ การนำมาใช้ประกอบกันก็ยิ่งติดขัดด้วยหลักเกณฑ์การพิสูจน์ความรับผิดแตกต่างกัน 3) ด้านความเป็นธรรม เช่น ผู้ชายได้รับการยกเว้นไม่ต้องรับผิด แม้ว่าจะมีส่วนกระทำความผิด, ผู้นำเข้าต้องร่วมรับผิดซ้ำซ้อนกับผู้ผลิต แม้ว่าผู้ผลิตจะมีสำนักงานสาขาหรือตัวแทนอยู่ในประเทศไทยด้วย, การพิจารณาค่าเสียหายเชิงลงโทษ โดยคำนึงถึงสถานะทางการเงินของผู้ต้องรับผิด อาจเป็นการเลือกปฏิบัติไม่เท่าเทียมกัน แม้ว่าผู้เสียหายที่มีส่วนผิดก็ยังมีสิทธิได้รับค่าเสียหายเชิงลงโทษด้วย อาจถือได้ว่าเป็นการเลือกลงโทษผู้ประกอบการแต่ฝ่ายเดียว 4) ด้านขาดมาตรการคู่ขนานเชิงป้องกันความเสียหาย เช่น ขาดศูนย์เฝ้าระวังและตรวจสอบสินค้าที่ไม่ปลอดภัย การประนีประนอมยอมความ การถอนฟ้องคดี ทำให้ผู้บริโภคที่มีโชครู่ความในคดี ไม่ทราบถึงข้อเท็จจริงและไม่อาจป้องกันตัวก่อนจะเกิดความเสียหาย การขาดมาตรการเพื่อบรรเทาความเสียหายระหว่างดำเนินคดีหรือบังคับคดี, กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยยังไม่รองรับกับค่าเสียหายทางจิตใจและค่าเสียหายเชิงลงโทษ จึงไม่สามารถทำประกันภัยความเสี่ยงได้ 5) ด้านความไม่สอดคล้องกับกฎหมายอื่น เช่น การไม่นำเหตุยกเว้นความรับผิดเนื่องจากความรู้และเทคโนโลยีขณะผลิต ไม่สามารถพิสูจน์ทราบถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้ (State of the Art Defense) มาใช้ อาจเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องรับผิด เป็นอุปสรรคในการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ออกสู่ตลาด ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในมาตรฐานของกฎหมายไทย, ความลักลั่นแตกต่างกับกฎหมายวิธีสบัญญัติที่เกี่ยวข้องในเรื่องยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมฟ้องคดีและจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ เกิดความสับสนต่อการดำเนินคดี 6) ด้านผลกระทบทางสังคมต่อผู้ประกอบการขนาดเล็ก เช่น ผู้ค้าปลีกรายย่อยและเกษตรกร เกิดภาระและต้นทุนค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และอาจไม่สามารถพัฒนาศักยภาพการแข่งขันในตลาดได้ หากขาดมาตรการสนับสนุนจากภาครัฐ ผลจากการศึกษาพบถึงปัญหาดังกล่าว วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้นำเสนอแนวทางในการพิจารณา เพื่อลดปัญหาอันเป็นอุปสรรคในการบังคับใช้ ให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นธรรมสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

THESIS TITLE	CRITICAL ANALYSIS OF PROBLEMS IN THE ENFORCEMENT OF THE ACT ON LIABILITY FOR INJURY CAUSED BY DEFECTIVE PRODUCTS, B.E. 2551(2008)
KEYWORD	DEFECTIVE PRODUCT / PRODUCT LIABILITY
STUDENT	MR. JUKRAPONG BUN-UM
THESIS ADVISOR	ASSOC. PROF. DR. NIPANT CHITASOMBAT
LEVEL OF STUDY	MASTER OF LAW
FACULTY	GRADUATE SCHOOL SRIPATUM UNIVERSITY
YEAR	2009

ABSTRACT

The Act on Liability for Injury Caused by Defective Products B.E. 2551 (hereinafter “ALICDP”) was enacted with an intention to be a specific law for product liability in compliance with international legal standard. Being new legislation, the existing court interpretations may be insufficient to accommodate a need. This thesis aims to provide legal analysis to reduce problems of interpretation derived from an application of this legislation. It conducts on methodology of documentary research surveying on textbooks, legal commentaries, articles and interpretations of court cases. Upon survey, it finds numerous legal problems taken place from: 1) Incomprehension: ALICDP prescribes that Prime Minister empowers to issue Ministerial Rules and Regulations to exclude certain numbers of goods and products itemized thereof, but not to include additional goods and products. It also stipulates that he empowers to exclude certain kinds of damages resulted by defective products, such as telephone waves and fishery products, and damages causing emotional distress and personal property in any degree directing to people’s life, physical body, and well-being. 2) Obscurity: ALICDP does not specify which governmental agency is responsible for establishing standards of labeling, writing instruction, and warning. In accordance with the use of term “manufacturing”, it embraces acts of selection, packaging and re-packaging. Though such acts may not render any defect

in products, the seller is still liable. It raises question of practicality whether a bystander who does not withhold or exploit such products has a burden of proof. Thus, manufacturers or producers may raise condition of disclaimer to exclude them for liability; ALICDP provides that other relating laws with more protection can be applied. Still, certain approaches in making comparison are needed in proving liability. 3) Justification: ALICDP exempts seller from liability but not limits to importer regardless the manufacture or producer may have its branch or subsidiary in this territory. In regard to punitive damages, ALICDP provides that it rests upon court's consideration to impose more or less compensation depending on the defendant's financial status and different level of defendants. 4) Lacks of Parallel Measures: ALICDP does not establish a forum or center for inspection, mitigation, and withdrawal of parties. This renders any other consumers wishing to enter into the litigation lack of knowledge of the case. It also lacks of measures for damage relief while the case in process and being enforced. Last, insurance law does not embrace or consider such compensation for emotional distress and punitive damages. 5) Inconsistency of Laws: ALICDP does not refer to "State of the Art Defense" in its context. This may render defendants unfairness and obstruct innovation and invention into the market. In addition, its procedure involving in exemption of court fees may lead to confusion. 6) Impact to Small Business: small business owners and those in agricultural sectors gain increasing costs, diminishing them an opportunity to enter into competitive market.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยพระคุณจากบุคคลผู้อยู่เบื้องหลังหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. นิพันธ์ จิตะสมบัติ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา ชี้แนะสำนวนการเขียน ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์หลายประการ และมีส่วนสำคัญผลักดันวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์ ณ นคร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้กรุณาชี้แนะ ให้ข้อคิดที่สำคัญ รวมทั้งการพิจารณากฎหมายในหลายมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งมีความหมายสำคัญยิ่งต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และท่านยังได้เมตตาแปลชื่อหัวข้อวิทยานิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ ดร.ชนะ รุ่งโรจน์ธนกุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์กรุณาชี้แนะแนวทางในการทำวิจัย และรูปแบบการเขียนบทวิเคราะห์ รวมทั้งช่วยเรียบเรียงบทคัดย่อภาษาอังกฤษด้วยความเมตตาต่อผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์พิชัย พันภัย ได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำ ดิชมที่เป็นประโยชน์ อาจารย์ชัชวรินทร์ ธรรมอมรพงศ์ ซึ่งให้ความกรุณาช่วยเหลือผู้วิจัยและนักศึกษาในทุกด้านอย่างดียิ่งตลอดเวลาที่ศึกษา คณาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหงและมหาวิทยาลัยศรีปทุมทุกท่านที่ได้สอนความรู้กฎหมายในการศึกษาระดับนิติศาสตรบัณฑิตและนิติศาสตรมหาบัณฑิต อันเป็นพื้นฐานให้ผู้วิจัยสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ มหาวิทยาลัยศรีปทุมที่เปิดโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งบุคลากรที่เอื้อเพื่อให้ความช่วยเหลือด้วยไมตรีจิต เพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกคนที่สร้างความประทับใจและความทรงจำที่ดีระหว่างศึกษา

ในด้านข้อมูลเนื้อหาขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ จันทโรภากร ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับแรงบันดาลใจจากงานวิจัยของท่าน ศาสตราจารย์สุยม สุภณิตย์ ดร. นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์ ท่านปิยะกุล บุญเพิ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้อาศัยตำรา ผลงานของท่านเหล่านี้เป็นแกนหลักในการจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งท่านเจ้าของผลงานเขียนงานวิจัย ตำรา บทความที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาค้นคว้า และไม่อาจเอ่ยนามกราบขอบพระคุณทุกท่านได้ครบถ้วนในที่นี้

กราบขอบพระคุณมารดา ที่เป็นกำลังใจหลักสำคัญให้ผู้วิจัยมุ่งทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ

สุดท้ายผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตราพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แทนประชาชนคนไทยทุกคน

จักรพงษ์ บุญอ่ำ

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.4 สมมติฐาน.....	7
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 ทฤษฎี แนวคิด ความหมาย และพัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability).....	9
2.1 ทฤษฎี แนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับ Product Liability.....	9
2.1.1 ทฤษฎีความผิดทางสัญญา.....	9
2.1.2 ทฤษฎีความรับผิดทางละเมิด.....	13
2.2 ความหมายของ Product Liability.....	19
2.3 พัฒนาการของกฎหมายว่าด้วย Product Liability	21
2.3.1 สหราชอาณาจักร.....	21
2.3.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	35
2.3.3 ประเทศฝรั่งเศส.....	48
2.3.4 ประเทศเยอรมัน.....	53
2.3.5 ประเทศญี่ปุ่น.....	56

3	กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability).....	60
3.1	กฎหมายว่าด้วย Product Liability ภายในประเทศ.....	60
3.1.1	กฎหมายโดยตรงว่าด้วย Product Liability.....	60
	พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ ปลอดภัย พ.ศ. 2551.....	60
3.1.2	กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับ Product Liability.....	68
3.1.2.1	กฎหมายวิธีสบัญญัติ.....	68
	พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551.....	68
3.1.2.2	กฎหมายสารบัญญัติ.....	72
	1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะซื้อขาย.....	72
	2) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด.....	73
3.1.3	กฎหมายที่มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวข้องกับ Product Liability.....	75
3.1.3.1	พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522	75
3.1.3.2	พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530.....	77
3.1.3.3	พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535.....	79
3.1.3.4	พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551.....	82
3.1.3.5	พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541.....	87
3.1.3.6	ความผิดฐานปลอมปนอาหาร ยา เครื่องอุปโภคบริโภค ตาม ประมวลกฎหมายอาญา.....	91
3.2	กฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ.....	92
3.2.1	นโยบายของกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในประเทศกลุ่ม สหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น.....	92
3.2.2	สาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ....	94
3.2.2.1	กลุ่มสหภาพยุโรป	94
3.2.2.2	ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	99
3.2.2.3	ประเทศญี่ปุ่น.....	104

บทที่	หน้า
4 วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	109
4.1 วิเคราะห์หลักการของกฎหมาย.....	110
4.1.1 นโยบายและหลักการพื้นฐาน.....	110
4.1.2 ข้อพิจารณาในอารัมภบท.....	112
4.1.3 หลักเกณฑ์ให้ความคุ้มครองผู้บริโภค.....	113
4.1.4 การบรรลุนิติประสงค์ของกฎหมาย.....	114
การแก้ไขปัญหาที่มีอยู่เดิม.....	114
4.1.5 ลักษณะของกฎหมาย.....	130
4.2 วิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมาย.....	134
4.2.1 สาระสำคัญของกฎหมาย.....	134
4.2.2 ข้อควรพิจารณาเพิ่มเติมจากบทบัญญัติ.....	182
4.3 วิเคราะห์ผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้อง.....	199
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	207
5.1 บทสรุป.....	207
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	232
บรรณานุกรม.....	243
ภาคผนวก.....	250
ก. Directive 85/374/EEC.....	250
ข. The Restatement of Torts (Third).....	257
ค. The Product Liability Law (Law No. 85,1994).....	264
ง.พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.....	268
ประวัติผู้วิจัย.....	275

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบัน สินค้าอุปโภคบริโภคได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์ในหลากหลายรูปแบบ อาจมีสินค้าบางอย่างที่ขาดความปลอดภัยอย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะด้วยเหตุที่ผู้ผลิตจงใจลดต้นทุนการผลิต ความประมาทเลินเล่อในกระบวนการผลิต การขาดเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตอันเหมาะสม หรือด้วยเหตุปัจจัยอื่นๆ ซึ่งสินค้าที่ขาดความปลอดภัยเหล่านั้น อาจจะทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของประชาชนทั่วไป ตัวอย่างโศกนาฏกรรมจากสินค้าไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2551 กรณีบริษัทซานลู กรุ๊ปในประเทศไทยผลิตนมผงสำหรับทารกปนเปื้อนสารเมลามีน (Melamine)¹ ที่ใช้ในการผลิตพลาสติกและแก้ว เพื่อให้นมผงมีความเข้มข้นตามมาตรฐานที่กำหนดและส่งออกขายไปทั่วโลก เป็นเหตุให้เด็กทารกล้มป่วยหลายพันคนและเสียชีวิตอีกจำนวนมาก ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในหลายมิติ กล่าวคือ สินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยต่อการอุปโภคบริโภคยังคงมีวางขายทั่วไปตามท้องตลาด ซึ่งผู้บริโภคไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะตรวจสอบทราบเพื่อเลือกซื้อได้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย อาจก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงถึงแก่ชีวิต หรือสร้างความเสียหายในวงกว้าง มาตรการเฝ้าระวังและตรวจสอบจากภาครัฐ แม้ในประเทศที่พัฒนาแล้ว ก็ยังขาดประสิทธิภาพเพียงพอต่อการป้องกันอันตรายได้อย่างทันทั่วถึง เมื่อเกิดความเสียหายครั้งร้ายแรง จึงจะเกิดแรงกระตุ้นให้สังคมเกิดความตื่นตัวและสำเนียงถึงอันตรายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมากขึ้น รวมทั้งความสำคัญของกฎหมาย ซึ่งจะมีบทบาทต่อการทำหน้าที่คุ้มครองและเยียวยาผู้ได้รับความเสียหาย อันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

---

¹ กลุ่มพัฒนาระบบบริหารกระทรวงยุติธรรม. สำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม. (2008). *สารเมลามีน มหันตภัยใกล้ตัว* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.ops.moj.go.th/mini108/inner.php?section=mini108_km&view=detail&id=2360 [2009, January 25]. “สารเมลามีน จัดเป็นสารอินทรีย์ มีสารฟอร์มัลดีไฮด์ หรือ ฟอร์มัลลิน เป็นส่วนประกอบมีในโคโรเจนสูงถึง 66% เป็นผงสีขาว ลักษณะคล้ายนมผง เมื่อนำไปละลายน้ำ หรือผสมในนมจะตรวจพบปริมาณในโคโรเจนสูง ซึ่งการจะตรวจว่าน้ำนมมีโปรตีนสูงหรือไม่ จะวัดจากค่าของในโคโรเจน ดังนั้น ถ้าผสมสารเมลามีนซึ่งมีในโคโรเจนสูงเข้าไปในน้ำนมจะถูกทำให้เข้าใจว่าน้ำนมมีโปรตีนสูง ซึ่งไม่เป็นความจริง”

ภัยให้ได้มาซึ่งการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่เป็นธรรม

จากการศึกษาแนวความคิดทางกฎหมาย ในการกำหนดว่าความเสียหายที่เกิดขึ้น ควรอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้ใด วิธีการเพื่อพิสูจน์ความรับผิดชอบดังกล่าวควรมีหลักเกณฑ์อย่างไร เพื่อชดใช้เยียวยาผู้เสียหายนั้น พบว่ามีวิวัฒนาการมาจากทฤษฎีความรับผิดชอบทางกฎหมายหลายทฤษฎีด้วยกัน โดยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อความรับผิดชอบคือ ทฤษฎีความรับผิดชอบทางละเมิด ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องไปกับยุคสมัยและสภาพสังคมโลก

ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law ทฤษฎีความรับผิดชอบทางละเมิดมี 2 แนวความคิดที่สำคัญ กล่าวคือ แนวคิดที่หนึ่ง ในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรม² มินยัวเพื่อสนองตอบต่อความเจริญของภาคการผลิต คือ ทฤษฎีความผิด (Fault Theory) โดยถือว่าความรับผิดชอบจะต้องเกิดจากผู้กระทำมีเจตนา หรือประมาทเลินเล่อในการกระทำ (No Liability Without Fault)³ หลักการดังกล่าวส่งเสริมเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมถือว่าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันในการทำสัญญา (Freedom of Contract) เป็นหน้าที่ของผู้ซื้อ ที่ต้องใช้วิจารณญาณเลือกซื้อ ด้วยความระมัดระวังตามหลัก “Caveat Emptor”⁴ หมายความว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง” และเมื่อเป็นผู้เลือกยอมอยู่ในวิสัยที่ต้องรับผลเสียหายจากการเลือกนั่นเอง⁵ ทฤษฎีดังกล่าวมีอิทธิพลต่อหลักกฎหมายความรับผิดชอบทางละเมิดอย่างกว้างขวาง รวมทั้งปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิดของไทย⁶ แนวคิดที่สองในยุคก่อนคริสตวรรษที่ 19 ถือว่า เมื่อเกิดความเสียหายต้องได้รับการชดใช้ มีหลักการให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคล ในอันที่จะไม่ถูกทำให้เสียหาย มุ่งพิจารณาถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยไม่วิเคราะห์ถึงองค์ประกอบภายในจิตใจของผู้กระทำว่าจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ ประกอบกับอิทธิพลของศาสนาที่เข้ามามีบทบาทต่อกฎหมายบ้าน

² วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2009). *การปฏิวัติอุตสาหกรรม* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://th.wikipedia.org/wiki/> [2009, January 25].

“...การปฏิวัติอุตสาหกรรม เป็นวลีที่นักประวัติศาสตร์ใช้เรียกเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิต จากแรงงานคนและสัตว์ มาเป็นเครื่องจักรกลผลิตสินค้าในระบบโรงงานอุตสาหกรรม เริ่มในสหราชอาณาจักร และแพร่ขยายไปยังประเทศยุโรปและชาติตะวันตกอื่นๆ เป็นเหตุการณ์สำคัญที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมโลก โดย ระยะเวลา ประมาณปี ค.ศ. 1760 - 1860 เรียกว่า “สมัยแห่งพลังไอน้ำ” ระยะเวลาที่สอง ประมาณปี ค.ศ. 1860 - 1914 เรียกว่า “การปฏิวัติอุตสาหกรรมยุคเหล็กกล้า”...”

³ สุขุม ศุภนิษฐ์. (2532). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ. หน้า 8.

⁴ Black’s Law Dictionary. (1991). Abridged Sixth Edition. *Caveat Emptor* or Let the buyer beware. This maxim summarizes the rule that a purchaser must examine, judge, and test for himself. This maxim is more applicable to judicial sales, auctions, and the like, than to consumer goods where strict liability, warranty, and other consumer protection laws protect the consumer-buyer.

⁵ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2521). *การควบคุมโฆษณาเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค*. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 10(2), หน้า 245-246.

⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่า ผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน”

เมือง จึงได้ถือว่าผู้ละเมิดประพฤติผิดต่อศีลธรรมด้วย⁷

ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ในยุคปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 แนวคิดที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดคือ ทฤษฎีรับภัย (Théorie du Risque Créé) ถือว่าเมื่อมนุษย์ได้กระทำการใด ๆ แล้ว ย่อมเป็นการเสี่ยงภัย คืออาจเกิดผลดีหรือผลร้ายก็ได้ ผู้กระทำต้องรับผลแห่งการเสี่ยงภัยนั้น ทฤษฎีนี้มุ่งคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย ไม่ว่าจะการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นจะถูกหรือผิด⁸

ยุคปัจจุบัน ภายใต้ความเชื่อพื้นฐานว่า พ่อค้าผู้ประกอบการอยู่ในฐานะที่มีอำนาจต่อรองเหนือกว่าผู้บริโภค นโยบายการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค จึงเป็นที่ยอมรับถึงความสำคัญและมีความจำเป็นในการจัดให้มีแก่พลเมือง ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองผู้ใช้เสียหาย โดยใช้หลักทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)(ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Strict Liability”) ถือว่า เมื่อผู้กระทำก่อให้เกิดความเสียหายที่หลีกเลี่ยงไม่ได้แก่คนในชุมชน ผู้กระทำต้องรับผิดโดยไม่คำนึงถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อและไม่ว่าผู้กระทำจะรู้หรือไม่รู้ถึงการกระทำนั้นก็ตาม⁹ ทฤษฎี Strict Liability ได้รับการยอมรับถึงความสอดคล้องต่อแนวความคิดของการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ในสภาพของสังคมปัจจุบัน ที่มีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสินค้ามากขึ้น ผู้เสียหายไม่มีความสามารถเพียงพอ ในการตรวจสอบและพิสูจน์ได้ถึงความจงใจ หรือประมาทของผู้ต้องรับผิด ส่งผลต่อการได้รับชดเชยเยียวยาค่าสินไหมทดแทน ทำให้เกิดพัฒนาการครอบคลุมไปใช้แก่ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าอย่างกว้างขวาง ในประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศ เช่น ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ได้พัฒนาหลักกฎหมายไปใช้แก่ความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นที่รู้จักกันในชื่อหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Product Liability”)

กฎหมายว่าด้วย Product Liability ในหลายประเทศ ส่วนใหญ่มีนโยบายรักษาสมดุลผลประโยชน์ระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค โดยมีหลักการไปในทิศทางเดียวกัน หมายถึง การรับผิดทางแพ่งของผู้ผลิตสินค้า เพื่อความเสียหายในชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สิน ของบุคคลอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย และไม่นำมาใช้แก่ความเสียหาย ที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง ถือเป็นความรับผิดในทางละเมิด และผลกระทการพิสูจน์ไปให้แก่ผู้ที่ต้องรับผิด โดยไม่ต้องพิจารณาว่า ผู้ที่ต้องรับผิดนั้น ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

⁷ สุขุม ศุภนิคย์. *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด*. อ่างแล้ว , หน้า 7-8.

⁸ จี๊ด เศรษฐบุตร. (2545). *หลักกฎหมายแพ่ง ลักษณะละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 105.

⁹ ไพจิตร ปุญญพันธ์. (2548). *คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 11 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ. หน้า 3.

ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือไม่ แต่เน้นความชำรุดบกพร่องของสินค้าผู้เสียหายจึงมีหน้าที่พิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องและเป็นผลให้เกิดความเสียหายขึ้น เพื่อยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าและคุ้มครองผู้บริโภค¹⁰

กฎหมายว่าด้วย Product Liability ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการค้าระหว่างประเทศ บางประเทศยกมาเป็นเหตุใช้แก่สินค้าที่นำเข้ามาจากประเทศคู่ค้า ในลักษณะเป็นเครื่องมือกีดกันทางการค้าที่ชอบด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ¹¹

สำหรับสภาพกฎหมายไทย แต่เดิม ยังไม่มีกฎหมายโดยตรงต่อความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น การเรียกร้องให้ชดเชยเยียวยาความเสียหายสามารถทำได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1) สัญญา ผู้ขายมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า¹² แต่มีข้อจำกัดที่สำคัญ คือ ผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องให้ผู้ผลิต ซึ่งไม่ใช่ผู้ขายสินค้าให้รับผิดชอบได้ และผู้เสียหายที่ไม่ได้เป็นผู้ซื้อสินค้า ไม่ถือเป็นคู่สัญญาซื้อขาย ไม่อาจใช้สิทธิเรียกร้องในลักษณะนี้ได้

2) ละเมิด ผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคและบุคคลอื่น แต่มีข้อจำกัดที่สำคัญ คือ ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่า ผู้ผลิตจงใจหรือประมาทเลินเล่อในกระบวนการผลิตส่วนใดและความเสียหายที่ได้รับ เกิดขึ้นจากความผิดปกติหรือชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น ซึ่งจากสภาพการผลิตสินค้าในปัจจุบัน เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อกระบวนการผลิตสินค้าในเชิงอุตสาหกรรมมากขึ้น เทคนิคสำหรับใช้ในการผลิตถูกเก็บเป็นความลับที่มีมูลค่าทางการค้าเพื่อป้องกันการลอกเลียนแบบ ความสามารถของผู้เสียหายที่จะเข้าถึงข้อมูลการผลิตสินค้าเป็นไปได้ยาก และอาจไม่สามารถพิสูจน์ได้ ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ส่งผลให้ผู้เสียหายอาจไม่ได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่เป็นธรรม

ในอดีตประเทศไทยได้ทำการศึกษาถึงความจำเป็นในการมีกฎหมายโดยตรงว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมาเป็นเวลานาน แต่ด้วยเหตุความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทำให้ร่างกฎหมายเรื่องดังกล่าวยังไม่ผ่านการพิจารณาออกมาบังคับใช้เป็นกฎหมาย กระทั่งในสมัยรัฐบาลของพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ตราพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ประกาศ

¹⁰ อนันต์ จันทโรภากร. (2544). *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความปลอดภัยอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. เสนอต่อที่ประชุมนิติศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 2. ม.ป.ท. หน้า 16 -17.

¹¹ สุขุม สุขนิคย์. (2544). *คำอธิบายกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ (Product Liability)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:วิญญูชน. หน้า 19.

¹² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 “ ในกรณีที่ ทรัพย์สิน ซึ่ง ขายนั้น ชำรุดบกพร่อง อย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคา หรือ เสื่อมความเหมาะสม แก่ประโยชน์ อันมุ่งจะใช้ เป็นปกติ กิติ ประโยชน์ที่มุ่งหมาย โดยสัญญา กิติ ท่านว่า ผู้ขาย ต้องรับผิดชอบความที่กล่าวมา ในมาตรานี้ ย่อมใช้ได้ ทั้งที่ ผู้ขาย รู้อยู่แล้ว หรือ ไม่รู้ว่า ความชำรุดบกพร่องมีอยู่”

ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 ให้มีผลใช้บังคับในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 โดยให้เหตุผลในการประกาศใช้ว่า การผลิตสินค้าในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น เป็นการยากที่ผู้บริโภคจะตรวจสอบพบความไม่ปลอดภัยอันอาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค หรือบุคคลอื่น ซึ่งการฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายตามหลักทั่วไปมีความยุ่งยาก ผู้เสียหายมีภาระในการ พิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า สมควรให้มีกฎหมายโดยตรง นำ หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ ทำให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า และได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรม¹³

โดยสาระสำคัญกำหนดความรับผิดและผู้ต้องรับผิด ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคไว้หลายประการ คือ

- (1) ด้านความครอบคลุม ใช้บังคับแก่สินค้าเกือบทุกประเภทในท้องตลาด¹⁴ ยกเว้น ไม่นำมาใช้แก่ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้านั่นเอง¹⁵
- (2) ด้านหลักความรับผิดและการพิสูจน์ความผิด กำหนดผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด ให้ผู้ประกอบการรับผิดแม้มิได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อ ตามหลัก Strict Liability¹⁶
- (3) ด้านเพิ่มอำนาจต่อรองให้แก่ผู้บริโภคโดยทางอ้อม โดยข้อตกลงยกเว้นความรับผิดของผู้ต้องรับผิดจะใช้บังคับไม่ได้¹⁷
- (4) ด้านเพิ่มช่องทางเรียกร้องค่าเสียหายได้มากขึ้น นอกจากค่าสินไหมทดแทนแล้ว เปิดช่องให้ผู้เสียหายเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจ¹⁸ และค่าเสียหายเชิงลงโทษ¹⁹
- (5) ด้านอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มูลนิธิ หรือสมาคม ตามที่กำหนดใช้สิทธิฟ้องแทน โดยได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาล²⁰
- (6) ด้านอายุความเรียกร้องกำหนดระยะเวลายาวนานขึ้น²¹ ให้อายุความสะดุดหยุด อยู่ระหว่างเจราจา²²

¹³ ดูหมายเหตุท้าย พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

¹⁴ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 4 นิยามคำว่า “สินค้า”

¹⁵ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 4 นิยามศัพท์คำว่า “ความเสียหาย”

¹⁶ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 5

¹⁷ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 9

¹⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 11(1)

¹⁹ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 11(2)

²⁰ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 10

²¹ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 12

²² พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 13

นอกจากบทบัญญัติที่ถือเป็นต้นธาร ในส่วนของปลายธาร คือ การฟ้องร้องคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งมีเหตุผลในการประกาศใช้และบทบัญญัติที่เชื่อมโยงสอดคล้องกัน โดยกำหนดวิธีการฟ้องร้องดำเนินคดีที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้บริโภคไว้แตกต่างจากคดีแพ่งสามัญทั่วไป²³

การบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อแก้ไขปัญหาข้อจำกัดในการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยวางหลักเกณฑ์ความรับผิดไว้แตกต่างไปจากที่มีอยู่เดิม ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะซื้อขายและละเมิด ด้วยการสร้างกลไกทางกฎหมายที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายโดยผู้เสียหาย ตลอดจนกำหนดค่าเสียหายในรูปแบบใหม่หลายประการ อาจกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีหลักการและบทบัญญัติลักษณะพิเศษฉบับหนึ่ง ที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในภาคอุตสาหกรรมการผลิตและการจัดจำหน่ายของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการตีความทางศาลของไทย ต่อการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากการบริโภคสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความจำเป็นสมควรทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาจากการบังคับใช้เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษากฎหมายต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาการตีความบทบัญญัติในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 วัตถุประสงค์ที่แท้จริง และวิเคราะห์ถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้บังคับตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาเสนอแนวทางในการพิจารณาก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาทฤษฎี แนวคิด ความหมายและพัฒนาการของกฎหมายว่าด้วย Product Liability ของต่างประเทศ สภาพปัญหาของกฎหมายไทยที่มีอยู่เดิม ต่อการให้ความคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้ ดังนี้

²³ ดูหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

1.3.1 ศึกษานโยบายพื้นฐานของรัฐ ในการตราพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

1.3.2 ศึกษาแนวโน้มของปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในเชิงปฏิบัติ เพื่อบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

1.3.3 ศึกษาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กับกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางพิจารณาทางศาล

1.3.4 ศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในข้อดีและผลเสียในด้านต่างๆ เนื่องจาก เป็นกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

1.4 สมมติฐาน

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับช่องว่างของกฎหมาย ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยมีหลักการทางกฎหมาย และหลักเกณฑ์ในการเรียกร้องค่าเสียหายแตกต่างออกไปจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีอยู่เดิม เป็นกฎหมายใหม่ มีบทบัญญัติที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้ ซึ่งยังไม่เคยปรากฏหลักเกณฑ์ในการตีความเพื่อพิจารณาทางศาลมาก่อน จึงสมควรแก่เหตุผลที่จะนำเสนอแนวทางในการพิจารณาหลักเกณฑ์ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อให้เกิดความกระจ่างและเข้าใจ และเพื่อลดปัญหาอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย ตลอดจนเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาทางการค้าของผู้ประกอบการ

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้ข้อมูลจากการรวบรวมเอกสาร (Documentary Research) จากแหล่งต่างๆ อาทิเช่น ตำรา วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย บทความ เอกสารสัมมนา วารสาร คำบรรยาย บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คำพิพากษาของศาลในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.6.1 ทราบถึงแนวคิด พัฒนาการและหลักการของกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในประเทศต่างๆ

1.6.2 ทราบถึงสภาพปัญหาของกฎหมายไทยที่มีอยู่เดิม ในความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

1.6.3 ทราบถึงแนวความคิด ในการแก้ไขปัญหาลูกค้าจำกัดตามหลักกฎหมายที่มีอยู่เดิม โดยประกาศใช้ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

1.6.4 ทราบถึงนโยบายพื้นฐาน และการบรรลุวัตถุประสงค์ในการประกาศใช้กฎหมาย ลักษณะของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

1.6.5 ทราบถึงความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กับกฎหมายว่าด้วย Product Liability ของกลุ่มสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น

1.6.6 ทราบถึงปัญหาทางกฎหมาย และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น จากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

1.6.7 เพื่อสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย ทำการวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด ความหมาย และพัฒนาการ

ของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability)

บรรดาสินค้าอุปโภคบริโภคที่วางจำหน่ายอยู่ทั่วไปในท้องตลาด อาจมีบางชนิดที่ขาดความปลอดภัยอย่างเพียงพอต่อการบริโภค และก่อให้เกิดอันตราย สร้างความเสียหายให้แก่ผู้ซื้อสินค้า ผู้ใช้สินค้าหรือแก่บุคคลอื่น ในการแสวงหาเหตุผลอธิบายว่าใคร คือ ผู้ที่สมควรต้องรับผิดชอบและชดใช้สินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องอาศัยแนวทางพิจารณาความรับผิดทางแพ่ง¹ ซึ่งมีพัฒนาการของทฤษฎีทางกฎหมาย แนวความคิด คำวินิจฉัยของศาลมา เป็นเวลายาวนาน กระทั่งตกผลึกเป็นหลักการของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Product Liability”) ซึ่งเชื่อกันว่า มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคปัจจุบันและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย

ความรับผิดทางแพ่ง สามารถแบ่งออกเป็น ความรับผิดทางสัญญา และความรับผิดทางละเมิด ซึ่งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ Product Liability มีพัฒนาการมาจากทฤษฎีความรับผิดทางสัญญา และความรับผิดทางละเมิดหลายทฤษฎีด้วยกัน

2.1 ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับ Product Liability

2.1.1 ทฤษฎีความรับผิดทางสัญญา (Contractual Liability)

ความรับผิดทางสัญญา คือ ผลจากปฏิบัติผิดสัญญา ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ผู้กระทำจึงเกิดความรับผิดในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายนั้น²

ในช่วงยุคศตวรรษที่ 18 สังคมตื่นตัวต่อการใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างกว้างขวาง เกิด

¹ จี๊ด เศรษฐบุตร. (2545). *หลักกฎหมายแพ่ง ลักษณะละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 33. “ความรับผิดทางแพ่ง หมายถึง การกระทำของบุคคลอันก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ซึ่งความเสียหายนี้ ต้องเป็นความเสียหายต่อเอกชน และกฎหมายบังคับให้บุคคลผู้เป็นต้นเหตุแห่งการกระทำนั้นใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายนั้น กฎหมายที่ใช้บังคับในเรื่องความรับผิดทางแพ่งนี้ ได้แก่กฎหมายแพ่ง...”

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 50.

เกิดปรัชญาทางสังคม ที่มีความเชื่อในลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Individualism”) คือ นิยมความเป็นปัจเจกชนหรือเอกชน ซึ่งสามารถใช้สิทธิในการตัดสินใจของตนเองอย่างเสรี รัฐต้องเคารพในสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนและต้องรับรองให้เป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้น โดยถือว่าบุคคลแต่ละคนมีเสรีภาพที่จะทำสัญญาผูกมัดตนเองได้และการจำกัดเสรีภาพของบุคคลจะเกิดขึ้นได้ ก็ด้วยการใช้เสรีภาพของบุคคลนั่นเอง³

ด้วยแนวความคิดที่ส่งเสริมให้บุคคลเริ่มใช้เสรีภาพในการทำสัญญามากขึ้น พัฒนาการทางสังคมในการทำสัญญาก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป Henry Sumner Maine⁴ ได้เขียนไว้ในผลงานชื่อ Ancient Law ว่า พัฒนาการของสังคมได้พัฒนามาจากสถานะ (Status) มาสู่สัญญา (Contract) ซึ่งจากเดิมในสมัยโรมันบิดาของครอบครัวเท่านั้น จึงจะเป็นผู้มีสถานะเป็นผู้ทำสัญญาได้ แต่ลัทธิ Individualism ได้เปลี่ยนแปลงแนวคิดไม่ยึดถือต่อสถานะของบุคคล เชื่อถือว่าปัจเจกชนสามารถแสดงเสรีภาพได้ในการทำนิติกรรมสัญญา⁵

ในยุคนั้น แนวคิดหนึ่งที่มีความสอดคล้องกัน และมีบทบาทสำคัญต่อทางเศรษฐกิจของสังคมโลกในเวลาต่อมา คือ ลัทธิเสรีนิยม (Liberalism) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Liberalism”) โดย Adam Smith⁶ ได้เขียนไว้ในผลงานชื่อ ความมั่งคั่งของประชาชาติ (The Wealth of Nations) กล่าวไว้ในทฤษฎี The Invisible Hand⁷ ว่า “บุคคลทุกคน ควรที่จะมีอิสระในการจัดการผลประโยชน์ของตนเองด้วยวิถีของตนเอง (Every man should be free to put his own interest in his own way) กฎหมายมีหน้าที่ในการรับรองผลต่อการแสดงเจตนาของคู่สัญญาทางเศรษฐกิจ และมีการจำกัดเสรีภาพในการทำสัญญาให้น้อยที่สุด เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ แนวความคิดของลัทธิ Liberalism จึงเชื่อในเสรีภาพในการทำสัญญาเช่นเดียวกับลัทธิ Individualism

อย่างไรก็ตาม แนวความคิดดังกล่าว มิได้ให้ความสำคัญต่อความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจของผู้เข้าทำสัญญาว่า ส่งผลต่อเสรีภาพในการทำสัญญาอย่างไร⁸

ในยุคนั้น มีหลักกฎหมายที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวอยู่หลายประการ เช่น

³ ศนันท์กรณ (จำปี) โสคติพันธุ์. (2550). *คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 237.

⁴ Sir Henry Sumner Maine นักกฎหมายและนักประวัติศาสตร์อังกฤษ

⁵ ศนันท์กรณ (จำปี) โสคติพันธุ์. อ้างแล้ว, หน้า 235-236.

⁶ วิถีพิเศษ สารานุกรมเสรี. (2009). *อดัม สมิท* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://th.wikipedia.org/wiki/> [2009, January 25]. “... Adam Smith นักปรัชญาศีลธรรมและนักเศรษฐศาสตร์การเมือง ชาวสกอตแลนด์ เป็นผู้มีส่วนสำคัญกำหนดแนวคิดเศรษฐศาสตร์ตลาดเสรี...”

⁷ จีระพงศ์ เต็มเป็ยม. (2008). *มือที่มองไม่เห็น (invisible hand)*. หนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับวันที่ 11 มกราคม 2551. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.naewna.com/news.asp?ID=90358> [2009, January 25]. “...ทฤษฎีมือที่มองไม่เห็น (invisible hand) อธิบายถึงความยึดหยุ่นของระบบตลาด ในการปรับตัวให้เข้ากับภาวะวิกฤติต่างๆ โดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐ...”

⁸ ศนันท์กรณ (จำปี) โสคติพันธุ์. อ้างแล้ว, หน้า 237.

หลักอิสระในทางแพ่ง (Private Autonomy)⁹ หรือหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา (Autonomy of Will) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Private Autonomy”) เป็นหลักกฎหมายในการทำนิติกรรม หมายถึง เอกชนมีอำนาจในการตัดสินใจโดยอิสระ เกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สินของตน โดยกฎหมายมีหน้าที่ให้การรับรองการกระทำของบุคคล ให้เกิดผลทางกฎหมายต่อไป¹⁰

หลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Freedom of Contract”) คือ ความมีเสรีภาพในการจะตกลงทำสัญญาและความมีเสรีภาพที่จะไม่ถูกแทรกแซงภายหลังสัญญาเกิดขึ้นแล้ว

หลัก Freedom of Contract และหลัก Private Autonomy มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยหลัก Freedom of Contract อยู่บนฐานของหลัก Private Autonomy ซึ่งกว้างกว่า¹¹

หลักความเท่าเทียมกัน (Equality) เชื่อในความมีอิสระและเสรีภาพของบุคคลในการทำสัญญาอย่างเท่าเทียม และกฎหมายให้การรับรองอำนาจของบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน

หลักความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญา (Privity of Contract) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Privity of Contract) สัญญามีผลผูกพันเฉพาะคู่สัญญาเท่านั้น สัญญาจะก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวแห่งสิทธิหรือก่อให้เกิดหนี้แก่บุคคลภายนอก ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องเป็นคู่สัญญาไม่ได้¹²

หลักความยุติธรรม (Equity) การทำสัญญาต้องอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรม เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของสังคมโดยรวม¹³

หลักความแน่นอนของกฎหมาย (Certainty of Law) กฎหมายที่จะบังคับใช้กับประชาชนนั้นต้องมีความแน่นอน เพื่อความยุติธรรมประชาชนจะต้องสามารถรู้ถึงกฎหมายและผลที่จะได้รับจากการฝ่าฝืนกฎหมาย¹⁴

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 25-26.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 241-242 “...หลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) และหลักอิสระทางแพ่ง (Private Autonomy) มีความแตกต่างกันในการทำนิติกรรม ประการแรก คือ จำนวนบุคคล สำหรับหลักเสรีภาพในการทำสัญญานั้น ต้องทำระหว่างบุคคล ตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป แต่ในส่วนของหลักอิสระในทางแพ่งสามารถทำได้โดยบุคคลฝ่ายเดียว หรือโดยบุคคลหลายฝ่าย ประการที่สอง คือ ขอบเขตการจัดการในเรื่องทรัพย์สิน หลักเสรีภาพในการทำสัญญาใช้สำหรับจัดการทรัพย์สินของคู่สัญญาเท่านั้น แต่หลักอิสระในทางแพ่งใช้จัดการในเรื่องส่วนตัวได้ด้วย...”

¹² คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. (2009). *บทที่ 8 ผลแห่งสัญญา*. โครงการ E-Learning (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://e-learning.mfu.ac.th/mflw/1602203/chap8.htm> [2009, January 25].

¹³ พิทยา วิทยาไพโรจน์. (2549). *ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาไม่เป็นธรรม : ศึกษากรณีสัญญาประกันวินาศภัย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, หน้า 5-6.

¹⁴ วินิจฉัย ศรีภิญโญ. (2550). *กฎหมายเกี่ยวกับข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีสัญญากู้ยืมของ ธนาคารพาณิชย์*. หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ 11. สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 21.

แนวความคิดเรื่องหลัก Freedom of Contract เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ส่งผลต่อหลักความรับผิดชอบทางสัญญาในการซื้อขายสินค้า ถือหลักให้ฝ่ายผู้ซื้อ ต้องใช้วิจารณญาณเลือกซื้อด้วยความระมัดระวังตามหลักภาษาละตินว่า “Caveat Emptor”¹⁵ หรือ “Let the Buyer Beware” หมายความว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง” (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Caveat Emptor”) ผู้ซื้อต้องใช้ความระมัดระวังในการตรวจสอบสินค้าขณะรับมอบสินค้านั้น หากสินค้าชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อย่อมต้องรับผลความเสียหายแห่งการเลือกซื้อนั่นเอง¹⁶

พัฒนาการของการใช้หลัก Freedom of Contract อย่างกว้างขวาง ทำให้บางกรณีเกิดแนวโน้มที่จะถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือ ในการแสวงหาประโยชน์ของกลุ่มสัญญาฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือกว่า กำหนดข้อตกลงในสัญญาเอาเปรียบคู่สัญญาฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจน้อยกว่าทำให้อยู่ในภาวะมีทางเลือกน้อย¹⁷

หลักความรับผิดชอบทางสัญญาโดยผู้ขาย ยังคงมีข้อจำกัดที่สำคัญ คือ ผู้ใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบต้องมีนิติสัมพันธ์กันทางสัญญาระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อเท่านั้น ตามหลัก Privity of Contract เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะส่งผลต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้เสียหาย ดังนี้คือ

- (1) ผู้เสียหาย ซึ่งไม่ใช่ผู้ซื้อสินค้า ไม่อาจใช้สิทธิฟ้องร้องผู้ขายปลีก ผู้ค้าส่ง ผู้จัดจำหน่าย หรือผู้ผลิตได้ เนื่องจากไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาต่อกัน
- (2) ผู้เสียหายที่เป็นผู้ซื้อสินค้านั้น อาจใช้สิทธิฟ้องร้องได้จากผู้ขายปลีกที่ขายให้แก่คนเท่านั้น แต่ผู้เสียหายไม่อาจใช้สิทธิฟ้องร้องผู้ค้าส่ง ผู้จัดจำหน่ายหรือผู้ผลิตไม่ได้ เนื่องจากไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาต่อกัน
- (3) หากเสียหายที่เป็นผู้ซื้อสินค้า ใช้สิทธิฟ้องร้องผู้ขายปลีกที่ขายสินค้าให้แก่ตน ผู้ขายปลีกก็อาจใช้สิทธิฟ้องไล่เบี่ยมาจากผู้ค้าส่ง และเกิดการฟ้องไล่เบี่ยกันเป็นทอดๆ ต่อกันไปจนถึงผู้ผลิต ซึ่งผลก็คือจะเกิดคดีฟ้องร้องจากมูลเหตุเดียวกันขึ้นสู่ศาลจำนวนมาก¹⁸

¹⁵ Black's Law Dictionary. (1991). Abridged Sixth Edition.. *Caveat Emptor* or Let the buyer beware. This maxim summarizes the rule that a purchaser must examine, judge, and test for himself. This maxim is more applicable to judicial sales, auctions, and the like, than to consumer goods where strict liability, warranty, and other consumer protection laws protect the consumer-buyer.

¹⁶ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2521). *การควบคุมโฆษณาเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค*. วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 10(2), หน้า 245-246.

¹⁷ ศนันท์กรณ(จำปี) โสทธิพันธุ์. อ้างแล้ว, หน้า 237.

¹⁸ อนันต์ จันทโรภากร. (2544). *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. เสนอต่อที่ประชุมนิติศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 2. ม.ป.ท. หน้า 61-62.

ด้วยข้อจำกัดดังกล่าว การนำหลัก Privity of Contract มาใช้แก่การเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จึงถูกทบทวนถึงความเหมาะสมแก่สภาพข้อเท็จจริงในสังคม และเกิดความพยายามในการแสวงหาเหตุผลและหลักการที่เหมาะสมแก่การปรับใช้กรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า

ในยุคปัจจุบันภารกิจในการให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ผู้บริโภค เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อ ทฤษฎีทางกฎหมาย ภายใต้ความเชื่อพื้นฐานว่า ผู้ประกอบการมีฐานะทางเศรษฐกิจและอำนาจ การต่อรองเหนือกว่าผู้บริโภค รัฐมีความจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงให้ความคุ้มครองต่อผู้บริโภค โดยการจำกัดการใช้หลัก Private Autonomy และหลัก Freedom of Contract ด้วยเห็นว่าแนวความคิดดังกล่าว เหมาะสมสำหรับสภาพสังคมที่คู่สัญญาใช้อำนาจต่อรองเท่าเทียมกัน หลัก Privity of Contract ที่เป็นผลสืบเนื่องจาก Freedom of Contract นั้น ไม่สอดคล้องต่อการคุ้มครองผู้บริโภค เนื่องจากผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้า อาจเป็นบุคคลอื่นไม่จำกัดเพียงแต่ผู้ซื้อสินค้า ความรับผิดชอบในความเสียหายที่จำต้องอาศัยความผูกพันทางสัญญา จึงเป็นอุปสรรคในการให้ความ คุ้มครองผู้บริโภคที่มีใช้คู่สัญญา ในหลายประเทศได้พยายามหาแนวทางพัฒนาหลักความรับผิด ทางสัญญาของตนที่แตกต่างกันออกไป เพื่อจัดอุปสรรคในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย เช่น การกำหนดผู้บริโภคตามแนวคิดในการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ไม่จำกัดแต่เพียงผู้ที่มีความสัมพันธ์ ทางสัญญาต่อกัน แต่ขยายความรับผิดของผู้ขายไปสู่บุคคลอื่นๆด้วยและมีความจำเป็นต้องจำกัด หลัก Freedom of Contract บางประการ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่มีอำนาจ ต่อรองน้อยกว่าคู่สัญญา การรับประกันโดยผู้ขาย อันเป็นแนวคิดที่ประเทศต่างๆ ได้มีพัฒนาการ ไปสู่กฎหมายว่าด้วย Product Liability ซึ่งจะได้อธิบายต่อไปในบทนี้

2.1.2 ทฤษฎีความรับผิดทางละเมิด (Tort Liability)

ความรับผิดทางละเมิดนั้นเกิดจากการล่วงละเมิดหน้าที่ (Breach of Duty)¹⁹ มิได้ใช้ สิทธิอันกฎหมายกำหนด ซึ่งบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะไม่ให้ผู้ใดล่วงละเมิด อันเป็นการผิดหน้าที่ ต่อตน และผู้กระทำได้รับผิดชอบใช้ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น²⁰

ทฤษฎีความรับผิดทางละเมิด ซึ่งแตกเป็นหลายแนวความคิด มีความเปลี่ยนแปลง

¹⁹ Black's Law Dictionary. (1991). Abridged Sixth Edition. Breach of Duty. In a general sense, any violation or omission of a legal or moral duty. More particularly, the neglect or failure to fulfill in a just and proper manner the duties of an office or fiduciary employment. Every violation by a trustee of a duty which equity lays upon him, whether willful and fraudulent, or done through negligence or arising through mere oversight or forgetfulness, is a breach of duty.

²⁰ ไพจิตร บุญพันธ์. (2548). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 1-2.

สอดคล้องไปตามยุคสมัยและสภาพสังคมโลก โดยอาจแบ่งตามระบบกฎหมาย คือ

(1) ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law ทฤษฎีความรับผิดทางละเมิด มีพัฒนาการมาจาก 2 แนวคิดที่สำคัญ กล่าวคือ

แนวคิดที่หนึ่ง ในยุคสมัยการปฏิวัติอุตสาหกรรมประมาณปี ค.ศ.1760 เป็นต้นมา ได้เกิดเหตุการณ์ เปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมการเมืองและการปกครองในประเทศต่างๆ คือ การประกาศอิสรภาพในประเทศสหรัฐอเมริกา (ค.ศ. 1776) การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศฝรั่งเศส (ค.ศ.1789-1799) นำระบบการปกครองแบบสาธารณรัฐ (Republic) มาใช้ โดยประชาชนต้นตัวกับการมีและใช้สิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวาง ภายใต้ความเชื่อในการปกครองตนเองตามลัทธิ Individualism และแพร่ขยายต่อแนวความคิดในระบบเศรษฐกิจแบบเสรี อาจกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง ส่งผลต่อแนวความคิดทางสังคม มีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจ และเกิดการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดทางกฎหมาย โดยทฤษฎีความรับผิดทางละเมิดได้สนองตอบต่อความเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรมการผลิต ใช้หลักทฤษฎีความผิด (Fault Theory) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Fault Theory”) โดยถือว่าความรับผิดจะต้องเกิดจากผู้กระทำมีเจตนา หรือประมาทเลินเล่อในการกระทำ (No Liability Without Fault) และก่อให้เกิดความเสียหายทฤษฎี ความผิดดังกล่าว ส่งผลให้หลักความรับผิดทางละเมิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าเกิดเป็นภาระแก่ผู้เสียหาย ในอันที่จะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความจงใจหรือความประมาทเลินเล่อของผู้กระทำ และความเสียหายนั้นเป็นผลอันเนื่องมาจากการกระทำนั้น²¹

แนวคิดที่สองในยุคก่อนคริสต์วรรษที่ 19 ถือว่าเมื่อเกิดความเสียหายต้องได้รับการชดใช้ มีหลักการให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคล ในอันที่จะไม่ถูกทำให้เสียหาย มุ่งพิเคราะห์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยไม่พิเคราะห์ถึงองค์ประกอบภายในจิตใจของผู้กระทำว่าจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่และด้วยอิทธิพลของศาสนาที่เข้ามามีบทบาทต่อกฎหมายบ้านเมือง จึงได้ถือว่าผู้ละเมิดประพฤติดต่อดังที่ธรรมด้วย²²

(2) ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ทฤษฎีที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดทางละเมิด คือ ทฤษฎีรับภัย (Théorie du Risque Créé หรือ Theory of Risk) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Theory of Risk”) เป็นทฤษฎีที่แพร่หลายในประเทศฝรั่งเศส ถือหลักเกณฑ์ความรับผิดทางละเมิดว่า ในการกระทำใดๆ ย่อมเป็นการเสี่ยงภัย อาจส่งผลดีหรือผลร้าย จากการกระทำนั้น ผู้กระทำจำต้องรับผลของการเสี่ยงภัยนั้น หากมีภัย คือ ความเสียหายเกิดขึ้น ผู้กระทำก็ต้องรับผิด

²¹ สุขุม สุกนิตย์. (2537). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ. หน้า 8.

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 7-8.

ต่อความเสียหายนั้น ความเสียหายจึงถือเป็นภัยไปกับผู้กระทำ²³

ทฤษฎีนี้ ยกหลักความผิดออกจากหลักเกณฑ์ละเมิด โดยมีเหตุผลในทางกฎหมายและทางพฤติกกรรม ดังนี้

ทางกฎหมายถือว่า การรับผิดทางละเมิด คือ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ได้รับความเสียหาย ซึ่งมีใช้การลงโทษเช่นความรับผิดทางอาญา โดยการรับผิดทางละเมิดนั้น ผู้กระทำจึงไม่จำเป็นต้องมีความผิดเช่นเดียวกับการรับผิดทางอาญา ซึ่งมีความแตกต่างของหลักเกณฑ์ ดังนั้น เมื่อเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ก็สมควรถือว่า ได้กระทำละเมิดและต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายแล้ว²⁴

ทางพฤติกกรรม ถือว่า ผู้เสียหายไม่ควรเป็นผู้ต้องรับผิด ในความเสียหายที่มีใช้เกิดจากการกระทำของตน กรณีไม่อาจทราบแน่ชัดว่าความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากสาเหตุใด ควรใช้เกณฑ์การพิจารณาว่า ความเสียหายหรือภัยนั้น เป็นผลมาจากสาเหตุใด และผู้ใดเป็นผู้ก่อให้เกิดภัยนั้น ผู้ก่อภัยก็อยู่ในฐานะต้องรับผิดชอบในความเสียหายและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยนั้น²⁵

แนวความคิดที่เป็นบ่อเกิดแห่ง Theory of Risk ถือกำเนิดราวศตวรรษที่ 19 ในสมัยนั้นมีความเห็นอยู่ 2 แนวทางคือ ความเห็นของปรัชญาเมธี กับความเห็นทางการเมือง

ก. ความคิดเห็นของปรัชญาเมธี สำนักความคิดปฏิฐานนิยม (Le Positivisme)²⁶ (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Le Positivisme”) มีแนวความคิดขัดแย้งกันในกฎหมายอาญาว่า ผู้ต้องรับผิดในทางอาญา โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาไปถึงเจตนาของผู้ต้องหา แต่ควรพิจารณาจากกรรมหรือการกระทำของผู้ต้องหา ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชุมชน ทั้งนี้ ก็ด้วยเหตุผลว่าเป็นเรื่องยากที่จะพิจารณาลึกลงถึงเจตนาของผู้ต้องหาได้ ในหลายกรณีอาจไม่พบเจตนามุ่งร้ายหรือมีเจตนาอยู่บ้างแต่น้อย ด้วยปัจจัยองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีอิทธิพล เช่น พันธุกรรม การขาดที่พึงอุปการะ การขาดการศึกษาหรือความยากจน เป็นต้น เมื่อพิจารณาไม่พบถึงเจตนาของผู้ต้องหาแล้ว ย่อมส่งผลต่อความรับผิดในทางอาญา ซึ่งผลเสียต่อมาก็คือ กฎหมายอาญาไม่อาจจะให้ความคุ้มครองแก่ชุมชนได้สมตามเจตนารมณ์ หลักเกณฑ์ความรับผิดทางอาญานั้น จึงควรพิจารณาถึงผลแห่งการกระทำที่เกิดขึ้นเพียงไร ก็ให้ถือว่ามีความรับผิดเพียงนั้น

²³ จี๊ด เศรษฐบุตร. อ้างแล้ว, หน้า 105.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 106.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 107-108.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 106. “...สำนักอิตาลี L'école Italienne หรือที่รู้จักกันในชื่อ สำนักความคิดปฏิฐานนิยม (Le Positivisme หรือ L'école Positivisme Italienne) ...”

ในการนำความคิดเห็นนี้ มาใช้ในกฎหมายอาญากลับไม่ได้รับการยอมรับ โดยมีข้อโต้แย้งการพิจารณาแต่เพียงผลของการกระทำ โดยไม่พิจารณาถึงความมีเจตนามุ่งร้ายของผู้กระทำนั้นไม่ชอบด้วยศีลธรรม ความคิดเห็นของสำนัก Le Positivisme จึงเป็นเพียงข้อพิจารณาให้ศาลใช้ความระมัดระวังต่อดุลพินิจในการลงโทษ โดยให้ศาลคำนึงถึงความเสียหายต่อชุมชนมาประกอบการวินิจฉัยด้วยเท่านั้น²⁷

อย่างไรก็ตาม แม้ความเห็นของสำนัก Le Positivisme จะไม่อาจเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบทางอาญา แต่กลับมีอิทธิพลต่อแนวความคิดในเรื่องความผิดรับทางละเมิด ซึ่งเป็นการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย ไม่ใช่การลงโทษ ผู้ละเมิดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน จึงไม่จำเป็นต้องมีความผิด²⁸

ข. ความคิดเห็นทางการเมืองและทางเศรษฐศาสตร์ จากการเกิดอุบัติเหตุในโรงงานอุตสาหกรรมบ่อยครั้ง และมีคนงานเป็นผู้ได้รับความเสียหายจำนวนมากที่ไม่ได้รับการชดใช้สินไหมทดแทนที่เป็นธรรม เนื่องจากผู้เสียหายเป็นฝ่ายต้องพิสูจน์ว่า เจ้าของโรงงานกระทำผิดฐานละเมิดและเกิดกระแสเรียกร้องถึงความไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหาย²⁹ ต่อมา ในศตวรรษที่ 19 ก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงต่อแนวคิดว่า รัฐมีความจำเป็นในการเข้าแทรกแซงกิจกรรมบางอย่าง เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้มีอำนาจต่อรองน้อยกว่า เพื่อความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของโลก

Saleilles ผู้ให้กำเนิด Theory of Risk มีความเห็นว่า หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบทางละเมิดมีอยู่ 2 ประการ คือ ความเสียหาย และความสัมพันธ์แห่งเหตุและผลระหว่างความเสียหายกับการกระทำของผู้กระทำละเมิด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การหาผู้ละเมิด คือ หาผู้ที่ก่อความเสียหายนั้นเพราะผู้ก่อ คือ ผู้ละเมิด ถือว่า ผู้ใดกระทำผู้หนึ่งรับภัยแห่งการกระทำนั้น เมื่อมีความเสียหายต้องมีการชดใช้เยียวยา³⁰

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีฝ่ายสนับสนุน แต่ก็มีข้อคัดค้าน Theory of Risk โดยเสนอเหตุผลทางกฎหมาย และเหตุผลทางพฤติกรรม ดังนี้

ทางกฎหมาย คือ Theory of Risk บัญญัติถึงความสัมพันธ์ระหว่างกองทรัพย์สินของผู้ละเมิด ซึ่งมีความขัดแย้งกับหลักการของความรับผิดชอบทางละเมิด กล่าวคือ หลักความรับผิดชอบทางละเมิดบัญญัติถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พิจารณาตัวบุคคล คือ การกระทำว่าผิดหรือไม่ด้วย

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 106

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 107.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 108-109.

ทางพฤติการณ์ คือ ไม่ชอบด้วยหลักทางศีลธรรม ให้ผู้ที่มิได้กระทำผิดมารับภัย
ใช้ค่าเสียหาย³¹

ในยุคปัจจุบัน มีความเชื่อพื้นฐานว่า ผู้ประกอบการอยู่ในฐานะที่มีอำนาจต่อช่องทาง
เศรษฐกิจเหนือกว่าผู้บริโภค นโยบายการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคของรัฐ จึงมีความสำคัญและ
เป็นที่ยอมรับถึงความจำเป็น ซึ่งรัฐต้องจัดให้มีแก่พลเมือง ประเทศอุตสาหกรรมในยุโรปและใน
สหรัฐอเมริกาต่างมองเห็นปัญหาในการเยียวยาผู้ใช้ เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น จากการดำเนิน
ชีวิตประจำวัน เช่น อุบัติเหตุจากยานพาหนะที่ชำรุดบกพร่อง ความเสียหายจากการบริโภคสินค้า
และบริการกรณีเหล่านี้ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ความผิดของผู้ละเมิด แต่เป็นการยากที่ผู้เสียหายจะ
สามารถพิสูจน์ได้ว่า ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการผลิตสินค้าหรือบริการ³²

ทฤษฎีทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองผู้บริโภคได้ถูกทบทวน โดยเห็นว่า
Fault Theory ไม่มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน อิทธิพลของแนวความคิดในการให้
ความคุ้มครองผู้บริโภค ส่งผลให้ความรับผิดชอบละเมิด ให้ความสำคัญต่อการชดเชยเยียวยาผู้เสียหาย
เป็นหลัก มีการพัฒนาแนวคิดในความรับผิดชอบละเมิดให้ผู้กระทำต้องรับผิด โดยไม่คำนึงถึง
ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ จากแนวคิดพื้นฐานที่ว่า เมื่อผู้กระทำก่อให้เกิดความเสียหายที่
หลีกเลี่ยงไม่ได้แก่คนในชุมชน ผู้กระทำต้องรับผิด โดยไม่คำนึงถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ
และผู้กระทำจะรู้ถึงการกระทำนั้นหรือไม่ก็ตาม มีหลักการให้ความคุ้มครองความเสียหายที่เกิดขึ้น
แก่สิทธิส่วนบุคคล ชีวิตและทรัพย์สินของบุคคล มากกว่าจะเน้นที่ความผิดของผู้ก่อให้เกิดความ
เสียหาย หรืออาจกล่าวได้ว่า เน้นที่ความรับผิด ไม่เน้นที่ความผิด³³

ทฤษฎีทางกฎหมายที่สอดคล้องกับแนวความคิดดังกล่าว คือ

(1) ความรับผิดโดยสมบูรณ์ (Absolute Liability หรือ No Fault Liability) (ซึ่งต่อไป
จะเรียกว่า “Absolute Liability”) ความรับผิดอย่างสมบูรณ์ หรือความรับผิดแม้ปราศจากความผิด
นั้น มีหลักให้ผู้กระทำต้องรับผิด แม้ไม่มีความผิดไม่ได้กระทำจงใจหรือประมาทเลินเล่อ โดยไม่
มีข้อยกเว้นให้ผู้ต้องรับผิดสามารถนำสืบหักล้าง เพื่อหลุดพ้นความรับผิดได้³⁴

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 110-111.

³² สุขุม สุภนิคย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด. อ่างแก้ว, หน้า 9.

³³ ไพจิตร บุญพันธุ์. (2517). คำอธิบายกฎหมายเฉพาะเรื่อง : ประมวลกฎหมายอาญา อัตราโทษโดยผู้เสียหายมิได้หรือไม่ และประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ข้อสันนิษฐานความผิดทางกฎหมาย. กรุงเทพฯ : แสงทองการพิมพ์. หน้า 53.

³⁴ อนันต์ จันทโรภากร. การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาด
ความปลอดภัย. อ่างแก้ว, หน้า 88.

(2) ความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Strict Liability”) มีหลักให้ผู้กระทำต้องรับผิด แม้มิได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่คงมีข้อยกเว้นความรับผิดของผู้กระทำที่สามารถนำสืบหักล้างเพื่อหลุดพ้นความรับผิดได้ในบางกรณี³⁵

หลักการที่สำคัญ คือ โจทก์ผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบถึงความจงใจ หรือความประมาทเลินเล่อของจำเลย แต่โจทก์มีหน้าที่นำสืบว่า มีความเสียหายเกิดขึ้น จากการใช้สินค้าบริการของจำเลย ความเสียหายดังกล่าวจะต้องเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของโจทก์ โดยจำเลยต้องนำสืบให้ได้ว่า คนไม่ต้องรับผิดเพราะความเสียหายดังกล่าวเกิดจากสาเหตุอื่น อันมิใช่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของตน³⁶

มีข้อควรสังเกตว่า Theory of Risk, Absolute Liability, Strict Liability มีความคล้ายคลึงกันในผลแห่งทฤษฎี คือมุ่งเน้นให้ความคุ้มครองผู้ต้องเสียหาย โดยไม่เน้นความผิดหากแต่แนวความคิดและวัตถุประสงค์ของหลักการ อาจเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและตามความจำเป็นของสังคม ในสถานการณ์ขณะนั้น

จากลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อการคุ้มครองผู้เสียหายตามหลัก Strict Liability ซึ่งมีความยืดหยุ่น ในการยกเว้นความรับผิดให้แก่ผู้ต้องรับผิดได้ในบางกรณี ทำให้หลักการดังกล่าวได้รับความนิยมนำไปบัญญัติในกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค เนื่องจากการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคนั้น มุ่งเน้นให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น หลัก Strict Liability มีส่วนช่วยให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยความเสียหาย โดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิด แรกเริ่มมีการนำไปบัญญัติในกฎหมายเกี่ยวกับความเสียหายอันเกิดแก่ยานพาหนะ การบินพาณิชย์

ต่อมา ความเสียหายอันเกิดจากสินค้าอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน เป็นที่ยอมรับถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องได้รับความคุ้มครอง เนื่องจากปัจจุบันระบบการผลิตและจัดจำหน่ายได้มีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการผลิตสินค้า และมีแนวโน้มเป็นการผลิตเชิงอุตสาหกรรมมากขึ้น ขณะที่การจำหน่ายสินค้าก็เกิดระบบการจัดจำหน่ายหลายขั้นตอน จากผู้ผลิต ผ่านผู้จัดจำหน่าย ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีกรายใหญ่ ผู้ค้าปลีกรายย่อยกว่าจะถึงมือผู้บริโภค โอกาสที่ผู้ผลิตจะเป็นผู้จำหน่ายสินค้า โดยตรงกับผู้บริโภคเกิดขึ้นได้น้อยลง ผู้บริโภคยังขาดความสามารถเพียงพอ ที่จะตรวจสอบได้ถึงอันตรายของสินค้าในชีวิตประจำวัน หากได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ให้เสียหายตามหลัก Fault Theory ผู้เสียหายยังคงมี

³⁵ สุขุม ศุภนิคย์. (2549). *คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 10-11.

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ต้องรับผิดชอบใด ในชั้นตอนใด ขณะที่กระบวนการผลิตสินค้าในปัจจุบันมีความซับซ้อน เทคนิคที่ใช้ในการผลิตถือเป็นความลับที่มีมูลค่าทางการค้า โอกาสที่ผู้เสียหายจะเข้าถึงข้อมูลการผลิตเป็นไปได้น้อย และมีความเป็นไปได้มากกว่าที่ผู้เสียหายจะไม่สามารถพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องรับผิดชอบได้ ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ ส่งผลต่อโอกาสในการจะได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่เป็นธรรม

ข้อจำกัดดังกล่าวถือเป็นช่องว่างและอุปสรรคสำคัญต่อการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค การพัฒนา โดยนำหลัก Strict Liability มาใช้แก่กรณีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าอุปโภคบริโภค จึงได้รับการยอมรับถึงความยืดหยุ่นเหมาะสม ในการแก้ไขข้อจำกัดจากการเรียกร้องค่าเสียหายตามหลักที่มีอยู่เดิม และได้รับความยอมรับอย่างแพร่หลาย เริ่มจากหลักกฎหมายที่ใช้บังคับแก่สินค้าบางประเภท เช่น เครื่องสำอาง อาหาร ยา วัคซีน และมีการพัฒนาการใช้ครอบคลุมไปถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าอย่างกว้างขวาง ในประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศ เช่น ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ได้พัฒนาหลักกฎหมายไปใช้แก่ความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อหลักกฎหมายว่าด้วย Product Liability

จึงอาจกล่าวได้ว่า หลัก Strict Liability มีความสัมพันธ์ในฐานะหลักการสำคัญอย่างหนึ่งของกฎหมายว่าด้วย Product Liability

2.2 ความหมายของ Product Liability

“Product Liability” มีผู้ให้ความหมาย เพื่อแสดงลักษณะขอบเขตของความรับผิด ทั้งในวงจำกัดและวงกว้าง ดังนี้

2.2.1. ความหมายตามกฎหมายว่าด้วย Product Liability ของประเทศกลุ่มสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น โดยทั่วไปแล้ว คำว่า “Product Liability” หมายถึง ความรับผิดทางแพ่งของผู้ผลิตสินค้า สำหรับความเสียหายในชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของบุคคล อันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย ของในประเทศต่าง ๆ เช่น กลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น จึงไม่นำมาใช้กับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง³⁷

2.2.2 แนวความคิดจากนักนิติศาสตร์หลายฝ่ายในต่างประเทศ ได้อธิบายความหมายและขอบเขตของ Product Liability ในความหมายที่จำกัดและกว้างแตกต่างกันออกไป

³⁷ อนันต์ จันทโรภากร. การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. อ้างแล้ว, หน้า 16.

แนวความคิดที่หนึ่ง จากนักนิติศาสตร์ในระบบกฎหมาย Common Law ให้ความหมายในวงจำกัด หมายถึง จำกัดเฉพาะหลัก Strict Liability ในทางละเมิดของผู้ผลิต ในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ตนผลิตและนำออกจำหน่าย³⁸

แนวความคิดที่สอง จากนักนิติศาสตร์ในระบบกฎหมาย Common Law ให้ความหมายในเชิงกว้างขึ้น ไม่จำกัดเฉพาะความรับผิดของผู้ผลิตเท่านั้น โดยหมายความรวมถึงหลัก Strict Liability ของผู้จำหน่ายสินค้าใดๆ ต่อผู้บริโภคในความเสียหายที่เกิดขึ้น จากความชำรุดบกพร่องของสินค้า³⁹

แนวความคิดที่สาม จากนักนิติศาสตร์ในระบบกฎหมาย Common Law ให้ความหมายในเชิงกว้างยิ่งขึ้นกว่า หมายถึง ขอบเขตของกฎหมายจากคำพิพากษา (Case Law) เกี่ยวกับความรับผิดของผู้ขายต่อบุคคลที่สาม ผู้ซึ่งมิได้มีความสัมพันธ์ตามสัญญาระหว่างกัน ทั้งนี้ อาจอาศัยทฤษฎีจูงใจละเมิด ประมาทเลินเล่อ หรือหลัก Strict Liability ตามแนวความคิดนี้ เห็นว่า Product Liability หมายถึงเฉพาะความรับผิดทางละเมิดเท่านั้น⁴⁰

แนวความคิดที่สี่ ให้ความหมายกว้างที่สุด จากแนวความคิดของนักนิติศาสตร์ยุโรปในระบบ Civil Law ให้ความเห็นว่าเป็น ความรับผิดทางแพ่งของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าทั้งหลาย อันมีต่อผู้บริโภค ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า⁴¹

2.2.3 ความหมายในกฎหมายไทย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิด

³⁸ Curtis R. Reitz, and Michael L. Seabolt. (1973). **Warranties and Product Liability: Who can Sue and Where?** Temple Law Quarterly 46: 527; Rate A. Howell; John R. Allison; and Gaylord A. Jentz. (1978). **Business Law text and cases.**

Hinsdale, Illinois: The Dryden Press. p. 144; Steven H. Giffs. (1975). **Product Liability: Law Dictionary.** p. 164, Michael Whineup. (1979). **Essential Business Law: Defective Goods.** London: Sweet & Maxwell. p. 48. อ้างถึงใน ปิยะกุล บุญเพิ่ม. (2524). **ความรับผิดในการผลิตและจำหน่ายสินค้า.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 7.

³⁹ Albert R. Abramson. (1979). Defining the Design Defect in Aircraft Product Liability Cases: *Journal of Air Law and Commerce* 45 (1), pp. 167-168; Lynne Parkhurst. (1980). Casenotes: Products Liability *Journal of Air Law and Commerce.* 45 (3) (Spring), p. 774. อ้างถึงใน ปิยะกุล บุญเพิ่ม. อ้างแล้ว, หน้า 8.

⁴⁰ Prosser, Wade, Schwartz, Kelly and Partlett's. (1971). **Cases And Materials on Torts (4 th ed).** Handbook series. (ST. Paul Minn: West Publishing), p. 641. อ้างถึงใน ปิยะกุล บุญเพิ่ม. อ้างแล้ว, หน้า 8.

⁴¹ Association Europeenne d' Etudes Juridiques et Fiscalecomp. (1975). **Product Liability in Europe (The Netherlands and Kluwer-Harrap Handbooks),** p. 23; Robert S. Pasley. (1969). **The Protection of the Purchaser and Consumer under the law of the U.S.A. : The Modern Law Review** 32 (3). p.9; Alvin S. Weinstein, et al. (1978). **Product Liability and the Reasonably safe Product: A Guide for Management, Design, and Marketing.** Newyork - Chichester-Brisbane-Toronto: John Wiley & Sons, pp. 4-5; Len Young Smith, and G. Gale Roberson. (1971). **Smith and Roberson's business Law,** 3 d ed. ST. Paul, Minn, : West Publishing Co., p. 520. อ้างถึงใน ปิยะกุล บุญเพิ่ม. อ้างแล้ว, หน้า 8.

ขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ในมาตรา 4 ได้นิยามคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย”⁴² หมายถึง “สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะ เป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีการเก็บรักษา คำเตือนหรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันถึงคาดหมายได้”

“ผู้เสียหาย” หมายถึง “ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย”

“ความเสียหาย” หมายถึง “ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพอนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่ให้รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นด้วย”

มาตรา 5 “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้น ได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

จากคำนิยามและบทบัญญัติดังกล่าว จึงอาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า หมายถึง ความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม เพื่อความเสียหายในชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ที่ได้ขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว โดยไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั่นเอง อันมีความหมายไปในแนวทางเดียวกับของกฎหมายในต่างประเทศ

2.2.4 ข้อคิดเห็นจากนักนิติศาสตร์ในประเทศไทย สุขุม สุกนิตย์⁴³ ได้ให้ความหมายไว้ว่า Product Liability หมายความว่า ความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ อันมีสาเหตุมาจากความบกพร่องในการผลิต ความผิดปกติของผลิตภัณฑ์นั้น ซึ่งไม่อาจคาดหมายได้ตามธรรมดา ผู้เกี่ยวข้องในผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขนส่ง ผู้ขายปลีก อาจต้องเป็นผู้รับผิดชอบ โดยธรรมชาติแล้ว ตัวผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นทรัพย์สินของไม่อาจจะมี ความรับผิดชอบในความเสียหายได้⁴⁴

2.3 พัฒนาการของกฎหมายว่าด้วย Product Liability

2.3.1 สหราชอาณาจักร

ความรับผิดทางสัญญา

⁴² ในภาษาอังกฤษที่ใช้คำว่า “defect” ซึ่งแปลตรงตัวว่า “ชำรุดบกพร่อง” แต่ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ใช้คำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสาระสำคัญแล้ว มีลักษณะเดียวกัน

⁴³ ศาสตราจารย์สุขุม สุกนิตย์ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁴ สุขุม สุกนิตย์. คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์. อ้างแล้ว, หน้า 15.

ในคริสต์ศตวรรษที่ 15 ความรับผิดชอบจากสัญญาซื้อขายสินค้า อยู่ภายใต้หลักกฎหมาย อันมีที่มาจากกฎหมายอาญาเป็นสำคัญ ผู้ขายสินค้าซึ่งมีเจตนาทุจริต หลอกหลวง หรือใช้กลวิธีใดๆ เพื่อให้ผู้ซื้อสำคัญผิดในข้อเท็จจริง และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ซื้อ ผู้ขายอาจถูกลงโทษ ตามกฎหมายอาญาและต้องรับผิดชอบใช้ความเสียหายฐานละเมิดได้ แต่กฎหมายยังไม่รับรองให้ผู้ซื้อใช้สิทธิเรียกร้องความเสียหายโดยอาศัยอำนาจตามสัญญาได้⁴⁵

ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 การใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายของผู้ซื้อ โดยอาศัยอำนาจตามสัญญาซื้อขายเริ่มเป็นที่ยอมรับในการพิจารณาคดี ในส่วนของการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้า ศาลให้ความสำคัญต่อการใช้หลัก “ผู้ซื้อต้องระวัง” (*Caveat Emptor*) ผู้ซื้อ มีหน้าที่ต้องตรวจสอบสินค้าพิจารณาความสมบูรณ์ตรงตามความประสงค์ โดยผู้ขายไม่มีหน้าที่ที่จะต้องรับรองความสมบูรณ์ของสินค้าที่ขาย หรือรับประกันคุณภาพของสินค้าแต่อย่างใด และแม้ว่าผู้ขายจะให้ข้อมูลไม่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงโดยสุจริต ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ซื้อก็ตาม ก็ยังไม่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบของผู้ขายต่อผู้ซื้อ เว้นแต่ ผู้ขายจะได้ให้การรับรองความถูกต้องของข้อเท็จจริงนั้น ผู้ซื้อสินค้าจึงเป็นตกฝ่ายรับความเสี่ยงในความไม่สมบูรณ์ของสินค้า⁴⁶

คดีระหว่าง *Chandelor v. Lopus* (1603)⁴⁷ ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า พ่อค้าได้โฆษณาว่า อัญมณีของตนนั้นมีคุณสมบัติที่จะรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ซึ่งทำให้ผู้ซื้อหลงเชื่อและซื้ออัญมณีไปในราคาสูง แต่ต่อมาพบว่า อัญมณีที่ซื้อมานั้นไม่มีคุณสมบัติดังที่กล่าวอ้าง ผู้ซื้อจึงมาฟ้องขอคืนราคาอัญมณีเนื่องจากผู้ขายหลอกหลวงให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า กรณีนี้ไม่มีหลักฐานแสดงว่า ผู้ซื้อกับผู้ขายมีสัญญาซื้อขายต่อกัน ทั้งผู้ซื้อไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า ซื้ออัญมณีอันเนื่องมาจากการหลงเชื่อคำโฆษณา ผู้ซื้อจึงสมควรใจซื้ออัญมณีเอง สัญญาซื้อขายอัญมณีเป็นผลสมบูรณ์ ไม่อาจเรียกให้คืนราคาทรัพย์สินได้ ศาลชั้นต้นพิพากษาพิพากษายกฟ้อง⁴⁸

ต่อมา โจทก์ยื่นอุทธรณ์ Sir John Popham, Chief Justice of the Court of King's Bench ได้วินิจฉัยว่า “คดีที่มีลักษณะเช่นนี้จะก่อให้เกิดปัญหาได้ในโอกาสต่อไปโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีที่พ่อค้ายืนยันด้วยปากเปล่ากับลูกค้าว่าสินค้าของตน มีคุณสมบัติต่างๆ ซึ่งไม่เป็นความ

⁴⁵ พงศ์ศักดิ์ ขอมณี. (2547). *การศึกษาวิจัยกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศของประเทศอังกฤษ : โครงการศึกษาวิจัยเรื่อง กฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ*. เสนอสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. หน้า 6.

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

⁴⁷ *Chandelor v. Lopus*, (Exch.1603), 79 Eng Rep. 3, Cro. Jac. 4.

⁴⁸ วิชัช จิระแพทย์. (2009). *กระบวนการยุติธรรมกับการคุ้มครองผู้บริโภค*. สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอุบลราชธานี (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.ubon-ju.ago.go.th/articles/consumerprotection.htm - 260k [2009, January 25].

จริงแต่อย่างใด” และเห็นว่าพฤติการณ์เช่นนี้พอจะถือได้ว่าเป็น กลฉ้อฉล พิพากษากลับให้เพิกถอนสัญญาซื้อขายและให้ผู้ขายคืนราคาทรัพย์สินแก่ผู้ซื้อ⁴⁹

การฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามสัญญานั้น ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัย อาจฟ้องให้ผู้ผลิต ผู้ขายสินค้าให้รับผิดชอบ โดยอาศัยหลักกฎหมายในเรื่องผิดคำรับประกัน (Warranty) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Warranty”) ที่มีต่อสินค้า

โดยสามารถแยกออกเป็นการรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Express Warranty”) และการรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Implied Warranty”) หากสินค้าชำรุดบกพร่องไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทำให้ผู้ซื้อได้รับความเสียหาย ผู้ผลิตและผู้ขายต้องรับผิดชอบตาม Warranty ที่ให้ไว้

Express Warranty หมายถึงผู้ขายได้ให้คำรับรองหรือค้ำประกันสัญญาเกี่ยวกับคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งของสินค้าต่อผู้บริโภค และต่อมาปรากฏว่าสินค้านั้น ไม่มีคุณลักษณะตามที่ผู้ขายให้การรับรองไว้

Implied Warranty หมายถึง การให้ Warranty โดยนัย ซึ่งไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดแจ้ง อาจแยกได้เป็น 2 กรณี คือ

(1) สินค้ามีความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์แห่งการซื้อขายกันทั่วไป (Implied Warranty of Merchantability)

(2) สินค้ามีความสินค้านั้นมีความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์แห่งการซื้อขายครั้งนั้น (Implied Warranty of fitness for particular purpose)

คดีระหว่าง *Stuart v. Wilkins* (1778)⁵⁰ ศาลสูงสุดสหราชอาณาจักร เริ่มพิจารณาหลักการตีความของสัญญาซื้อขายระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายว่า นิติกรรมดังกล่าว มีลักษณะเป็น Express Warranty ตามที่ระบุไว้ในสัญญา เพื่อเป็นคุณแก่ผู้เสียหาย ในการเรียกร้องค่าเสียหายจากคู่สัญญา

ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ศาลจึงได้ยอมรับนำแนวคิดในเรื่อง Implied Warranty มาใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดี แต่ก็ยังเป็นเพียงการนำมาใช้อย่างจำกัด คือ ใช้เฉพาะกับกรณีการซื้อขายสินค้าโดยมีตัวอย่าง (Sample)⁵¹ หรือตามคำพรรณนา (Description)⁵² หรือสินค้าที่ผู้ซื้อไม่มีโอกาสได้พิจารณาตรวจสอบสินค้านั้น ส่วนการซื้อขายสินค้าที่เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน.

⁵⁰ *Stuart v. Wilkins.*, (K.B. 1778), 1 Doug. 18, 99 Eng. Rep 15.

⁵¹ เป็นการขายโดยมีเงื่อนไขบังคับก่อนว่า ผู้ขายจะต้องส่งมอบทรัพย์สินให้ตรงตามตัวอย่าง สำหรับตัวอย่านั้นอาจส่งมาแต่เพียงส่วนหนึ่งของทรัพย์สินที่ซื้อขายก็ได้ ข้อตกลงของการขายตามตัวอย่างอาจตกลงกันโดยปริยายหรือโดยชัดแจ้งก็ได้

⁵² เป็นการขายที่ผู้ซื้อไม่ได้เห็นหรือตรวจตราทรัพย์สินที่ขายแต่ได้ตกลงซื้อโดยเชื่อตามคำบรรยายถึงลักษณะรูปพรรณและคุณภาพของทรัพย์สิน และผู้ขายจะต้องส่งมอบทรัพย์สินให้ตรงตามคำพรรณนา

(Ascertained)⁵³ หรือสินค้าที่ผู้ซื้อเห็นและสามารถตรวจสอบได้ ศาลยังคงยึดหลัก *Caveat Emptor* ในการพิจารณาพิพากษาคืออยู่เช่นเดิม⁵⁴

ในการฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบตามสัญญานั้น มีข้อพิจารณาใน 2 กรณี คือ

(1) ผิดเงื่อนไขในสัญญา (Breach of Condition) ผิดข้อตกลงที่เป็นสาระสำคัญของสัญญา คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งถือเป็นเหตุบอกเลิกสัญญาได้⁵⁵

(2) ผิดการรับประกันตามสัญญา (Breach of Warranty) ผิดคำรับรอง คำรับประกัน ผลคือ คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเรียกร้องบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญาที่รับประกันไว้ รวมถึงการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้น

คดีระหว่าง *Jones v. Bright* (1829)⁵⁶ ศาล The Court of Common Pleas วินิจฉัยว่า ถ้าบุคคลหนึ่งขายสินค้าสำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะ ก็เข้าใจได้โดยปริยายว่า สินค้านั้นต้องเหมาะสมตามความประสงค์ดังกล่าว มิฉะนั้น ผู้ขายต้องรับผิดชอบชดเชยเยียวยาความเสียหาย

Sir William Best ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลได้แถลงว่า “ยอมเป็นหน้าที่ของศาลในการวางตัวบทกฎหมาย ที่ต้องใช้ให้เหมาะสมเพื่อป้องกันการฉ้อฉลหลอกลวง เพื่อคุ้มครองบุคคลซึ่งไม่รู้ถึงคุณภาพของสินค้าโดยสุจริต และเป็นการกระตุ้นผู้ผลิต และผู้ขายดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าอย่างดีที่สุด และข้าพเจ้าประสงค์จะกำหนดหลักเกณฑ์กว้างๆว่า หากบุคคลใดขายสินค้า ย่อมเป็นการรับประกันว่าสินค้านั้นเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ปกติธรรมดา หรือวัตถุประสงค์เฉพาะในการซื้อขายครั้งนั้นแล้ว”⁵⁷

อย่างไรก็ตาม แนวความคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับไม่มากนัก เห็นได้จากต่อมาในภายหลังคดีเกี่ยวกับ Product Liability หลายคดี ปฏิเสธการนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการตัดสินคดี⁵⁸

⁵³ หมายถึง ทรัพย์สินที่วัตถุแห่งหนึ่งนั้นได้ระบุไว้ว่าให้ชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินนั้น โดยเฉพาะเจาะจง

⁵⁴ พงษ์ศักดิ์ ยอดมณี. อ้างแล้ว, หน้า 7.

⁵⁵ เปรียบเทียบกับในประเทศไทย หากคู่สัญญาผิดสัญญาในสาระสำคัญ คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งบอกเลิกสัญญาได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 388 โปรดดูคำพิพากษาฎีกาที่ 845/2541 จำนวนจะต้องสร้างบ้านให้แล้วเสร็จเพื่อโอนกรรมสิทธิ์ให้โจทก์เป็นสาระสำคัญที่โจทก์และจำเลยต้องตกลงกัน จำเลยไม่สามารถสร้างบ้านให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่ตกลงกันไว้ในสัญญา โจทก์มีสิทธิบอกเลิกสัญญาแก่จำเลยได้ตามมาตรา 388 โดยโจทก์ไม่ต้องบอกกล่าวให้จำเลยชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดพอสมควรตามมาตรา 387 ก่อน

⁵⁶ *Jones v. Bright*, (1829). 5 Bing. 533, 130 Eng. Rep. 1 167.

⁵⁷ ปิยะกุล บุญเพิ่ม. อ้างแล้ว, หน้า 75-76.

⁵⁸ Borrie, and Diamond, *The Consumer*, Society, and the Law. pp. 16-23. อ้างถึงใน ปิยะกุล บุญเพิ่ม. อ้างแล้ว, หน้า 76.

ในยุคนั้น แม้การให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคด้วยการให้ผู้ขายรับผิดชอบสินค้าไม่เป็นไปตามที่ Warranty ไว้จะเป็นที่ยอมรับมากขึ้น แต่การใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย ยังคงอยู่ภายใต้หลัก Privity of Contract

คดีระหว่าง *Winterbottom v. Wright* (1842)⁵⁹ จำเลยเป็นคู่สัญญาซ่อมบำรุงรถลากกับกรมไปรษณีย์ ต่อมาขณะโจทก์ใช้งานรถลากหักลงได้รับความเสียหาย โจทก์ได้ยื่นฟ้องจำเลยให้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากรถลาก ซึ่งคดีนี้ ศาลได้มีคำพิพากษาว่า โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกร้องจากจำเลย แม้จำเลยจะทำผิดสัญญาไม่ซ่อมบำรุงรถลาก แต่โจทก์มิใช่คู่สัญญากับจำเลย จึงไม่มีอำนาจเรียกให้จำเลยรับผิดชอบ แม้จะเกิดขึ้นเพราะความประมาทเลินเล่อของจำเลย⁶⁰

ปี ค.ศ. 1893 สหราชอาณาจักร ได้ตรากฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าปี ค.ศ.1893 (Sale of Goods Act 1893)⁶¹ (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Sale of Goods Act”) มีเนื้อหาสาระครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสัญญาซื้อขายหลายเรื่อง เช่น สิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญา การส่งมอบสินค้า การโอนความเสี่ยง โอนกรรมสิทธิ์ และการประเมินความเสียหาย เป็นต้น แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงการเยียวยาผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัย⁶²

ปี ค.ศ. 1954 จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยยกเลิกมาตรา 4 ซึ่งกำหนดว่าสัญญาซื้อขายสินค้าที่มีมูลค่าตั้งแต่ 10 ปอนด์ขึ้นไป ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ที่ถูกเรียกร้อง คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้ เป็นการขยายขอบเขตความคุ้มครองผู้ซื้อ

นอกจาก Sale of Goods Act ยังมีกฎหมายฉบับอื่นที่เป็นกลไกในการเสริมช่องว่างในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในลักษณะต่างๆ เช่น

- กฎหมายว่าด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ ปี ค.ศ. 1967 (Misrepresentation Act 1967)⁶³
- กฎหมายว่าด้วยการจัดหาสินค้าปี ค.ศ.1973 (Supply of Goods (Implied Terms) Act 1973)⁶⁴ (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Supply of Goods”)
- กฎหมายสินเชื่อเพื่อการบริโภคปี ค.ศ. 1974 (Consumer Credit Act 1974)⁶⁵
- กฎหมายว่าด้วยสัญญาไม่เป็นธรรมปี ค.ศ. 1977 (Unfair Contract Terms Act

⁵⁹ *Winterbottom v. Wright, (Ex.1842), 10 M & W 109, 152 Eng.Rep. 402.*

⁶⁰ สุขุม ศุภนิคย์. *คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์*. อ่างแล้ว, หน้า 23.

⁶¹ Available at: http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1893/pdf/ukpga_18930071_en.pdf [2009, January 25].

⁶² พงศ์ศักดิ์ ยอดมณี. อ่างแล้ว, หน้า 8.

⁶³ Available at: <http://www.statutelaw.gov.uk/> [2009, January 25].

⁶⁴ Available at: http://www.opsi.gov.uk/RevisedStatutes/Acts/ukpga/1973/cukpga_19730013_en_1 [2009, January 25].

⁶⁵ Available at: http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2006/ukpga_20060014_en_1 [2009, January 25].

1977)⁶⁶ (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Unfair Contract Terms Act”)

ปี ค.ศ. 1979 สหราชอาณาจักร ได้ตรากฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าปี ค.ศ. 1979 (Sale of Goods Act 1979 หรือ SGA) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “SGA”) ขึ้นมาใช้บังคับแทน Sale of Goods Act 1893 มีสาระสำคัญและหลักการส่วนใหญ่ใกล้เคียงกับ Sale of Goods Act 1893 แต่ได้แก้ไขเพิ่มเติม ให้สอดคล้องกับสภาพการค้าสังหาริมทรัพย์ และครอบคลุมไปถึงการซื้อขายสินค้านระหว่างประเทศด้วย⁶⁷

หลักความรับผิดตามกฎหมาย SGA ใช้หลัก Strict Liability ผู้เสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ขายให้รับผิดตามสัญญาซื้อขาย เนื่องจากการถือว่าเป็นการกระทำ อันเป็นการฝ่าฝืนข้อตกลงที่เป็นสาระสำคัญแห่งสัญญาโดยปริยาย (Breach of Terms Implied)⁶⁸ กรณีสินค้ามีความชำรุดบกพร่อง (Breach of Merchantable Quality) หรือขาดความเหมาะสมที่จะใช้ประโยชน์ตามความมุ่งหมาย (Breach of Fitness of Purpose) หรือไม่ตรงตามคุณสมบัติที่ได้พรรณนา (Description) รวมถึงการแสดงข้อเท็จจริงใดๆ (Representations) ของผู้ผลิตเกี่ยวกับคุณสมบัติ (Quality) หรือการทำงาน (Performance) ของสินค้าที่ขาย ดังนั้นหากปรากฏว่าการแสดงข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นเท็จ (Misrepresentation)⁶⁹ ทำให้ผู้บริโภคหลงเชื่อและ

⁶⁶ Available at: <http://www.statutelaw.gov.uk/> [2009, January 25].

⁶⁷ พงษ์ศักดิ์ ขอดมณี. อ้างแล้ว, หน้า 8-9.

⁶⁸ Section 13 (1) and (2) of The Sales of Goods Act 1979 provides :

“(1) where there is a contract for the sale of goods by description. There is on implied condition that the goods correspond with the description :

(2) if the sale is by sample, as well as by description, it is not sufficient that bulk of the goods correspond with the sample if the goods also do not correspond with the description.”

Section 14 of the Sale of Goods Act provides:

“(1) ...

(2) Where the seller sells goods in the ordinary course of the business there is an implied condition that the goods supplied under the contract are of merchantability quality, except there is no such condition:

(a) as regards defect specially drawn to the buyer attention before the contract is made; or

(b) if the buyer examines the goods before the contract is made, as regards defects which that

examination ought to reveal.”

⁶⁹ ในเรื่องของ Misrepresentations นั้นปรากฏอยู่ใน

(1) Section 13 (1) of the Sale of Goods Act 1979 นำมาใช้กับการขายตามคำพรรณนา (Sale of Goods by Description) กำหนดให้มี Implied Condition ว่าสินค้านั้นจะต้องตรงตามคำพรรณนาแถลงข้อเท็จจริงใดๆ โดยผู้ขายเกี่ยวกับคุณสมบัติและการทำงานของสินค้าและผู้ซื้อได้ซื้อสินค้าโดยเชื่อถ้อยคำแถลงข้อเท็จจริงนั้น

(2) Section 2 (1) of the Misrepresentation Act 1967 โจทก์มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าข้อเท็จจริงที่ผู้ขายแถลง (Representations) นั้นเป็นเท็จ และได้หลงเชื่อซื้อสินค้าจากคำแถลงดังกล่าว ซึ่งจำเลยอาจยกขึ้นต่อสู้ได้ว่า ตนมีเหตุอันควรทำให้เชื่อได้ว่าคำแถลงนั้นเป็นความจริง

เป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย ผู้บริโภครู้ก็สามารถใช้สิทธิฟ้องร้องให้ผู้ขายชดใช้เยียวยาค่าสินไหมทดแทนได้⁷⁰

กฎหมาย SGA มาตรา 14(3) บัญญัติไว้ในกรณีสินค้าเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งหมายโดยสัญญา (Implied Condition of Fitness for a Particular Purpose) ถือเป็นเงื่อนไขโดยปริยาย (Implied Condition) ในการขายสินค้า และให้ถือว่าผู้ขายได้รับประกันว่าสินค้านั้นมีความเหมาะสมแก่ประโยชน์ตามความมุ่งหมายดังกล่าวของผู้ซื้อ เว้นแต่โดยพฤติการณ์สามารถพิจารณาเห็นได้ว่าผู้ซื้อไม่ได้เชื่อถือ หรือไม่มีเหตุอันควรให้ผู้ซื้อเชื่อถือ⁷¹

กรณีมีข้อตกลงโดยชัดแจ้ง (Express Terms) ยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขายต่อผู้บริโภค ในกฎหมาย SGA ได้ให้ศาลมีอำนาจเข้ามาตรวจสอบว่าข้อตกลงดังกล่าวขัดต่อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือเกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือไม่⁷²

ในขณะที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคฉบับอื่นๆ ก็มีบทบัญญัติจำกัดการยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขายสินค้าต่อผู้บริโภคไว้หลายฉบับ ตัวอย่างเช่น

กฎหมาย Supply of Goods บัญญัติให้สิทธิของผู้บริโภคตามกฎหมายซื้อขายไม่สามารถระงับหรือตัดทอนได้โดยการยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้ขาย หรือ Implied Warranty ตามกฎหมาย SGA ย่อมไม่มีผล แต่ทั้งนี้ต้องเป็นการขายเชิงธุรกิจแก่ผู้บริโภค

กฎหมาย Unfair Contract Terms Act⁷³ บัญญัติห้าม ผู้ขายยกเว้น หรือจำกัด ความรับผิด

⁷⁰ อนันต์ จันทโรภากร. *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. อ่างแล้ว, หน้า 65-66.

⁷¹ Section 14 of the Sale of goods Act of 1979 provides:

“(3) Where the seller sells goods in the course of his business and the buyer, expressly or by implication, makes known:

(a) to the seller; or

(b) where the purchase price or part of it is payable by installments and the goods were

previously sold by a credit broker to the seller, to that credit broker, any particular purpose for which the goods are being bought, there is an implied condition that the goods supplied under the contract are reasonably fit for that purpose, whether or not that is a purpose for which such goods are commonly supplied, except where the circumstances show that the buyer does not rely, or that it is unreasonable for him to rely, on the skill or judgment of the seller or credit broker.”

⁷² อนันต์ จันทโรภากร. *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. อ่างแล้ว, หน้า 66-67.

⁷³ เกียรติศักดิ์ สุวรรณศรี. (2009). *เอกสารประกอบการศึกษา ข้อสัญญาไม่เป็นธรรม* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

www.niti6r2.com/images/introc_1159080383/compare.doc [2009, January 25]. “กฎหมายสัญญาไม่เป็นธรรม ปี ค.ศ. 1977 (The Unfair Contract Term Act 1977) มีสาระสำคัญของกฎหมาย คือ (1) ควบคุมการจำกัดความรับผิดชอบของผู้สัญญา โดยกำหนดถึงการจำกัดความรับผิดที่ไม่มีผลบังคับหรืออาจมีผลบังคับถ้ามีเหตุผลเพียงพอ (2) คุ้มครองผู้สัญญาที่มีฐานะและอำนาจต่อรองน้อยกว่า โดยกำหนดว่าในการมีการทำสัญญาระหว่างคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งซึ่งทำสัญญาในทางธุรกิจของตน โดยใช้สัญญารูปแบบที่ตนกำหนดขึ้น (Standard Form Contract) กับคู่สัญญาอีกฝ่ายที่เป็นลูกค้าของตน จะบังคับตามข้อสัญญานั้นจะต้องพิจารณาว่ามีเหตุผลเพียงพอหรือไม่”

ต่อผู้บริโภคสำหรับการฝ่าฝืนหนี้ที่เกิดจากเงื่อนไข หรือ Implied Warranty ของผู้ขาย เกี่ยวกับคำพรรณนา ตัวอย่าง หรือคุณภาพสินค้า หรือความเหมาะสมตามเจตนา⁷⁴

กฎหมาย SGA คงมีข้อจำกัดที่สำคัญคือ ผู้เสียหายที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญาซื้อขาย ถือว่าไม่มีความสัมพันธ์ในฐานะคู่สัญญา (Doctrine of Privity) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Doctrine of Privity”) ไม่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย SGA ได้

ในการวางหลักกฎหมายเพื่อขยายความคุ้มครองแก่ผู้เสียหาย ศาลสหราชอาณาจักรได้นำหลักสัญญาทางอ้อม (Collateral Contract)⁷⁵ ให้ผู้ผลิตรับผิดชอบในคดีการซื้อขายสินค้า แม้ผู้เสียหายจะมิได้มี Doctrine of Privity กับผู้ผลิตก็ตาม

คดีระหว่าง *Wells v. Buckland Sand* (1965)⁷⁶ ข้อเท็จจริงในคดีนี้มีอยู่ว่า โจทก์ได้สั่งซื้อทรายคุณภาพสูงของจำเลยเพื่อนำมาใช้ในการเพาะและแพร่พันธุ์ต้นเก๊กฮวย โดยโจทก์เชื่อถือตามรายละเอียดคุณสมบัติของทรายที่จำเลยระบุ แต่เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง โจทก์จึงได้สั่งซื้อทรายดังกล่าวของจำเลยจากบุคคลที่สาม แต่ปรากฏว่าทรายนั้นมีลักษณะไม่เป็นไปตามคุณสมบัติที่จำเลยระบุ และทำให้โรงเพาะชำของโจทก์เสียหาย แม้ว่าโจทก์และจำเลยจะไม่ใช่คู่สัญญาซื้อขาย แต่ศาลได้ตัดสินว่ามีสัญญาทางอ้อม (Collateral Contract) เกิดขึ้น เนื่องจากการยืนยันของจำเลย ในคุณลักษณะของทรายในการเจรจา ก่อนการทำสัญญาซื้อขายและเป็นผลให้โจทก์เชื่อถือในคุณลักษณะเช่นนั้น⁷⁷

ค่าเสียหายเพื่อการชดเชยจากการผิดสัญญาซื้อขาย ศาลของสหราชอาณาจักรได้วางหลักเกณฑ์ไว้ ตัวอย่างเช่น คดีระหว่าง *Hadley v. Baxendale* (1854)⁷⁸ วางหลักไว้ว่า ให้ผู้เสียหายเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากการผิด Warranty โดยตรง หรือเป็นผลอาจคาดคิดได้ คือความเสียหายตัวสินค้านั้น และรวมถึงความเสียหาย อันเป็นผลตามมาเนื่องจากสินค้าชำรุดบกพร่อง ไม่ว่าจะเกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้ซื้อ ตราบเท่าที่ความเสียหายนั้นไม่ไกลเกินไป

ความรับผิดทางละเมิด

ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ได้เกิดอุบัติเหตุจากการคมนาคมและขนส่งโดยทางรถไฟบ่อย

⁷⁴ ปิยะกุล บุญเพิ่ม. อ้างแล้ว, หน้า 77.

⁷⁵ Available at: <http://www.lawofcontract.co.uk/collateral-contracts.php> [2009, January 25].

⁷⁶ *Wells (Merstham) Ltd. v. Buckland Sand and Silica Ltd.* [1965] 2 Q.B. 170; [1964] 2 W.L.R. 453; [1964] 1 All E.R. 41.

⁷⁷ อนันต์ จันทโรภากร. การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. อ้างแล้ว, หน้า 70-71.

⁷⁸ *Hadley v. Baxendale.*, (1854), 9 Exch. 341.

ครั้ง มีผู้ได้รับความเสียหายจำนวนมาก การฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแรกเริ่มอยู่ในลักษณะการละเมิดทั่วไป (Trespass) ซึ่งศาลยอมรับข้อต่อสู้ในเรื่อง”อุบัติเหตุ”⁷⁹ หากความเสียหายเกิดขึ้นจากอุบัติเหตุแล้ว จำเลยจึงไม่ได้ประมาทเลินเล่อและไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย ทำให้ผู้เสียหายจำนวนมากไม่ได้รับการชดใช้เยียวยา⁸⁰

แนวคิดเพื่อแยกความผิดทางละเมิดโดยประมาทเลินเล่อ (Negligence)⁸¹ (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “ละเมิดโดยประมาท”) ออกจากลักษณะการละเมิดทั่วไป จึงถูกนำมาพิจารณามีเจตนาเพื่อคุ้มครองผู้เสียหาย ด้วยการให้หลักในการสืบพยานโจทก์ เรื่องสิ่งของบ่งบอกนัยในตัวของมันเอง (*Res Ipsa Loquitur*)⁸² (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “*Res Ipsa Loquitur*”) หมายถึง แนวคิดที่สันนิษฐานไว้ว่าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นเพราะความประมาท หากเหตุการณ์นั้น โดยปกติหรือโดยสภาพของเรื่องราวแล้วจะไม่เกิดขึ้น เว้นแต่ว่าจะมีผู้ใดกระทำการโดยประมาท หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น มีความชัดเจนในตัวของมันเองที่จะสามารถอนุมานได้ว่ามีการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ⁸³ ตัวอย่างเช่น

คดีระหว่าง *Byrne v. Boadle* (1863)⁸⁴ ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า โจทก์ได้เดินผ่านหน้าโกดัง

⁷⁹อนันต์ จันทร์โอภากร. (2009). *วิวัฒนาการของกฎหมายลักษณะละเมิด* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<http://www.comepee.com/webboard/show.php?Category=&No=359> [2009, January 25]. “...หากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น เป็น “อุบัติเหตุ” มีแนวคิดว่า สังคมจะต้องแบกรับภาระความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากเครื่องจักรกล ครานท่าที่เครื่องจักรกลเหล่านี้ได้ถูกนำไปใช้อย่างระมัดระวังแล้ว ทั้งนี้ เพราะสังคมได้รับประโยชน์จากเครื่องจักรกลเหล่านี้ด้วยเช่นเดียวกัน...”

⁸⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁸¹ การกระทำละเมิดโดยประมาท (Negligence) หมายถึง การที่กฎหมายกำหนดไม่ให้ผู้ใดกระทำความผิดหนึ่งที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น และหากผู้เสียหายสามารถพิสูจน์ให้เห็นว่าตนได้รับความเสียหายจากการฝ่าฝืนนี้ ก็มีสิทธิได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

⁸² ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. (2009). *บทบาทของศาลยุติธรรมกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<http://biolawcom.de/article/41> [2009, January 25] “...ในประเทศอังกฤษมีหลักในเรื่องสิ่งของบ่งบอกนัยในตัวของมันเอง (*Res ipsa loquitur*) ที่โจทก์มีภาระการพิสูจน์พยานหลักฐานในเบื้องต้น (Prima Facie Evidence) ซึ่งข้อที่พิสูจน์เบื้องต้นนี้จะสื่อให้เห็นว่าจำเลย ใจ หรือประมาทเลินเล่อ ตามหลักเรื่องข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของฝ่ายตนโดยเฉพาะ หลักนี้เป็นหลักกฎหมายอังกฤษกำหนดขึ้นเพื่อความเป็นธรรมในการต่อสู้คดี เพราะในเมื่อข้อเท็จจริงอันหนึ่งอยู่ในความรู้เห็นของคู่ความฝ่ายหนึ่งเพียงคนเดียวย่อมไม่เป็นธรรมที่จะให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องมีหน้าที่นำสืบ ซึ่งเขาจะต้องประสพความยากลำบาก หรืออาจเป็นพันวิสัยที่จะพิสูจน์ หลักนี้มีที่ใช่มากในเรื่องละเมิดอันเกิดจากความประมาทตามปกติ”

และข้อมูลจากเว็บไซต์คลังปัญญาไทย. (2009). *ประมาท* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.panyathai.or.th [2009, January 25]. “...การที่โจทก์อ้างว่า จำเลยประมาททำให้เกิดความเสียหาย โจทก์จะต้องมีหน้าที่นำสืบ แต่บางกรณี โจทก์ไม่มีทางสืบได้ เพราะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประมาทอยู่ในความรู้เห็นของจำเลยคนเดียว ถ้าจะให้โจทก์ต้องมีหน้าที่นำสืบ โจทก์ก็คงต้องแพ้คดี จึงเกิดหลัก *Res Ipsa Loquitur* ขึ้นมา หลักนี้มีว่า ถ้าเกิดอุบัติเหตุขึ้น ทำให้โจทก์เสียหายเพราะการกระทำของจำเลย และเหตุนี้ขึ้นอยู่กับความรู้เห็นของจำเลยฝ่ายเดียวแล้ว ถ้าจำเลยไม่สามารถอธิบายถึงสาเหตุนั้นได้ ต้องถือว่าจำเลยประมาทไว้ก่อน และจำเลยต้องมีหน้าที่นำสืบแก้ตัว...”

⁸³ มานิตย์ จุมปา. อ้างแล้ว, หน้า 124.

⁸⁴ *Byrne v. Boadle, (Ex 1863), 2 H. & C. 722, 159 Eng. Rep. 299.*

เก็บแปรงสาธิตของจำเลย และมีถังแปรงสาธิตตกลงมาจากหน้าต่างชั้นสองของโกดังลงมาถูกโจทก์จนได้รับบาดเจ็บ Baron Pollock ผู้พิพากษา วินิจฉัยว่า การที่ถังแปรงสาธิตหล่นลงมาจหน้าต่างชั้นสองนั้น ย่อมเป็นหลักฐานที่ชัดเจนโดยตัวของมันเองว่าจำเลยประมาทเลินเล่อ⁸⁵

ศาลสหราชอาณาจักรได้วางหลักในคดีละเมิดโดยประมาท ให้ผู้ครอบครองทรัพย์สินต้องรับผิดชอบในความเสียหายจากการที่ทรัพย์สินในครอบครอง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ตามหลัก Strict Liability ตัวอย่าง เช่น⁸⁶

คดีระหว่าง *Rylands v. Fletcher* (1868)⁸⁷ โจทก์เป็นเจ้าของที่ดินอยู่ติดกับเหมืองแร่ของจำเลย ต่อมาจำเลยได้ก่อสร้างเขื่อนกั้นน้ำในที่ดินของตน โดยว่าจ้างวิศวกรให้เป็นผู้สร้างเขื่อน ในลักษณะที่เป็นการว่าจ้างทำของที่ผู้รับจ้างทำเป็นเอกเทศมิใช่เป็นเพียงตัวแทนหรือลูกจ้าง ด้วยความประมาทเลินเล่อของวิศวกรผู้รับจ้าง เมื่อเขื่อนกั้นน้ำสร้างเสร็จและเริ่มใช้งาน เขื่อนนั้นไม่อาจกั้นน้ำได้ น้ำจึงไหลผ่านที่ดินจำเลยเข้าไปยังที่ดินของโจทก์ซึ่งอยู่ติดกัน โจทก์ได้รับความเสียหาย จึงนำคดีขึ้นฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลย ศาลได้ตีความไปในทางที่กว้างมาก โดยให้จำเลยต้องรับผิดชอบตามหลัก Strict Liability ฐานทำละเมิดต่อโจทก์ แม้จำเลยจะไม่ได้ประมาทเลินเล่อก็ตาม⁸⁸ ซึ่งศาลได้ตัดสินวางหลักไว้ว่า “หากบุคคลใดนำหรือเก็บสิ่งใด ไว้ในที่ดินของตนและเป็นสิ่งซึ่งหากเล็ดลอดออกไปแล้ว อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เพื่อนบ้านได้ ผู้นั้นต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตน เมื่อสิ่งนั้นได้เล็ดลอดออกไป และก่อความเสียหาย เขาจะต้องรับผิดชอบไม่ว่าเขาจะได้กระทำด้วยความระมัดระวังเพียงใด หรือจะได้ใช้มาตรการใดๆ ในการป้องกันความเสียหายนั้นแล้วตาม” (“If a person brings or accumulates on his land anything which, if it should escape, may cause damage to his neighbors, he does so at his peril. If it does escape And cause damage, he is responsible, however careful he may have taken, or whatever precautions he may have taken to prevent damage.”) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ บุคคลพึงรับผิดชอบในความเสียหายที่ตนเองได้ก่อขึ้นจากการกระทำของตน โดยไม่คำนึงว่าเขาจะได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่⁸⁹

ศาลสหราชอาณาจักรได้วางหลักเกณฑ์ ให้ผู้ผลิตมีหน้าที่ ในการใช้ความระมัดระวัง

⁸⁵ อนันต์ จันทโรภากร. *วิวัฒนาการของกฎหมายลักษณะละเมิด*. อ่างแล้ว.

⁸⁶ อนันต์ จันทโรภากร. *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. อ่างแล้ว, หน้า 34.

⁸⁷ *Rylands v. Fletcher* (1868), L.R. 3 H.L. 330; [1861-73] All E.R..

⁸⁸ ภคพร สุวรรณทัต. (2545). *ความรับผิดทางกฎหมายในความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ จีเอ็มโอ*. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, หน้า 63.

⁸⁹ อนันต์ จันทโรภากร. *วิวัฒนาการของกฎหมายลักษณะละเมิด*. อ่างแล้ว.

(Duty of Care) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Duty of Care”) ต่อผู้บริโภคร และจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภค หากความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายที่คาดหมายได้จากการผิคน้ำที่ดังกกล่าวของผู้ผลิต ดังตัวอย่าง เช่น⁹⁰

คดีระหว่าง *Donoghue v. Stevenson* (1932)⁹¹ ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า จำเลยเป็นผู้ผลิต Ginger ale ส่งขายตามร้านค้า โจทก์สั่ง Ginger ale ของจำเลยมาดื่มแล้ว เมื่อเทใส่แก้วจะดื่มก็พบซากหอยทากเน่าออกมาจากขวดด้วย โจทก์เห็นแล้วเกิดอาการช็อค และเจ็บป่วยด้วยอาการกระเพาะอักเสบ (Gastro Enteritis) โจทก์จึงฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยผู้ผลิตเป็นเงิน 500 ปอนด์ โดยอ้างเหตุผลว่าจำเลยประมาทเลินเล่อในการปล่อยให้ผลิตภัณฑ์เช่นนี้หลุดออกสู่สาธารณชน

ศาลสูงสุดสหราชอาณาจักร วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายโดยเสียงข้างมาก (3 ใน 5) ว่าคนทุกคนมี Duty of care เพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำ หรือละเว้นกระทำที่อาจสังเกตเห็นได้ ว่าอาจเป็นผลร้ายต่อคนรอบข้าง (Neighbor) และให้ศาลล่างวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงใหม่ โดยเริ่มพิจารณาในวันที่ 10 มกราคม ค.ศ.1932 จำเลยก็ถึงแก่กรรมเสียก่อน และคดีจบลงด้วยการประนีประนอมกันเป็นเงิน 200 ปอนด์⁹²

Lord Atkin ได้นำหลักความอารี (Neighbour Principle)⁹³ มาปรับใช้ วินิจฉัยว่า จำเลยที่เป็นผู้ผลิตเครื่องดื่ม Ginger ale ต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภครที่พบซากหอยทากตายในขวด เพราะถือว่าจำเลยมีหน้าที่ใช้ความระมัดระวัง ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ใดก็ตามที่บริโภคสินค้าที่จำเลยจำหน่ายในตลาด คำพิพากษาในคดีนี้ถือว่าเป็นการพัฒนาแนวคิดในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคร โดยศาลมีความเห็นว่า ผู้ผลิตสินค้าซึ่งนำสินค้าไปแสดง โดยมีความตั้งใจที่จะขายให้กับผู้ซื้อ มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานและ มีความปลอดภัย รวมถึงการใช้ความระมัดระวังต่อผู้บริโภครสำหรับอันตรายหรือความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ชีวิตหรือ

⁹⁰ อนันต์ จันทโรภากร. *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. อ่างแล้ว, หน้า 33.

⁹¹ *Donoghue v. Stevenson* [1932] All ER Rep 1; [1932] AC 562; House of Lords.

⁹² Richard Kinder. (1994). *Case Book on Torts*, Blackstone Press Ltd. 3rd Ed. p.54. อ้างถึงใน ประทีป อ่าววิจิตรกุล. (2551). *การดำเนินคดีตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคร ฉบับ Concise*. กรุงเทพฯ: เอเชียทิค แพ็คพริ้นท์. หน้า 43-44.

⁹³ อนันต์ จันทโรภากร. *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. อ่างแล้ว, หน้า 32. “Neighbour Principle ... You must take reasonable care to avoid acts or omissions which can reasonably foresee would be likely to injure your neighbor. Who, then, in law is my neighbor? The answer seems to be persons who are so closely and directly affected by my act that I ought reasonably to have them in contemplation as being so affected when I am directing my mind to the acts or omissions which are called into question.”

ทรัพย์สินผู้บริโภคจากการใช้สินค้านั้น โดยเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ผลิตที่จะต้องให้ความระมัดระวังดังกล่าว⁹⁴

“A manufacture of products which he sells in such a form as to show that he intends them to reach the ultimate consumer in the form in which they left him with no reasonable possibility of intermediate examination, and with the knowledge that the absence of reasonable care in the preparation of putting up the products will result in an injury to the consumer’s life or property, owes a duty to the consumer to take that reasonable care.”

ระบบกฎหมาย Common Law ได้แยกหลักกฎหมายในความรับผิดชอบทางสัญญา ให้แตกต่างไปจากหลักความรับผิดชอบทางละเมิดโดยประมาณอย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง เช่น

คดีระหว่าง *Daniels & Daniels v. R White & Sons Ltd. and Tarbard* (1938)⁹⁵ ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่าโจทก์ได้ซื้อน้ำมะนาวจากผู้ขาย ปรากฏว่าในขวดดังกล่าวได้มีกรดคาร์บอนิก (Carbolic Acid) เจือปนอยู่ด้วย โจทก์และภริยาคิมน้ำมะนาวดังกล่าว และเกิดอาการเจ็บป่วย เนื่องจากกรดคาร์บอนิกซึ่งเจือปนอยู่ ศาลสหราชอาณาจักรได้พิพากษา โดยมีประเด็นในการพิจารณา ดังนี้

(1) โจทก์ฟ้องผู้ผลิตเป็นจำเลยให้รับผิดชอบทางละเมิดฐานประมาณเกินเลื้อ แต่เมื่อโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยผู้ผลิตประมาณเกินเลื้อ ศาลได้ยกฟ้องโจทก์

(2) โจทก์ได้ฟ้องผู้ขายเป็นจำเลยให้รับผิดชอบตามสัญญาซื้อขาย ศาลให้จำเลยผู้ขายรับผิดชอบ เพราะถือว่าผู้ขายไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดโดยปริยาย (Breach of Implied Terms) ตามกฎหมาย Sale of Goods Act ในเรื่องสินค้ามีความชำรุดบกพร่องและขาดความเหมาะสมที่จะนำออกสู่ตลาด (Lack of Merchant-Ability)

(3) ภริยาโจทก์ ฟ้องผู้ขายเป็นจำเลยให้รับผิดชอบตามสัญญาซื้อขาย ศาลยกฟ้อง เนื่องจากภริยาโจทก์ไม่ใช่คู่สัญญาซื้อขาย⁹⁶

ในการฟ้องร้องคดีให้รับผิดชอบที่เกิดจากจากสินค้า นอกจากผู้เสียหายใช้สิทธิฟ้องคดีให้รับผิดชอบทางละเมิดโดยประมาณแล้ว อาจจะใช้สิทธิฟ้องคดีละเมิดฐานหลอกลวง (Tort Deceit) ได้ด้วย หากผู้ขายแสดงข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับสินค้า (False Representation) โดยรู้ว่าเป็นเท็จหรือไม่รู้ด้วยความประมาทเกินเลื้ออย่างร้ายแรง เพื่อวัตถุประสงค์ให้ผู้ซื้อหลงเชื่อในข้อความอันเป็นเท็จนั้น และเกิดผลสำเร็จ ทำให้ผู้ซื้อได้รับความเสียหาย⁹⁷

⁹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 32-33.

⁹⁵ *Daniels and Daniels v R White & Sons Ltd and Tarbard*. [1938] 4 All ER 258, 82 Sol Jo 912, 160 LT 128. KBD.

⁹⁶ อนันต์ จันทโรภากร. *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. อ้างแล้ว, หน้า 31-32.

ข้อจำกัดอย่างหนึ่งในการเรียกร้องค่าเสียหายจากการกระทำละเมิดโดยประมาท คือ หลักผู้เสียหายมีส่วนประมาท (Contributory Negligence)⁹⁸ กล่าวคือ ถ้าทั้งโจทก์และจำเลย ต่างก็มีส่วนประมาทเล็กน้อย โจทก์จะไม่สามารถเรียกร้องให้จำเลยรับผิดชอบได้ หากความเสียหายนั้น เกิดขึ้นจากโจทก์เป็นเหตุสำคัญ หรือโจทก์เป็นเหตุก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น กระทั่งไม่อาจแยกได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากความประมาทเล็กน้อยของฝ่ายใด

อย่างไรก็ดี ศาลสหราชอาณาจักร ได้ผ่อนคลายนโยบายนี้ไปใช้หลักโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหาย (The Doctrine of Last Opportunity) แทน โดยถือว่า หากฝ่ายใดเป็นฝ่ายสุดท้ายที่จะสามารถหลีกเลี่ยงความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ แต่กลับไม่หลีกเลี่ยงแล้ว ฝ่ายนั้นจะเรียกร้องค่าเสียหายจากอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า ฝ่ายใดเป็นฝ่ายที่ทำให้เกิดความเสียหาย ฝ่ายนั้นจะต้องรับผิดชอบ

ปี ค.ศ. 1945 สหราชอาณาจักร ได้ประกาศใช้กฎหมายฉบับปฏิรูป (กรณีผู้เสียหายมีส่วนประมาท) Law Reform (Contributory Negligence) Act 1945 (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Contributory Negligence”) เป็นผลให้หลักผู้เสียหายมีส่วนประมาท จึงได้ถูกแทนที่โดยหลักการแบ่งส่วนความเสียหาย (Apportionment of Damages) หรือหลักเปรียบเทียบความประมาท (Comparative Negligence)⁹⁹ โดยจะแบ่งสัดส่วนความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ตามส่วนแห่งความประมาทเล็กน้อยของโจทก์และจำเลย

กฎหมาย Contributory Negligence ในมาตรา 1 บัญญัติว่า “ถ้าผู้ใดได้รับความเสียหายเนื่องจากความผิดของตนและเนื่องจากความผิดของผู้อื่นอยู่ด้วย สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจะไม่เสียไปเพราะเพียงเหตุว่าตนมีส่วนผิดอยู่ด้วย แต่ค่าเสียหายที่จะได้รับนั้น จำต้องลดลงตามส่วนตามดุลพินิจที่ศาลจะเห็นสมควรและยุติธรรม โดยให้ถือตามส่วนที่โจทก์เป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายนี้” โดยคำว่า “ความผิด” นี้ ในมาตรา 4 ได้บัญญัติไว้ให้หมายความถึงความประมาทด้วย¹⁰⁰

⁹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

⁹⁸ ข้อมูลจากเว็บไซต์ คลังปัญญาไทย. อ้างแล้ว. “...ถ้าผู้ใดได้รับความเสียหายจากการละเมิดนั้น มีส่วนประมาทอยู่ด้วย ถือว่า ถ้าความประมาทของผู้เสียหายนั้น เป็นเหตุโดยตรงที่ทำให้เกิดความเสียหายขึ้น หรือเมื่อไม่สามารถจะทราบได้ว่าความเสียหายเกิดจากความประมาทของฝ่ายใดแล้ว ผู้เสียหายจะเรียกร้องให้อีกฝ่ายต้องรับผิดชอบมิได้ และจำเลยย่อมยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในคดีละเมิดได้เสมอ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นละเมิดชนิดใด...”

⁹⁹ มานิตย์ จุมปา. อ้างแล้ว, หน้า 126-127. “...ข้อต่อสู้ในเรื่องที่ว่าละเมิดนั้นผู้กระทำละเมิดมีส่วนก่อให้เกิดขึ้น เป็นการยกข้อต่อสู้ว่าในความเสียหายที่เกิดแก่ตัวผู้ถูกทำละเมิดนั้น ตัวผู้ถูกทำละเมิดก็มีส่วนก่อให้เกิดเหตุขึ้นด้วย ซึ่งเป็นหลักการในการที่จะเปรียบเทียบความประมาทระหว่างผู้กระทำละเมิดกับผู้ถูกกระทำละเมิดว่าแต่ละฝ่ายมีส่วนแห่งการกระทำมากน้อยเป็นสัดส่วนอย่างไร...”

¹⁰⁰ ข้อมูลจากเว็บไซต์คลังปัญญาไทย. อ้างแล้ว.

กฎหมาย Contributory Negligence ถือว่าแม้โจทก์จะมีส่วนประมาทในความเสียหายอยู่ด้วย ก็ยังมีสิทธิได้รับค่าเสียหายอยู่ เพียงแต่ลดลงตามสัดส่วนแห่งความประมาทของตนที่ก่อให้เกิดความเสียหายเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า กฎหมายฉบับนี้ได้ยกเลิกหลักโอกาสสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหายไปในตัว เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า เกิดความเสียหายขึ้นเพราะความประมาทของทั้งสองฝ่ายแล้ว ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายได้ จะได้รับมากน้อยหรือไม่ได้รับสุดแต่ความประมาทของตน จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าฝ่ายใดจะเป็นฝ่ายสุดท้ายที่มีโอกาสจะหลีกเลี่ยงความเสียหาย¹⁰¹

แม้จะมีการพัฒนาหลักกฎหมาย ที่เอื้อต่อการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหลายประการดังกล่าว แต่เกณฑ์ความรับผิดชอบทางละเมิด ยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานของความผิดของผู้กระทำ (Fault-Based Liability) ตามหลัก Fault Theory โดยถือว่าความรับผิดชอบจะต้องเกิดจากผู้กระทำมีเจตนาหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำ (No Liability Without Fault)¹⁰² จากอิทธิพลตามแนวคิดของลัทธิปัจเจกชนนิยมและเสรีนิยมที่ฝังรากลึกมายาวนาน

อย่างไรก็ดี แม้จะยังมีได้เปลี่ยนแปลงหลักความรับผิดชอบ แต่ความพยายามในการขจัดอุปสรรคของการคุ้มครองผู้บริโภคก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยจากฝ่ายนิติบัญญัติได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ

ปี ค.ศ. 1960 สหประชาชาติออกจากร มيثบาทาในการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายหลายประการ โดยได้จัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายขึ้นมา มีโครงการศึกษาความรับผิดชอบทางละเมิดเกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์ รวมทั้งการกระทำอันเป็นอันตราย (Dangerous Things and Activities) ความเสียหายที่เกิดจากสัตว์ ความรับผิดชอบของผู้ขายหรือผู้ให้เช่าอาคารที่ชำรุดบกพร่อง เป็นต้น

ปี ค.ศ. 1972 ได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดและค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย (The Royal Commission on Civil Liability and Compensation for Personal Injury)

ปี ค.ศ. 1985 สภาของยุโรป (European Parliaments) ได้ประกาศใช้แนวทางกำหนดหลักเกณฑ์กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์สำหรับประเทศสมาชิก (Directive of the Approximation of the Laws, Regulations and Administrative Provisions of the Member States Concerning Liability for Defective Products) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า แนวทางความรับผิดชอบในสินค้าไม่

¹⁰¹ เรื่องเดียวกัน.

¹⁰² สุขุม สุกนิตย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด. อ่างแก้ว, หน้า 7-9.

ปลดปล่อยปี ค.ศ.1985 (1985 Product Liability Directive) หรือเรียกย่อว่า Directive 85/374/EEC¹⁰³ (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Directive 85/374/EEC”) มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม ค.ศ. 1985

สหราชอาณาจักรเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิก จึงมีพันธกรณีต้องอนุวัติกฎหมายภายในของตนให้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว

ปี ค.ศ. 1987 สหราชอาณาจักรได้ประกาศใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Protection Act 1987) โดยในส่วนที่เกี่ยวกับ Product Liability ได้บัญญัติขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางของ Directive 85/374/EEC และนำหลัก Strict Liability มาใช้¹⁰⁴

ปี ค.ศ. 1999 สหภาพยุโรปได้ออกแนวทาง Directive 1999/34/EEC เกี่ยวกับเรื่อง สินค้าอุปโภคบริโภคและการรับประกันสินค้า เพื่อให้ประเทศสมาชิกรับไปใช้เป็นแนวทางกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ภายในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2002

สหราชอาณาจักรได้ตรากฎหมาย ว่าด้วยการจัดจำหน่ายสินค้าแก่ผู้บริโภค (The Sale and Supply of Goods to Consumers Regulations 2002 โดยมีวัตถุประสงค์เป็นการอนุวัติกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับแนวทาง Directive 1999/34/EEC มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม ค.ศ. 2003¹⁰⁵ โดยมีสาระสำคัญแบ่งออกเป็น 3 เรื่องหลัก คือ

(1) คุณภาพของสินค้าอุปโภคบริโภค ซึ่งผู้ขายได้ขายให้แก่ผู้ซื้อที่เป็นผู้บริโภค (Consumer)

(2) การเยียวยาหรือชดเชยความเสียหายแก่ผู้บริโภค ในกรณีที่สินค้านั้นไม่มีคุณภาพตามมาตรฐาน และ

(3) การรับประกันคุณภาพสินค้าของผู้ผลิต (Manufacturer s’ Guarantees)

ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าว บังคับใช้เฉพาะแก่กรณีการซื้อขายสินค้าภายในประเทศและระหว่างประเทศให้แก่ผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้บริโภคเท่านั้น โดยไม่ใช้บังคับกับการซื้อขายโดยพ่อค้าด้วยกัน หรือการซื้อขายสินค้าในเชิงพาณิชย์¹⁰⁶

2.3.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ความรับผิดทางสัญญา

¹⁰³ ประกาศของคณะกรรมการยุโรป ในการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อเป็นมาตรฐานกลางให้ประเทศสมาชิกรับไปใช้หรือปรับปรุงใช้แก่กฎหมายภายในของประเทศตน โดยมีชื่อรหัสเรียกแตกต่างกันออกไปในแต่ละเรื่อง

¹⁰⁴ อนันต์ จันทโรภากร. *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. อ่างแล้ว, หน้า 34.

¹⁰⁵ Available at: www.dti.gov.uk/ccp/topics1/saleandsupply.htm [2009, January 25].

¹⁰⁶ พงษ์ศักดิ์ ยอคมณี. อ่างแล้ว, หน้า 9-10.

การฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามสัญญา นั้น ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัย อาจฟ้องให้ผู้ผลิต ผู้ขายสินค้าให้รับผิดชอบโดยอาศัยหลัก Express Warranty และ Implied Warranty หากสินค้ามิได้มีคุณลักษณะเป็นไปตาม Warranty ที่ให้ไว้

คดีระหว่าง *Crocker v. Winthrop Laboratories* (1974)¹⁰⁷ ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า จำเลยเป็นบริษัทผู้ผลิตยา ได้ผลิตและขายยาชื่อ “Talwin” มีสรรพคุณบรรเทาอาการปวด และโฆษณาว่าไม่เกิดผลข้างเคียงทำให้เสพติด ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุในโรงงานอุตสาหกรรมได้ใช้ยาชนิดนี้ และมีอาการเสพติด ในที่สุดได้ใช้ยาเกินขนาดถึงแก่ความตาย ศาลได้วินิจฉัยว่า จำเลยให้สัญญาว่า ยาชนิดนี้ไม่เกิดการเสพติด จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาอีกว่า จำเลยได้เชื่อในคำรับประกันของตนโดยสุจริตว่าเป็นจริง ในเวลานำยาชนิดนี้ออกวางขายตามท้องตลาด จำเลยต้องรับผิดชอบต่อการผิด Express Warranty และความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์¹⁰⁸

ประมวลกฎหมายพาณิชย์ (Uniform Commercial Code)¹⁰⁹ (ซึ่งต่อไปจะเรียกย่อว่า “U.C.C.”) ได้บัญญัติข้อสันนิษฐานไว้เป็นคุณแก่ผู้ซื้อว่า หาก Express Warranty นั้น เป็นส่วนหนึ่งของการเจรจาต่อรองในการทำสัญญาซื้อขาย (Part of the Basis of the Bargaining) ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้เข้าทำสัญญาเพราะเชื่อถือใน Express Warranty ของผู้ขาย ซึ่งผู้ขายมีหน้าที่

¹⁰⁷ *Crocker v. Winthrop Laboratories*, 514 S.W. 2d 429, 433. (1974).

¹⁰⁸ ปิยะกุล บุญเพิ่ม. อ้างแล้ว, หน้า 25-26.

¹⁰⁹ มานิตย์ จุมปา. อ้างแล้ว, หน้า 112-113. “...Uniform Commercial Code ไม่ใช้กฎหมายที่มีผลบังคับ หากแต่เป็นการเขียนขึ้นโดยบรรดานักวิชาการ นักกฎหมาย ผู้พิพากษา เพื่อหวังให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในระบบกฎหมายของสหรัฐ ซึ่งหากมลรัฐใดเห็นพ้องต้องด้วยกับประมวลกฎหมายพาณิชย์ ก็จักต้องนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายของมลรัฐจึงจะมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย Uniform Commercial Code ประกอบไปด้วยบทบัญญัติต่าง ๆ 11 มาตราหลัก คือ

- (1) มาตรา 1 General Provisions
- (2) มาตรา 2 Sales
- (3) มาตรา 2 A Leases
- (4) มาตรา 3 Negotiable Instruments
- (5) มาตรา 4 Bank Deposit
- (6) มาตรา 4 A Funds Transfers
- (7) มาตรา 5 Letters of Credit
- (8) มาตรา 6 Bulk Transfers and (Revised)
- (9) มาตรา 7 Warehouse Receipts, Bill of Lading and Other Documents of Title
- (10) มาตรา 8 Investment Securities
- (11) มาตรา 9 Secured Transactions

ต้องนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานนี้¹¹⁰

มาตรา 2-313 ได้บัญญัติว่า เมื่อผู้ขายได้ให้คำรับรองในข้อเท็จจริง หรือให้สัญญาเกี่ยวกับสินค้า หรือให้คำพรรณาสินค้า หรือแสดงตัวอย่างหรือแบบของสินค้า ซึ่งถือได้ว่าเป็นสาระสำคัญของสัญญา ถือว่าผู้ขายได้ให้ Express Warranty ว่าสินค้าต้องเป็นไปตามสาระสำคัญนั้น หากสินค้าไม่เป็นไปตาม Express Warranty และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ซื้อ ผู้ขายต้องรับผิดชอบ¹¹¹

ด้านความรับผิดชอบของผู้ผลิต ได้มีแนวคำพิพากษาว่า คำแถลงที่ผู้ผลิตได้กระทำในการโฆษณาสินค้าเกี่ยวกับคุณภาพ หรือการแสดงบนหีบห่อ ฉลาก หรือเอกสารประกอบสินค้า ก่อให้เกิด Express Warranty แก่ผู้บริโภคและต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น หากสินค้าไม่เป็นไปตามคำแถลงนั้น ตัวอย่างเช่น

คดีระหว่าง *Baxter v. Ford Motor Co.*, (1932)¹¹² ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า โจทก์ได้อ่านคำโฆษณาของจำเลยผู้ผลิตว่า รถยนต์ฟอร์ดมีกระจกบังลมที่ทำด้วยแก้วไม่แตก โจทก์จึงซื้อรถยนต์ยี่ห้อฟอร์ดมาจากพ่อค้าขายปลีก ต่อมารถยนต์เกิดอุบัติเหตุ กระจกรถยนต์แตกและทำให้ตาของโจทก์ได้รับบาดเจ็บ โจทก์ได้พิสูจน์ว่าคำแถลงของจำเลยในการโฆษณาไม่เป็นความจริง โจทก์จึงสามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลยได้ แม้จะไม่ใช่คู่สัญญาซื้อขาย¹¹³

U.C.C. ได้บัญญัติหลักเกณฑ์รองรับ Implied Warranty ไว้คือ

(1) สินค้าต้องมีความเหมาะสม ตามวัตถุประสงค์แห่งการซื้อขายกันไป (Implied Warranty of Merchantability) U.C.C. ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ในมาตรา 2-314 ว่า สินค้าต้องมีความเหมาะสมตามสมควรแก่การใช้หรือบริโภคตามปกติธรรมดาและมีความปลอดภัยต่อการใช้หรือบริโภคตามสมควรด้วย¹¹⁴

(2) สินค้าต้องมีความสินค้ามีความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์แห่งการซื้อขายครั้งนั้น (Implied Warranty of fitness for particular purpose) ใน U.C.C. ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ในมาตรา 2-315 ว่า หากในขณะที่ทำสัญญาซื้อขาย ผู้ขายได้รู้หรือควรจะได้รู้ถึงวัตถุประสงค์แห่งการซื้อขายครั้งนั้นของผู้ซื้อ และผู้ซื้อได้เชื่อถือไว้วางใจในความชำนาญของผู้ขาย สำหรับการจัดหาสินค้าที่เหมาะสม ย่อมเป็น Implied Warranty ว่าสินค้ามีความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์แห่งสัญญานั้น

อย่างไรก็ตาม สิทธิเรียกร้องตามหลัก Warranty เป็นเงื่อนไขหนึ่งประกอบสัญญา

¹¹⁰ อนันต์ จันทร์โอภากร, *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความปลอดภัยอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*, อ้างแล้ว, หน้า 19.

¹¹¹ ปิยะกุล บุญเพิ่ม, อ้างแล้ว, หน้า 26-27.

¹¹² *Baxter v. Ford Motor Co.*, 168 Wash. 456, 12 P.2d 409 (1932).

¹¹³ ปิยะกุล บุญเพิ่ม, อ้างแล้ว, หน้า 29.

¹¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

ซื้อขาย ผู้ใช้สิทธิเรียกร้องจำเป็นต้องมี Privity of Contract ในฐานะคู่สัญญาซื้อขายต่อกัน จึงเป็นอุปสรรคต่อการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย เนื่องจากผู้ได้รับความเสียหายมิได้จำกัดเฉพาะแต่ผู้ซื้อสินค้า แต่บุคคลอื่นก็อาจได้รับความเสียหายได้ โดย U.C.C. ได้มีบทบาทในการแก้ไขอุปสรรคนี้ด้วยการกำหนดทางเลือกในการฟ้องร้องดำเนินคดีตามหลัก Express Warranty หรือหลัก Implied Warranty ไว้ 3 แนวทางเลือกด้วยกัน ซึ่งแต่ละมตรัฐสามารถพิจารณาคัดเลือกรูปแบบที่เหมาะสมไปบัญญัติเป็นกฎหมายของตนได้ (U.C.C., Section 2-318) ดังนี้คือ:¹¹⁵

1) ทางเลือกที่หนึ่ง (Alternative A) : การรับประกันของสินค้าครอบคลุมไปถึงบุคคลในครอบครัวของผู้ซื้อ และผู้มาเยี่ยมบ้าน หากอยู่ในวิสัยพึงคาดหมายได้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ใช้บริโภค หรือได้รับความเสียหายจากสินค้านั้น โดยผู้ขายไม่สามารถยกเว้นความรับผิดได้¹¹⁶

2) ทางเลือกที่สอง (Alternative B) : การรับประกันของสินค้าครอบคลุมไปถึงบุคคลใด ๆ หากอยู่ในวิสัยพึงคาดหมายได้ว่าจะเป็นผู้ใช้ บริโภค หรือได้รับความเสียหายจากสินค้านั้น หรือได้รับความเสียหายจากการผิดกรรรับประกัน โดยผู้ขายไม่สามารถยกเว้นความรับผิดได้¹¹⁷

ทางเลือกนี้ มีขอบเขตความคุ้มครองผู้เสียหายกว้างกว่าทางเลือกที่หนึ่ง (Alternative A) โดยอาจครอบคลุมถึงลูกจ้างของผู้ซื้อสินค้า และผู้ที่ผ่านไปมาหรืออยู่บริเวณใกล้เคียงที่ได้รับอันตรายจากการที่สินค้าชำรุดบกพร่อง (Passers-by, or Bystanders)¹¹⁸

3) ทางเลือกที่สาม (Alternative C) : การรับประกันของสินค้าครอบคลุมรวมทางเลือกที่สอง (Alternative B) และรวมตลอดไปถึงผู้เสียหายเป็นนิติบุคคล กำหนดให้เป็นผู้เสียหายที่ใช้สิทธิเรียกร้องได้ แม้ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดแก่ทรัพย์สินเพียงอย่างเดียว¹¹⁹

¹¹⁵ อนันต์ จันทร โอภากร. *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. อ่างแล้ว, หน้า 62-63.

¹¹⁶ Uniform Commercial Code, Section 2-318 Alternative A "A seller's warranty whether express or implied extends to any natural person who is in the family or household of his buyer or who is a guest in his house if it is reasonable to expect that such person may use, consume or be affected by the goods and who is injured in person by breach of the warranty. A Seller may not exclude or limit the operation of this section."

¹¹⁷ Uniform Commercial Code, Section 2-318 Alternative B "A seller's warranty whether express or implied extends to any natural person who may reasonably be expected to use, consume or be affected by the goods and who is injured in person by breach of the warranty. A seller may not exclude or limit the operation of this section."

¹¹⁸ Black's Law Dictionary. (1991). Abridged Sixth Edition. Bystander. One who stands near; a chance looker-on; hence one who has no concern with the business being transacted. One present but not taking part, looker-on, spectator, beholder, observer.

¹¹⁹ Uniform Commercial Code, Section 2-318 Alternative C "A seller's warranty whether express or implied extends to any person who may reasonably be expected to use, consume or be affected by the goods and who is injured by breach of the warranty. A seller may not exclude or limit the operation of this section with respect to injury to the person of an individual to whom the warranty extends."

ด้านการยกเว้นความรับผิด U.C.C. มาตรา 2-316 ได้เปิดช่องให้ทำข้อตกลงกันโดยชัดแจ้งได้ว่า มีข้อยกเว้นความรับผิด (Exemption Clause) ของผู้ขายอย่างไร หรือโดยพฤติการณ์ซึ่งถือว่าขกเว้น Warranty เช่น ผู้ขายอาจแจ้งแก่ผู้ซื้อว่า ขายสินค้าโดยไม่รับผิดไม่ว่าด้วยประการใดๆ (“As is”, “With all Faults”) หรือด้วยความสัมพันธ์ติดต่อกับการขายที่เคยปฏิบัติมา โดยธรรมเนียมการค้า อาจขกเว้นหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไข Warranty ได้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขรูปแบบของข้อยกเว้นว่า

-ข้อยกเว้น Express Warranty ต้องใช้ถ้อยคำในสัญญาชัดเจน และเฉพาะเจาะจงให้มีผลยกเว้น Express Warranty

-ข้อยกเว้น Implied Warranty ข้อกำหนดต้องทำเป็นหนังสือเด่นชัด และให้เข้าใจได้ชัดเจนว่า ผู้ซื้อจะไม่ถือเอาประโยชน์จาก Implied Warranty

ใน U.C.C. ในมาตรา 2-719 ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า การกำหนดข้อยกเว้นหรือจำกัดการเยียวยาความเสียหาย หรือจำกัดจำนวนค่าเสียหายจะมีผลต่อเมื่อ เป็นข้อกำหนดที่มีเหตุผลและเป็นธรรมไม่เป็นการเอาเปรียบผู้บริโภคมากเกินไป รวมทั้งข้อยกเว้นความเสียหายต่อร่างกายจะนำมาใช้อ้างไม่ได้¹²⁰

ในด้านศาลสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่ จะตีความผลบังคับใช้ของข้อยกเว้นความรับผิดโดยเคร่งครัดและตัดผลของข้อยกเว้นไปมาก โดยถือว่าเป็นข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมและขัดแย้งต่อประโยชน์สาธารณะ และศาลมักจะไม่บังคับใช้ให้ตามข้อตกลงนั้น¹²¹

ความรับผิดทางละเมิด

ยุคศตวรรษที่ 18 การฟ้องร้องคดี Product Liability ตามกฎหมายลักษณะละเมิดโดยประมาทในสหรัฐอเมริกา อยู่บนพื้นฐานของหลัก Doctrine of Privity โดยผู้เสียหายจะใช้สิทธิฟ้องร้องคดีละเมิดโดยประมาทได้ ก็ต่อเมื่อ ผู้กระทำละเมิดเป็นคู่สัญญากับตนเท่านั้น กล่าวคือ ผู้กระทำละเมิดมี Duty of Care ต่อบุคคลที่ตนเป็นคู่สัญญาด้วยเท่านั้น ดังนั้น ในกรณีผู้ผลิตสินค้าที่ผลิตสินค้าด้วยความประมาทเลินเล่อและได้จำหน่ายสินค้านั้นต่อไปยังผู้ค้าปลีก จะไม่ต้องรับผิดต่อผู้เสียหายซึ่งซื้อสินค้าไปจากผู้ค้าปลีก เนื่องจากไม่ใช่คู่สัญญาต่อกัน กรณีดังกล่าวจึงก่อให้เกิดปัญหาการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย

อย่างไรก็ตาม กรณีสินค้าที่โดยสภาพอาจก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อชีวิต ศาลได้

¹²⁰ ปิยะกุล บุญเพิ่ม. อ้างแล้ว, หน้า 36-37.

¹²¹ มานิตย์ จุมปา. อ้างแล้ว, หน้า 103.

วางแผนค้าพิพากษาขยายความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายที่มีใช้คู่สัญญาซื้อขายสินค้า ตัวอย่างเช่น

คดีระหว่าง *Thomas v. Winchester* (1852)¹²² ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า จำเลยเป็นผู้ผลิตกลั่นสังเคราะห์ ปิดฉลากผิด โดยปิดฉลากขวดสารพิษว่าเป็นกลั่นสังเคราะห์ จำเลยขายต่อให้แก่ร้านขายปลีก โจทก์ซื้อกลั่นสังเคราะห์จากร้านขายปลีกไปบริโภคเกิดอาการแพ้อย่างรุนแรง โจทก์ฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบ ศาลพิพากษาว่า จำเลยต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ตนประมาทเดินเล่อ ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อชีวิตมนุษย์ แม้จำเลยจะไม่มี Privity of Contract กับโจทก์ก็ตาม¹²³ ซึ่งแนวคำวินิจฉัยคดีนี้ได้ลดอุปสรรคในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหาย โดยไม่ยึดติดกับความสัมพันธ์ทางสัญญาซื้อขายอีกต่อไป

อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้อย่างจำกัด เฉพาะกรณีสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายได้โดยสภาพ ก็เกิดเป็นปัญหาในการตีความถึงขอบเขตของสินค้าที่จะนำไปบังคับใช้ ในที่สุดศาลได้มีคำพิพากษาวางแผนทางให้หมายความรวมถึงสินค้าอื่นด้วย

คดีระหว่าง *MacPherson v. Buick Motor Company* (1916)¹²⁴ ข้อเท็จจริงในคดีนี้มีอยู่ว่า จำเลยเป็นบริษัทผลิตรถยนต์ได้ขายรถยนต์ให้ผู้ขายปลีก ผู้ขายปลีกได้ขายให้โจทก์ ขณะโจทก์ขับรถจะส่งเพื่อนไปธุระ ล้อเกิดชำรุดแตกสะเก็ดเป็นชิ้นๆ จำเลยมิได้ทำล้อเอง แต่ซื้อมาจากบริษัทอื่น ความชำรุดบกพร่องนี้อาจพบได้โดยการตรวจตามควร แต่จำเลยไม่ได้ตรวจ คดีไม่ปรากฏว่าจำเลยได้ทราบความชำรุดบกพร่องและมีเจตนาปิดบังความชำรุดบกพร่อง ศาลพิพากษาว่า จำเลยย่อมรู้แล้วว่าผู้ขายปลีกได้ซื้อไปเพื่อขายอีกต่อหนึ่ง รถยนต์ถ้าสร้างอย่างดีย่อมไม่ไช่ของอันเกิดอันตราย แต่ถ้าสร้างไม่ดี ย่อมเป็นของอันอาจเกิดอันตรายได้ เมื่อจำเลยไม่ตรวจตราให้ดี ต้องรับผิดชอบ¹²⁵

Cardozo ได้พิพากษาว่า ประเภทของสินค้าที่เป็นอันตรายโดยสภาพ มิได้จำกัดเฉพาะยาพิษ วัตถุระเบิดและสิ่งอื่นๆ ที่มีผลทำลายได้ แต่ถ้าสภาพของสิ่งของใดสามารถที่จะทำให้ชีวิตและร่างกายเป็นอันตรายได้ หากมีการกระทำละเมิดแล้ว สิ่งของเหล่านี้ก็เป็นสิ่งของที่เป็นอันตรายโดยสภาพ จำเลยไม่อาจยกหลัก Doctrine of Privity ขึ้นต่อสู้ได้ หากเป็นที่คาดหมายได้ว่าสินค้าที่ผลิตขึ้นด้วยความประมาทเดินเล่อนั้น จะทำให้เกิดความเสียหายต่อ โจทก์และบุคคลอื่นๆ ที่อยู่ในสถานะเช่นเดียวกับโจทก์¹²⁶

¹²² *Thomas and wife, v. Winchester. Court of Appeals of New York, 6 NY 397.(1852).*

¹²³ ตุมม ศุภนิคย์. *คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์*. อ่างแล้ว, หน้า 23-24.

¹²⁴ *MacPherson v. Buick Motor Co., 217 N.Y. 382, 111 N.E. 1050 (1916).*

¹²⁵ ประทีป อ่าวจิตรกุล. อ่างแล้ว, หน้า 45.

¹²⁶ ปิยะกุล บุญเพิ่ม. อ่างแล้ว, หน้า 16-17.

แนวคำพิพากษานี้ ได้วางหลักเกณฑ์ให้ผู้ผลิต หรือผู้ขายสินค้าต้องรับผิดชอบในความประมาทเลินเล่อในการผลิตหรือขายสินค้า ซึ่งคาดคิดได้ว่าสามารถก่อให้เกิดอันตรายได้ ถ้าสินค้าชำรุดบกพร่อง และอาจต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภค รวมทั้งบุคคลอื่นที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้น¹²⁷

ต่อมา เมื่อนโยบายการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเป็นที่ยอมรับมากขึ้น ในคดีเกี่ยวกับ Product Liability การนำหลัก Doctrine of Privity มาใช้ได้ถูกลดความสำคัญลงไป¹²⁸

คดีระหว่าง *Henningsen v. Bloomfield Motors, Inc.*, (1960)¹²⁹ Supreme Court of New Jersey ได้ตัดสินว่า Implied Warranty นั้น ถือว่าครอบคลุมถึงบุคคลที่ผู้ผลิตคาดหมายได้ว่าจะเป็นผู้บริโภคหรือผู้ใช้สินค้านั้นด้วย ซึ่งศาลในมลรัฐอื่น ๆ ก็ได้ตัดสินตามแนวทางเดียวกับคดีนี้¹³⁰

แม้มีความพยายามที่จะลดข้อจำกัดในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าอุปโภคบริโภคมากขึ้น แต่ก็ยังมีได้มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ในช่วงปี ค.ศ. 1930 ถึง ค.ศ. 1960 นักวิชาการและศาลในสหรัฐอเมริกา ได้พยายามหาแนวทางและเสนอที่จะนำหลัก Strict Liability ขึ้นมาใช้ในคดีละเมิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง โดยความเห็นหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากคือ ความเห็นของ ผู้พิพากษา Roger Traynor, California Supreme Court

คดีระหว่าง *Escola v. Coca Cola Bottling Co.*, (1953)¹³¹ โดย Roger Traynor ให้เหตุผลอธิบายว่า การพิสูจน์ว่าผู้ผลิตประมาทเลินเล่อ นั้น ทำได้ยากมากและเป็นภาระอย่างยิ่งต่อผู้เสียหาย หลัก Strict Liability จะทำให้เกิดแรงจูงใจให้มีการผลิตสินค้าที่ปลอดภัยสู่ท้องตลาด ผู้ผลิตเป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุดที่จะป้องกันความเสียหาย หรือที่จะทำประกันภัย หรือกระจายภาระต้นทุนของความเสียหาย โดยการกำหนดราคาสินค้าและผู้ผลิตคือคนที่ชักจูงให้ผู้บริโภคไว้วางใจและคาดหวังว่าสินค้าที่ผลิตขึ้นนั้นมีความปลอดภัย ดังนั้นภาระจึงควรตกอยู่กับผู้ผลิต

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 เป็นต้นมา ศาลของมลรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาก็ได้นำหลัก Strict Liability มาใช้แทนหลักความประมาทเลินเล่อ¹³²

¹²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

¹²⁸ อนันต์ จันทโรภากร. การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. อ้างแล้ว, หน้า 21-22.

¹²⁹ *Henningsen v. Bloomfield Motors, Inc.*, 32 N.J. 358, 161 A.2d 69 (N.J. 1960).

¹³⁰ อนันต์ จันทโรภากร. การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. อ้างแล้ว, หน้า 21-22.

¹³¹ *Escola v. Coca Cola Bottling Co. of Fresno*, 24 Cal.2d 453, 150 P.2d 436 (Cal. 1944), 253, (1953).

¹³² อนันต์ จันทโรภากร. การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. อ้างแล้ว, หน้า 22-23.

คดีระหว่าง *Greenman v. Yuba Power Products, Inc.*, (1963)¹³³ ข้อเท็จจริงในคดีนี้มีอยู่ว่า ภริยาโจทก์ได้ซื้อเครื่องมือช่างเป็นของขวัญให้สามีสำหรับใช้งานในบ้าน ขณะที่โจทก์ทำงานโดยใช้เครื่องมือตัดไม้ให้เป็นแผ่น ไม้ได้ปลิวจากจากเครื่องมือกระแทกหน้าผาก โจทก์ได้รับบาดเจ็บสาหัส โจทก์ยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ขายและผู้ผลิตเครื่องมือ กล่าวหาว่า จำเลยประมาทเลินเล่อและผิดไปจาก Warranty ที่ให้ไว้ในการขายสินค้า ซึ่งสินค้าต้องออกแบบให้เหมาะสมที่จะป้องกันอุบัติเหตุได้

ศาลวินิจฉัยว่า ไม่มีพยานหลักฐานถึงความประมาทเลินเล่อการผิด Express Warranty ของผู้ขายและการฟ้องให้ผู้ผลิตรับผิดชอบสำหรับ Implied Warranty ก็ไม่สามารถทำได้ ศาลเห็นว่าที่สามารถอ้างได้คือการผิด Implied Warranty ของผู้ขาย และการผิด Express Warranty ของผู้ผลิต รวมทั้งความประมาทเลินเล่อของผู้ผลิต ในที่สุดศาลชั้นต้น คณะลูกขุนตัดสินว่า ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ แต่ให้เรียกค่าเสียหายได้จากผู้ผลิต

ผู้ผลิตได้แย้งถึงความบกพร่องของโจทก์ที่มีใ้คำบอกกล่าว (Notice Requirement) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Notice Requirement”) เกี่ยวกับการผิด Warranty ภายในเวลาอันสมควร ซึ่งทำให้หมดสิทธิเรียกร้องสำหรับการผิด Express Warranty และแย้งว่าศาลไม่สามารถตัดสินให้จำเลยรับผิดชอบได้ไม่ว่าจะอาศัยหลักเกณฑ์การผิดสัญญาหรือประมาทเลินเล่อ

ในที่สุดศาลสูงได้วินิจฉัยว่า กฎเกณฑ์ Notice Requirement ซึ่งต้องการให้โจทก์บอกกล่าวการผิด Express Warranty แก่จำเลยตามหลักกฎหมายซื้อขายนั้น ไม่สามารถนำมาปรับใช้แก่กรณีนี้ และไม่จำเป็นต้องอาศัยหลักเกณฑ์การผิด Express Warranty ด้วย แต่ถือว่าผู้ผลิตมีความรับผิดชอบมากกว่าด้วย Product Liability เมื่อสินค้าที่เขานำออกวางขายในท้องตลาด โดยรู้ว่าจะถูกนำไปใช้โดยไม่มีใครตรวจสอบก่อนนั้น พิสูจน์ได้ว่ามีความชำรุดบกพร่องซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นได้ ในการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ จึงไม่ใช่ความรับผิดชอบตามหลักกฎหมายสัญญา และไม่ใช่หนี้ตามข้อตกลงในสัญญา แต่เป็นหน้าที่กำหนดโดยกฎหมาย ความรับผิดชอบดังกล่าวจึงไม่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ทางสัญญา แต่เป็นความรับผิดชอบตามหลัก Strict Liability โดยอาศัยทฤษฎีละเมิด การเปลี่ยนแปลงจากการ Implied Warranty ไปสู่ทฤษฎีละเมิดเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคและบุคคลผู้ได้รับอันตรายจากสินค้าชำรุดบกพร่อง¹³⁴

ปี ค.ศ.1965 จากผลของคดีนี้ ทำให้สถาบันกฎหมายแห่งอเมริกา (American Law Institute) ได้บัญญัติรับรองหลัก Strict Liability ไว้ในคำอธิบายกฎหมายเฉพาะเรื่องละเมิด(ฉบับที่

¹³³ *Greenman v. Yuba Power Products, Inc.* 59 Cal. 2d 57, 62 [27 Cal. Rptr. 697, 377 P.2d 897, 13 A.L.R.3d 1049], (1963).

¹³⁴ ปิยะกุล บุญเพิ่ม, อ้างแล้ว, หน้า 40-41.

2) (Restatement (Second) of Torts) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Restatement (Second) of Torts”) ในมาตรา 420 A¹³⁵ โดยได้ถูกนำไปใช้ตัดสินคดี Product Liability ของศาลในมลรัฐต่างๆ

ปี ค.ศ. 1979 กระทรวงพาณิชย์ของสหรัฐอเมริกา จึงได้จัดทำ มาตรฐานกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ (Model Uniform Product Liability Act 1979) ขึ้นมา โดยมีความมุ่งหมายที่จะรักษาสมดุลระหว่างผลประโยชน์ของผู้ผลิต/ผู้ขายสินค้ากับผลประโยชน์ของผู้บริโภค¹³⁶ และเพื่อลดความแตกต่างของกฎหมายของมลรัฐต่าง ๆ แต่ก็ไม่ได้รับความนิยมนำไปใช้เท่าที่ควร¹³⁷

หลักความรับผิดชอบตาม Restatement (Second) of Torts ตามมาตรา 420 A กำหนดให้ผู้ขายรับผิดชอบตามหลัก Strict Liability มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (1) บุคคลผู้ซึ่งขายสินค้าใดๆ ที่มีสภาพชำรุดบกพร่อง เป็นอันตรายโดยไม่สมควรจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ใช้หรือผู้บริโภค หรือต่อทรัพย์สินของเขา ในกรณี
  - (a) ผู้ขายเป็นผู้ประกอบธุรกิจขายสินค้าเช่นนั้น และ
  - (b) สินค้าได้ไปถึงผู้ใช้และผู้บริโภคตามที่ตั้งใจ โดยปราศจากการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญต่อสภาพสินค้าที่ขาย
- (2) กฎเกณฑ์ที่กำหนดในอนุมาตรา (1) ปรับได้ แม้ว่า
  - (a) ผู้ขายได้ใช้ความระมัดระวังเท่าที่เป็นไปได้ ในการเตรียมการและการขายสินค้าของตนแล้ว และ
  - (b) ผู้ใช้หรือผู้บริโภคนั้น ไม่ได้ซื้อสินค้าจากผู้ขาย หรือมีความสัมพันธ์ตามสัญญาใดๆกับผู้ขายก็ตาม¹³⁸

¹³⁵ Restatement of Torts (Second), S.402A provides:

“Special liability of Seller of Product for Physical Harm to User or Consumer

(1) One who sells any product in a defective condition unreasonably dangerous to the user or consumer or to his property is subject to liability for physical harm thereby caused to the ultimate user or consumer, or to his property, if

- (a) the seller is engaged in the business of selling such a product, and
- (b) it is expected to and does reach the user or consumer without substantial change in the condition in which it is sold.

(2) The rule stated in Subsection (1) applies although

- (a) the seller has exercised all possible care in the preparation and sale of his product, and
- (b) the user or consumer has not bought the product from or agreed into any contractual relation with the seller.”

¹³⁶ อนันต์ จันทโรภากร. การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. อ้างแล้ว, หน้า 27.

¹³⁷ Willibald Posch. (1993). International Product Liability (Online). Available: <http://themis.edu/ibll/Prodiiabhtml/Posch.html> [2009, January 25]. อ้างถึงใน อนันต์ จันทโรภากร. การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. อ้างแล้ว, หน้า 25.

¹³⁸ ปิยะกุล บุญเพิ่ม. อ้างแล้ว, หน้า 40-41.

การบังคับใช้หลักเกณฑ์ Strict Liability มีผลในการขจัดอุปสรรคที่มีอยู่ตามหลักความรับผิดชอบทางสัญญา และหลักความรับผิดชอบละเมิดโดยประมาท กล่าวคือ

(1) กฎเกณฑ์ตามทฤษฎีความรับผิดชอบทางสัญญา ไม่มีผลต่อทฤษฎี Strict Liability ไม่ว่าในเรื่อง หลัก Privity of Contract หรือ Notice Requirement เป็นต้น

(2) โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของจำเลย ในกระบวนการผลิตขั้นตอนใด

(3) ศาลมีแนวโน้มที่จะปฏิเสธการทำข้อตกลงหรือสัญญายกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ผลิตและผู้ขายสินค้า¹³⁹

สำหรับความชำรุดบกพร่องอันจะก่อให้เกิดความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้ขายนั้น มีคำพิพากษาที่วางหลักเกณฑ์ไว้ คือ

คดีระหว่าง *Barker v. Lull Engineering Co.*, (1978)¹⁴⁰ ศาลมลรัฐแคลิฟอร์เนียได้วินิจฉัยเกี่ยวกับ “ความชำรุดบกพร่อง” ว่า แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

(1) บกพร่องในการผลิต

(2) บกพร่องในการออกแบบ

(3) บกพร่องเกี่ยวกับการให้คำเตือน หรือคำแนะนำ เกี่ยวกับสินค้าไม่เพียงพอ¹⁴¹

ในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ค่าเสียหายหรือคำสั่งศาลที่จะกำหนดให้แก่ผู้เสียหายนั้น สามารถแยกได้เป็น 4 ประเภท คือ¹⁴²

(1) ค่าเสียหายชดเชยความเสียหาย (Compensatory Damages or Actual Damages)¹⁴³ แก่ผู้ได้รับความเสียหาย

อาจแยกย่อยออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

(a) ค่าเสียหายทั่วไป (General Damages) คือ ค่าชดเชยความเสียหายปกติที่อาจเกิดขึ้นได้¹⁴⁴

¹³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 41.

¹⁴⁰ *Barker v Lull Engineering Co, Inc*, 20 Cal 3d 413; 143 Cal Rptr 225; 573 P2d 443 (1978).

¹⁴¹ ปิยะกุล บุญเพิ่ม. อ้างแล้ว, หน้า 45.

¹⁴² มานิตย์ จุมปา. อ้างแล้ว, หน้า 129.

¹⁴³ Black's Law Dictionary.(1991). Abridged Sixth Edition. Actual damages. Compensation for actual injuries or loss. Term used to denote the type of damage award as well as the nature of injury for which recovery is allowed; thus, actual damages flowing from injury in fact are to be distinguished from damages which are nominal, exemplary or punitive. Actual damages are synonymous with compensatory damages.

¹⁴⁴ มานิตย์ จุมปา. อ้างแล้ว, หน้า 129.

(b) ค่าเสียหายพิเศษ (Special Damages or Consequential Damages) คือ ค่าชดเชยความเสียหายที่มีลักษณะพิเศษ เช่น ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินสู่สภาพเดิม ค่าขาดรายได้ เป็นต้น¹⁴⁵

(2) ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages or Exemplary Damages)¹⁴⁶ เป็นแนวคิดนำมาใช้แก่คดีละเมิด คือ ค่าเสียหายที่กำหนดให้ผู้ละเมิดต้องใช้แก่ผู้เสียหายเพื่อลงโทษผู้ละเมิดซึ่งมีการจงใจละเมิดกฎหมายและสิทธิของผู้อื่นด้วยพฤติกรรมที่รุนแรง มีลักษณะดังนี้

(a) กำหนดลงโทษตอบแทนผู้ละเมิด ในลักษณะป้องปรามการกระทำละเมิด

(b) ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ โดยโจทก์ไม่ต้องนำสืบพิสูจน์

(c) มีลักษณะแตกต่างไปจากการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่แท้จริง

(d) โดยปกติ จะนำไปใช้แก่กรณีละเมิดที่มีพฤติกรรมรุนแรงเช่นเดียวกับคดีอาญา

ศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกาได้พัฒนาแนวทาง (Guideposts) เพื่อใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ 3 ประการ ได้แก่

(a) ระดับการสมควรถูกดำเนินหรือถูกประณามในการกระทำละเมิด

(b) สัดส่วนของค่าเสียหายเชิงลงโทษต่อค่าเสียหายชดเชยความเสียหาย

(c) การเปรียบเทียบค่าเสียหายเชิงลงโทษ ที่จะกำหนดกับมาตรการทางแพ่งหรือทางอาญา ที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน

(3) ค่าเสียหายที่ให้เพื่อแสดงว่ามีความเสียหาย (Nominal Damages)¹⁴⁷ คือ ค่าเสียหายที่ศาลกำหนดให้ตามที่เห็นสมควร ซึ่งโจทก์ไม่สามารถนำสืบถึงจำนวนค่าเสียหายได้¹⁴⁸

¹⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน .

¹⁴⁶ Black's Law Dictionary. (1991). Abridged Sixth Edition. Exemplary or punitive damages. Exemplary damages are damages on an increased scale, awarded to the plaintiff over and above what will barely compensate him for his property loss, where the wrong done to him was aggravated by circumstances of violence, oppression, malice, fraud, or wanton and wicked conduct on the part of the defendant, and are intended to solace the plaintiff for mental anguish, laceration of his feelings, shame, degradation, or other aggravations of the original wrong, or else to punish the defendant for his evil behavior or to make an example of him, for which reason they are also called "punitive: or "punitory" damages or "vindictive" damages. Unlike compensatory or actual damages, punitive or exemplary damages are based on an entirely different public policy consideration that of punishing the defendant or of setting an example for similar wrongdoers, as above noted. In cases in which it is proved that a defendant has acted willfully, maliciously, or fraudulently, a plaintiff may be awarded exemplary damages in addition to compensatory or actual damages. Damages other than compensatory damages which may be awarded against person to punish him for outrageous conduct. Such are given as an enhancement of compensatory damages because of wanton, reckless, malicious or oppressive character of acts complained of.

¹⁴⁷ Black's Law Dictionary. (1991). Abridged Sixth Edition. Nominal Damages. Nominal damages are a trifling sum awarded to a plaintiff in an action, where there is no substantial loss or injury to be compensated, but still the law recognizes a technical invasion of his rights or a breach of the defendant's duty, or in cases where, although there has been a real injury, the plaintiff's evidence entirely fails to show its amount.

¹⁴⁸ มานิตย์ จุมปา. อ้างแล้ว, หน้า 130.

(4) คำสั่งศาลอื่น ๆ (Injunction) ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยกระทำการหรือคว่นกระทำ การใด ๆ เพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายหรือป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายซ้ำอีกทางหนึ่ง¹⁴⁹

ในกรณีที่ยากจะสามารถพิสูจน์ถึงความผิดของผู้ต้องรับผิด ศาลในหลายมลรัฐได้นำ หลักความรับผิดในหลายรูปแบบ มาใช้แก้คดีความเสียหายจากสินค้าและเป็นที่ยอมรับในเวลา ต่อมา ตัวอย่างเช่น

-หลักความรับผิดร่วมกัน (Jointly and Severally Liable)¹⁵⁰ มาใช้ในคดีที่ฟ้องจำเลย หลายราย

-หลักความรับผิดตามส่วนแบ่งการตลาด (Market-Share Liability)¹⁵¹ มาใช้ในคดีที่เกิด ความเสียหายขึ้นจากการใช้สินค้าหลายชนิดจากผู้ผลิตหลายราย และไม่อาจพิสูจน์ได้ชัดเจนว่า ความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าชนิดใด ศาลได้นำส่วนแบ่งการตลาดของผู้ผลิตแต่ละรายมาใช้เป็น เกณฑ์ในการรับผิดชอบค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย

คดีระหว่าง *Collins v. Eli Lilly* (1984)¹⁵² ของศาลแคลิฟอร์เนีย เกิดปัญหาจากการใช้ ผลิตภัณฑ์ยาดีอีเอส (DES) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “DES”) ที่ใช้แก้อาการแท้งก่อนครบกำหนดคลอด ซึ่งไม่มีการจดทะเบียนสิทธิบัตรไว้ ทำให้มีผู้ผลิตและจำหน่ายจำนวนหลายราย โจทก์เป็นบุตรของ ผู้บริโภคยา DES ขณะตั้งครรภ์ ตามคำแนะนำของแพทย์ ต่อมาได้คลอดโจทก์และเมื่อเวลาผ่านไป 17 ปี ปรากฏว่าโจทก์เป็นมะเร็งในช่องคลอด ซึ่งเป็นสาเหตุมาจากการที่มารดาของโจทก์ บริโภคยา DES โจทก์ยื่นฟ้องคดีต่อศาล แต่โจทก์ก็ไม่สามารถระบุได้ว่าผลเสียหายดังกล่าวเกิด จากยา DES ที่ผลิตโดยบริษัทผู้ผลิตรายใด โจทก์ขอให้ศาลพิจารณากำหนดความรับผิดชดใช้ค่า สินไหมทดแทนจากส่วนแบ่งการตลาดของจำเลย ศาลพิพากษาว่าผู้ผลิตทุกราย ต่างมีส่วน

¹⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

¹⁵⁰ สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. (2008). *เอกสารสรุปคำบรรยายบททวนครั้งที่ 2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหุ้นส่วน และบริษัท*. เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2551 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.thaibar.thaigov.net/sheet/a-nun/2.doc [2009, April 15]. “...หลักความรับผิดร่วมกันและแทนกัน ดังนั้นลูกหนนี้จะขอแบ่งแยกความรับผิดในหนี้สินเป็นรายบุคคล หรือตามส่วนต้องรับผิดไม่ได้ เจ้าหนนี้จะฟ้องเรียกหนี้สินจากลูกหน้คนเดียวหรือหลายคนหรือทุกคนให้ชำระหนี้ร่วมกันก็ได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าลูกหนนี้ ดังกล่าวมีส่วนต้องรับผิดจำนวนเท่าใด และแม้เจ้าหนนี้จะได้ฟ้องให้ลูกหน้คนหนึ่งคนใดให้รับผิดไปแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระหนี้เต็มจำนวน เจ้าหน้คนนั้นก็ยังมีสิทธิฟ้องลูกหน้คนอื่น ๆ ได้ต่อไปจนกว่าจะได้รับชำระหนี้ครบถ้วน...”

¹⁵¹ ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. อ้างแล้ว. “...ในสหรัฐอเมริกา ศาลใช้หลักที่เรียกว่า หลักความรับผิดตามส่วนแบ่งการตลาด (market share alternative liability) ให้จำเลยหลายรายที่แม้จะไม่ได้ร่วมกันทำละเมิด โจทก์ก็ตาม แต่จำเลยแต่ละรายล้วนแต่มีความเป็นไปได้ที่มีส่วนในการทำให้เกิดความเสียหาย ในเมื่อจำเลยทุกรายต่างก็ได้ประโยชน์ในการอุตสาหกรรมโดยมีส่วนแบ่งในการตลาดในผลิตภัณฑ์ของตน ก็ไม่มีเหตุผลใด ที่เมื่อสั่งคนส่วนรวมได้รับความเสียหาย จำเลยจะไม่ต้องรับผิด ส่วนจะรับผิดมากน้อยเพียงใดนั้นต้องแล้วแต่การนำสืบ พยานหลักฐานแก้ตัวของฝ่ายจำเลยเอง...”

¹⁵² *Collins v. Eli Lilly Co.*, 116 Wis. 2d 166, 193-94, 342 N.W.2d 37 (1984).

จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยา DES อันอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสาธารณชนได้ ในระหว่างผู้เสียหายและผู้ผลิต ผู้ผลิตอยู่ในฐานะที่จะรับเอาความเสียหายได้ดีกว่า นอกจากนั้น บริษัทผู้ผลิตก็ยังอาจเอาประกันความเสียหายจากการผลิตหรือการจำหน่ายได้ และอาจผลักภาระไปยังผู้บริโภคโดยระบบราคาได้ ดังนั้นโจทก์ในคดีนี้สามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยในคดีนี้เป็นหนึ่งในผู้ผลิต จำเลยต้องรับผิดชอบตามสัดส่วนของส่วนแบ่งการตลาดในตลาดยา DES และจำเลยมีสิทธิจะพิสูจน์ว่ามีบริษัทผู้ผลิตยา DES อื่นหลายบริษัทที่ควรมีส่วนแบ่งความรับผิดชอบไปตามส่วนแบ่งการตลาด เว้นแต่บริษัทเหล่านั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้จัดจำหน่ายในพื้นที่ที่โจทก์อ้าง หรือมีข้อแก้ตัวอย่างอื่นที่รับฟังได้ชัดเจน¹⁵³

จากนโยบายการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายอย่างกว้างขวาง เป็นสาเหตุหนึ่งให้กลุ่มผู้ประกอบการออกมาเรียกร้องให้สภาองเกรส (Congress) ทำการปฏิรูปกฎหมายว่าด้วย Product Liability โดยให้เหตุผลว่ากฎหมายขาดความเหมาะสมกับสถานการณ์ ส่งผลต่อความสามารถในการพัฒนาและแข่งขันในตลาดอุตสาหกรรมของสหรัฐอเมริกา ขอให้ทบวงตามข้อเรียกร้องในประเด็น ดังต่อไปนี้ :

(1) ค่าเสียหายเชิงลงโทษ ส่งผลให้ผู้ประกอบการได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง และอาจทำให้มีคดีฟ้องร้องขึ้นสู่ศาลจำนวนมาก เนื่องมาจากความสนใจในค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง

(2) หลักความรับผิดชอบร่วมกัน หรือหลักร่วมรับผิดชอบตามส่วนแบ่งการตลาด ส่งผลให้ผู้ผลิตที่วางจำหน่ายสินค้าชนิดเดียวกัน แต่มิได้มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหาย ต้องร่วมรับผิดชอบโดยไม่ชอบด้วยเหตุผลและความเป็นธรรม

(3) เหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ผลิต ตามหลักความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีขณะผลิตสินค้าไม่อาจตรวจสอบพบความชำรุดบกพร่อง (State of the Art)¹⁵⁴ ถูกบิดเบือนเจตนาธรรมณ์ โดยการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขณะเกิดความเสียหายมาทำการพิสูจน์ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ผลิต¹⁵⁵

เหตุผลตามข้อเรียกร้องดังกล่าว ถูกนำไปพิจารณาในการปฏิรูปกฎหมายว่าด้วย Product

¹⁵³ สุขุม สุภนิตย์. คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์. อ่างแล้ว, หน้า 32.

¹⁵⁴ Black's Law Dictionary. (1991). Abridged Sixth Edition.State of the Art. In context of product liability case means level of pertinent scientific and technical knowledge existing at time of manufacture.

¹⁵⁵ อนันต์ จันทโรภากร. การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. อ่างแล้ว, หน้า 26.

Liability โดยนโยบายพื้นฐานอย่างหนึ่งคือ การรักษาสมดุลประโยชน์ของผู้ประกอบธุรกิจกับผู้บริโภค

ข้อเรียกร้องในการขอให้ปฏิรูปกฎหมายดังกล่าว ได้รับการตอบรับจากภาคการเมือง ทั้งจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาของสหรัฐ โดยได้มีความพยายามในการเสนอร่างกฎหมาย เพื่อปฏิรูปกฎหมายว่าด้วย Product Liability หลายฉบับด้วยกัน ตัวอย่างเช่น

- ร่างกฎหมาย House Resolution 956¹⁵⁶ มีสาระสำคัญเพื่อยกเลิกหลักความรับผิดชอบร่วมกันของผู้ประกอบการและเพื่อกำหนดเพดานของจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ แต่ประธานาธิบดี Bill Clinton ได้ใช้สิทธิยับยั้ง (Veto)¹⁵⁷ ร่างกฎหมายฉบับดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่า เป็นการแทรกแซงอำนาจของรัฐต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของผู้ประกอบการเพียงอย่างเดียวเท่านั้น¹⁵⁸

ปี ค.ศ. 1992 สถาบันกฎหมายอเมริกัน (American Law Institute) ได้เริ่มโครงการปรับปรุงกฎหมายลักษณะละเมิด ใช้เวลาดำเนินการประมาณ 5 ปี โดยเสนอคำอธิบายกฎหมายเฉพาะเรื่องละเมิด ฉบับที่ 3 : ความรับผิดในสินค้าไม่ปลอดภัย (Restatement (Third) of Torts: Product Liability) เนื้อหาได้รวบรวมและสังเคราะห์แนวคำพิพากษาของศาลต่างๆ ในคดีเกี่ยวกับ Product Liability ให้เกิดความชัดเจน รวมทั้งเสนอแนวทางใหม่ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา¹⁵⁹

2.3.3 ประเทศฝรั่งเศส

การใช้สิทธิฟ้องคดีต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ความรับผิดเป็นไป

¹⁵⁶ House Resolution 956:

1. Common Sense legal Standards Reform Act 1995 (H.R.956.RH)
2. Common Sense Legal Standards Reform Act of 1995 (H.R. 956. CDH)
3. Common Sense Product Liability and Legal Reform Act of 1995 (H.R. 956.EH)
4. Common Sense Legal Standards Reform Act of 1995 (H.R.956.IH).
5. Common Sense Product Liability and Legal Reform Act of 1995 (H.R.956.PCS)
6. Common Sense Product Liability Legal Reform Act 1996 (H.R.956.ENR)
7. Product Liability Fairness Act of 1995 (H.R.956.EAS)
8. Product Liability Fairness Act of 1995 (H.R.956.PPP)

¹⁵⁷ การปกครองระบอบประธานาธิบดีของประเทศสหรัฐอเมริกา ภายใต้หลักการคานอำนาจ (Balance of Power) ประธานาธิบดีมีอำนาจในการใช้สิทธิยับยั้ง (Veto) โดยการไม่ลงนามในกฎหมายที่เสนอโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ในขณะที่รัฐสภามีอำนาจลบล้างสิทธิยับยั้งดังกล่าวของประธานาธิบดีได้ด้วยการ ลงคะแนนรอบสอง ซึ่งหากคะแนนเสียงของสมาชิกสภาทั้งสอง ยืนยันด้วยคะแนน 2 ใน 3 ก็จะถือว่ากฎหมายนั้นมีผลบังคับใช้ได้

¹⁵⁸ อนันต์ จันทโรภากร. *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. อ่างแก้ว, หน้า 28 .

¹⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29-30.

ตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายแพ่งของฝรั่งเศส ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับความจำเป็นตามแนวคิดในการคุ้มครองผู้บริโภค โดยศาลฝรั่งเศสก็ได้พัฒนาหลัก Product Liability ขึ้นมา เรียกว่าหลักความรับผิดชอบสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง (Responsabilité du fait des produits défectueux)¹⁶⁰

ความรับผิดตามหลักกฎหมายแพ่งของฝรั่งเศส มีการแยกคดีฟ้องร้องตามสัญญากับคดีละเมิดออกจากกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ในกรณีผู้เสียหายซื้อสินค้าโดยตรงกับผู้ผลิต หากเกิดความเสียหายขึ้น การใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าชำรุดบกพร่อง ผู้เสียหายจะต้องใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายลักษณะสัญญาเท่านั้น จะใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายลักษณะละเมิดไม่ได้ แต่หากผู้เสียหายไม่ได้ซื้อสินค้าโดยตรงกับผู้ผลิต ผู้เสียหายก็ต้องใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายลักษณะละเมิด¹⁶¹

การฟ้องร้องตามกฎหมายลักษณะสัญญานั้น เป็นการฟ้องร้องโดยอาศัยหลักการรับประกันความชำรุดบกพร่องที่ไม่เห็นประจักษ์ (Hidden Defect Warranty)¹⁶² และหลักในเรื่องของการไม่ชำระหนี้ (Non-Performance of Obligations)¹⁶³ เป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามศาลฎีกา (Cour de Cassation)¹⁶⁴ ก็ได้วางหลักไว้ว่า หากกรณีที่ฟ้องร้องกันนั้นต้องด้วยบทบัญญัติในเรื่องของหลักการรับประกันความชำรุดบกพร่องที่ไม่เห็นประจักษ์ แล้วจะนำหลักหรือทฤษฎีอื่นมาใช้ไม่ได้¹⁶⁵ หลักในเรื่องหลักการรับประกันความชำรุดบกพร่องที่ไม่เห็นประจักษ์นั้นอยู่ในมาตรา 1641 ประมวลกฎหมายแพ่งและมาตราอื่น ๆ อีก ที่เกี่ยวข้อง

หลักเกณฑ์ตามมาตรา 1641 บัญญัติว่า “...ผู้ขายจะต้องรับประกันความชำรุดบกพร่องที่ไม่เห็นประจักษ์ในสินค้าที่ขาย เป็นเหตุให้สินค้านั้นไม่เหมาะสมที่จะใช้ตามความมุ่งหมาย หรือไม่สามารถใช้งานได้ ซึ่งหากผู้ซื้อได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องดังกล่าวแต่แรกแล้วผู้ซื้อจะไม่ซื้อสินค้านั้น หรือซื้อในราคาที่ต่ำกว่าที่ได้ชำระไป” ซึ่งหมายความว่า หากผู้ซื้อได้รับทราบถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นในขณะที่ซื้อขายกัน ผู้ขายก็ไม่ต้องรับผิดตามมาตรา 1641 นอกจากนี้ ศาล

¹⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 38-39.

¹⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 39.

¹⁶² ถือหลักว่าผู้ขายได้รับประกันสินค้า ในความชำรุดบกพร่องที่มองไม่เห็น และทำให้สินค้าไม่อาจใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ และเป็นสาระสำคัญถึงขนาดว่าผู้ซื้ออาจไม่ตัดสินใจซื้อหรือไม่ซื้อในราคาที่ได้จ่ายไป

¹⁶³ ถือหลักว่าหากลูกหนี้ชำระหนี้โดยไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์แล้ว ถือว่าเป็นการไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้บกพร่อง เป็นเหตุให้ลูกหนี้ยังไม่หลุดพ้นภาระการชำระหนี้

¹⁶⁴ ศาลยุติธรรมสูงสุดของประเทศฝรั่งเศส เทียบได้กับศาลฎีกาของประเทศไทย

¹⁶⁵ อนันต์ จันทโรภากร. *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. อังแล้ว, หน้า 39.

ยังตีความว่ากรณีตามมาตรา 1641 นั้น ความชำรุดบกพร่องจะต้องมีอยู่แล้วก่อนการส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ ซึ่งตามกฎหมายฝรั่งเศส ถือว่าสินค้าได้ส่งมอบไปยังผู้ซื้อแล้ว เมื่อมีการทำสัญญาซื้อขาย¹⁶⁶

นอกจากนี้ กฎหมายว่าด้วย Product Liability ของฝรั่งเศส (French Bill on Product Liability) ในมาตรา 3 ได้ขยายความเพิ่มเติมว่า หากเป็นกรณีการให้ Warranty โดยผลของกฎหมาย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าความชำรุดบกพร่องนั้นมีอยู่แล้วก่อนส่งมอบสินค้า ดังนั้นภาระการพิสูจน์จึงตกอยู่กับผู้ขาย ที่จะต้องนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานดังกล่าว แต่ถ้าเป็นกรณีที่ความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นชนิดที่เห็นประจักษ์ได้ ศาลก็จะไม่นำหลักเรื่องการรับประกันในมาตรา 1641 มาใช้ แต่จะเป็นไปตามหลัก *Caveat Emptor*

ในกรณีของหลักการรับประกันความชำรุดบกพร่องที่ไม่เห็นประจักษ์นั้น ผู้ซื้อที่มีสิทธิที่จะเลือกว่าจะคืนสินค้าและเรียกราคาที่ชำระไปแล้วคืน หรือที่จะเอาสินค้านั้นไว้แล้วเรียกคืนราคาบางส่วนตามที่กำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญ ตามประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 1644¹⁶⁷ ดังนั้นผู้ซื้อจึงอาจใช้สิทธิเลิกสัญญา (Action Rédhitoire) หรือเรียกคืนราคาบางส่วน (Action Estimation)

อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 1644 ของประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส เป็นกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้านั้น โดยตรง ซึ่งผู้ซื้ออาจได้รับความเสียหายด้วยการสูญเสียประโยชน์ในการใช้งานตามที่ประสงค์

ส่วนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าชำรุดบกพร่อง ที่มีต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของผู้ได้รับความเสียหายนั้น ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในมาตรา 1645¹⁶⁸ และมาตรา 1646¹⁶⁹ โดยขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ขาย มีเงื่อนไขอยู่ที่ความสุจริตของผู้ขายเป็นสำคัญ แบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ

(a) ในกรณีที่ผู้ขายสุจริต ไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้ามาก่อน ผู้ขายคงมีความรับผิดชอบในการชดเชยราคาสินค้าคืนพร้อมทั้งค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาซื้อขายแก่ผู้ซื้อ แต่ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อ

(b) ในกรณีที่ผู้ขายไม่สุจริต ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของผู้ซื้อด้วย¹⁷⁰

¹⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 39-40.

¹⁶⁷ The French Civil Code, Article 1644: "The buyer may elect to return the goods and recover the price or to keep the goods and obtain a return of a portion of the price, as determined by experts."

¹⁶⁸ The French Civil Code, Article 1645: "... if the seller knew of the defects in the product is liable not only for the price it has received therefore. But also for damages incurred by the buyer..."

¹⁶⁹ The French Civil Code, Article 1646: "... if the seller did not know of the defects in the product, it is liable only for the price of the product and must reimburse the purchaser for any expenses incurred in connection with the sale."

ศาลฝรั่งเศสได้พัฒนาหลักกฎหมายขึ้นมาว่า หากผู้ขายสินค้านั้นเป็นผู้ผลิต หรือเป็นพ่อค้าที่ขายสินค้าชนิดนั้นเป็นปกติ ให้สันนิษฐานว่าผู้ขายควรจะรู้ว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่อง¹⁷¹ ซึ่งข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นข้อสันนิษฐานที่เด็ดขาด¹⁷² และเป็นคุณต่อผู้เสียหาย

ในกรณีผู้เสียหายไม่ใช่ผู้ซื้อสินค้านั้นมาโดยตรง จึงไม่มีนิติสัมพันธ์ทางสัญญาซื้อขายกับผู้ขาย ผู้เสียหายต้องใช้สิทธิเรียกร้องฟ้องผู้ผลิตหรือผู้ขาย โดยอาศัยหลักกฎหมายลักษณะละเมิดตามมาตรา 1382¹⁷³ และมาตรา 1383¹⁷⁴ ของประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ซึ่งเป็นหลักทั่วไปว่าด้วยความรับผิดชอบในทางละเมิด ซึ่งผู้เสียหายยังคงมีภาระการพิสูจน์ความผิดของผู้ผลิตหรือผู้ขายว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อในชั้นตอนใด เว้นแต่จะเป็นการกระทำละเมิดที่มีเจตนาให้ผู้กระทำรับผิดชอบตามหลัก Strict Liability ในบางกรณีเท่านั้น เช่น ตามมาตรา 1384 (1)¹⁷⁵

การฟ้องคดีให้รับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า ตามหลักละเมิดทั่วไป ถือเป็น

¹⁷⁰ อนันต์ จันทโรภากร. *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. อ่างแก้ว, หน้า 41 .

¹⁷¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

¹⁷² ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด เป็นข้อสันนิษฐานที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้ฟังเป็นยุติ คู่ความจะนำสืบพยานหลักฐานเปลี่ยนแปลงไม่ได้ และต้องเป็นไปโดยผลของการบัญญัติไว้ในกฎหมายเท่านั้น

¹⁷³ The French Civil Code, Article 1382 "Every act whatever of an individual which cause injury to another obliges the one owing to whom it has occurred to make up for it."

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 1382 "การกระทำใดๆของบุคคลธรรมดาเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ผู้กระทำการละเมิดอันก่อให้เกิดความเสียหายนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน" อำนวย คล้ายสังข์ ผู้แปล อ้างถึงใน พจน ุษาบาคม ผู้รวบรวม. (น.ป.ป.). *เอกสารประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด(ไทย ญี่ปุ่น เยอรมัน และฝรั่งเศส)*. น.ป.ท. หน้า 39.

¹⁷⁴ The French Civil Code, Article 1383 "Every one is responsible for the injury which he has caused not only owing to his own act , but owing to his negligence or his imprudence."

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 1383 "บุคคลต่างต้องรับผิดชอบในความเสียหายซึ่งเกิดขึ้น มิใช่เพียงแต่จากการกระทำโดยจงใจของตนเท่านั้น แต่รวมถึงโดยความประมาทเลินเล่อ หรือโดยปราศจากความระมัดระวังของตนด้วย" อำนวย คล้ายสังข์. อ้างแล้ว, หน้า 39.

¹⁷⁵ The French Civil Code , Article 1384 "(1) A person is responsible not only the damage which he causes owing to his own act , but also for that which is caused by the acts of persons for whom he is answerable or by things which are in his custody.

(Law of November 7, 1922) . Nevertheless a person in possession in any capacity of all or part of a piece of real estate or personal property is only responsible towards third parties , in case of fire , for the damage occasioned if it is established that the fire was caused by his negligence or the negligence of persons for whom he is responsible."

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 1384 "บุคคลต่างต้องรับผิดชอบไม่เพียงแต่ความเสียหายซึ่งเกิดขึ้นมิใช่เพียงแต่จากการกระทำของตนเองเท่านั้น แต่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายซึ่งเกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลผู้ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของตน หรือซึ่งเกิดจากทรัพย์สินที่อยู่ในความดูแลรักษาของตนด้วย

(กฎหมายลงวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1922) อย่างไรก็ตาม ผู้ยึดถือไว้ทั้งหมด หรือแบ่งส่วนซึ่งสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ ไม่ว่าจะยึดถือในลักษณะใด หากเกิดเพลิงไหม้ขึ้นในทรัพย์สินดังกล่าว ผู้ยึดถือทรัพย์สินจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายซึ่งเกิดขึ้นจากเพลิงไหม้ต่อบุคคลที่ 3 ก็ต่อเมื่อพิสูจน์ได้ว่าเพลิงได้เกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้ยึดถือตนเอง หรือเพราะความผิดของบุคคลซึ่งผู้ยึดถือนั้นต้องรับผิดชอบ" อำนวย คล้ายสังข์ ผู้แปล อ้างถึงใน พจน ุษาบาคม ผู้รวบรวม. อ้างแล้ว, หน้า 39.

ภาระหนักสำหรับผู้เสียหาย ในอันที่จะสามารถพิสูจน์ได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตาม ภายใต้อิทธิพลของศาลสูงได้คำนึงถึงข้อจำกัดดังกล่าว เพื่อช่วยลดภาระของผู้เสียหาย และลดช่องว่างระหว่างการฟ้องร้องคดีผิดสัญญาและการฟ้องคดีละเมิด จึงได้วางหลักว่าการพิสูจน์ว่า ผู้ผลิตหรือผู้ขายได้ส่งมอบสินค้าที่ชำรุดบกพร่องก็เป็นการเพียงพอแล้ว ที่จะถือว่าผู้ผลิตหรือผู้ขายประมาทเลินเล่อ¹⁷⁶ ดังนั้นในคดี Product Liability ในปัจจุบัน ความหมายของ ความผิด (fault) ตามมาตรา 1382 และมาตรา 1383 จึงได้เปลี่ยนแปลงไปจากการฟ้องร้องคดีละเมิดในกรณีอื่นๆ โดยมุ่งเน้นที่ความชำรุดบกพร่องของตัวสินค้าเป็นหลัก¹⁷⁷

บทบัญญัติหลัก Strict Liability มีปรากฏอยู่ในกฎหมายลักษณะละเมิดของฝรั่งเศสหลายกรณี เช่น ความเสียหายที่เกิดจากสัตว์ที่อยู่ในความดูแล¹⁷⁸ ความเสียหายที่เกิดจากโรงเรือนที่ก่อสร้างไว้ชำรุดบกพร่อง หรือไม่บำรุงรักษาดูแล¹⁷⁹ ซึ่งศาลสูงได้พัฒนาหลักความรับผิดชอบดังกล่าวนำมาใช้แก่กรณีคดี Product Liability ตามมาตรา 1384(1) ด้วย¹⁸⁰

บทบัญญัติตามมาตรา 1384 นั้น กำหนดให้ผู้ครอบครองสินค้าคือผู้ต้องรับผิดชอบ แต่ศาลสูงได้ตีความว่าให้หมายรวมถึงผู้ที่ควบคุมและใช้สินค้านั้นด้วยและถือว่าสินค้าอยู่ในความครอบครองของผู้ผลิต ในขณะที่ทำการผลิต ผู้ผลิตจึงต้องผลิตสินค้าที่ไม่ชำรุดบกพร่องออกสู่ตลาด ถือเป็นแนวทางขยายความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคทางหนึ่งของกฎหมายฝรั่งเศส

อย่างไรก็ตาม มาตรา 1384 (1) คงมีข้อจำกัด คือ อาจนำมาใช้เฉพาะสินค้าซึ่งเป็นทรัพย์สินอันตรายเท่านั้น เช่น แก๊ส หรือ วัตถุไวไฟต่าง ๆ และด้วยการแยกแยะระหว่างการครอบครองของผู้ผลิตและการครอบครองของผู้บริโภคที่ใช้สินค้า กรณีจึงเกิดเป็นปัญหาอยู่ว่าผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบเพียงใด ต่อการขายสินค้าผ่านมาเป็นทอด ๆ กว่าจะถึงมือผู้บริโภค แม้ในคำพิพากษาของศาลฝรั่งเศสก็ยังคงแตกต่างกันอยู่ว่าจะให้ผู้ผลิตเท่านั้นเป็นผู้รับผิดชอบ หรือจะให้ผู้จำหน่ายหรือผู้ค้าปลีกรับผิดชอบ ซึ่งถือเป็นข้อสงสัยประการหนึ่ง ของการวางหลักโดยคำพิพากษาของศาลในระบบกฎหมาย Civil Law สำหรับกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

¹⁷⁶ อนันต์ จันทโรภากร. *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. อ่างแล้ว, หน้า 42.

¹⁷⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 39-42.

¹⁷⁸ The French Civil Code, Article 1385: "...the owner of an animal, or the person to whom the animal is entrusted, is responsible for any injury caused by the animal whether if is actually in his possession, or has been lost or has escaped."

¹⁷⁹ The French Civil Code, Article 1386: "...the owner of a building is responsible for the damage caused by its ruin if this has occurred as a consequence of the failure to keep it in repair or of a defect in its construction."

¹⁸⁰ อนันต์ จันทโรภากร. *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. อ่างแล้ว, หน้า 43.

2.3.4 ประเทศเยอรมัน

ในกฎหมายเยอรมัน มีการพัฒนาการหลักกฎหมายว่าด้วย Product Liability มายาวนานพอสมควร ทั้งในด้านของกฎหมายที่เป็นบทบัญญัติและแนวคำพิพากษาของศาล โดยการฟ้องคดีสามารถอาศัยหลักตามกฎหมายลักษณะสัญญา หรือกฎหมายลักษณะละเมิด

ในความรับผิดทางสัญญา หลักกฎหมายในเรื่อง ชื่อขายของประเทศเยอรมัน กำหนดให้ผู้ขายมีความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้าและหากมีคำรับประกันคุณภาพสินค้า ผู้ขายก็ต้องรับผิดในการที่ต้องคืนราคา หรือชดใช้ให้ผู้ซื้อ โดยผู้ซื้ออาจบอกเลิกสัญญา หากว่าสินค้านั้นด้อยคุณค่าหรือชำรุดบกพร่องไม่เป็นไปตามคำรับประกัน¹⁸¹

หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ขายมีเจตนาหลอกลวงผู้ซื้อ ผู้ขายอาจเข้าข่ายจงใจกระทำละเมิดต่อผู้ซื้อ ซึ่งผู้ซื้อไม่จำเป็นต้องนำสืบถึงความจงใจดังกล่าว อันมีลักษณะใกล้เคียงกับการนำหลัก Strict Liability มาใช้ในคดีละเมิด¹⁸²

กรณีผิดคำรับประกันสินค้า ผู้ซื้อ มีสิทธิเลือกฟ้องร้องผู้ขายหรือผู้ผลิต ทั้งตามกฎหมายลักษณะสัญญาหรือลักษณะละเมิดก็ได้

ในด้านความรับผิดทางละเมิด ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 823 วรรคแรก¹⁸³ และวรรคสอง¹⁸⁴ กำหนดการกระทำอันเป็นละเมิดและความรับผิดทางละเมิดไว้ ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง ก็ถูกนำไปปรับใช้กับหลักกฎหมายดังกล่าวด้วย ซึ่งแต่เดิมการนำสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลยว่างใจ หรือประมาทเลินเล่อในชั้นตอนใดยังคงตกเป็นภาระของผู้เสียหายอยู่ตามหลักละเมิดทั่วไป

¹⁸¹ The German Civil Code, Article 459, 462, 480(1).

¹⁸² อนันต์ จันทโรภากร. *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. อ่างแล้ว, หน้า 44.

¹⁸³ The German Civil Code, Article 823: "A person who, willfully or negligently, unlawfully injury the life, body, health, freedom, property or any other right of another is bound to compensate him for any damage arising therefrom..."

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 823 "ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายแก่ผู้นั้นในความเสียหายอย่างใด อันเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำนั้นๆ..." เดือน จิตรกร ผู้แปล อ้างถึงใน พจน ฎึบชาคม ผู้รวบรวม. อ่างแล้ว, หน้า 23.

¹⁸⁴ The German Civil Code, Article 823: "...A Person who, infringes a statutory provision intended for the protection of others incurs the same obligation. If, according to the purview of the statute, infringement is possible even without any fault on the part of the wrong-doer, the duty To make compensation arises only if some fault can be imputed to him..."

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 823 "...บุคคลซึ่งฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่นๆ จะต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกันภายในขอบเขตของกฎหมาย การฝ่าฝืนอาจเกิดขึ้นได้ แม้ผู้กระทำผิดนั้นจะมิได้กระทำความผิดเอง แต่ผู้นั้นจะต้องชดใช้ค่าเสียหาย ก็ต่อเมื่อมีความผิดบางประการอันจะถือให้เขาต้องรับผิดได้..." เดือน จิตรกร ผู้แปล อ้างถึงใน พจน ฎึบชาคม ผู้รวบรวม. อ่างแล้ว, หน้า 23.

ต่อมา ปี ค.ศ. 1968 ศาลสหพันธรัฐได้วินิจฉัยวางหลักไว้ในคดี *Hühnerpest*¹⁸⁵ ว่า ผู้ผลิตเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่อาจกระทำให้เกิดความเสียหายได้ จึงต้องมีหน้าที่พิสูจน์ว่าเขามีได้กระทำผิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ¹⁸⁶

อย่างไรก็ตาม ในเหตุหลุดพ้นความรับผิดของจำเลย กฎหมายเยอรมันเปิดโอกาสให้จำเลยยกข้ออ้างต่อสู้ว่าตนมิได้ประมาท หากจำเลยสามารถพิสูจน์ได้ว่า ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างดีแล้วในการผลิต และความเสียหายยังเกิดขึ้นอีก โดยมีสาเหตุขึ้นเพราะความผิดพลาดในการออกแบบ หรือกรรมวิธีการผลิตแต่อย่างใด¹⁸⁷ ตามหลักการหลบเลี่ยง (Escapee หรือ Ausseisse)¹⁸⁸

พัฒนาการของการฟ้องคดีเกี่ยวกับ Product Liability ในประเทศเยอรมันได้รับอิทธิพลจากหลักกฎหมายทางละเมิดมากกว่าหลักกฎหมายทางสัญญา ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากแนวทางความรับผิดทางละเมิดได้เปิดช่องไว้มากกว่า โดยศาลได้พิพากษาในคดีเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายวัคซีน (Vaccine) ที่ใช้ฉีดป้องกันโรคระบาดในไก่ (*Chicken Pest Case*)¹⁸⁹ ซึ่งข้อเท็จจริงมีว่า โจทก์เป็นเจ้าของฟาร์มเลี้ยงไก่ ได้ตกลงให้จำเลยซึ่งเป็นสัตวแพทย์มาฉีดวัคซีนให้ไก่ จำนวน 4,000 ตัว แต่ปรากฏว่าไก่ของโจทก์ตายหมดสิ้น โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายโดยอาศัยหลักความรับผิดในสัญญาจากจำเลย ศาลพิพากษาว่าจำเลยไม่ต้องรับผิด เพราะมิใช่ผู้ผลิตวัคซีน ซึ่งคดีดังกล่าวได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ถึงหลักกฎหมายที่ใช้ในการพิจารณาความรับผิด เนื่องจาก ในกรณีผู้ซื้อและผู้ผลิตไม่มีนิติสัมพันธ์กันตามสัญญา ควรจะต้องอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของใคร

แนวความคิดในการแสวงหาคำตอบว่าใครคือควรต้องผู้รับผิด ได้มีแนวทางโดยอาศัยหลักกฎหมายลักษณะละเมิด ซึ่งกำหนดให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต้องใช้ความระมัดระวังตามที่กฎหมายกำหนด ศาลได้วางหลักเกณฑ์ในกฎหมายละเมิดตามความเหมาะสมกับสภาพข้อเท็จจริง

สำหรับคดี Product Liability โดยอาศัยหลักกฎหมายลักษณะละเมิด ผู้เสียหายสามารถฟ้องผู้ผลิตให้รับผิด โดยศาลจะพิจารณาความชำรุดบกพร่องของสินค้า อันเกิดจาก 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

¹⁸⁵ BGHZ 51, 91 (1968) (*Hühnerpest case*).

¹⁸⁶ ตูม สุกนิตย์. *คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์*. อ่างแล้ว, หน้า 39.

¹⁸⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

¹⁸⁸ หลักข้อยกเว้นความรับผิดของผู้กระทำละเมิด ด้วยเหตุว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีในขณะนั้นไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้ถึงความชำรุดบกพร่องของผลิตภัณฑ์และไม่ทราบว่าจะเกิดอันตรายต่อโจทก์ได้ และไม่สามารถผลิตสินค้าให้ดีกว่านั้นได้ เทียบเคียงได้กับหลัก State of the art ของประเทศสหรัฐอเมริกา

¹⁸⁹ BGHZ 51, 91 [105] = NJW 1969, 269 - the "chicken-pest" case.

(1) ความชำรุดบกพร่องที่เกิดจากการผลิต (Manufacturing Defects)¹⁹⁰ โดยผู้ผลิตจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการผลิต ผลิตภัณฑ์ที่ขาดความปลอดภัยออกสู่ท้องตลาด ยกเว้น ในเรื่องที่ไม่มีความสามารถป้องกันได้ แม้ผู้ผลิตจะ ได้ใช้ความระมัดระวังเต็มที่แล้ว ตามหลักการหลบเลี่ยง (Escapee)

(2) การชำรุดบกพร่องเกิดจากการออกแบบ (Design Defects)¹⁹¹ ซึ่งผู้ออกแบบมิได้ใช้ความระมัดระวังในการออกแบบสินค้าอย่างเพียงพอ ให้สินค้านั้นมีลักษณะที่ปลอดภัยเหมาะสมแก่การบริโภค

(3) การบกพร่องในการให้คำเตือนและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (Failure to Warn and Development Risks)¹⁹² กำหนดว่า การเตือนและหน้าที่ต้องเฝ้าระวังความเสี่ยงภัยในสินค้าใดๆ ขึ้นอยู่กับประเภทและความน่าจะเป็นอันตรายของสินค้านั้นๆ ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายมีหน้าที่ดังกล่าว และอยู่ในฐานะที่จะทำหน้าที่เพราะรู้ข้อมูลและติดตามข้อมูลได้ดีกว่าผู้บริโภค¹⁹³

แม้ศาลจะได้วางแนวทางในการพิจารณา เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินคดีของผู้เสียหาย แต่ผู้เสียหายก็ยังคงมีความเสี่ยงจากการพิจารณาความรับผิดชอบของจำเลยอยู่ในบางกรณี เช่น หลักผู้เสียหายมีส่วนประมาท ก็ถือเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของจำเลยได้ และข้อจำกัดประการสำคัญคือ ผู้เสียหายยังมีภาระการพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า โดยผู้ผลิตต้องพิสูจน์หักล้างว่า การผลิตได้กระทำไปด้วยความระมัดระวัง โดยไม่มีความผิดปกติเกิดขึ้น ยกเว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติความรับผิดไว้โดยเฉพาะ เช่น ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากผลิตภัณฑ์ยา ที่ใช้หลัก Strict Liability มาใช้บังคับ

ปี ค.ศ. 1989 ประเทศเยอรมัน ได้ตรากฎหมาย Product Liability Act 1989 มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม 1990 โดยกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้ตัดสิทธิโจทก์ที่จะเลือกใช้สิทธิฟ้องคดีละเมิดตามกฎหมายที่มีอยู่เดิมหรือตามกฎหมายฉบับนี้¹⁹⁴

Product Liability Act 1989 ให้ความคุ้มครองต่อสินค้าสังหาริมทรัพย์ โดยยกเว้นไม่รวมสินค้าเกษตรและของเล่นเด็ก ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชิ้นส่วนของสินค้า ถือเป็นความเสียหายอัน

¹⁹⁰ อนันต์ จันทโรภากร. *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. อ่างแล้ว, หน้า 127. "...ความชำรุดบกพร่องในการผลิต หมายถึง สินค้าที่ผลิตได้นั้นไม่ตรงตามแบบที่ได้ตั้งใจไว้..."

¹⁹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน. "...ความชำรุดบกพร่องในการออกแบบ หมายถึง แบบของสินค้าดังกล่าว เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายซึ่งผู้ผลิตมีทางเลือกในการออกแบบที่สมเหตุสมผล เพื่อหลีกเลี่ยงหรือบรรเทาอันตรายที่อาจเกิดจากแบบของสินค้าที่ใช้อยู่..."

¹⁹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 128. "...กรณีที่อาจหลีกเลี่ยงหรือลดความเสี่ยงต่อความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากสินค้านั้นได้ ถ้ามีการให้ข้อมูลในด้านของข้อบ่งชี้หรือคำเตือนอย่างเหมาะสมถึงอันตรายของสินค้านั้น..."

¹⁹³ สุขุม ศุภนิคย์. *คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์*. อ่างแล้ว, หน้า 38-41.

¹⁹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

เกิดจากตัวสินค้านั้น กำหนดเพดานค่าเสียหายขั้นสูงสุด ที่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องได้ ในการเรียกร้องค่ารักษาพยาบาล ค่าสูญเสียความสามารถในการทำงาน แต่ไม่เปิดช่องให้ผู้เสียหายใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจ หรือชดเชยความเจ็บปวดทรมาน¹⁹⁵

2.3.5 ประเทศญี่ปุ่น

แต่เดิมคดีเกี่ยวกับ Product Liability ในประเทศญี่ปุ่นอยู่ภายใต้หลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่ง ผู้เสียหายสามารถใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบตามกฎหมายลักษณะสัญญา หรืออาจเรียกร้องให้ผู้ผลิตรับผิดชอบตามกฎหมายลักษณะละเมิด

การใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายลักษณะสัญญา ตามหลักกฎหมายแพ่งนั้น อาจแยกพิจารณาได้ใน 2 ส่วน กล่าวคือ

(1) ตามมาตรา 570¹⁹⁶ ผู้ซื้ออาจฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบ ต่อความชำรุดบกพร่องที่ไม่เห็นประจักษ์และมีได้รู้ในขณะที่รับมอบสินค้า โดยผู้ซื้อสามารถใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหรือเรียกค่าเสียหาย แต่ต้องมี Privity of Contract ดังนั้น จึงมีข้อจำกัดที่สำคัญประการหนึ่งคือ ผู้เสียหายซึ่งไม่ได้เป็นผู้ซื้อสินค้าโดยตรงจากผู้ขาย ก็ไม่อาจฟ้องร้องผู้ขายได้ และความรับผิดชอบของผู้ขายตามมาตรา 570 นี้ ไม่ครอบคลุมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย¹⁹⁷

(2) ตามมาตรา 415¹⁹⁸ ในเรื่องของการชำระหนี้ไม่ถูกต้อง จากการที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าที่ชำรุดบกพร่องให้แก่ผู้ซื้อ นั่นคือได้ว่าผู้ขายชำระหนี้ไม่ถูกต้องแก่ผู้ซื้อ ผู้ซื้อสามารถใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายชดใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากการชำระหนี้ไม่ถูกต้องได้ ซึ่งการใช้สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 415 นี้ ศาลญี่ปุ่นได้นำมาตรา 416¹⁹⁹ ให้ลูกหนี้รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่เจ้าหนี้สำหรับความเสียหาย

¹⁹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

¹⁹⁶ Japan Civil Code, Article 570: "If any latent defect exists in the object of the sale, the provisions of Article 566 shall apply mutatis mutandis, except in the case of compulsory sale by official auction."

Japan Civil Code, Article 566 (1): "Where the object/immovable/of a sale is subject to/casement, pledge, etc./ and the buyer was unaware there of he may rescind the contract only the purpose of the contract cannot be attained thereby, otherwise may only demand compensation for harm..."

¹⁹⁷ อนันต์ จันทโรภากร . *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย* . อ้างแล้ว, หน้า 46-47.

¹⁹⁸ Japan Civil Code, Article 415: "If an obligor fails to effect performance in accordance with the tenor and purport of the obligation, the obligee may demand compensation for harm; the same shall apply in case where performance becomes impossible for any cause for which the obligor is responsible."

¹⁹⁹ Japan Civil Code, Article 416: "(1) A demand compensation for harm shall have as its purpose compensation for such harm as would ordinarily arise from the non-performance/including imperfect performance/ of an obligation.

(2) The obligee may also demand compensation for harm which has arisen through special circumstances, if the parties had foreseen or could have foreseen such circumstances."

ซึ่งเกิดขึ้นตามปกติธรรมดาจากการไม่ชำระหนี้หนี้ ส่วนความเสียหายพิเศษนั้นลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบ ในกรณีเป็นความเสียหายที่ลูกหนี้คาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นจากการชำระหนี้ไม่ถูกต้อง โดยศาล ของญี่ปุ่นได้ตีความมาตรา 416 ว่าครอบคลุมถึง ค่าขาดรายได้จากจากการทำงานระหว่างรักษาตัว รวมถึงความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย ถ้าคู่สัญญาคาดหมายได้²⁰⁰

อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 415 ยังคงมีข้อจำกัดที่สำคัญ คือผู้ใช้สิทธิ เรียกร้องจำต้องมี Privity of Contract ระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายเช่นเดียวกับกรณีแรก²⁰¹

จากข้อจำกัดเฉพาะคู่สัญญาซื้อขายตามหลัก Doctrine of Privity เท่านั้น จึงจะใช้สิทธิ เรียกร้องค่าเสียหายตามกฎหมายลักษณะสัญญาไม่ได้ ทำให้ผู้เสียหายที่ไม่ใช่คู่สัญญาจะต้องฟ้อง ผู้ผลิตหรือผู้ขาย ตามหลักกฎหมายลักษณะละเมิดในมาตรา 709²⁰² ของประมวลกฎหมายแพ่งซึ่ง ไม่จำกัดผู้ใช้สิทธิเรียกร้องเฉพาะคู่สัญญา อย่างไรก็ตาม การฟ้องคดีในลักษณะละเมิดก็ยังมี ข้อจำกัดที่สำคัญประการหนึ่งคือ เป็นความรับผิดตามหลักความผิด (Liability Based on Fault) ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตหรือผู้ขาย ที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น แม้ศาลญี่ปุ่นจะวางแนวทางโดยลดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย ด้วยการกำหนด หน้าที่ของผู้ผลิตหรือผู้ขายให้ใช้ความระมัดระวัง ถึงกระนั้น ก็ยังมีได้เปลี่ยนแปลงหลักความ รับผิดตามกฎหมายลักษณะละเมิดแต่อย่างใด

ประเทศญี่ปุ่นออกมาตรการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในคดีเกี่ยวกับ Product Liability ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคพื้นฐาน ค.ศ.1968 (The Consumer Protection Fundamental 1968) มาตรา 15 ได้บัญญัติบทบาทหน้าที่ของผู้ประกอบการ เกี่ยวกับการจัดให้มีระบบการรับ เรื่องร้องทุกข์และการแก้ไขปัญหา โดยผู้ประกอบการมีหน้าที่จะต้องจัดระบบในการจัดการ เรื่องร้องทุกข์ให้เหมาะสมสำหรับการค้าขายและให้บริการ

ในส่วนของสมาคมภาคธุรกิจ มีการรวมตัวกันและจัดให้มีแผนกให้คำปรึกษาแก่ลูกค้า รับเรื่องร้องทุกข์ ระบบให้เงินช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์ยา การป้องกันอุบัติเหตุ ทางการรักษาพยาบาล ศูนย์ให้คำปรึกษาความรับผิดในผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน ศูนย์การ ให้คำปรึกษาเรื่องความรับผิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์รถยนต์ ศูนย์การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับความรับผิด เกี่ยวกับเคมีภัณฑ์ องค์การตรวจสอบการโฆษณาแห่งประเทศไทย (Japan Advertising Review

²⁰⁰ อนันต์ จันทโรภากร . การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาด ความปลอดภัย. อ้างแล้ว , หน้า 47-48.

²⁰¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

²⁰² Japan Civil Code , Article 709: “ A Person who violates the rights of another intentionally or negligently is responsible to render compensation for harm arising therefrom.”

Organization: JARO) สมาคมความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ (Safety Goods Mark Organization: SG) สมาพันธ์องค์กรผู้บริโภคทั่วประเทศ (Shodanren Consumers Japan) สหภาพตรวจสอบการบริหารอิสระเรื่อง Product Liability และระบบการประกัน เป็นต้น²⁰³

ก่อนที่ประเทศญี่ปุ่นจะได้ตรากฎหมายว่าด้วย Product Liability มีกรณีที่เกิดขึ้นจากผลของการใช้เวชภัณฑ์ ชื่อ โรคเอสมอน (Sub-Acute Myelo Optico Neuropathy (SMON)) เกิดจากยาที่มีจำหน่ายในประเทศญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1899 ต่อมาในปี ค.ศ. 1955 มีผู้ได้รับผลข้างเคียงจากการใช้ยาดังกล่าวทั่วประเทศ แต่ก็ยังไม่อาจตรวจสอบทราบชัดถึงสาเหตุของอาการดังกล่าว

ปี ค.ศ. 1970 จึงมีการประกาศถึงสาเหตุของโรคว่าเกิดจากการใช้ยาซิโนโซน รวมเป็นระยะเวลานานถึง 15 ปี และมีผู้เสียหายจำนวนมาก และในปีเดียวกัน กระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศห้ามจำหน่าย

ปี ค.ศ. 1971 มีผู้เสียหายจำนวนประมาณ 7,000 คน ฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลรวม 32 คดี และต่อมาได้มีการร่างกฎหมายให้ความช่วยเหลือผู้ใช้ยาที่มีผลข้างเคียงซึ่งยังไม่สำเร็จ

ปี ค.ศ. 1977 ศาลแขวงท้องถิ่นคานาซาว่าได้พิจารณา และพิพากษาว่ายาดังกล่าวเป็นสาเหตุให้เกิดโรคดังกล่าว และบริษัทผู้ผลิตยาต้องรับผิดชอบร่วมกับรัฐบาลในการชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค โดยเงินหนึ่งในสามนั้นรัฐบาลต้องเป็นผู้จ่าย ซึ่งใช้เวลานานมาก โดยค่ารักษาพยาบาลและค่าสินไหมทดแทน สำหรับกรณีบาดเจ็บซึ่งเกิดจากผลข้างเคียงนี้จะถูกจ่ายจากกองทุนช่วยเหลือผู้ประสบผลข้างเคียง ซึ่งกองทุนนี้ ได้รับเงินจัดเก็บเข้ากองทุนจากผู้ผลิตยาเป็นผู้จ่ายสมทบทุน²⁰⁴

มาตรการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายของประเทศญี่ปุ่น มีประเด็นน่าสนใจอยู่หลายประการ เช่น ระบบการร้องขอความช่วยเหลือ เมื่อผู้เสียหายได้ร้องขอความช่วยเหลือต่อองค์กรยาและเวชภัณฑ์แล้ว คณะกรรมการตรวจสอบด้านอาหารและยาทำการพิจารณาและแจ้งผลให้รัฐบาลทราบ เพื่ออนุมัติเงินช่วยเหลือให้กับองค์กรยาและเวชภัณฑ์ โดยเงินจำนวนนี้ รัฐบาลจะให้จำเลยเป็นผู้กู้ เพื่อนำไปชดใช้ให้แก่ผู้เสียหาย เนื่องจากในกรณีค่าเสียหายมีจำนวนมาก จำเลยอาจไม่มีเงินพอหรืออาจล้มละลาย ซึ่งจะส่งผลต่อการชดใช้เยียวยาผู้เสียหายจะไม่บรรลุผล รัฐบาลจึงต้องเข้ามาช่วยเหลือ ในลักษณะการให้เงินกู้แก่จำเลย ซึ่งผู้เสียหายที่ร้องขอ

²⁰³ อัครพงษ์ เวชยานนท์. (2009). *การคุ้มครองผู้บริโภค*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://gotoknow.org/blog/akrapong/162690> [2009, January 25].

²⁰⁴ เรื่องเดียวกัน.

ความช่วยเหลือ และได้นำคดีฟ้องต่อศาลและชนะคดีได้รับค่าเสียหาย จะต้องคืนเงินที่ได้รับไปแล้วกลับคืนให้กับองค์กรฯและเวชภัณฑ์ โดยจำเลยเป็นผู้รับภาระ²⁰⁵

ปี ค.ศ.1990 เนติบัณฑิตยสภาแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น (Japan National Bar Association) ได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีความเสียหายเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่อง และได้ดำเนินคดีเพื่อผู้เสียหายมาโดยตลอด

ปี ค.ศ.1994 มีคดีเครื่องรับโทรทัศน์ ซึ่งผลิตโดยบริษัทมิตซูซึต้า (Matsushita) เกิดไฟไหม้ทำให้ผู้ซื้อสินค้าได้รับบาดเจ็บ ศาลพิพากษาให้บริษัทมิตซูซึต้า อิเล็กทริก อินดัสเตรียล จำกัด (Matsushita Electric Industrial Company Limited) รับผิดชอบความบกพร่องในผลิตภัณฑ์ นับเป็นคดีตัวอย่างคดีแรกในประเทศญี่ปุ่นที่เป็นบรรทัดฐานที่ก่อให้เกิดการรวมตัวกันเพื่อผลักดันให้เกิด Product Liability Law จากเครือข่ายแห่งชาติเพื่อขับเคลื่อนกฎหมายความรับผิดในสินค้าไม่ปลอดภัย (National Network of Legislation Movement for Product Liability Law) ร่วมกับองค์กรผู้บริโภคทั่วประเทศ ผู้แทนเครือข่ายดังกล่าวเข้าร่วมเป็นผู้ร่างกฎหมายว่าด้วย Product Liability จนได้รับการพิจารณาในสภาผ่านการลงมติประกาศใช้เป็นกฎหมาย

ปี ค.ศ.1994 ประเทศญี่ปุ่นได้ประกาศใช้กฎหมาย Product Liability Law (Law No. 85 , 1994) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1995 นำหลัก Strict Liability มาใช้บังคับ โดยให้ความสำคัญต่อผลกระทบที่จะเกิดแก่ผู้ค้าปลีกรายย่อย รวมทั้งผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก²⁰⁶

ปี ค.ศ.2001 ญี่ปุ่นได้ตรากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา (The Consumer Contract Act)²⁰⁷ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 2001 ในมาตรา 3 บัญญัติเกี่ยวกับการยกเว้นความรับผิดที่เกิดขึ้นจากทางสัญญาหรือละเมิดหรือจำกัดการชดเชยความเสียหายแก่ผู้บริโภค การกำหนดจำนวนค่าเสียหายที่ฝ่าฝืนกฎหมายให้ตกเป็นโมฆะ²⁰⁸

²⁰⁵ เรื่องเดียวกัน.

²⁰⁶ อนันต์ จันทร์โอภากร. การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. อ้างแล้ว, หน้า 49.

²⁰⁷ Available at: <http://www.consumer.go.jp/e/cca/index.html> [2009, January 25].

²⁰⁸ พิทยา วิทยาไพโรจน์. (2549). ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาไม่เป็นธรรม :ศึกษกรณีสัญญาประกันวินาศภัย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, หน้า 70-71.

บทที่ 3

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability)

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Product Liability”) ได้รับการออกแบบมาเพื่อแก้ไขข้อจำกัดในการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ในหลายประเทศได้ตรากฎหมายว่าด้วย Product Liability โดยตรงมาบังคับใช้รวมทั้งประเทศไทย

กฎหมายว่าด้วย Product Liability ในประเทศไทย ทั้งกฎหมายโดยตรงและกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับมีความสัมพันธ์ต่อการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในหลายลักษณะต่างกัน และบางฉบับมีความเชื่อมโยงกัน ในขณะที่กฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ ที่มีพัฒนาการทางกฎหมายและมีความสัมพันธ์เป็นนัยสำคัญทางการค้ากับประเทศไทย มีข้อควรนำมาพิจารณา เพื่อนำไปสู่การศึกษาเปรียบเทียบถึงข้อดีและข้อด้อย ทั้งนี้ เพื่อให้การศึกษาวิจัยกฎหมายว่าด้วย Product Liability มีข้อมูลสมบูรณ์ครบถ้วน อันจะนำไปสู่การศึกษาวเคราะห์ต่อไป

กฎหมายว่าด้วย Product Liability

3.1 กฎหมายว่าด้วย Product Liability ภายในประเทศไทย

3.1.1 กฎหมายโดยตรงว่าด้วย Product Liability

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.

2551

1) ความเป็นมาของกฎหมาย

คณะรัฐมนตรีที่มีนายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี เคยมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ... ที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้ยกร่างและมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเสนอ โดยได้จัดส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณา เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2543¹

¹ วุฒิสภา. (2008). รายงานของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เรื่อง ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ... (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.senate.go.th/law/test/liability/liability_2.doc [2009, January 25].

ต่อมา ได้มีการผลักดันร่างกฎหมายนี้ในรัฐบาลชุดที่มีพันตำรวจโท คร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีผู้เสนอร่างเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา รวม 3 ฉบับ คือ (1) คณะรัฐมนตรี (2) นายนิกร จานง กับคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย (3) นายวชิระมณฑท์ คณะเกษมธนาวัฒน์ และนายภัทรศักดิ์ โอสธานุเคราะห์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย²

วันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ.2548 สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบ ร่างพระราชบัญญัติ ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และส่งร่างกฎหมายให้วุฒิสภาพิจารณา โดยวุฒิสภา ได้แต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างกฎหมาย แต่มีการยุบสภา เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 และในท้ายที่สุดมีการทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ทำให้ร่างกฎหมายค้างการพิจารณาอยู่³

ร่างกฎหมายฉบับนี้ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอีกครั้งในสมัยรัฐบาลชุดที่มีพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ลงมติรับหลักการ คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาร่างกฎหมายแล้วเสร็จ เสนอต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 และได้ตราพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2551 มีบทเฉพาะกาลให้มีผลใช้บังคับในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2552⁴

2) นโยบายและหลักการพื้นฐาน

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีเหตุผลในการประกาศใช้ว่า โดยที่สินค้าในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้า มีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเป็นลำดับการที่ผู้บริโภค จะตรวจพบว่าสินค้าไม่ปลอดภัยกระทำไต่ยาก เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้ อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้ แต่การฟ้องคดีในปัจจุบันเพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากภาระในการพิสูจน์ ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าตกเป็นหน้าที่ของผู้ ได้รับความเสียหายตามหลักกฎหมายทั่วไป เพราะยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้า โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบต่อความเสียหายจากผู้ผลิต หรือผู้เกี่ยวข้องไว้โดยตรง จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก

² เรื่องเดียวกัน.

³ เรื่องเดียวกัน .

⁴ เรื่องเดียวกัน .

สินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้ และผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า มุ่งหมายให้เกิดการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย⁵

3) สาระสำคัญของกฎหมาย

(ก) นิยามคำว่า “สินค้า” ตามมาตรา 4 หมายถึง⁶

(1) สंहारิมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย

นิยามคำว่า “ขาย” ตามมาตรา 4 ให้ความหมายความรวมถึง จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้าและการให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว

(2) ผลิตผลเกษตรกรรม

นิยามคำว่า “ผลิตผลเกษตรกรรม” ตามมาตรา 4 หมายความว่า ผลิตผลจากการเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงไหม เลี้ยงผึ้ง เพาะเห็ด แต่ไม่รวมถึงผลิตผลที่เกิดจากธรรมชาติ

(3) กระแสไฟฟ้า

ข้อยกเว้น สินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ตามมาตรา 4

ผลิตผลเกษตรกรรมที่เกิดจากธรรมชาติ ตามมาตรา 4

สินค้าที่ขายแก่ผู้บริโภค ก่อนวันที่ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับ คือ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2552 ตามมาตรา 15⁷

(ข) สินค้าที่ไม่ปลอดภัย

คำนิยามตามมาตรา 4⁸ สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหาย อาจมาจากสาเหตุ 3 ประการ คือ

(1) จากความบกพร่องในการผลิต

⁵ หมายความว่า พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

⁶ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “สินค้า” หมายความว่า “สังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

⁷ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 15 “สินค้าใดที่ได้ขายแก่ผู้บริโภคก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้”

⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า “สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะ เป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้”

(2) จากความบกพร่องในการออกแบบ

(3) จากความบกพร่องของฉลากสินค้า ที่ไม่ได้กำหนดข้อมูลเพียงพอเกี่ยวกับวิธีใช้ คำเตือน หรือข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับสินค้า โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า ลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาอันพึงคาดหมายได้

โดยมีเงื่อนไขเกี่ยวกับสินค้า ตามมาตรา 15 คือ ต้องเป็นสินค้าได้ขายให้แก่ผู้บริโภค หลังจากพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้แล้ว

จากการตรวจสอบรายงานของคณะกรรมการกร่างกฎหมาย พบว่าในร่างเดิมใช้คำว่า “สินค้าที่บกพร่อง” โดยแปลตรงจากภาษาอังกฤษที่ใช้คำว่า “Defect” แต่เนื่องจากการใช้คำว่า “ความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ขาย”⁹ อยู่แล้วในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีเจตนารมณ์ของคำที่ต่างกัน เพราะถ้าเป็นความชำรุดบกพร่องของสินค้าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นการพูดถึง “ประโยชน์ใช้สอย” แต่คำว่า “บกพร่อง” ตามกฎหมายว่าด้วย Product Liability หมายถึง “ความปลอดภัยของสินค้า” จึงมีเจตนาที่ต่างกัน คณะกรรมาธิการกร่างกฎหมายจึงเปลี่ยนแปลงถ้อยคำมาใช้คำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย”¹⁰

(ค) ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ

ตามมาตรา 5¹¹ วางหลักเกณฑ์ความรับผิด ดังนี้

(1) ผู้ประกอบการทุกคน ต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

“ผู้ประกอบการ” ตามคำนิยามในมาตรา 4 หมายความว่า

-ผู้ผลิตและผู้ว่าจ้างให้ผลิต

-ผู้นำเข้า

-ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้

⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 “ในกรณีที่ ทรัพย์สิน ซึ่ง ขายนั้น ชำรุดบกพร่อง อย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้ เสียราคา หรือ เสียความเหมาะสม แก่ประโยชน์ อันมุ่งจะใช้ เป็นปกติ ก็นับ ประโยชน์ที่มุ่งหมาย โดยสัญญา ก็นับ ท่านว่า ผู้ขาย ต้องรับผิดชอบ ที่กล่าวมา ในมาตรานี้ ย่อมใช้ได้ ทั้งที่ ผู้ขาย รู้อยู่แล้ว หรือ ไม่รู้ว่า ความชำรุดบกพร่องมีอยู่”

¹⁰ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. (2551). คำบรรยายในงานสัมมนาพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ กรุงเทพฯ. เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2551. อ้างถึงใน เมธี ศรีอนุสรณ์. (2551). รายงานสัมมนา พ.ร.บ.ความรับผิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. วารสารข่าวกฎหมายใหม่, 6 (101), หน้า 7-8.

¹¹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้น ได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

- ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความ หรือ แสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่ทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า

ผู้ประกอบการรับผิดชอบร่วมกันและแทนกันเต็มจำนวน ในความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในฐานะอย่างลูกหนี้ร่วมต่อผู้เสียหาย (หลัก Jointly and Severally Liable)¹²

ความเสียหาย ตามคำนิยามมาตรา 4 หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

(2) มีเงื่อนไขว่า สินค้านั้น ได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว

- ลักษณะการขายเป็นไปตามความหมายที่บัญญัติไว้ในนิยามมาตรา 4

- เวลาที่ได้ขายสินค้า ต้องเป็นไปตามมาตรา 15 คือ หลังจากพระราช บัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้แล้ว

- นิยามคำว่า “ผู้บริโภค” มิได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้

(3) ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบแม้ไม่จงใจหรือประมาทเลินเล่อ เป็นไปตาม หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Strict Liability”)

(จ) ขอบเขตความรับผิดของผู้ประกอบการ แบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่¹³

(1) ความรับผิดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด ตามมาตรา 11¹⁴ วรรคแรก

¹² ลูกหนี้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันหรือแทนกันรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ โดยไม่อาจแบ่งแยกความรับผิดชอบตามส่วนหรือแต่ละบุคคล เจ้าหน້อาจใช้ สิทธิเรียกร้องเอาจากลูกหนี้คนใดคนหนึ่งหรือหลายคนให้รับผิดชอบแทนกัน หรือทุกคนให้ร่วมกันรับผิดชอบก็ได้ เรียบเรียงจาก คำบรรยายของ สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. (2008). *เอกสารสรุปการบรรยายทบทวนครั้งที่ 2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหุ้นส่วน และบริษัท*. วันที่ 3 สิงหาคม 2551 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.thaibar.thaigov.net/sheet/a-nun/2.doc [2009, April 15]

¹³ นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธ์. อ้างแล้ว, หน้า 7-8.

¹⁴ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 “นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อ ละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหาก ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามมิ ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

(2) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้า โดยรู้อยู่แล้วว่า สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้ เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการ ใดๆ ตามสมควร เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้น จากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการ เมื่อทราบว่าสินค้านั้น เป็นสินค้าที่ไม่ ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการการที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย”

เบื้องต้นผู้ประกอบการต้องจ่ายค่าทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

(2) ความรับผิดชอบในความเสียหายต่อจิตใจ (Emotional Distress) มาตรา 11

(1) ในกรณีมีความเสียหายต่อจิตใจด้วย ตามมาตรา 4 นิยามความเสียหายต่อจิตใจไว้ หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจ อย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

หลักสำคัญในความรับผิดชอบต่อความเสียหายทางจิตใจ คือ¹⁵

- ศาลใช้ดุลพินิจว่าจะกำหนดให้หรือไม่ และมีจำนวนเท่าใด ซึ่งผู้เสียหายต้องนำสืบเพื่อให้ศาลเห็นถึงความเสียหายนั้น

- อยู่ภายใต้เงื่อนไขว่า ต้องเกิดความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพอนามัย หรือผู้เสียหายเสียชีวิตด้วย สำหรับกรณีผู้เสียหายเสียชีวิต ทายาท ได้แก่ สามี ภริยา บิดา มารดา หรือบุตรของผู้นั้นก็สามารถเรียกค่าเสียหายต่อจิตใจได้

(3) ความรับผิดชอบในสินไหมทดแทนเพื่อลงการลงโทษ (Punitive Damages or Exemplary Damages)¹⁶ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 11(2)

เจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อป้องปรามมิให้มีการกระทำความผิดอีก และไม่ต้องการให้ผู้ประกอบการอื่นทำตามทั้งนี้เป็นดุลพินิจของศาลเป็นผู้พิจารณา โดยผู้เสียหายต้องนำสืบให้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ประกอบการมีพฤติกรรมดังนี้¹⁷

- ขายสินค้านั้น โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย หรือ
- มิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือ
- เมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้า

¹⁵ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธ์. อ้างแล้ว, หน้า 10.

¹⁶ Black's Law Dictionary. (1991). Abridged Sixth Edition. Exemplary or punitive damages. Exemplary damages are damages on an increased scale, awarded to the plaintiff over and above what will barely compensate him for his property loss, where the wrong done to him was aggravated by circumstances of violence, oppression, malice, fraud, or wanton and wicked conduct on the part of the defendant, and are intended to solace the plaintiff for mental anguish, laceration of his feelings, shame, degradation, or other aggravations of the original wrong, or else to punish the defendant for his evil behavior or to make an example of him, for which reason they are also called "punitive; or "punitory" damages or "vindictive" damages. Unlike compensatory or actual damages, punitive or exemplary damages are based on an entirely different public policy consideration that of punishing the defendant or setting an example for similar wrongdoers, as above noted. In cases in which it is proved that a defendant has acted willfully, maliciously, or fraudulently, a plaintiff may be awarded exemplary damages in addition to compensatory or actual damages. Damages other than compensatory damages which may be awarded against person to punish him for outrageous conduct. Such are given as an enhancement of compensatory damages because of wanton, reckless, malicious or oppressive character of acts complained of.

¹⁷ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธ์. อ้างแล้ว, หน้า 10.

นั้นแล้วไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย เช่น ไม่เรียกเก็บสินค้าคืน หรือเรียกสินค้ามาแก้ไขความบกพร่อง เป็นต้น

จำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ตามร่างกฎหมายเดิมของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้จำกัดจำนวนไว้ ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการมีปัญหาไม่อาจชื้อประกันความเสียหายได้เพราะคำนวณเพื่อประมาณความเสียหายไม่ได้ จึงได้แก้ไขให้อยู่ในดุลพินิจของศาลตามความร้ายแรงของพฤติการณ์ แต่กำหนดจำนวนสูงสุดไม่เกิน 2 เท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง พฤติการณ์ต่างๆที่เป็นแนวทางให้ศาลใช้ดุลพินิจยกเป็นตัวอย่างไว้ในมาตรา 11(2) ได้แก่¹⁸

- ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ
- การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า
- ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า
- การดำเนินการของผู้ประกอบการ เมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่

ไม่ปลอดภัย

- ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ
- สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ
- การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น
- การที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

(ฉ) เหตุหลุดพ้นหรือระงับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ

อาจเกิดขึ้นได้ 3 ช่องทาง คือ¹⁹

(1) โดยการนำสืบข้อเท็จจริง เกี่ยวกับเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบตามมาตรา 7 ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า

- มิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย
- เกิดจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้า ไม่ถูกต้องตามวิธีที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

(2) หลุดพ้นเมื่อคดีขาดอายุความฟ้องร้อง ตามมาตรา 12

(3) ระงับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ หลังเจรจาตกลงค่าเสียหายกับผู้เสียหายได้ ตามมาตรา 13

¹⁸ เรื่องเดียวกัน , หน้าเดียวกัน .

¹⁹ เรื่องเดียวกัน , หน้าเดียวกัน .

(ข) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการ

ตามมาตรา 9²⁰ สำหรับข้อตกลงล่วงหน้า เพื่อยกเว้นความรับผิดโดยข้อ

สัญญา หรือประกาศจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภค ก่อนเกิดความเสียหายจะยกขึ้นมาอ้างมิได้

เนื่องจาก ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่มีนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ไว้ ในวรรคท้ายจึงบัญญัติให้ความหมายของคำว่า “ผู้บริโภค” ให้ใช้ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งในปัจจุบันก็คือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 254 1 โดยบัญญัตินิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ไว้ในมาตรา 3 หมายความว่า ผู้ซื้อหรือได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้า หรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม

(ช) การฟ้องคดีและภาระการพิสูจน์

ตามมาตรา 6²¹ ภาระการพิสูจน์ของผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าไม่

ปลอดภัยหรือผู้ฟ้องคดีแทน ต้องพิสูจน์ว่าได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และ การใช้หรือเก็บสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด

(ฉ) การฟ้องคดีแทนผู้เสียหายและค่าฤชาธรรมเนียม

ตามมาตรา 10 ให้อำนาจแก่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หรือสมาคม

หรือมูลนิธิ ที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง ในการฟ้องดำเนินคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหาย โดยได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม แต่ไม่รวมถึงค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด หมายความว่า หากผู้ฟ้องคดีแทนผู้เสียหายเป็นโจทก์จะได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมไม่ว่าในชั้นศาลใด และไม่ว่าผลคดีจะเป็นอย่างไร แต่ในการพิพากษาคดีนั้น หากศาลจะกำหนดให้จำเลยจะต้องชดใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ ในเมื่อโจทก์มิได้ชำระค่าธรรมเนียม ก็จะมีผลทำให้ จำเลยไม่ต้องชด

²⁰ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 9 “ข้อตกลงระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหาย และประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้บริโภคมีความหมายเช่นเดียวกับนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค”

²¹ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6 “เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามมาตรา 5 ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทน ตามมาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและ การใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด”

ใช้ค่าอุตสาหกรรมนิยมไปด้วย กฎหมายจึงบัญญัติไว้เพื่อมิให้กฎหมายคุ้มครองบุคคลที่รัฐเห็นว่า ไม่ควรได้รับประโยชน์จากการยกเว้นค่าอุตสาหกรรมนิยม ซึ่งฝ่ายจำเลยสมควรได้รับประโยชน์²²

แต่ทั้งนี้ กฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะกรณีผู้ฟ้องคดีแทนผู้เสียหายตามมาตรา 10 เป็นโจทก์เท่านั้น หากผู้เสียหายเป็นจำเลยก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา

(ญ) อายุความ

มาตรา 12 กำหนดอายุความไว้ 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหาย และรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือ 10 ปี นับแต่วันที่มีการขายสินค้า

กรณีที่ผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายหรือต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ อายุความจะเป็น 3 ปี นับแต่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

มาตรา 13 ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายระหว่างฝ่ายผู้ประกอบการและฝ่ายผู้เสียหาย ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ จนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา อายุความจึงจะเดินต่อไป

(ฉ) การใช้สิทธิตามกฎหมายอื่น

มาตรา 3 กำหนดเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองผู้เสียหาย ในกรณีที่มีกฎหมายใดบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ ซึ่งให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ให้บังคับตามกฎหมายนั้น

มาตรา 14 ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหาย ที่จะใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายฉบับอื่น ทั้งนี้ เนื่องจากสินค้าชนิดหนึ่ง อาจอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหลายฉบับ และเกิดความคุ้มครองที่ซ้ำซ้อนกัน จากความเสียหายที่เกิดขึ้นครั้งเดียว

3.1.2 กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับ Product Liability

3.1.2.1 กฎหมายวิธีสบัญญัติ

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

จากการตรวจสอบกฎหมายภายในประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกัพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พบว่ากฎหมายที่ได้ตราออกมาในเวลาใกล้เคียงกัน และมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันนั้น คือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณา

²² นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. อ้างแล้ว, หน้า 10.

คดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เสนอโดยศาลฎีกา²³ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2551 เนื้อหากำหนดวิธีพิจารณาคดีแพ่งสำหรับผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ ที่พิพาทเกี่ยวกับการบริโภคสินค้าหรือบริการ ซึ่งการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับดังกล่าว

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติมีว่า โดยที่ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจ มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้น ในขณะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการ ตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญา เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ทำให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่เสมอ นอกจากนี้เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น กระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลาอันยาวนาน และสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคที่จะต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงต่างๆ ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง ผู้บริโภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ จนบางครั้งนำไปสู่การใช้วิธีการที่รุนแรงและก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม อันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ สมควรให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย ได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้²⁴

โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

- (1) กำหนดวิธีพิจารณาคดีขึ้นเป็นพิเศษสำหรับผู้บริโภค โดยไม่ได้มีการจัดตั้งศาลขึ้นใหม่ คดีผู้บริโภคอยู่ในอำนาจของศาลที่พิจารณาคดีแพ่งโดยทั่วไป
- (2) ใช้บังคับแต่เฉพาะคดีที่มีข้อพิพาทในทางแพ่งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ไม่ใช้กับคดีอาญา แม้ว่าจะมีข้อพิพาททางแพ่งเกี่ยวกับสินค้าและบริการด้วย
- (3) กำหนดขอบเขต คดีผู้บริโภค ตามมาตรา 3 หมายถึง
  - คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมาย อันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ

²³ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2007). *เอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค*. บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติครั้งที่ 69/2550 วันศุกร์ที่ 7 ธันวาคม 2550 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.parliament.go.th/parcy/law2550/content_nla/2550_281.pdf [2009, January 25].

²⁴ คู่มือกฎหมาย พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

- คดีแพ่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่

ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

- คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีตาม (ก) หรือ (ข)
- คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

(4) ให้มีเจ้าพนักงานคดีเป็นผู้ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภค ตามมาตรา 4²⁵

(5) กำหนดอายุความ ยาวนานกว่าหลักละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์²⁶

- ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ในระหว่างการเจรจาค่าเสียหาย²⁷

- ศาลใช้ดุลพินิจยื่นหรือขยายระยะเวลาอายุความได้ตามที่เห็นสมควร²⁸

(6) เพิ่มความสะดวกในการส่งคำคู่ความ หรือส่งเอกสาร ศาลอาจสั่งให้ดำเนินการโดยทางไปรษณีย์ตอบรับ โทรศัพท์ โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นได้ ตามมาตรา 16

(7) เพิ่มความสะดวกในการดำเนินคดี ให้ผู้บริโภคเลือกยื่นฟ้องศาลที่ตนมีภูมิลำเนาหรือศาลอื่นได้ ตามมาตรา 17 และผู้บริโภคยื่นฟ้องคดีโดยได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม แต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบค่าธรรมเนียมในชั้นที่สุด ตามมาตรา 18

(8) เพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ให้ฟ้องคดีและให้การด้วยวาจาหรือหนังสือก็ได้ ตามมาตรา 20

(9) พิจารณาคดีโดยรวดเร็ว ศาลจะออกหมายเรียกให้จำเลยมาศาลตามกำหนดนัด

²⁵ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “ให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภคตามที่ศาลมอบหมาย ดังต่อไปนี้”

(1) ใกล้แก่คดีผู้บริโภค

(2) ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน

(3) บันทึกคำพยาน

(4) ดำเนินการให้มีการคุ้มครองสิทธิของคู่ความทั้งก่อนและระหว่างการพิจารณา

(5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในการทำหน้าที่ช่วยเหลือนั้น”

²⁶ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 13 “ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้บริโภค หรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย”

²⁷ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 14 “ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภค หรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ ไม่นับในระหว่างนั้น จนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา”

²⁸ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 15 “ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้นำมาใช้บังคับ หรือระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดไว้ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความร้องขอ ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายระยะเวลาได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”

เพื่อการใกล้เคียง ให้การ และสืบพยานในวันเดียวกัน ตามมาตรา 24

(10) สืบพยานในระบบไต่สวน ให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยาน แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม โดยคู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล ตามมาตรา 34

(11) ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ เพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง²⁹

(12) ในกรณีนิติบุคคลเป็นจำเลย และมีทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้ หุ่นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคล หรือผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคล อาจร่วมรับผิดชอบชำระหนี้ด้วย ตามมาตรา 44

ความสัมพันธ์ระหว่าง พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 อยู่ในฐานะกฎหมายวิธีสบัญญัติ ซึ่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายสารบัญญัติที่ต้องใช้กระบวนการพิจารณาคดีตามกฎหมายดังกล่าว โดยมีบทบัญญัติเชื่อมโยงกันอยู่สามประการ คือ³⁰

ประการแรก นิยามคำว่า “คดีผู้บริโภค” ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 บัญญัติให้คดีผู้บริโภค หมายถึง คดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ด้วย

ประการที่สอง นิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ตอนท้าย ให้หมายความรวมถึง ผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย

ประการที่สาม นิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา

²⁹ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 “ถ้าการกระทำที่ถูกฟ้องร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบการกระทำโดยเจตนาอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบธุรกิจ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้บริโภคมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด”

³⁰ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. อ้างแล้ว, หน้า 5.

คดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ตอนท้ายให้หมายรวมไปถึง ผู้ประกอบการกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ด้วย

อย่างไรก็ตาม มีความแตกต่างของการใช้กฎหมาย ที่เชื่อมโยงกับบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 โดยทั่วไป เป็นเรื่องระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค แต่ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นเรื่องระหว่างผู้ประกอบการกับผู้เสียหาย ซึ่งคำว่า “ผู้เสียหาย” นี้เป็นเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่ใช้คำที่กว้างกว่าคำว่า “ผู้บริโภค” ครอบคลุมถึงผู้ได้รับความเสียหายถึงแม้จะมีใช้ผู้บริโภคด้วย³¹

3.1.2.2 กฎหมายสารบัญญัติ

แต่เดิม ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เว้นแต่สินค้าบางประเภท ที่มีกฎหมายบัญญัติความรับผิดชอบไว้เป็นการเฉพาะ จึงอาจใช้สิทธิฟ้องร้องตามกฎหมายนั้นได้

อย่างไรก็ดี แม้ภายหลังจาก พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้แล้ว ยังมีสินค้าบางประเภทที่มีใ้ได้อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติฉบับนี้ หรือมีกฎหมายบัญญัติความรับผิดชอบไว้เป็นการเฉพาะ ที่ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัยมากกว่า จำเป็นต้องใช้อย่างบังคับตามกฎหมายสารบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องกับ Product Liability ดังกล่าว

1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะซื้อขาย ผู้ซื้อในฐานะคู่สัญญาซื้อขายมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย ตามมาตรา 472 ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ซื้อขาย ซึ่งเสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ตามปกติหรือตามวัตถุประสงค์ในสัญญา ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้ขายจะรู้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้นมาก่อนหรือไม่ก็ตาม

ข้อยกเว้นความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะซื้อขาย มาตรา 473 ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีดังนี้

- (1) ผู้ซื้อทราบถึงความชำรุดบกพร่องหรือควรได้รู้หากใช้ความระมัดระวัง
- (2) ความชำรุดบกพร่องเห็นได้ในเวลาส่งมอบ แต่ผู้ซื้อยินยอมรับไว้โดยไม่ได้แย้ง
- (3) ทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

บทบัญญัตินี้แสดงถึงหลัก คือ ผู้ขายมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า ซึ่งถือเป็นประโยชน์แก่ผู้ซื้อ โดยมีข้อยกเว้นซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ขายในการนำสืบพิสูจน์ให้หลุดพ้นความรับผิดตามหลักเกณฑ์ คือ ผู้ซื้อหรือควรจะได้รู้อยู่แล้วว่ามีความชำรุดบกพร่องในเวลาซื้อขาย แต่ยินยอมที่จะทำสัญญาซื้อขาย หรือการขายทอดตลาด

มีข้อสังเกตว่า บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะซื้อขาย มิได้อยู่ภายใต้แนวคิดพื้นฐานในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค โดยไม่ได้แยกความรับผิดตามสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างพ่อค้าด้วยกัน หรือสัญญาซื้อขายระหว่างพ่อค้ากับผู้บริโภค

2) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด ตามมาตรา 420³² ซึ่งเป็นกฎหมายที่ถือหลักความผิด คือ ต้องมีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ โจทก์ต้องเป็นฝ่ายพิสูจน์ให้เห็นว่า จำเลยได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย

หลักความรับผิดในมาตรา 420 ประกอบด้วย

(1) มีการกระทำ หรืองดเว้นกระทำอันเป็นการป้องกันผลเสียหายมิให้เกิดขึ้น

(2) กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งในกรณีสินค้าไม่ปลอดภัย ผู้ที่อาจกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ในกรณีปกติทั่วไปก็คือ ผู้ผลิตสินค้า ผู้เสียหายจึงมีหน้าที่นำสืบให้ศาลเห็นว่าจำเลยจงใจหรือประมาทเลินเล่อในกระบวนการผลิตขึ้นตอนใด

(3) การกระทำนั้นผิดกฎหมาย ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย

(4) ความเสียหายเกิดขึ้นแก่โจทก์ จะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง

(5) มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล โจทก์มีหน้าที่นำสืบให้ศาลเห็นว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้น³³

หลักความรับผิดทางละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 ใช้บังคับแก่ผู้ครอบครองหรือควบคุมยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล ทรัพย์สินเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพ หรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้ หรือโดยอาการกลไกของทรัพย์สินนั้น ต้องรับผิดชอบต่อผู้ได้รับความเสียหาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดเพราะ

³² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 “ผู้ใด จงใจ หรือ ประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหาย ถึงแก่ชีวิต ก็คือ แก่ร่างกาย ก็คือ อนามัย ก็คือ เสรีภาพ ก็คือ ทรัพย์สิน หรือ สิทธิ อย่างหนึ่งอย่างใด ก็คือ ท่านว่า ผู้นั้น ทำละเมิด จำต้องใช้ ค่าสินไหมทดแทน”

³³ สุขุม สุขนิคย์. (2549). *คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 46-47.

ความผิดของผู้ต้องเสียหาย เรียกว่า บทสันนิษฐานความรับผิดชอบ³⁴ แต่จำกัดเฉพาะทรัพย์สินประเภทที่กฎหมายบัญญัติไว้และต้องเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมของจำเลย

ค่าเสียหายที่ผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้ในหลายมาตรา คือ

(ก) มาตรา 438 จำนวนค่าสินไหมทดแทน เป็นดุลพินิจของศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรง แห่งละเมิด

ค่าสินไหมทดแทนได้แก่การคืนทรัพย์สินแก่ผู้เสียหายหรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้ เพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันได้เกิดขึ้นนั้นด้วย

(ข) มาตรา 444 กรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัย ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับชดใช้ค่าใช้จ่ายที่เสียไป และค่าสูญเสียความสามารถในประกอบกิจการสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

หากความเสียหายยังไม่ปรากฏในเวลาพิพาทภาคี เป็นพันวิสัยจะหยั่งรู้ได้ชัดเจน ศาลจะสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้

(ค) มาตรา 445 กรณีผู้เสียหายเสียชีวิต หรือเสียหายแก่ร่างกาย หรือแก่อนามัย หรือแก่เสรีภาพ ผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าขาดแรงงานแรงงานในครัวเรือน หรือขาดแรงงานการทำงานอุตสาหกรรมแก่บุคคลภายนอกด้วย

(ง) ตามมาตรา 446 วรรคแรก กรณีเสียหายแก่ร่างกาย หรืออนามัย หรือเสรีภาพ ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน เพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วย แต่สิทธิเรียกร้องนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่ จะได้รับสภาพหนี้ไว้หรือฟ้องคดีตามสิทธิแล้ว

มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่า ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากมูลละเมิดนี้ ได้ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจตามสมควรแก่พฤติการณ์ ในการกระทำความผิดของจำเลย และความร้ายแรงในการทำละเมิด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า มีขอบเขตที่กว้างขวางกว่าค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการผิดสัญญา

การใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิดตามมาตรา 448 มีอายุความ 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายการละเมิดและรู้ตัวผู้ละเมิด หรือเมื่อพ้น 10 ปีนับแต่วันทำละเมิด

³⁴ ไพจิตร บุญญพันธุ์. (2548). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ. หน้า 2-3. "...บทสันนิษฐานความคิด หรือข้อสันนิษฐานความคิดทางกฎหมาย มีแนวคิดว่าคุณคณาจารย์มีส่วนคิดอยู่ด้วยหรือมีความบกพร่องในการควบคุมดูแล จึงเกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ที่มีส่วนคิดหมายความว่า ยังไม่แน่นอนว่าความเสียหายจะเกิดจากความผิดของบุคคลนั้นๆ ด้วยหรือไม่ เป็นความคิดที่ผู้ต้องรับผิดชอบไม่ต้องมีความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ในลักษณะของความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)"

3.1.3 กฎหมายที่มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวข้องกับ Product Liability

ในประเทศไทยมีกฎหมายเฉพาะ ที่บัญญัติขึ้นเพื่อใช้บังคับแก่สินค้าบางประเภทหรือให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเฉพาะด้านอยู่หลายฉบับ เช่น

3.1.3.1 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มีสาระสำคัญในการควบคุมมิให้ทำการผลิต นำเข้าหรือขายอาหาร ไม่บริสุทธิ์ อาหารปลอม อาหารผิดมาตรฐานและอาหารอื่นที่รัฐมนตรีกำหนด ออกสู่ท้องตลาด เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค โดยหากมีผู้ฝ่าฝืนจะมีความผิดและรับโทษทางอาญาที่กำหนดไว้

โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 คือ โดยที่กฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหาร ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและยังไม่มียกเว้นคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภคที่รัดกุมเพียงพอ สมควรปรับปรุงเสียใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้³⁵

ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย ด้านความปลอดภัยที่เกิดขึ้นจากอาหาร บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ

(ก) ขอบเขตนิยามคำว่า “อาหาร” ในมาตรา 4 หมายความว่า ของกิน หรือเครื่องสำอางชีวิต ได้แก่

(1) วัตถุทุกชนิดที่คน กิน ดื่ม อม หรือนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ หรือในรูปลักษณะใด ๆ แต่ไม่รวมถึง ยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท หรือยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยกรนั้น แล้วแต่กรณี

(2) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ หรือใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตอาหาร รวมถึงวัตถุเจือปนอาหาร สี และเครื่องปรุงแต่งกลิ่นรส

โดยรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการควบคุมอาหาร เช่น กำหนดอาหาร ควบคุมอาหาร กำหนดคุณภาพ ตามมาตรา 6

(ข) ให้มีคณะกรรมการอาหาร ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามมาตรา 7

(ค) กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ เกี่ยวกับการให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีและกิจการเกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาต ตามมาตรา 8

(ง) อาหารที่ควบคุม ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่ายซึ่งอาหาร ไม่บริสุทธิ์ อาหารปลอม อาหารผิดมาตรฐาน และอาหารอื่นที่รัฐมนตรีกำหนด ตามมาตรา 25

³⁵ ดูหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522

โดยบัญญัติลักษณะของอาหารไม่บริสุทธิ์ไว้ ในมาตรา 26³⁶ ลักษณะของอาหารปลอมไว้ ในมาตรา 27³⁷ ลักษณะของอาหารไม่ปลอดภัยแก่การบริโภค ไว้ ในมาตรา 29³⁸

(จ) ห้ามโฆษณาสรรพคุณของอาหารอันเป็นเท็จ เป็นการหลอกลวงให้เกิดความหลงเชื่อตามมาตรา 40 โดยต้องได้รับการอนุญาตก่อนทำการโฆษณาตามมาตรา 41

(ฉ) อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน กรณีมีเหตุอันควรสงสัย ให้สามารถเข้าไปในสถานที่หรือที่ทำการผลิต เก็บ จำหน่ายอาหาร นำเข้า ดำเนินการตรวจสอบ ยึดหรืออายัดอาหาร และหีบห่อภาชนะ เก็บตัวอย่างเพื่อนำไปตรวจวิเคราะห์ ตามมาตรา 43³⁹

³⁶ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มาตรา 26 “อาหารที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นอาหารไม่บริสุทธิ์

- (1) อาหารที่มีสิ่งที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพเจือปนอยู่ด้วย
- (2) อาหารที่มีสารหรือวัตถุเคมีเจือปนอยู่ในอัตราที่อาจเป็นเหตุให้คุณภาพของอาหารนั้นลดลง เว้นแต่การเจือปนเป็นการจำเป็นต่อกรรมวิธีผลิต การผลิต และได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว
- (3) อาหารที่ได้ผลิต บรรจุ หรือเก็บรักษาไว้โดยไม่ถูกสุขลักษณะ
- (4) อาหารที่ผลิตจากสัตว์ที่เป็นโรคอันอาจติดต่อกับคนได้
- (5) อาหารที่มีภาชนะบรรจุประกอบด้วยวัตถุที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพ”

³⁷ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มาตรา 27 “อาหารที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นอาหารปลอม

- (1) อาหารที่ได้เปลี่ยนแปลงใช้วัตถุอื่นแทนบางส่วน หรือคัดแยกวัตถุที่มีคุณค่าออกเสียทั้งหมดหรือบางส่วน และจำหน่ายเป็นอาหารแต่อย่างนั้น หรือ ใช้ชื่ออาหารแต่นั้น
- (2) วัตถุหรืออาหารที่ผลิตขึ้นเทียมอาหารอย่างหนึ่งอย่างใดและจำหน่ายเป็นอาหารแต่อย่างนั้น
- (3) อาหารที่ได้ผสมหรือปรุงแต่งด้วยวิธีใด ๆ โดยประสงค์จะปกปิดซ่อนเร้นความชำรุดบกพร่องหรือความด้อยคุณภาพของอาหารนั้น
- (4) อาหารที่มีฉลากเพื่อลวง หรือพยายามลวงผู้ซื้อให้เข้าใจผิด ในเรื่องคุณภาพ ปริมาณ ประโยชน์ หรือลักษณะพิเศษอย่างอื่น หรือในเรื่องสถานที่และประเทศที่ผลิต
- (5) อาหารที่ผลิตขึ้นไม่ถูกต้องตามคุณภาพ หรือมาตรฐานที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 6 (2) หรือ (3) ถึงขนาดจากผลวิเคราะห์ปรากฏว่าส่วนประกอบที่เป็นคุณค่าทางอาหาร ขาดหรือเกินร้อยละสามสิบจากเกณฑ์ต่ำสุดหรือสูงสุด หรือแตกต่างจากคุณภาพหรือมาตรฐานที่ระบุไว้จนทำให้เกิดโทษหรืออันตราย”

³⁸ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มาตรา 29 “อาหารที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นอาหารตามมาตรา 25 (4)

- (1) ไม่ปลอดภัยในการบริโภค หรือ
- (2) มีสรรพคุณไม่เป็นที่เชื่อถือ หรือ
- (3) มีคุณค่าหรือคุณสมบัติอันต่อร่างกายในระดับที่ไม่เหมาะสม”

³⁹ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มาตรา 43 “ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังนี้

- (1) เข้าไปในสถานที่ผลิตอาหาร สถานที่เก็บอาหาร สถานที่จำหน่ายอาหารหรือสถานที่ทำการของผู้ผลิต ผู้เก็บรักษา ผู้จำหน่าย รวมทั้งสถานที่ทำการของผู้นำเข้าหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งอาหาร ในระหว่างเวลาทำการเพื่อตรวจสอบควบคุมให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (2) ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ เพื่อตรวจสอบอาหาร และอาจยึดหรืออายัดอาหารและเครื่องมือเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ตลอดจนภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุอาหารและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับอาหารดังกล่าวได้
- (3) นำอาหารในปริมาณพอสมควร ไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบหรือตรวจวิเคราะห์
- (4) ยึดหรืออายัดอาหารหรือภาชนะบรรจุที่สงสัยว่าอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพหรือผิคนามัยของประชาชน เพื่อตรวจพิสูจน์
- (5) ยึดหรืออายัดอาหารไม่บริสุทธิ์ อาหารปลอม หรืออาหารผิดมาตรฐาน หรือภาชนะบรรจุ ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพหรือผิคนามัยของประชาชน หรือที่มีลักษณะไม่ถูกต้องตามคุณภาพหรือมาตรฐานที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 6 (6)...”

(ข) ผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ซึ่งจะมีความผิดและมีโทษตามที่กำหนดไว้ในหมวด 8 ในมาตรา 47 ถึง มาตรา 75

3.1.3.2 พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 ได้ประกาศใช้ฉบับแรกเมื่อ ปี พ.ศ. 2510 มีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2527 และครั้งล่าสุด (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 มีสาระสำคัญในการควบคุมคุณภาพของยา เพื่อมิให้มีการผลิต นำเข้าหรือขายยา ซึ่งไม่ผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานที่กำหนดไว้ อันอาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค หากมีผู้ฝ่าฝืนจะมีความผิดและได้รับโทษตามที่กำหนด

โดยมีเหตุผลในประกาศใช้ พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 ว่า พระราชบัญญัติควบคุมมาตรฐานชีววัตถุ พุทธศักราช 2483 มีบทบัญญัติซ้ำซ้อน กับกฎหมายว่าด้วยยา สมควรยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าว และโดยที่กฎหมายว่าด้วยยายังไม่มีบทบัญญัติที่จะให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนผู้ใช้ยาเพียงพอ เช่น ไม่มีบทบัญญัติห้ามการขายยาชุด ไม่มีการควบคุมการผลิตยาแผนโบราณที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นต้น และบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุญาต และการควบคุมการผลิต การขาย การนำหรือสั่งยาเข้ามาในราชอาณาจักรยังไม่เหมาะสม สมควรแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้⁴⁰

(ก) ขอบเขตโดยนิยามความหมายของคำว่า“ยา”ไว้ตามมาตรา 4 (2) หมายความว่า

(1) วัตถุที่รับรองไว้ในตำรายาที่รัฐมนตรีประกาศ

(2) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ในการวินิจฉัย บำบัด บรรเทา รักษา หรือป้องกัน

โรค หรือความเจ็บป่วยของมนุษย์หรือสัตว์

(3) วัตถุที่เป็นเภสัชเคมีภัณฑ์ หรือเภสัชเคมีภัณฑ์กึ่งสำเร็จรูป หรือ

(4) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับให้เกิดผลแก่สุขภาพ โครงสร้าง หรือ การกระทำ

หน้าที่ใด ๆ ของร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์

วัตถุตาม (1) (2) หรือ (4) ไม่หมายความรวมถึง

- วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ในการเกษตร หรือการอุตสาหกรรม ตามที่

รัฐมนตรีประกาศ

- วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นอาหารสำหรับมนุษย์ เครื่องกีฬา เครื่องมือ

เครื่องใช้ในการส่งเสริมสุขภาพเครื่องสำอาง หรือเครื่องมือ และส่วนประกอบของเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบโรคศิลปะหรือวิชาชีพ เวชกรรม

- วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ในห้องวิทยาศาสตร์ สำหรับการวิจัย การ

วิเคราะห์ หรือการชันสูตรโรคซึ่งมิได้กระทำโดยตรงต่อร่างกายของมนุษย์

⁴⁰ ดู หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530

(๗) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตาม พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ออกกฎกระทรวง และกำหนดกิจการอื่นๆ ตามมาตรา 5

ทั้งนี้ รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศเกี่ยวกับยา ตามมาตรา 76(1)⁴¹

(ค) ให้มีคณะกรรมการยา ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามมาตรา 6 (1)

(ง) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ในกิจการเกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาตยา ตามมาตรา 10 และแต่งตั้งคณะกรรมการ ตามมาตรา 11

(จ) พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจหน้าที่เข้าไปในสถานที่ผลิต ขาย นำเข้าหรือเก็บยา เก็บตัวอย่างเพื่อนำไปตรวจวิเคราะห์ตรวจสอบยึดหรืออายัดยาและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเรียกเก็บยาที่ไม่ปลอดภัยจากท้องตลาด ตามมาตรา 91(4)⁴²

⁴¹ พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 มาตรา 76(1) “ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา ระบุ

(1) ตำรายา

(2) วัตถุที่เป็นยา

(3) ยาที่เป็นอันตราย

(4) ยาที่เป็นยาควบคุมพิเศษ

(5) ยาที่เป็นยาสามัญประจำบ้าน

(6) ยาที่เป็นยาแผนโบราณ

(7) ยาที่ต้องแจ้งกำหนดสิ้นอายุไว้ในฉลาก

(8) อายุการใช้ของยาบางชนิด

(9) ยาที่ต้องแจ้งคำเตือนการใช้ยาไว้ในฉลากและที่เอกสารกำกับยาและข้อความของคำเตือน

ในกรณีที่รัฐมนตรีได้ประกาศกำหนดอายุการใช้ของยาชนิดใดไว้ ตาม (8) หากผู้รับอนุญาตรายใดสามารถพิสูจน์หรือทดสอบ โดยมีหลักฐานแจ้งชัดจากการวิจัยว่า ยานั้นคนนั้นของตนอาจมีอายุการใช้ได้เกินกว่าอายุการใช้ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ก็ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจขยายอายุการใช้ของยานั้นให้แก่ผู้รับอนุญาตที่นำพิสูจน์หรือทดสอบได้นั้นเป็นการเฉพาะรายได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

⁴² พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 มาตรา 91(4) “การปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังนี้

(1) เข้าไปในสถานที่ผลิตยา สถานที่ขายยา สถานที่นำเข้าหรือส่งยาเข้ามาในราชอาณาจักร หรือสถานที่เก็บยา ในระหว่างเวลาทำการ เพื่อตรวจสอบควบคุมให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(2) นำยาในปริมาณพอสมควรไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบหรือวิเคราะห์

(3) ในกรณีที่มิเหตุอันควรสงสัยว่า มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจสอบยาและอาจยึดหรืออายัดยาและเครื่องมือเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ตลอดจนภาชนะหรือหีบห่อบรรจุยา และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับยาดังกล่าวได้

(4) ประกาศผลการตรวจสอบหรือวิเคราะห์คุณภาพของยา ที่นำไปตรวจสอบหรือวิเคราะห์ตาม(2) ให้ประชาชนทราบ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่การคุ้มครองความปลอดภัยของผู้ใช้ยา

(5) ในกรณีที่ปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า ยาใดเป็นยาที่ไม่ปลอดภัยแก่ผู้ใช้ยา หรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้ใช้ยา ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเรียกเก็บ หรือสั่งให้ผู้รับอนุญาตผลิตยา ผู้รับอนุญาตขายยา หรือผู้รับอนุญาตนำเข้า หรือส่งยาเข้ามาในราชอาณาจักร จัดเก็บยาดังกล่าวของตนคืนภายในระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด และมีอำนาจทำลายยาดังกล่าวเสียได้”

(ฉ) การควบคุม ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ขาย หรือนำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับอนุญาต ซึ่งยาแผนปัจจุบันตามมาตรา 12 ยาแผนโบราณ ตามมาตรา 46 ยาปลอม ยาผิดมาตรฐาน ยาเสื่อมคุณภาพ ยาที่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา ยาที่ทะเบียนตำรับยาถูกยกเลิก ยาที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนทะเบียนตำรับยา ตามมาตรา 72(4)

มีข้อห้ามมิให้การ โฆษณาสรรพคุณเกินจริงหรือเป็นเท็จ ตามมาตรา 88⁴³ การโฆษณาผ่านสื่อจะต้องได้รับอนุญาต จึงจะทำการโฆษณาได้ ตามมาตรา 88 ทวิ(2) ห้ามโฆษณาโดยแสดงความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยตามมาตรา 89 และห้ามโฆษณาโดยการแจกรางวัล ตามมาตรา 90 โดยให้เลขานุการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจออกคำสั่งระงับการโฆษณาได้ ตามมาตรา 90 ทวิ(3)

ผู้ฝ่าฝืนจะต้องมีความผิดและมีโทษตามที่กำหนดไว้ตามมาตรา 101 ถึง 126 ทวิ(3)

3.1.3.3 พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 ประกาศใช้ฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. 2517 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2518 ต่อมาได้ยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับเดิมและให้ใช้ฉบับนี้ มีสาระสำคัญในการควบคุมคุณภาพของเครื่องสำอาง มิให้ทำการผลิต นำเข้า หรือขายเครื่องสำอางอันอาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค ผู้ฝ่าฝืนจะมีความผิดและรับโทษทางอาญา

นโยบายและเหตุผลในการประกาศใช้ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 คือ โดยที่กฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอางได้ใช้มานานแล้ว และมีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมแก่ปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำระบบ อนุญาตมาใช้ในการผลิตเพื่อขาย หรือนำเข้าเพื่อขายก็เป็นการเคร่งครัด เกินความจำเป็น สมควรลดมาตรการควบคุมของรัฐลงมาเป็นการรับ ขึ้นทะเบียนและกำกับดูแลให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมแทน อนึ่ง บทบัญญัติเกี่ยวกับการ

⁴³ พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 มาตรา 88 “การ โฆษณาขายยาจะต้อง

(1) ไม่เป็นการ โอ้อวดสรรพคุณยาหรือวัตถุดิบเป็นส่วนประกอบของยาว่าสามารถบำบัด บรรเทา รักษาหรือป้องกันโรคหรือความเจ็บป่วยได้อย่างศักดิ์สิทธิ์หรือหายขาด หรือใช้ถ้อยคำอื่นใดที่มีความหมายทำนองเดียวกัน

(2) ไม่แสดงสรรพคุณยาอันเป็นเท็จหรือเกินความจริง

(3) ไม่ทำให้เข้าใจว่ามีวัตถุเป็นตัวยาหรือเป็นส่วนประกอบของยาซึ่งความจริงไม่มีวัตถุหรือส่วนประกอบนั้น ในยา หรือมีแต่ไม่เท่าที่เข้าใจ

(4) ไม่ทำให้เข้าใจว่าเป็นยาทำให้แห้งลูกหรือยาขับระดูอย่างแรง

(5) ไม่ทำให้เข้าใจว่าเป็นยาบำรุงกามหรือยาคุมกำเนิด

(6) ไม่แสดงสรรพคุณยาอันตรายหรือยาควบคุมพิเศษ

(7) ไม่มีการรับรองหรือยกย่องสรรพคุณยาโดยบุคคลอื่น

(8) ไม่แสดงสรรพคุณยาว่าสามารถบำบัด บรรเทา รักษาหรือป้องกันโรค หรืออาการของโรคที่รัฐมนตรีประกาศตามมาตรา

77 (1)ความใน (5) และ (6) ไม่ใช่บังคับแก่ข้อความในฉลากหรือเอกสารกำกับยาและความใน (1) (4) (5) (6) (7) และ (8) ไม่ใช่บังคับแก่การโฆษณาซึ่งกระทำโดยตรงต่อผู้ประกอบโรคศิลปะ ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์”

ควบคุมฉลากและโฆษณาและการบังคับ การให้เป็นไปตามกฎหมายยังไม่รัดกุมเพียงพอ สมควรปรับปรุง เสียใหม่ให้สมบูรณ์ขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้⁴⁴

(ก) ขอบเขต นิยามคำว่า “เครื่องสำอาง” ในมาตรา 4 หมายความว่า

(1) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ทา ถู นวด โยบ ฟัน หยอด ใส่อบ หรือกระทำด้วยวิธีอื่นใด ต่อส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย เพื่อความ สะอาด ความสวยงาม หรือส่งเสริมให้เกิดความสวยงามและรวม ตลอดจนทั้งเครื่องประดับต่าง ๆ ด้วย แต่ไม่รวมถึงเครื่องประดับ และเครื่องแต่งตัวซึ่งเป็นอุปกรณ์ภายนอกร่างกาย

(2) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอางโดยเฉพาะ

(3) วัตถุอื่นที่กำหนดโดยกฎกระทรวงให้เป็นเครื่องสำอาง

เครื่องสำอาง ตามพระราชบัญญัตินี้ แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทได้แก่⁴⁵

(1) เครื่องสำอางควบคุมพิเศษ ได้แก่ เครื่องสำอางที่มีส่วนผสมของสารที่อาจเป็นอันตรายต่อร่างกายได้ ซึ่งต้องแสดงปริมาณของสารดังกล่าว รวมทั้งต้องระบุว่า เป็นเครื่องสำอางควบคุมพิเศษ และต้องมีเลขทะเบียนเครื่องสำอางด้วย

(2) เครื่องสำอางควบคุม ได้แก่ เครื่องสำอางที่มีส่วนผสมของสารที่ไม่ได้เป็นอันตรายมาก ต้องระบุว่า เป็นเครื่องสำอางควบคุมด้วย แต่ไม่จำเป็นต้องแสดงเลขทะเบียนเครื่องสำอางบนแผ่นฉลาก

(3) เครื่องสำอางทั่วไป ได้แก่ เครื่องสำอางที่มีส่วนผสมไม่ได้เป็นอันตรายต่อผิว ไม่ต้องระบุข้อความว่าเป็นเครื่องสำอางควบคุม และไม่ต้องแสดงเลขทะเบียนบนฉลาก

(ข) รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขมีอำนาจ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเกี่ยวกับเครื่องสำอาง โดยก่อนออกประกาศตามมาตรานี้ต้องจัดให้มีการรับฟังข้อคิดเห็นจากหน่วย

⁴⁴ คู หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535

⁴⁵ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 มาตรา 5 “เพื่อคุ้มครองอนามัยของบุคคล ให้รัฐมนตรีมีอำนาจ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดวัตถุต้องห้ามผสมในเครื่องสำอาง

(1) กำหนดชื่อ ประเภท ชนิด หรือลักษณะของเครื่องสำอางควบคุม พิเศษ ซึ่งการผลิตเพื่อขาย หรือการนำเข้าเพื่อขาย ต้องได้ขึ้นทะเบียน ตาม มาตรา 16 เสียก่อน

(2) กำหนดชื่อ ประเภท ชนิด หรือลักษณะของเครื่องสำอางควบคุม ซึ่งการผลิตเพื่อขายหรือการนำเข้าเพื่อขาย ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดตาม มาตรา 27

(3) กำหนดชื่อ ประเภท ชนิด หรือลักษณะของเครื่องสำอางที่ห้าม ผลิต นำเข้าหรือขาย

(4) กำหนดชื่อวัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง

(5) กำหนดชื่อและปริมาณของวัตถุที่อาจใช้เป็นส่วนผสมในการผลิต เครื่องสำอาง

(6) กำหนดชื่อ ประเภท ชนิดหรือลักษณะของเครื่องสำอางที่มีการ ควบคุมฉลาก

เครื่องสำอางที่จะกำหนดเป็นเครื่องสำอางควบคุมพิเศษ ต้องเป็น เครื่องสำอางที่อาจเป็นอันตรายรุนแรงต่อผู้ใช้ หรือมีส่วนประกอบของ วัตถุมีพิษ หรือวัตถุอื่นที่อาจก่อให้เกิดอันตรายรุนแรงต่อสวัสดิภาพ อนามัยของบุคคล”

ราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ตามมาตรา 5 วรรคท้าย

(ค) ให้มีคณะกรรมการเครื่องสำอาง ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ตามมาตรา 6

(ง) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรี ในกิจการเกี่ยวกับเครื่องสำอาง ตามมาตรา 10 โดยมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการได้ ตามมาตรา 11

(จ) กำหนดลักษณะของเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยในการใช้ ตามมาตรา 33⁴⁶ เครื่องสำอางปลอม ตามมาตรา 34⁴⁷ เครื่องสำอางผิดมาตรฐาน ตามมาตรา 35⁴⁸

โดยหากผู้ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย หรือขาย เครื่องสำอางดังกล่าว โดยฝ่าฝืน จะมีความผิดและต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 36⁴⁹

(ช) ความผิดด้านการโฆษณา ให้นำบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการโฆษณา มาใช้บังคับโดยอนุโลม ตามมาตรา 37

(ซ) ข้อกำหนดในการแสดงฉลากเครื่องสำอางนั้น ต้องเป็นความจริงและไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในผลิตภัณฑ์ที่ใช้ ผู้ฝ่าฝืนมีความผิดและต้องรับโทษตามมาตรา 56 ความผิดจากการที่ไม่จัดให้มีฉลาก หรือมีแต่ไม่ถูกต้อง มีความผิดและต้องรับโทษตามมาตรา 57 ทั้งนี้ มีข้อยกเว้น

⁴⁶ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 มาตรา 33 “เครื่องสำอางที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยในการใช้

- (1) เครื่องสำอางที่มีสารที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้ใช้เจือปนอยู่ด้วย
- (2) เครื่องสำอางที่มีวัตถุที่ห้ามใช้ตาม มาตรา 5 (4)
- (3) เครื่องสำอางที่ผลิตหรือใช้ภาชนะบรรจุไม่ถูกสุขลักษณะอันอาจ เป็นอันตรายต่อผู้ใช้
- (4) เครื่องสำอางที่มีสารอันตรายตัวทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ภายหลังที่บรรจุภาชนะแล้ว และทำให้เกิดเป็นพิษอันอาจเป็น อันตรายต่อผู้ใช้”

⁴⁷ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 มาตรา 34 “เครื่องสำอางที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นเครื่องสำอางปลอม

(1) เครื่องสำอางที่ใช้วัตถุอย่างหนึ่งอย่างใดที่ห้ามใช้เป็น สารสำคัญของเครื่องสำอางนั้น หรือเป็นเครื่องสำอางที่ไม่มีสารสำคัญ ตามที่ได้แจ้งไว้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

- (2) เครื่องสำอางที่แสดงว่าได้ขึ้นทะเบียนไว้ซึ่งมิใช่ความจริง
- (3) เครื่องสำอางที่ใช้ฉลากแจ้งชื่อผู้ผลิต หรือแหล่งผลิตที่มีไว้ ความจริง
- (4) เครื่องสำอางซึ่งมีสารสำคัญขาด หรือเกินกว่าร้อยละสิบตามที่ขึ้นทะเบียนไว้หรือตามที่แจ้งไว้ต่อพนักงาน

เจ้าหน้าที่ หรือตามที่ระบุไว้ในฉลาก”

⁴⁸ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 มาตรา 35 “เครื่องสำอางซึ่งมีสารสำคัญน้อยหรือมากกว่าที่ขึ้น ทะเบียนเครื่องสำอางไว้ หรือที่ได้แจ้งไว้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือ ที่ระบุไว้ในฉลาก เกินเกณฑ์ค่าคลาดเคลื่อนที่รัฐมนตรีกำหนดโดย ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแต่ไม่ถึงขนาดดังกล่าว ใน มาตรา 34 (4) ให้ถือว่าเป็นเครื่องสำอางผิดมาตรฐาน”

⁴⁹ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 มาตรา 36 “ห้ามมิให้ผู้ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย หรือขาย เครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยในการใช้ตาม มาตรา 33 เครื่องสำอาง ปลอมตาม มาตรา 34 หรือเครื่องสำอางผิดมาตรฐานตาม มาตรา 35”

สังเกตว่า ผู้รับจ้างทำฉลาก หรือผู้รับจ้างตรึงฉลากต้องมีโทษด้วย ตามมาตรา 58⁵⁰

(ณ) มาตรการเชิงป้องกัน เลขาธิการสามารถอนุมัติ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนดำเนินการเหตุอันควรสงสัยว่าจะกระทำผิด ตามมาตรา 38 และให้มีอำนาจเข้าตรวจค้น ยึดเครื่องสำอางต้องสงสัย ออกหมายเรียกให้ผู้เกี่ยวข้องมาชี้แจง ตามมาตรา 39⁵¹

ให้เลขาธิการโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประกาศผลตรวจวิเคราะห์แก่สาธารณชน โดยต้องเปิดโอกาสให้เจ้าของเครื่องสำอางมีโอกาสชี้แจงโต้แย้งข้อเท็จจริงได้ ตามมาตรา 41 ให้รับเครื่องสำอางที่ฝ่าฝืน ไม่ว่าจะถูกศาลพิพากษาลงโทษหรือไม่ ตามมาตรา 63⁵²

(ญ) ศาลมีอำนาจสั่งห้ามผู้ถูกพิพากษาลงโทษ ห้ามการผลิต หรือนำเข้าหรือขายที่มีพฤติการณ์ว่าอาจจะทำผิดซ้ำอีก กำหนดเวลาไม่เกินห้าปี นับแต่วันพ้นโทษได้ ตามมาตรา 64

3.1.3.4 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 ประกาศใช้ครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ในปี พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับปัจจุบัน บัญญัติขึ้นเพื่อสนองต่อการควบคุมวัตถุอันตราย เนื่องจากมีการใช้ในกิจการประเภทต่างๆ เป็นจำนวนมากและบางชนิดก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงแก่มนุษย์ สัตว์ พืช ทรัพย์สินและสิ่งแวดล้อมได้ จึงได้มีกฎหมายครอบคลุมนวัตถุอันตราย และกำหนดวิธีการควบคุมให้เหมาะสม⁵³

โดยเหตุผลในการประกาศใช้ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551

⁵⁰ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 มาตรา 58 “ผู้ใดรับจ้างทำฉลากที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือรับจ้าง ดัดตรงฉลากที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายกับเครื่องสำอางที่มีการควบคุมฉลากโดย ผู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ฉลากดังกล่าวนี้ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

⁵¹ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 มาตรา 39 “ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำผิดพระราช บัญญัตินี้ ให้เลขาธิการมีอำนาจสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในสถานที่ผลิต สถานที่นำเข้า สถานที่เก็บ หรือสถานที่ ขายเครื่องสำอาง หรือเข้าไปในยานพาหนะที่บรรทุกเครื่องสำอาง ทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบเครื่องสำอาง ภาชนะบรรจุ เอกสารหรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวกับ เครื่องสำอาง รวมถึงตลอดทั้งวิธีการผลิต หรือวิธีการเก็บรักษา ในเวลา ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของ สถานที่นั้น

(2) นำเครื่องสำอางหรือวัตถุที่สงสัยว่าเป็นเครื่องสำอางในปริมาณ พอสมควร ไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบหรือวิเคราะห์

(3) ค้น ยึด หรือยึดเครื่องสำอาง ภาชนะบรรจุ เอกสารหรือ สิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวกับเครื่องสำอาง

(4) มีหนังสือเรียกให้บุคคลใด ๆ มาให้อธิบาย หรือส่งเอกสารและ หลักฐานที่จำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวก ตามสมควร”

⁵² พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 มาตรา 63 “บรรดาเครื่องสำอางที่ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย หรือขายที่เป็นการฝ่าฝืนมาตรา 13 หรือมีลักษณะตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 21 มาตรา 33 มาตรา 34 หรือ มาตรา 35 รวมทั้งภาชนะบรรจุ ฉลากและอุปกรณ์สำหรับใช้กับเครื่องสำอางดังกล่าว ให้รับเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมิผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ และของที่รับให้ส่งมอบ แก่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเพื่อจัดการตามระเบียบที่ กระทรวงสาธารณสุขกำหนด”

⁵³ อังคณา สุวรรณภู. (2008). *จดหมายข่าวผลสืบ ก้าวใหม่การวิจัยและการพัฒนาการเกษตร* กรมวิชาการเกษตร (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://it.doa.go.th/pibai/pibai/n11/v_4-may/ceaksong.html [2009, January 25].

คือ โดยที่พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว บทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งมีสภาพปัญหาเกี่ยวกับวัตถุอันตราย ที่ทวีความรุนแรงขึ้นมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อม สมควรปรับปรุงบทบัญญัติ เกี่ยวกับองค์ประกอบ อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการวัตถุอันตราย วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ อำนาจของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชน การกำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญ หรือบุคลากรเฉพาะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนด การกำหนดอายุและการต่ออายุใบรับแจ้งการค้าขายวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 หรือชนิดที่ 3 การอนุญาตให้มีการผลิต นำเข้า หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 รวมทั้งการยกเลิกอำนาจจับกุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตลอดจนปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้⁴

(ก) ขอบเขตของวัตถุอันตราย ตามคำนิยามในมาตรา 4 หมายถึงวัตถุที่มีคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

วัตถุระเบิดได้ วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง และวัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็เคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์ และสิ่งแวดล้อม

(ข) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ

(1) หน่วยงานกำกับดูแล กำหนดให้มีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมาทำหน้าที่กำกับดูแล ตามมาตรา 5

(2) ให้มีคณะกรรมการวัตถุอันตราย ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ตามมาตรา 6

(ค) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวัตถุอันตราย กำหนดเงื่อนไข และวิธีการในการดำเนินการต่างๆเกี่ยวกับวัตถุอันตราย เพื่อควบคุม ป้องกัน บรรเทา หรือระงับอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคล สัตว์ พืช ตามมาตรา 20

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 ให้ความสำคัญต่อการกำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง มาให้คำแนะนำ และควบคุมการประกอบกิจการวัตถุอันตราย รวมทั้งการประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย ชีวิตหรือทรัพย์สินจากการประกอบกิจการดังกล่าว อันเป็นประเด็นใหม่ในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551

⁴ ดู หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551

ซึ่งจำเป็นต้องมีกฎหมายลูกมารองรับการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว⁵⁵

(ง) ประเภทของวัตถุอันตราย แบ่งออกเป็น 4 ประเภท กล่าวคือ

วัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออกหรือผู้มีในครอบครองจะต้องปฏิบัติตามประกาศรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบที่จะออกมารองรับ ทางด้านการประกันความเสียหายจากการประกอบกิจการและการกำหนดผู้เชี่ยวชาญในการควบคุมดูแล ตามมาตรา 21

วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ห้ามผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้แจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ และรับใบแจ้งเป็นหลักฐาน โดยใช้ได้ตามเวลาที่กำหนด แต่ไม่เกินสามปีนับแต่วันที่ออกใบรับแจ้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในมาตรา 22

การผลิต หรือการนำเข้า ซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 หรือชนิดที่ 3 ที่อยู่นอกชายฝั่งที่ประกาศ จะต้องมาขอขึ้นทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อรับใบสำคัญก่อนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ในมาตรา 36

วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ห้ามผู้ใดผลิต นำเข้า หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย เว้นแต่ได้รับอนุญาต เป็นหนังสือจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบเฉพาะกรณี เพื่อใช้เป็นสารมาตรฐานในการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ การขออนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ในมาตรา 43

(จ) การควบคุม วัตถุอันตราย แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ⁵⁶

การควบคุมด้วยการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย

การควบคุมด้วยการอนุญาต ซึ่งผู้ที่ได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนแล้ว ต้องขออนุญาตในการนำเข้า ส่งออก ผลิต และมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3

การควบคุมหลังการขึ้นทะเบียนและการอนุญาต ซึ่งเป็นการกำกับดูแลให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย

โดยผู้ฝ่าฝืนในกรณีต่างๆ จะมีความผิดและต้องรับโทษทางอาญา และหากผู้ใดเคยถูกลงโทษเพราะเหตุกระทำความผิดแล้วได้กระทำความผิดซ้ำในบทบัญญัติเดียวกันกับที่เคยถูกลงโทษ ให้ศาลเพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นอีกกึ่งหนึ่งของอัตราโทษสำหรับความผิดนั้นได้ ตามมาตรา 87/1

ในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิด กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรเฉพาะหรือบุคคลใด ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการกระทำความผิดนั้น ต้องรับผิดชอบตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำ โดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย ตามมาตรา 87/2

⁵⁵ อังคณา สุวรรณภูฏ. อ้างแล้ว.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน.

ในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 57 บัญญัติไว้ว่า บทบัญญัติในหมวดที่ 3 นี้ ไม่เป็นการลบล้าง หรือจำกัดหน้าที่ความรับผิดชอบทางแพ่งที่บุคคลมีอยู่ ตามบทบัญญัติในหมวดอื่นหรือของบทกฎหมายอื่น

โดยพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่ง ไว้ในหมวด 3 ซึ่งกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบทางแพ่งไว้ ดังนี้คือ:⁵⁷

(ก) หน้าที่ของผู้ผลิต : ผู้ผลิตวัตถุอันตรายต้องระมัดระวังในการจัดหาวัตถุที่ใช้ในการผลิต การกำหนดวิธีการ และขั้นตอนที่ไว้ใจได้ของการผลิต การจัดให้มีภาชนะบรรจุที่มั่นคงแข็งแรง และปลอดภัยต่อการใช้การเคลื่อนย้าย และการขนส่ง การจัดให้มีฉลากที่แสดงสภาพอันตรายของสิ่งนั้นที่ชัดเจนเพียงพอ ความเหมาะสมของการเก็บรักษา และการตรวจสอบความเหมาะสมของผู้ที่รับมอบวัตถุอันตรายไปจากตน⁵⁸

(ข) หน้าที่ของผู้นำเข้า : ผู้นำเข้าวัตถุอันตรายต้องระมัดระวัง ในการเลือกหาผู้ผลิต การตรวจสอบคุณภาพของวัตถุอันตราย การตรวจสอบความถูกต้องของภาชนะบรรจุและฉลาก การเลือกวิธีการขนส่ง และผู้ขนส่ง ความเหมาะสมของการเก็บรักษาและการตรวจสอบความเหมาะสมของผู้ที่รับมอบวัตถุอันตรายไปจากตน หรือผู้ที่อาจคาดหมายได้ว่าจะได้รับมอบวัตถุอันตรายดังกล่าว⁵⁹

(ค) หน้าที่ของผู้ขนส่ง : ผู้ขนส่งต้องระมัดระวังในการตรวจสอบความถูกต้องของสิ่งที่ใช้ในการขนส่งหรือยานพาหนะและอุปกรณ์ ความถูกต้องของภาชนะบรรจุและฉลาก ความเหมาะสมของวิธีการขนส่ง ความถูกต้องของการจัดวางบนยานพาหนะและความไว้วางใจได้ของลูกจ้างหรือผู้จัดทำกรงานให้แก่หรือร่วมกับตน⁶⁰

(ง) หน้าที่ของผู้ครอบครอง : ผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายต้องระมัดระวัง

⁵⁷ อนันต์ จันทโรภากร. (2544). *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. เสนอต่อที่ประชุมนิติศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 2. ม.ป.ท. หน้า 108-109.

⁵⁸ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 59 “ผู้ผลิตวัตถุอันตรายต้องระมัดระวังในการจัดหาวัตถุที่ใช้ในการผลิต การกำหนด วิธีการและขั้นตอนที่ไว้ใจได้ของการผลิต การจัดให้มีภาชนะบรรจุที่มั่นคงแข็งแรงและปลอดภัยต่อการใช้ การเคลื่อนย้าย และการขนส่ง การจัดให้มีฉลากที่แสดงสภาพอันตรายของสิ่งนั้นที่ชัดเจนเพียงพอ ความเหมาะสมของการเก็บรักษา และการตรวจสอบความเหมาะสมของผู้ที่รับมอบวัตถุอันตรายไปจากตนหรือผู้ที่อาจคาดหมายได้ว่าอาจจะได้รับมอบวัตถุอันตรายดังกล่าว”

⁵⁹ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 60 “ผู้นำเข้าวัตถุอันตรายต้องระมัดระวังในการเลือกหาผู้ผลิต การตรวจสอบคุณภาพของวัตถุอันตราย การตรวจสอบความถูกต้องของภาชนะบรรจุและฉลาก การเลือกวิธีการขนส่งและผู้ขนส่ง ความเหมาะสมของการเก็บรักษา และการตรวจสอบความเหมาะสมของผู้ที่รับมอบวัตถุอันตรายไปจากตนหรือผู้ที่อาจคาดหมายได้ว่าอาจจะได้รับมอบวัตถุอันตรายดังกล่าว”

⁶⁰ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 61 “ผู้ขนส่งต้องระมัดระวังในการตรวจสอบความถูกต้องของสิ่งที่ใช้ในการขนส่งหรือยานพาหนะและอุปกรณ์ ความถูกต้องของภาชนะบรรจุและฉลากความเหมาะสมของวิธีการขนส่ง ความถูกต้องของการจัดวางบนยานพาหนะ และความไว้วางใจได้ของลูกจ้างหรือผู้จัดทำกรงานให้แก่ตนหรือร่วมกับตน”

ในการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า หรือผู้ที่จัดหาวัตถุดิบทรายนั้น ให้แก่ตน ความถูกต้องของภาชนะบรรจุและฉลาก ความเหมาะสมของการเก็บรักษา และความไว้วางใจได้ของผู้ที่รับมอบวัตถุดิบทรายไปจากตน หรืออาจคาดหมายได้ว่า อาจจะได้รับมอบวัตถุดิบทรายดังกล่าว⁶¹

นอกจากกำหนดหน้าที่ของบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบทรายแล้ว กฎหมายยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบ เพื่อความเสียหายอันเกิดจากวัตถุดิบทรายไว้เป็นการเฉพาะ ดังนี้ คือ:

ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขนส่ง หรือผู้ครอบครองวัตถุดิบทรายต้องรับผิดชอบความเสียหายจากวัตถุดิบทรายนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัยหรือเป็นความผิดของผู้เสียหายเอง⁶²

ผู้ขายหรือผู้ส่งมอบวัตถุดิบทรายให้บุคคลอื่น ต้องรับผิดชอบความเสียหายจากวัตถุดิบทรายนั้น เว้นแต่พิสูจน์เป็นเหตุสุดวิสัยหรือเป็นความผิดของผู้เสียหายเอง⁶³

นายจ้าง ตัวการผู้ว่าจ้าง หรือเจ้าของกิจการ ต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดของบุคคลที่ทำงานให้แก่ตนด้วย⁶⁴

ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก คนกลางและผู้มีส่วนในการจำหน่ายแจกทุกช่วงต่อจากผู้ผลิตจนถึงผู้ที่ต้องรับผิดชอบขณะเกิดการละเมิดต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายด้วย⁶⁵

อายุความใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหาย ความ เป็นวัตถุดิบทราย และผู้รับผิดชอบ ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ จนกว่าการเจรจานั้นไม่อาจตกลงกันได้⁶⁶

⁶¹ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 62 “ผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุดิบทรายต้องระมัดระวังในการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าหรือผู้ที่จัดหาวัตถุดิบทรายนั้น ให้แก่ตนความถูกต้องของภาชนะบรรจุและฉลาก ความเหมาะสมของการเก็บรักษาและความไว้วางใจได้ของผู้ที่รับมอบวัตถุดิบทรายไปจากตนหรืออาจคาดหมายได้ว่าอาจจะได้รับมอบวัตถุดิบทรายดังกล่าว”

⁶² พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 63 “ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขนส่ง หรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุดิบทรายต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายอันเกิดแต่วัตถุดิบทรายที่อยู่ในความครอบครองของตน เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง”

⁶³ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 64 “ผู้ขายหรือผู้ส่งมอบวัตถุดิบทรายให้แก่บุคคลใด ต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายของบุคคลดังกล่าวอันเกิดแต่วัตถุดิบทรายนั้น เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง”

⁶⁴ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 65 “นายจ้าง ตัวการผู้ว่าจ้างหรือเจ้าของกิจการต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดที่บุคคลตามมาตรา 63 หรือมาตรา 64 ได้กระทำไปในการทำงานให้แก่ตน แต่ชอบที่จะได้ชดใช้จากบุคคลดังกล่าว เว้นแต่ตนจะมีส่วนผิดในการสั่งให้ทำ การเลือกหาตัวบุคคล การควบคุม หรือการอื่นอันเป็นผลโดยตรงให้เกิดการละเมิดขึ้นนั้น”

⁶⁵ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 66 “ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก คนกลาง และผู้มีส่วนในการจำหน่ายแจกทุกช่วงต่อจากผู้ผลิตจนถึงผู้ที่ต้องรับผิดชอบขณะเกิดการละเมิดตามมาตรา 63 หรือมาตรา 64 ต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งการละเมิดด้วย”

สิทธิไล่เบียดระหว่างผู้เช่าใช้ค่าสินไหมกับผู้กระทำผิดมีอายุความ 3 ปี นับแต่วันที่ได้ชำระค่าสินไหมทดแทน⁶⁷

กรณีก่อความเสียหายแก่รัฐ พนักงานอัยการมีสิทธิฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทน⁶⁸

ความรับผิดตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 ได้นำหลัก Strict Liability มาใช้ แต่มีข้อจำกัดที่สำคัญคือ ใช้บังคับเฉพาะกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากวัตถุอันตรายที่อยู่ในประกาศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมเท่านั้น

3.1.3.5 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยมุ่งให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค ประกาศใช้ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2522 และได้แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ในฉบับปัจจุบัน

โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 คือ เนื่องจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ในส่วนที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและการบริหารงานคุ้มครองผู้บริโภคอันได้แก่ การตรวจตรา กำกับดูแลและประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคยังไม่เหมาะสม และโดยที่ในปัจจุบัน ปรากฏว่ามีผู้บริโภคเป็นจำนวนมากยังไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิ ตามที่กฎหมายเฉพาะว่าด้วยการนั้นๆ บัญญัติไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ร้องเรียนว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม ในการทำสัญญากับผู้ประกอบธุรกิจมากขึ้น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าว เพื่อปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ปรับปรุงองค์กร บริหารงานคุ้มครองผู้บริโภค คือ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคและปรับปรุงอำนาจของคณะกรรมการเฉพาะเรื่องและคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ใน

⁶⁶ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 67 “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่วัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการเสียหาย ความเป็นวัตถุอันตราย และผู้ซึ่งต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนที่พึงจ่าย ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องว่าต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทน และผู้มีสิทธิได้ค่าสินไหมทดแทน ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่จนกว่าการเจรจานั้นไม่อาจตกลงกันได้”

⁶⁷ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 68 “ผู้ที่ต้องรับผิดตามมาตรา 63 มาตรา 64 มาตรา 65 หรือมาตรา 66 ที่ได้ชำระค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายแล้วย่อมมีสิทธิไล่เบียดเอาจากผู้ซึ่งมอบวัตถุอันตรายให้แก่ตน หรือผู้ซึ่งทำงานให้แก่ตนและบรรดาผู้มีส่วนในการส่งมอบวัตถุอันตรายดังกล่าวในลำดับต่าง ๆ ถัดขึ้นไปคนหนึ่งคนใดหรือหลายคนก็ได้ไปจนถึงผู้ผลิต โดยต้องใช้สิทธิไล่เบียดภายในสามปีนับแต่วันที่ตนได้ชำระค่าสินไหมทดแทน แต่ถ้าผู้ใช้สิทธิไล่เบียดนั้นเป็นผู้จงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้เกิดการละเมิดขึ้น ผู้นั้นมีสิทธิไล่เบียดเฉพาะส่วนที่เกิดจากความรับผิดโดยเฉพาะของคนเท่านั้น”

⁶⁸ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 69 “ในกรณีที่วัตถุอันตรายก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคล สัตว์ พืช หรือสิ่งแวดล้อม ถ้ารัฐได้รับความเสียหายเพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าช่วยเหลือเคลื่อนย้าย บำบัด บรรเทา หรือกำจัดความเสียหายให้เกิดการคืนสู่สภาพเดิม หรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิม หรือ เป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินไม่มีเจ้าของ หรือทรัพยากรธรรมชาติ หรือ เป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินของแผ่นดิน เมื่อได้รับคำร้องขอ จากหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบวัตถุอันตรายดังกล่าวให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายของรัฐดังกล่าวได้”

การเสนอเรื่อง ให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาออกคำสั่ง เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัตินี้ได้ในกรณีจำเป็น หรือรีบด่วนให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนเพิ่มบทบัญญัติกำหนดสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่จะได้รับความเป็นธรรม ในการทำสัญญาไว้โดยเฉพาะ และทั้งเป็นการสมควรปรับปรุงอัตราโทษเกี่ยวกับการกระทำผิด ในเรื่องการโฆษณา และฉลากให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้⁶⁹

(ก) ขอบเขตของผู้ได้รับความคุ้มครอง

นิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามมาตรา 3 หมายถึง ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอ หรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับการบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม

(ข) สิทธิของผู้บริโภคในการได้รับความคุ้มครอง

มาตรา 4 บัญญัติว่า ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับความคุ้มครองดังต่อไปนี้

(1) สิทธิที่จะได้รับข่าวสาร รวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ

(2) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ

(3) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ

(3 ทวิ) สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา

(4) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย

(ค) ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ตามมาตรา 9

(ง) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 10 ในกิจการเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค

(จ) ให้มีสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามมาตรา 20 ดำเนินงานให้ความคุ้มครองผู้บริโภค

(ฉ) คณะกรรมการเพื่อดำเนินงานเฉพาะด้าน เช่น คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา คณะกรรมการว่าด้วยฉลาก คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา

(ช) วิธีการคุ้มครองผู้บริโภค⁷⁰

⁶⁹ ดู หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541

⁷⁰ รักษาร ใจสะอาด. (2009). *กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค*. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: [http://pharm.kku.ac.th/thai/v/\[2009,January 25\]](http://pharm.kku.ac.th/thai/v/[2009,January 25]).

หลักทั่วไปตามมาตรา 21 หากมีกฎหมายบัญญัติเรื่องใดไว้เฉพาะ ให้ใช้บังคับตามบทบัญญัตินั้น และให้นำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 มาใช้บังคับเท่าที่ไม่ซ้ำหรือขัดกับบทบัญญัติเฉพาะเรื่องนั้น เว้นแต่

(1) จำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม หากคณะกรรมการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการแล้ว แต่ไม่ดำเนินการภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง ให้เสนอ นายกรัฐมนตรีพิจารณาออกคำสั่งได้

(2) จำเป็นเร่งด่วน คณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะกรรมการ เสนอเรื่องให้ นายกรัฐมนตรีพิจารณาออกคำสั่งได้โดยไม่ต้องทำตามเงื่อนไขข้อ (1)

(ซ) การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านโฆษณา มาตรา 23

ห้ามโฆษณาสินค้า หรือบริการโดยใช้ข้อความที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายหรือจิตใจ หรืออาจก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้บริโภค หรือตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

โดยมีข้อพิจารณาตีความข้อความโฆษณาว่า จะต้องวิเคราะห์ตามความเข้าใจของบุคคลทั่วไป มิใช่จากเจตนาของผู้โฆษณา⁷¹

(ฉ) การคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลาก

โดยสินค้าที่ควบคุมฉลากไว้ตามมาตรา 30 ได้แก่

(1) สินค้าที่ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

(2) สินค้าที่ส่งหรือนำเข้ามาราชอาณาจักรเพื่อขาย

(3) สินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องในการใช้สินค้า หรือ โดยสภาพของสินค้านั้น

(4) สินค้าที่ประชาชนทั่วไปใช้เป็นประจำ ซึ่งการกำหนดสินค้านั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้น

ลักษณะของสินค้าที่ควบคุมฉลาก ตามมาตรา 31⁷² มีลักษณะดังนี้

(1) ใช้ข้อความที่ตรงต่อความจริงและไม่มีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า

⁷¹ เรื่องเดียวกัน.

⁷² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 31 “ในกรณีที่ปรากฏว่ามีสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพร่างกายหรือจิตใจ เนื่องในการใช้สินค้าหรือโดยสภาพของสินค้านั้น หรือมีสินค้าที่ประชาชนทั่วไปใช้เป็นประจำ ซึ่งการกำหนดฉลากของสินค้านั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้นแต่สินค้าดังกล่าวไม่เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการว่าด้วยฉลากมีอำนาจกำหนดให้สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา...”

(2) ต้องระบุข้อความ ดังนี้

- ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าเพื่อขายแล้ว

แต่กรณี

- สถานที่ผลิตหรือสถานที่ประกอบธุรกิจนำเข้าแล้วแต่กรณี

- ระบุข้อความที่แสดงให้เข้าใจว่าสินค้านั้นคืออะไร ในกรณีที่

เป็นสินค้านำเข้าให้ระบุชื่อประเทศที่ผลิตด้วย

(3) ต้องระบุข้อความอันจำเป็น ได้แก่ ราคา ปริมาณ วิธีใช้ ข้อแนะนำ คำ

เตือน วัน เดือน ปีที่หมดอายุได้ หรือ กรณีอื่น เพื่อคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ผลของการควบคุมฉลาก

การกำหนดรายละเอียดในฉลาก ต้องไม่เป็นการเปิดเผยความลับทางการผลิต เว้นแต่เป็นความจำเป็นเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ตามมาตรา 32

(ญ) การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา

ถ้าสัญญาซื้อขายหรือสัญญาให้บริการ มีกฎหมายกำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือ หรือที่ตามปกติประเพณีทำเป็นหนังสือ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญามีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการนั้นเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาได้

ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญา สัญญาที่ผู้ประกอบการทำกับผู้บริโภคจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ ตามมาตรา 35 ทวิ

(1) ใช้ข้อสัญญาที่จำเป็นซึ่งหากมิได้ใช้ข้อสัญญาเช่นนั้น จะทำให้

ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ประกอบการเกินสมควร

(2) ห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค

(ฎ) การคุ้มครองผู้บริโภคด้วยประการอื่นๆ

(1) สินค้าที่เป็นอันตราย

คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่อาจเป็นอันตราย ตามมาตรา 36 อันเป็นมาตรการคู่ขนานเชิงป้องกันความเสียหายโดยฝ่ายบริหาร

เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า สินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค อาจมีคำสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจตรวจพิสูจน์ หรือดำเนินการเอง โดยผู้ประกอบการเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายก็ได้ มีอำนาจสั่งห้ามขายสินค้านั้น และทำลายโดยผู้ประกอบการเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

(ข) การดำเนินคดีแทนผู้บริโภค

คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิเมื่อถูกร้องขอ โดยได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาล ตามมาตรา 39⁷³

มีข้อนำสังเกตประการหนึ่ง คือ แต่เดิม ก่อนที่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะมีผลบังคับใช้ การดำเนินคดีแทนผู้บริโภค ยังคงต้องใช้หลักตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเรื่องนั้นๆ เช่น การดำเนินคดีฟ้องผู้ผลิตสินค้าแทนผู้บริโภค ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ก็จำเป็นต้องมีการพิสูจน์ความผิดตามหลักละเมิดทั่วไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ไม่ได้มีผล ทำให้เปลี่ยนแปลงหลักการในการพิสูจน์แต่อย่างใด กล่าวคือ การดำเนินคดีแทนนั้นมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้บริโภคผู้เสียหาย

อย่างไรก็ดี เมื่อพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้ ได้หลักการการพิสูจน์ตามหลัก Strict Liability มีผลทำให้การดำเนินคดีแทนผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 จึงได้ใช้หลักความรับผิดชอบที่ตั้งบัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวไปด้วย

3.1.3.6 ความผิดฐานปลอมปนอาหาร ยา เครื่องอุปโภคบริโภคตามประมวลกฎหมายอาญา ในบางกรณีการที่สินค้าชำรุดบกพร่องและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคนั้น ผู้ผลิตหรือผู้ขายอาจต้องรับผิดชอบทางอาญาด้วย โดยประมวลกฎหมายอาญามีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้⁷⁴

ผู้ปลอมปนอาหาร ยา หรือเครื่องอุปโภคบริโภค เพื่อบุคคลอื่นเสพยา และน่าจะเกิดอันตรายแก่สุขภาพ หรือจำหน่าย หรือเสนอขาย ถือเป็นความผิดและมีโทษ ตามมาตรา 236

ผู้เอาของที่มีพิษหรือสิ่งอื่นที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพเจือลงในอาหาร หรือน้ำซึ่งอยู่ในบ่อ สระหรือที่ขังน้ำใด ๆ ที่มีไว้แก่ประชาชน ถือเป็นความผิดและมีโทษตามมาตรา

237

⁷³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 39 “ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค หรือเมื่อได้รับคำร้องขอจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่ากรดำเนินการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนใหญ่ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการ โดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการ หรือข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล และเมื่อคณะกรรมการได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ในการดำเนินคดีในศาล ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

⁷⁴ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 118-119.

ถ้าการปลอมปน อาหาร ยา เครื่องอุปโภคบริโภค หรือเอาของมีพิษใส่อาหาร หรือน้ำดังกล่าว เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษหนักขึ้น ตามมาตรา 238 หรือกรณีกระทำโดยประมาท ตามมาตรา 239

ความคิดทางอาญาต่าง ๆ มีผลต่อการฟ้องร้องในคดีแพ่งเพื่อการเรียกค่าเสียหาย ก็คือว่า ในกรณีของคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญานั้น ศาลจะต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏใน คดีอาญา

มีข้อสังเกตว่า ความรับผิดชอบตาม ประมวลกฎหมายอาญา วางขอบเขตไว้ให้กว้าง ขวาง ครอบคลุมสำหรับสินค้าในกรณีต่างๆ ซึ่งเมื่อ ได้มีกฎหมายที่มีบทบัญญัติเฉพาะให้ความคุ้มครองผู้เสียหายสำหรับสินค้าชนิดนั้น โดยกำหนดความรับผิดและโทษทางอาญาด้วยแล้ว จึง อาจมีความเป็นไปได้หรือไม่ว่ามีผลให้ผู้กระทำผิดจะเกิดความรับผิดและโทษซ้ำซ้อนกัน ใน กฎหมายสองฉบับ จากการกระทำความผิดครั้งเดียว

3.2 กฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ

ความได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการของกฎหมายว่าด้วย Product Liability ทำให้ หลักการของกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทาง เดียวกัน แต่ด้วยความแตกต่างทางนโยบายพื้นฐาน สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในแต่ละ ประเทศ ส่งผลให้บทบัญญัติมีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไป ในลักษณะข้อเด่นและข้อด้อยที่ ควรแก่การศึกษา โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วย Product Liability ของประเทศที่มีความสำคัญทาง เศรษฐกิจต่อประเทศไทย ดังนี้

1) กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป เนื่องจาก ประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศได้นำแนว ทาง Product Liability ไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในของตน

2) ประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจาก มีพัฒนาการของกฎหมายว่าด้วย Product Liability มาอย่างต่อเนื่อง

3) ประเทศญี่ปุ่น เนื่องจาก เป็นผู้ผู้นำในภูมิภาคเอเชีย มีลักษณะวัฒนธรรมตะวันออก เช่นเดียวกับของประเทศไทย

โดยทั้งหมดมีบทบาทอย่างสูงในเวทีการค้าโลก และเป็นคู่ค้าที่สำคัญของไทย ทั้งการ นำเข้าและส่งออกสินค้า

3.2.1 นโยบายของกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในประเทศกลุ่มสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น โดยทั่วไปแล้วนโยบายและหลักการพื้นฐานของกฎหมายว่า ด้วย Product Liability มีดังนี้คือ:

(ก) การให้ความคุ้มครองแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ของผู้เสียหายให้ได้รับ

การเยียวยาความเสียหายอย่างเพียงพอและเหมาะสม (Adequate and Appropriate Compensation) เพื่อแก้ไขข้อจำกัดของความรับผิดทางสัญญา และความรับผิดทางละเมิดในการเรียกร้องค่าเสียหาย อันเกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง จึงได้นำหลัก Strict Liability มาใช้ เช่น สหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น⁷⁵

(ข) การสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค ว่าสินค้าที่ออกวางจำหน่ายท้องตลาดนั้น มีความปลอดภัย ดังนั้นผู้ที่ควรจะต้องรับผิด ก็คือ ผู้ผลิตเพราะอยู่ในสถานะที่สามารถป้องกันความเสียหายได้ดีที่สุดด้วยการ ไม่ปล่อยให้สินค้าที่ชำรุดบกพร่องออกสู่ท้องตลาด นอกจากนี้ผู้ผลิตยังอยู่ในสถานะที่สามารถกระจายความเสี่ยง โดยการทำประกันภัยหรือการผลักราคาด้านราคาไปยังผู้บริโภคได้⁷⁶

(ค) ต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางอุตสาหกรรมและการแข่งขันทางธุรกิจ โดยกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดให้แก่ผู้ผลิตสินค้า ในกรณีซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในขณะนั้น ยังไม่สามารถพิสูจน์ทราบถึงความผิดปกติชำรุดบกพร่องได้ และคำนึงถึงการส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วย รวมถึงความรับผิดชอบของผู้เสียหายที่มีส่วนผิด⁷⁷

(ง) การสนับสนุนต่อสินค้าเกษตรปฐมภูมิ เช่น สหภาพยุโรป ประเทศญี่ปุ่นได้ คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่สินค้าเกษตร ที่ยังไม่ได้แปรรูป และสินค้าที่มาจากผลิตผลของธรรมชาติ (Agricultural Primary Products) ว่าสินค้าเหล่านั้น จะไม่ถูกนำมาไว้ภายใต้กฎเกณฑ์ของกฎหมายว่าด้วย Product Liability ยกเว้นว่าสินค้าเหล่านั้น ได้ผ่านกระบวนการทางการผลิตในทางอุตสาหกรรม⁷⁸

(จ) การสนับสนุนต่อผู้ค้าปลีก กฎหมายว่าด้วย Product Liability ในสหภาพยุโรปและประเทศญี่ปุ่นได้คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้ประกอบการขนาดเล็กซึ่งเป็นพ่อค้าปลีก ที่อาจเป็นอุปสรรคต่อความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้น สหภาพยุโรปและประเทศญี่ปุ่น จึงนำมาใช้กับผู้ผลิต หรือผู้ที่กฎหมายถือว่าอยู่ในสถานะเดียวกับผู้ผลิตเท่านั้น แต่ไม่นำมาใช้กับพ่อค้าปลีก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก⁷⁹

⁷⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 52-60.

⁷⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54.

⁷⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน "...นโยบายดังกล่าวนี้ได้รับการรองรับในกฎหมายประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เขียนไว้ชัดเจนในอารัมภบทของ Directive 85/3374/EEC..."

⁷⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 55.

⁷⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 52-56 .

อย่างไรก็ตาม แม้ในต่างประเทศจะมีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วย Product Liability โดยตรงขึ้นมาเป็นกฎหมายเฉพาะ ก็มีได้ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะเลือกฟ้องคดีความรับผิดชอบสัญญาหรือความรับผิดฐานประมาทเลินเล่อตามหลักทั่วไปในกฎหมายลักษณะละเมิด⁸⁰

3.2.2 สารสำคัญของกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ

3.2.2.1 กลุ่มสหภาพยุโรป ในปี ค.ศ. 1985 ขณะรวมกลุ่มประเทศสมาชิกภายใต้ชื่อประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community – EEC)⁸¹ ได้ประกาศใช้แนวทางและหลักเกณฑ์ของความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยสำหรับประเทศสมาชิก (Directive on the Approximation of the Laws, Regulations and Administrative Provisions of the Member States Concerning Liability for Defective Products) เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม ค.ศ. 1985 ในชื่อแนวทางความรับผิดในสินค้าไม่ปลอดภัย ปี ค.ศ. 1985 (1985 Product Liability Directive) หรือเรียกย่อว่า Directive 85/374/EEC⁸²

โดยประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ ได้นำเอาแนวทาง Directive 85/374/EEC ไปใช้เพิ่มเติมกฎหมายหลักของตนมากกว่าจะนำไปใช้แทนที่กฎหมายเดิม⁸³

Directive 85/374/EEC มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

- (1) ความหมายของคำว่า “สินค้า” ตามมาตรา 2 หมายถึง ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้⁸⁴
- (2) ขอบเขตของสินค้าที่ได้รับการยกเว้น

(a) ผลิตผลตามธรรมชาติ เช่น น้ำมันดิบ (crude oil) แร่รัตนชาติ (game) เว้นแต่ผ่านกระบวนการแปรรูป

(b) ผลิตผลเกษตรปฐมภูมิ (Primary Agricultural Product) หรือสินค้าเกษตรที่ไม่ผ่านกระบวนการแปรรูป

⁸⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 87-88.

⁸¹ ข้อมูลจากเว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศ. (2009). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.mfa.go.th/web/52.php [2009, January 25]. “...สหภาพยุโรป มีที่มา ในปี ค.ศ. 1952 ได้ร่วมจัดตั้งประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้าแห่งยุโรป (European Coal and Steel Community – ECSC) ต่อมาในปี ค.ศ. 1958 ได้ร่วมมือจัดตั้งประชาคมพลังงานปรมาณู (European Atomic Energy Community – EURATOM) และประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community – EEC) ปี ค.ศ. 1967 ทั้งสามองค์กรได้รวมตัวกันภายใต้กรอบ EEC... ปี ค.ศ. 1992 ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาก่อตั้งสหภาพยุโรป (Treaty of the European Union) เรียกชื่อใหม่ว่า สหภาพยุโรป (European Union – EU)...”

⁸² อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 50-51.

⁸³ สุขุม สุภนิษฐ์. อ้างแล้ว, หน้า 68-69.

⁸⁴ Directive 85/374/EEC, Article 2: “For the purpose of this Directive, ‘product’ means all movables even if incorporated into another movable or into an immovable. ‘Product’ includes electricity.”

แต่ต่อมาได้ออกบัญญัติ Directive 1999/34/EC เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1999 แก้ไขเพิ่มเติม Directive 85/374/EEC ให้ครอบคลุมถึงสินค้าเกษตรปฐมภูมิด้วย เพราะผลจากโรควัวบ้าระบาดในยุโรป⁸⁵

(c) อสังหาริมทรัพย์

(d) ทรัพย์สินทางปัญญา

(e) งานบริการ

(3) ความหมายของสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง (Defective Product)

Directive 85/374/EEC มาตรา 6 นิยามคำว่า “ชำรุดบกพร่อง” (Defect) หมายถึง การที่สินค้านั้นขาดความปลอดภัยตามที่บุคคลพึงคาดหวังได้จากสินค้านั้น โดยจะต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์แวดล้อมทั้งหมดรวมทั้ง การนำเสนอสินค้านั้น ประโยชน์อันควรคาดหมายได้จากการใช้สินค้านั้น เวลาที่สินค้านั้นถูกวางตลาด⁸⁶

(4) ผู้ต้องรับผิดชอบ

นิยาม “ผู้ผลิต” ในมาตรา 3 หมายถึง ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย ผู้ผลิตวัตถุดิบ ผู้ผลิตชิ้นส่วนของสินค้า และบุคคลใดๆ ที่ใส่ชื่อของตน เครื่องหมายการค้า หรือรูปลักษณะเฉพาะใดๆ ลงบนสินค้าเพื่อแสดงตนว่าเป็นผู้ผลิตสินค้านั้น⁸⁷

โดยผู้ผลิตตามความหมายของ Directive 85/374/EEC หมายถึง ผู้ผลิตในทางการค้าเท่านั้น⁸⁸ ผู้นำเข้าสินค้า (Importer) เพื่อการขาย การให้เช่า (Hire) หรือลีสซิ่ง (Leasing) หรือเพื่อการจำหน่ายในทางการค้าให้ถือว่าเป็นผู้ผลิตด้วย⁸⁹

⁸⁵ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 120-122.

⁸⁶ Directive 85/374/EEC, Article 6: “1. A Product is defective when it does not provide the safety which a person is entitled to expect, taking into all circumstances into account, including :

(i) the presentation of the product ;

(ii) the use to which it could reasonably be expected that the product would be put;

(iii) the time when the product was put into circulation.

2. A product shall not be considered defective for the sole reason that a better product is subsequently put into circulation.”

⁸⁷ Directive 85/374/EEC, Article 3 paragraph 1 provides: “Producer” means the manufacturer of a finished product, the producer of any raw material or the manufacturer of a component part and any person who, by putting his name, trade mark or other distinguishing feature on the product presents himself as its producer.”

⁸⁸ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 138-139.

⁸⁹ Directive 85/374/EEC, Article 3 (2): “Without prejudice to the liability of the producer, any person who imports into the community a product for sale, hire, leasing or any form of distribution in the course of his business shall be deemed to be a producer within the meaning of this meaning of this directive and shall be responsible as a producer.”

ในมาตรา 5⁹⁰ บัญญัติว่า ในกรณีที่มีบุคคลหลายคนต้องรับผิดชอบ สำหรับความเสียหายเดียวกันที่เกิดขึ้น บุคคลเหล่านั้นต้องรับผิดชอบร่วมกันและแทนกัน แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะไล่เบี้ยตามความในกฎหมายของประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป⁹¹

(5) ข้อยกเว้นความรับผิดชอบ Directive 85/374/EEC ตามมาตรา 7⁹² ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากความชำรุดบกพร่องของสินค้า หากพิสูจน์ได้ว่าเกิดจากเหตุดังต่อไปนี้ คือ:⁹³

(a) ตนไม่ได้นำสินค้านั้นออกวางจำหน่าย

(b) ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะนั้น ไม่สามารถเป็นที่คาดหวังได้ว่า ผู้ผลิตสินค้าเช่นนั้น จะสามารถทราบได้ว่าความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นมีอยู่ในขณะที่สินค้าอยู่ในความควบคุมของตน

(c) ความชำรุดบกพร่องนั้น เป็นเพราะการที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับของทางราชการที่ผู้ผลิตไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้

(d) ความชำรุดบกพร่องนั้น ไม่ได้มีอยู่ในขณะที่มีการส่งมอบสินค้าหรือความชำรุดบกพร่องนั้นเกิดขึ้นภายหลังจากการที่มีการส่งมอบสินค้าแล้ว

(e) สินค้าดังกล่าวตนไม่ได้ผลิตขึ้นเพื่อการขาย ไม่ว่าโดยประการใดๆ เพื่อประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ หรือไม่ได้ผลิตหรือจำหน่ายไปในลักษณะที่เป็นธุรกิจ (Not in the course of his business)

⁹⁰ Directive 85/374/EEC, Article 5: "Where, as a result of the provisions of this Directive, two or more persons are liable for the same damage, they shall be liable jointly and severally, without prejudice to the provisions of national law concerning the rights of contribution or recourse."

⁹¹ Directive 85/374/EEC, Article 5: "Where, as a result of the provisions of this directive, two or more persons are liable for the same damage, they shall be liable jointly and severally, without prejudice to the provisions of national law concerning the right of contribution or recourse."

⁹² Directive 85/374/EEC, Article 7: "The producer shall not be liable as a result of this Directive if he proves:

(a) that he did not put the product into circulation; or

(b) that, having regard to the circumstances, it is probable that the defect which caused the damage did not exist at the time when the product was put into circulation by him or that this defect came into being afterwards; or

(c) that the product was neither manufactured by him for sale or any form of distribution for economic purpose nor manufactured or distributed by him in the course of his business; or

(d) that the defect is due to compliance of the product with mandatory regulations issued by the public authorities; or

(e) that the state of scientific and technical knowledge at the time when he put the product into circulation was not such as to enable the existence of the defect to be discovered; or

(f) in the case of a manufacturer of a component, that the defect is attributable to the design of the product in which the component has been fitted or to the instructions given by the manufacturer of the product."

⁹³ อนันต์ จันทโรภากร. อ่างแล้ว, หน้า 170-171.

(f) ในกรณีของผู้ผลิตชิ้นส่วนของสินค้าให้แก่ผู้อื่นเพื่อนำไปผลิตเป็นสินค้าขั้นสุดท้าย หากผู้ผลิตชิ้นส่วนสามารถพิสูจน์ได้ว่า ความชำรุดบกพร่องนั้นเกิดขึ้นเพราะการออกแบบของสินค้าขั้นสุดท้ายหรือเพราะคำสั่งของผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย

(6) ผู้มีสิทธิฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย ผู้ที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ซึ่งอาจเป็นผู้ซื้อ ผู้ใช้สินค้าหรือผู้อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งของสินค้าและได้รับความเสียหายแม้จะไม่ใช่อันที่ซื้อสินค้านั้นหรือใช้สินค้านั้น ที่เรียกว่า “Bystanders”⁹⁴

(7) ประเภทของความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาและขอบเขตของความรับผิดชอบ ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย⁹⁵

Directive 85/374/EEC ตามมาตรา 9⁹⁶ (a) บัญญัติว่า “ความเสียหาย” หมายถึง ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความตายหรือบาดเจ็บ

ความเสียหายแก่ทรัพย์สิน

Directive 85/374/EEC บัญญัติไว้ในมาตรา 9 (b) ว่า ความเสียหายอันเกิดแก่ทรัพย์สินอื่นที่ไม่ใช่ตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง ผู้เสียหายสามารถที่จะเรียกร้องให้มีการเยียวยาความเสียหายเช่นว่านั้นได้ ภายใต้เงื่อนไขว่า:⁹⁷

(a) ทรัพย์สินดังกล่าว เป็นชนิดที่โดยปกติแล้ว มีไว้เพื่อการใช้สอยหรือการบริโภคส่วนตัว และ

(b) ผู้เสียหายได้ใช้ทรัพย์สินนั้น โดยวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอยส่วนตัวหรือการบริโภคของตนเอง

(8) ภาระการพิสูจน์ เป็นไปตามหลัก Strict Liability คือ ไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ที่ต้องรับผิดชอบนั้นได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือไม่ แต่เป็นการเน้นเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้า

⁹⁴ Black’s Law Dictionary. (1991). Abridged Sixth Edition. Bystander. One who stands near; a chance looker-on; hence one who has no concern with the business being transacted. One present but not taking part, looker-on, spectator, beholder, observer.

⁹⁵ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 154.

⁹⁶ Directive 85/374/EEC, Article 9: “ For the purpose of Article 1, ‘damage’ means:

(a) damage caused by death or by personal injuries;

(b) damage to, or destruction of, any item of property other than the defective product itself, with a lower threshold of 500 ECU, provided that the item of property:

(i) is of a type ordinarily intended for private use or consumption, and

(ii) was used by the injured person mainly for his own private use or consumption. This Article shall be without prejudice to national provisions relating to non-material damage.”

⁹⁷ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 162.

Directive 85/374/EEC มาตรา 4⁹⁸ กำหนดให้ผู้เสียหาย มีหน้าที่พิสูจน์ว่าสินค้า นั้นชำรุดบกพร่อง และพิสูจน์ถึงความเสียหาย ที่เป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้เชื่อมโยงถึงว่าผู้ผลิตสินค้าคือใคร

(9) การจำกัดจำนวนความรับผิด Directive 85/374/EEC ได้จำกัดจำนวนความรับผิดของผู้ผลิตไว้ กล่าวคือ มาตรา 9 (b) บัญญัติว่า ในความเสียหายใดๆที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินส่วนตัวของผู้เสียหาย ซึ่งมีใช้สินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้น ได้จำกัดค่าเสียหายขั้นต่ำคือ ผู้เสียหายจะใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายได้เฉพาะส่วนที่เกินกว่า 500 เหรียญยูโรขึ้นไป⁹⁹ ความเสียหายที่ต่ำกว่านั้น อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้เสียหายเอง

มาตรา 16 (1)¹⁰⁰ ให้ประเทศสมาชิกสามารถกำหนด จำนวนเงินค่าเสียหายขั้นสูง ซึ่งผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบได้ อย่างไรก็ตาม จะต้องไม่น้อยกว่า 70 ล้านเหรียญยูโร¹⁰¹

(10) การยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดโดยข้อสัญญา ตามมาตรา 12¹⁰² บัญญัติว่า ข้อความใดๆที่ผู้ผลิตจัดทำขึ้น แสดงบนสินค้า ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของตนนั้น ไม่สามารถใช้บังคับได้

(11) อายุความ ตามมาตรา 10¹⁰³ บัญญัติอายุความในการฟ้องคดีไว้ว่า ให้ประเทศสมาชิกบัญญัติเป็นกฎหมายภายในของตนว่า อายุความในการฟ้องร้องคดี เพื่อให้มีการรับผิดชอบที่ Directive 85/374/EEC บัญญัติไว้มีกำหนดสามปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ หรือมีเหตุอันควรรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นรู้ถึงความชำรุดบกพร่องและรู้ตัวผู้ผลิตสินค้า แต่ ไม่มีผลกระทบต่อบัญญัติว่าด้วยอายุความสะดุดหยุดลงหรือสะดุดหยุดอยู่ของประเทศสมาชิก

⁹⁸ Directive 85/374/EEC, Article 4: "The injured person shall be required to prove the damage, the defect and the casual relationship between defect and damage."

⁹⁹ อนันต์ จันทโรภากร, อ้างแล้ว, หน้า 176.

¹⁰⁰ Directive , 85/374/EEC, Article 16: "1. Any Member State may provide that a producer's total liability for damage resulting from a death or personal injury and caused by identical items with the same defect shall be limited to an amount which may not be less than 70 million ECU..."

¹⁰¹ อนันต์ จันทโรภากร, หน้า 176-177.

¹⁰² Directive 85/374/EEC, Article 12: "The liability of the producer arising from this Directive may not, in relation to the injured person, be limited or excluded by a provision limiting his liability or exempting him from liability."

¹⁰³ Directive 85/374/EEC, Article 10: "1. Member States shall provide in their legislation that a limitation period of three years shall apply to proceedings for the recovery of damages as provided for in this Directive. The limitation period shall begin to run from the day on which the plaintiff became aware, or should reasonably have become aware, of the damage, the defect and the identity of the producer.

2. The laws of Member States regulating suspension or interruption of the limitation period shall not be affected by this Directive."

3.2.2.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าและบริการหลายฉบับ โดยที่มีลักษณะเป็นกฎหมายว่าด้วย Product Liability ซึ่งนำมาศึกษา คือ

- คำอธิบายกฎหมายเฉพาะเรื่องละเมิด (ฉบับที่ 2) (Restatement (Second) of Torts) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Restatement (Second) of Torts)

- คำอธิบายกฎหมายเฉพาะเรื่องละเมิด (ฉบับที่ 3) (Restatement (Third) of Torts) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Restatement (Third) of Torts)

มีสาระสำคัญดังนี้

(1) ความหมายของคำว่า “สินค้า” ซึ่งในมาตรา 19¹⁰⁴ บัญญัติว่า :

- (a) ทรัพย์สินที่มีรูปร่างที่มีการจำหน่ายเชิงพาณิชย์เพื่อการอุปโภคบริโภค
- (b) ไม่ครอบคลุมถึงงานบริการ
- (c) ไม่ครอบคลุมถึงเลือดและเนื้อเยื่อของมนุษย์¹⁰⁵

(2) ขอบเขตของสินค้าที่ได้รับการยกเว้น ไม่นำมาใช้กับสินค้าที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงความไม่ปลอดภัยได้ (Unavoidably Unsafe) ถ้ามีการผลิตขึ้นมาตามกระบวนการที่เหมาะสม และมีข้อบ่งชี้และคำเตือนที่เหมาะสมกำกับกับสินค้า ก็ถือว่าสินค้านั้นไม่ชำรุดบกพร่อง หรือเป็นอันตรายโดยไม่สมควร (Unreasonably Dangerous)¹⁰⁶

(3) ความหมายของสินค้าชำรุดบกพร่อง สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กรณี คือ

(a) ความชำรุดบกพร่องในการผลิต หมายถึง สินค้าที่ผลิตได้นั้น ไม่ตรงตามแบบที่ได้ตั้งใจไว้ (Intended Design)

(b) ความชำรุดบกพร่องในการออกแบบ (Defect in Design) มีแนวทางที่ใช้ในการพิจารณาสองแนวทางคือ

แนวทางที่หนึ่ง บัญญัติไว้ใน Restatement (Second) of Torts มาตรา 402 A¹⁰⁷ คือ ใช้หลักความคาดหวังของผู้บริโภค (Consumer Expectation Test)¹⁰⁸ ในความปลอดภัย

¹⁰⁴ Restatement (Third) of Torts, Section 19: “(a) A product is tangible personal property distributed commercially for use or consumption. Other items, such as real property and electricity, are products when the context of their distribution and use is sufficiently analogous to the distribution and use of tangible personal property that is appropriate to apply the rules in this Restatement.

(b) Services, even when provided commercially, are not subject to the Rules of this Restatement.

(c) Human blood and human tissue, even when provided commercially, are not subject to the rules of this Restatement.”

¹⁰⁵ อนันต์ จันทร์โอภากร. อ้างแล้ว, หน้า 122-123.

¹⁰⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 119-120.

ภัยจากสินค้า ถือว่าสินค้าชำรุดบกพร่อง หากสินค้าขาดความปลอดภัยอันพึงมีตามที่ผู้บริโภคทั่วไปสามารถคาดหวังได้ตามสมควร”

แนวทางที่สอง บัญญัติไว้ใน Restatement (Third) of Torts มาตรา 2¹⁰⁹ ใช้หลักความเสี่ยงภัยต่อผลประโยชน์ที่ได้รับ (Risk-Utility Test)¹¹⁰ โดยผู้เสียหายจะพิสูจน์ว่าแบบของสินค้าดังกล่าว เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรืออาจพิสูจน์ว่า ผู้ผลิตมีทางเลือกในการออกแบบที่สมเหตุสมผล เพื่อหลีกเลี่ยงหรือบรรเทาอันตรายที่อาจเกิดจากแบบของสินค้าที่ใช้อยู่

(c) ความชำรุดบกพร่องจากการกำหนดข้อบ่งใช้หรือคำเตือน (Defect Because of Inadequate Instructions or Warnings) หมายความว่าถึง กรณีที่อาจหลีกเลี่ยงหรือลดความเสี่ยงต่อความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากสินค้านั้นได้ ถ้ามีการให้ข้อมูลในด้านของข้อบ่งใช้หรือให้คำเตือนอย่างเหมาะสมถึงอันตรายของสินค้านั้น¹¹¹

(4) ผู้ต้องรับผิดชอบ Restatement (Second) of Torts มาตรา 402A ระบุให้ผู้ขายสินค้า ในสภาพที่มีความชำรุดบกพร่อง ในประการที่อาจก่อให้เกิดอันตรายอันไม่สมควรแก่ร่างกาย หรือทรัพย์สินของผู้ใช้หรือผู้บริโภค และสินค้าดังกล่าวได้ก่อให้เกิดอันตรายเช่นนั้น แก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภค ถ้าผู้ขายเป็นผู้ประกอบธุรกิจในการขายสินค้าเช่นนั้นและสินค้าดังกล่าวได้ถึงมือผู้ใช้หรือผู้บริโภค โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพของสินค้า สำคัญไปจากสภาพที่ขาย ผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น แม้ว่าผู้ขายจะได้ใช้ความระมัดระวังเตรียมการและ

¹⁰⁷ Restatement (Second) of Torts, Section 402A provides:

“- One who sells any product in a defective condition unreasonably dangerous to the user or consumer or to his property is subject to liability for physical harm thereby caused to the ultimate use or consumer, or to his property if:

- The seller is engaged in the business of selling such a product: and
- It is expected to and does reach the user or consumer without substantial change in the condition in which it is sold.
- The rule stated in Subsection(1) applies although:
- The seller has exercised all possible care in the preparation and sale of his product: and
- The user, or consumer has not bought the product from or entered into any contractual relation with the seller.”

¹⁰⁸ อนันต์ จันทโรภากร. อ่างแล้ว, หน้า 127.

¹⁰⁹ Restatement (Third) of Torts, Section 2(b) provides that a product “is defective in design when the foreseeable risks of harm posed by the product could have been reduced or avoided by the adoption of a reasonable alternative design by the seller or other distributor, or a predecessor in the commercial chain of distribution, and the omission of the alternative design renders the product not reasonably safe.”

¹¹⁰ หลักความเสี่ยงภัยต่อผลประโยชน์ที่ได้รับ (Risk-Utility Test) เป็นหลักเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ผลิต เกี่ยวกับความเสี่ยงและประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ ถ้าความเสี่ยงต่อความเสียหายมีมากผู้ผลิตควรจะต้องทบทวนดูก่อนผลิตออกสู่ตลาด

¹¹¹ อนันต์ จันทโรภากร. อ่างแล้ว, หน้า 127-128.

ขายสินค้าแล้วทุกประการก็ตาม แม้ผู้ใช้สินค้าหรือผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายนั้น ไม่ได้มี
นิติสัมพันธ์ในทางสัญญากับผู้ขาย

ถือว่าผู้ขาย ตาม Restatement (Second) of Torts มาตรา 402 A หมายถึงผู้ผลิต
สินค้าด้วย¹¹²

Restatement (Third) of Torts บัญญัติไว้ในมาตรา 1 ให้ผู้ประกอบการธุรกิจในการขาย
สินค้า ซึ่งขายสินค้าที่ชำรุดบกพร่องจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายแก่ร่างกาย หรือทรัพย์สินของ
บุคคล ที่เกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น¹¹³ จึงหมายความว่ารวมถึงทั้ง ผู้ผลิต ผู้ค้าส่ง
และผู้ค้าปลีกด้วย¹¹⁴

นอกจากผู้ผลิตและผู้ขายขั้นสุดท้าย (Finished Products) แล้ว ตามมาตรา 5 ใน
Restatement (Third) of Torts ได้กำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายสินค้าซึ่งเป็นชิ้นส่วนของสินค้าขั้น
สุดท้าย (Finished Product) ต้องรับผิดชอบด้วย ในกรณีดังนี้

(a) ชิ้นส่วนเหล่านั้นชำรุดบกพร่อง และความชำรุดบกพร่องดังกล่าวก่อให้เกิด
ความเสียหายแก่ผู้บริโภค หรือ

(b) ถ้าผู้ผลิตหรือผู้ขายชิ้นส่วน มีส่วนร่วมโดยนัยสำคัญในการนำชิ้นส่วน
เหล่านั้นเข้าไปในการออกแบบสินค้านั้นและการนำชิ้นส่วนนั้น ไปใช้ในการผลิตสินค้าทำให้
สินค้าขั้นสุดท้ายนั้น มีความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นและความชำรุดบกพร่องดังกล่าว เป็นเหตุให้
เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค¹¹⁵

(5) ข้อยกเว้นความรับผิด

กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้บัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดของ
ผู้ผลิตไว้โดยชัดเจน ขึ้นอยู่กับศาลของแต่ละมลรัฐ ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้¹¹⁶

¹¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 133-135.

¹¹³ Restatement (Third) of Torts, Section 1: "One engaged in the business of selling or otherwise distributing products who sells or distributes a defective product is subject to liability for harm to persons or property caused by the defect."

¹¹⁴ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 127-128.

¹¹⁵ Restatement (Third) of Torts, Section 5: "One engaged in the business of selling or otherwise distributing product components who sells or distributes a component is subject to liability for harm to persons or property caused by a product into which the component is integrated if:

(a) The component is defective in itself, under sections 1-4, and the defect causes the harm: or

(b) (1) The seller or distributor of the component substantially participates in the integration of the component into the design of the product: and

(2) The integration of the component causes the product to be defective as Defined under sections 1-4: and

(3) The defect in the product causes the harm."

¹¹⁶ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 168-170.

(a) ผู้เสียหายสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยเองและใช้สินค้านั้นเอง ทั้งๆ ที่จำรูดยกฟ้องโดยไม่มีเหตุอันสมควร (Voluntarily and Unreasonably Proceed to Use) ในกรณีนี้ผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตได้¹¹⁷

(b) กรณีการใช้สินค้าผิดวิธี (Product Misuse) ผู้ผลิตต้องจัดทำคำเตือนกำกับสินค้าเกี่ยวกับการใช้ผิดวิธีด้วย และผู้ผลิตสามารถหลุดพ้นความรับผิดจากเหตุที่ผู้เสียหายใช้สินค้าไม่ถูกต้อง ตามคำเตือนวิธีใช้ด้วยการใช้สินค้าอย่างผิดวิธี ด้วยวิธีที่ไม่อาจคาดหมายได้เท่านั้น (Unforeseeable Misuse) แม้ผู้เสียหายจะใช้สินค้าโดยผิดวิธี แต่หากวิธีดังกล่าวยังอยู่ภายใต้ความคาดหมายได้ของผู้ผลิตแล้ว ผู้ผลิตก็ไม่สามารถปฏิเสธความรับผิดชอบได้¹¹⁸

(c) ผู้เสียหายมีส่วนผิด (Comparative Negligence)¹¹⁹ เป็นการลดความรับผิดในการชดเชยค่าเสียหายไปตามสัดส่วนความผิดของโจทก์ ได้นำไปใช้ในสองแนวทาง คือ

- Pure Comparative Negligence กล่าวคือ ถ้าฟังได้ว่าผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นเป็นสัดส่วนเท่าใด ศาลก็จะให้ลดค่าสินไหมทดแทนที่ผู้ต้องรับผิดชดเชยแก่ผู้เสียหายไปตามสัดส่วนความผิดของผู้เสียหาย¹²⁰

- Modified Comparative Negligence กล่าวคือ ศาลบางมลรัฐวางหลักไว้ว่า หากโจทก์มีส่วนผิดมากกว่าจำเลย โจทก์จะไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากจำเลยทั้งสิ้น หากโจทก์มีส่วนผิดน้อยกว่าครึ่งหนึ่ง ศาลจะลดค่าเสียหายที่จำเลยจะต้องชดเชยไปตามสัดส่วนของความผิดของโจทก์ แต่หากโจทก์มีส่วนผิดเกินกว่าครึ่งหนึ่ง ศาลจะยกฟ้องโจทก์¹²¹

(d) หลักความรู้และเทคโนโลยีขณะผลิต ไม่อาจพิสูจน์ได้ถึงความชำรุดบกพร่อง (State of the Art Defence)¹²² โดยไม่สามารถที่จะรู้ถึงอันตราย อันอาจเกิดขึ้นแก่โจทก์ หรือไม่สามารถที่จะออกแบบและผลิตสินค้าให้ดีกว่านั้นได้¹²³

(6) ผู้มีสิทธิฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย ได้แก่ ผู้ที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่าง

¹¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 168.

¹¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 168-169.

¹¹⁹ มานิตย์ จุมปา. อ้างแล้ว, หน้า 126-127. “ ข้อต่อสู้ในเรื่องที่ว่าละเมิดนั้นผู้กระทำละเมิดมีส่วนก่อให้เกิดขึ้น เป็นการยกข้อต่อสู้ว่า ในความเสียหายที่เกิดแก่ตัวผู้ถูกทำละเมิดนั้น ตัวผู้ถูกทำละเมิดก็มีส่วนก่อให้เกิดเหตุขึ้นด้วย ซึ่งเป็นหลักการในการที่จะเปรียบเทียบความประมาทระหว่างผู้กระทำละเมิดกับผู้ถูกกระทำละเมิดว่าแต่ละฝ่ายมีส่วนส่วนแห่งการกระทำมากน้อยเป็นสัดส่วนอย่างไร...”

¹²⁰ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 169.

¹²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

¹²² Black's Law Dictionary. (1991). Abridged Sixth Edition. State of the Art. In context of product liability case means level of pertinent scientific and technical knowledge existing at time of manufacture.

¹²³ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 170.

กาย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ซึ่งอาจเป็นผู้ซื้อ ผู้ใช้สินค้านั้นหรือผู้อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งของสินค้าและได้รับความเสียหายแม้จะไม่ใช่ว่าผู้ซื้อสินค้านั้น¹²⁴

(7) ประเภทของความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาและขอบเขตของความรับผิดชอบ ความเสียหายแก่ตัวผลิตภัณฑ์เอง ไม่อยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้

ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย กฎหมายยอมให้ผู้เสียหายเรียกค่าเสียหาย ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน ที่เกิดขึ้นแล้วและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ความเจ็บปวดและการทรมาน ทุกข์ทรมาน ค่าขาดแรงงานสำหรับในครัวเรือน

ในกรณีที่ผู้ผลิตรู้ว่าสินค้าที่ผลิตชำรุดบกพร่องและอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภคได้ จำเลยอาจต้องรับผิดชอบค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษด้วย

สำหรับความเสียหายในทางจิตใจซึ่งได้แก่ ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน การตกใจ การหมดสติ ความอับอายขายหน้า ความรันทดห่อเหี่ยว ความหวาดผวา ความวิตกกังวล ความกลัว นั้น แยกพิจารณาออกได้เป็นสามกรณี คือ:¹²⁵

(a) การกระทำละเมิดโดยเจตนา ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายทางจิตใจ

(Intentional Infliction of Emotional Distress) มีองค์ประกอบดังนี้¹²⁶

- 1) ผู้กระทำได้กระทำไปโดยเจตนา (An Intentional Act)
- 2) มีความรุนแรงและร้ายแรงถึงขนาดเกินกว่าสามัญชนทั่วไปจะ

กระทำกัน (Extreme and Outrageous)

3) เป็นผลทำให้ (Causation)

4) เกิดความเสียหายทางจิตใจของผู้อื่น (Severe Emotion Distress)¹²⁷

(b) การกระทำละเมิดโดยประมาท ทำให้เกิดความเสียหายทางจิตใจ

(Negligent Infliction of Emotional Distress) มีองค์ประกอบ คือ¹²⁸

1) ผู้กระทำมีหน้าที่ต่อบุคคลอื่นที่จะกระทำการใดๆ อย่างรอบคอบ (Duty to Act Reasonably)

2) ผู้กระทำได้ฝ่าฝืนหน้าที่นั้น (Breach Duty of Reasonable)

3) เป็นผลทำให้ (Causation)

4) เกิดความเสียหายทางจิตใจของผู้อื่น (Severe Emotion Distress)

¹²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 152.

¹²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 157-158.

¹²⁶ มานิตซ์ จุมปา. อ้างแล้ว, หน้า 121.

¹²⁷ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 158.

¹²⁸ มานิตซ์ จุมปา. อ้างแล้ว, หน้า 123.

กฎหมายของมลรัฐส่วนใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ยอมให้ผู้เสียหายเรียกค่าเสียหายทางจิตใจนี้ เว้นแต่จะเป็นผลเกี่ยวพันกับความเสียหายทางร่างกายด้วย¹²⁹

(c) ความเสียหายทางจิตใจของบุคคลที่ 3 (Emotional Distress for Another's Injury) บุคคลอาจได้รับความเสียหายทางจิตใจเมื่อประสบหรือพบเห็นผู้อื่นได้รับอันตราย

Restatement (Second) of Torts มาตรา 313(2) ระบุว่าผู้นั้นจะต้องอยู่ในบริเวณอันตรายด้วย เรียกว่าหลักเขตเกิดอันตราย (Zone of Danger Rule)¹³⁰

(8) ภาระการพิสูจน์เป็นไปตามหลัก Strict Liability กล่าวคือ ไม่ต้องพิจารณาว่า ผู้ที่ต้องรับผิดชอบนั้นได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือไม่ แต่เป็นการเน้นเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้า โดยทั่วไปแล้วผู้เสียหายจึงมีหน้าที่ที่จะต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่อง พิสูจน์ว่ามีความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น¹³¹

(9) การจำกัดจำนวนความรับผิด ไม่มีการจำกัดจำนวน

(10) การยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดโดยข้อสัญญา โดยหลักทำไม่ได้ แต่มีข้อยกเว้นในบางมลรัฐ ในการซื้อขายระหว่างพ่อค้าด้วยกัน ให้จำกัดความรับผิดในความชำรุดบกพร่องได้ โดยผู้ขายจำกัดความรับผิดในความเสียหายทางเศรษฐกิจแก่ธุรกิจ (ทรัพย์สิน) ได้ โดยการรับซ่อมเปลี่ยนคืน¹³²

(11) อายุความ แตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ แต่โดยทั่วไปแล้วการฟ้องร้องเพื่อความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกายนั้น มีอายุความประมาณหนึ่งถึงสามปีนับแต่วันที่ความเสียหายเกิดขึ้น แต่สำหรับกรณีที่มีความเสียหายที่ไม่อาจเห็นประจักษ์ได้ เช่น กรณีผลข้างเคียงที่เกิดจากการใช้ยา ซึ่งอาจยังไม่แสดงอาการใด ๆ ออกมาระยะสั้น กรณีเช่นนี้ มลรัฐส่วนใหญ่ถือว่าอายุความเริ่มนับเมื่อผู้เสียหายรู้หรือควรรู้ถึงความเสียหายนั้น โดยกฎหมายกำหนดอายุความ แต่ในบางมลรัฐได้นำหลักไม่พิจารณาว่าความเสียหายเกิดขึ้นเมื่อใด แต่กำหนดว่าผู้เสียหายจะมีสิทธิฟ้องคดีได้ไม่เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดนับแต่วันที่สินค้านั้นได้ออกวางจำหน่าย ซึ่งจะยาวกว่า คือส่วนใหญ่แล้วจะมีระยะเวลา 15-20 ปี¹³³

3.2.2.3 ประเทศญี่ปุ่น

¹²⁹ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 158.

¹³⁰ หลักเขตเกิดอันตราย (Zone of Danger Rule) คือ ผู้ได้รับความเสียหายต้องพิสูจน์ว่าตนอยู่ในบริเวณที่อาจได้รับอันตรายต่อร่างกายจากการกระทำโดยประมาทของผู้กระทำละเมิด

¹³¹ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 165-166.

¹³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 75-76.

¹³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 178-179.

ปี ค.ศ.1994 ประเทศญี่ปุ่นตรากฎหมายว่าด้วย Product Liability โดยตรงมาบังคับใช้ คือ The Product Liability Law (Law No.85,1994) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Product Liability Law (Japan)”) โดยบัญญัติไว้เพียง 6 มาตรา แต่มีเนื้อหาครอบคลุมไว้อย่างกว้างขวาง

สาระสำคัญของกฎหมาย สรุปได้ ดังนี้

(1) นิยามคำว่า “สินค้า” ตามมาตรา 2¹³⁴ หมายถึง ทรัพย์สินเคลื่อนที่ได้ ซึ่งผ่านกระบวนการผลิต หรือการประกอบ

(2) สินค้าที่ชำรุดบกพร่องตามมาตรา 2(2) หมายถึง สินค้าที่ขาดความปลอดภัยตามปกติธรรมดาที่ควรจะเป็น โดยพิจารณาถึงธรรมชาติของสินค้า การคาดหมายตามธรรมดาในการบริโภคสินค้าสถานการณ์เมื่อผู้ผลิตส่งมอบสินค้าและเหตุการณ์อื่นๆ เกี่ยวกับสินค้านั้นๆ (A Lack of Safety which Ordinarily a Product Ought to Provide.)

(3) ผู้ต้องรับผิด ตามมาตรา 2 (3) โดยเน้นที่ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ผู้นำเข้าโดยปกติทางการค้า และให้หมายรวมถึง ผู้ซึ่งใช้ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายอื่นใดบนสินค้า อันมีลักษณะทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าเป็นผู้ผลิต หรืออาจหมายถึง ผู้ซึ่งใช้ชื่อแสดงบนสินค้า เพื่อให้เข้าใจว่าเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการผลิต ประกอบนำเข้า หรือกรณีอื่นใดที่แท้จริง

มาตรา 3¹³⁵ กำหนดให้ผู้ผลิตหรือบุคคลที่อาจหมายถึงผู้ผลิตตามกฎหมายฉบับนี้ ต้องรับผิดในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของผู้ใด ซึ่งเสียหายดังกล่าวเกิดจากความบกพร่องในสินค้าที่เขาเป็นผู้ผลิต ประกอบ นำเข้า หรือใช้ชื่อในนามผู้ผลิต แต่ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิด

¹³⁴ The Product Liability Law (Japan), Article 2: Definitions “(1) As used in this Law, the term "product" means movable property manufactured or processed...

(2) As used in this Law, the term "defect" means lack of safety that the product ordinarily should provide, taking into account the nature of the product, the ordinarily foreseeable manner of use of the product, the time when the manufacturer, etc. delivered the product, and other circumstances concerning the product...

(3) As used in this Law, the term "manufacturer, etc." means any one of the following:

any person who manufactured, processed, or imported the product as business (hereinafter called just "manufacturer"); any person who, by putting his name, trade name, trade mark or other feature (hereinafter called "representation of name, etc.") on the product presents himself as its manufacturer, or any person who puts the representation of name, etc. on the product in a manner mistakable for the manufacturer; apart from any person mentioned in the preceding subsections, any person who, by putting the representation of name, etc. on the product, may be recognized as its manufacturer-in-fact, in the light of a manner concerning manufacturing, processing, importation or sales, and other circumstances.”

¹³⁵ The Product Liability Law (Japan), Article 3: Product Liability

“The manufacturer, etc. shall be liable for damages caused by the injury, when he injured someone's life, body or property by the defect in his delivered product which he manufactured, processed, imported or put the representation of name, etc. as described in subsection 2 or 3 of section 3 of Article 2 on. However, the manufacturer, etc. is not liable when only the defective product itself is damaged.”

ชอบต่อความเสียหายที่เกิดกับตัวสินค้านั่นเอง

(4) กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตตามมาตรา 4 หากพิสูจน์ได้ว่า¹³⁶

(a) ในขณะที่ผลิต ขณะวางจำหน่าย ความรู้และเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถค้นพบได้ถึงข้อบกพร่องของสินค้า¹³⁷

(b) สินค้าถูกใช้เป็นส่วนประกอบ หรือวัตถุดิบของสินค้าอื่น และข้อบกพร่องนั้นเกิดขึ้นเนื่องมาจากข้อกำหนดหรือวิธีการ ซึ่งกำหนดโดยผู้ผลิตสินค้าอื่นดังกล่าวแล้ว และผู้ผลิตสินค้าคนแรกมิได้ประมาท หรือเป็นต้นเหตุให้เกิดข้อบกพร่อง

มาตรา 6 ของ Product Liability Law (Japan) ได้บัญญัติให้นำประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่นมาใช้บังคับโดยอนุโลมด้วย ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดหากความชำรุดบกพร่องเป็นผลมาจากการปฏิบัติตามบทบังคับของกฎหมายมาใช้ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายการชดเชยโดยรัฐบาล (Government Compensation Law (Kokka Baisho Ho))ซึ่งกำหนดให้รัฐบาลต้องรับผิดชอบ หากความเสียหายเกิดขึ้น เพราะการควบคุมความปลอดภัยของสินค้า โดยรัฐบาลนั้น มิไม่เพียงพอ¹³⁸

(5) อายุความ กำหนดเวลาใช้สิทธิเรียกร้องของผู้เสียหายไว้ 2 กรณี ตามมาตรา 5¹³⁹ ได้แก่

(a) 3 ปี นับแต่เวลาที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ต้องรับผิด หรือภายใน 10 ปีนับแต่มีการส่งมอบสินค้า

¹³⁶ The Product Liability Law (Japan), Article 4: Exemptions

“In cases where Article 3 applies, the manufacturer, etc. shall not be liable as a result of Article 3 if he proves; that the state of scientific or technical knowledge at the time when the manufacturer, etc. delivered the product was not such as to enable the existence of the defect in the product to be discovered; or in the case where the product is used as a component or raw material of another product, that the defect is substantially attributable to compliance with the instruction concerning the specifications given by the manufacturer of the said another product, and that the manufacturer, etc. is not negligent on occurrence of the defect.”

¹³⁷ เหมือนหลัก State of the Art ในประเทศสหรัฐอเมริกา

¹³⁸ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 173-174.

¹³⁹ Product Liability Law (Japan), Article 5: Time Limitations

“(1) The right for damages provided in Article 3 shall be extinguished by prescription if the injured person or his legal representative does not exercise such right within 3 years from the time when he becomes aware of the damage and the liable party for the damage. The same shall also apply upon the expiry of a period of 10 years from the time when the manufacturer, etc. delivered the product.

(2)The period in the latter sentence of section 1 of this Article shall be calculated from the time when the damage arises, where such damage is caused by the substances which are harmful to human health when they remain or accumulate in the body, or where the symptoms for such damage appear after a certain latent period.”

(b) ระยะเวลาในข้อ (a) อาจคำนวณได้จากเวลา เมื่อความเสียหายเริ่มปรากฏชัดขึ้นในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากวัตถุที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ หากมีอยู่ในร่างกายหรือสะสมอยู่ในร่างกาย เมื่อปรากฏอาการแห่งความเป็นอันตรายหลังจากระยะเวลาหนึ่งเวลาใด

ประเทศญี่ปุ่นมีมาตรการคู่ขนาน ในเชิงป้องกันความเสียหายควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายหลายประการ เช่น

- การจัดตั้งสถาบันทดสอบผลิตภัณฑ์ซากาฮารา (Sagamihara-Institute of Product Testing and Education : IPTE) โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1) การทดสอบเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงจากข้อร้องเรียนของผู้บริโภคที่ได้รับ ความเสียหายจากการใช้สินค้า

2) การทดสอบเพื่อเปรียบเทียบสินค้าเพื่อเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ผู้บริโภค เลือกซื้อสินค้าได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม โดยเน้นความปลอดภัย มาตรฐาน ประสิทธิภาพ กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำสินค้าประเภทเดียวกันแต่ละยี่ห้อ ทำการทดสอบเปรียบเทียบ ผลการทดสอบจะเสนอต่อคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมก่อนจะนำเสนอผลการทดสอบ ต่อสื่อมวลชน หรือก่อนที่จะดำเนินการแจ้งให้ผู้ประกอบธุรกิจ หรือสมาคมอุตสาหกรรม นำ ข้อมูลไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขสินค้าต่อไป¹⁴⁰

- ระบบฐานข้อมูล ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น (Practical Living Information Online Network System: PIO-NET) วัตถุประสงค์เป็นระบบของศูนย์คอมพิวเตอร์แห่งชาติ (National Consumer Affairs Center of Japan : NCAC) ประกอบด้วยฐานข้อมูล 6 ระบบ ได้แก่ ข้อมูลการให้คำปรึกษาแก่ผู้บริโภค ข้อมูลเกี่ยวกับความเสียหาย/บาดเจ็บ/สินค้าอันตราย ข้อมูลเกี่ยวกับคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของศาล ข้อมูลเกี่ยวกับการทดสอบผลิตภัณฑ์ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์/ สถาบันทดสอบผลิตภัณฑ์ ข้อมูลเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาของผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านแก่ผู้บริโภค เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ปัญหา ในการแก้ไขป้องกันความเสียหายทั้ง ในปัจจุบันและอนาคต¹⁴¹

เป็นที่น่าสังเกตว่า กฎหมายว่าด้วย Product Liability ของประเทศญี่ปุ่น มี บทบัญญัติไว้เพียง 6 มาตรา ในขณะที่ให้การส่งเสริมภาคสังคม ในการตรวจสอบและเฝ้าระวัง อันตรายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างเป็นระบบและเด่นชัด สิ่งเหล่านี้อาจเป็นไปได้หรือไม่ว่า ได้สะท้อนถึงมุมมองของภาครัฐตลอดจนแนวคิดของประชาชนชาวญี่ปุ่น ต่อการจัดการ

¹⁴⁰ อัครพงษ์ เวชชานนท์. (2009). *กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ในญี่ปุ่น* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<http://gotoknow.org/blog/akrapong/164075> [2009, January 25].

¹⁴¹ เรื่องเดียวกัน.

กับปัญหาภัยอันตรายที่เกิดขึ้นจากสิ่งใกล้ตัว ว่าคนในสังคมสามารถเข้าถึงปัญหาได้อย่างรวดเร็ว
กว่า และภาคประชาชนมีบทบาทในการจัดการปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการฝาก
ความหวังไว้ที่ตัวบทกฎหมายเพียงอย่างเดียว

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย มาถึงจุดเปลี่ยนที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เพื่อเป็นกฎหมายโดยตรง ว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Product Liability”) เช่นเดียวกับในต่างประเทศ สนองตอบต่อภารกิจในการแก้ไขอุปสรรคการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยให้ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งเป็นกฎหมายใหม่ ยังไม่เคยปรากฏหลักเกณฑ์ในการตีความและพิจารณาทางศาลมาก่อน จึงมีข้อควรพิจารณาศึกษาถึงนโยบายและหลักการพื้นฐานในตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ แนวโน้มของปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในเชิงปฏิบัติ ตลอดจนศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ ผลกระทบข้อดีและข้อเสียที่อาจจะเกิดขึ้นในด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาหลักเกณฑ์และก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ถือว่าเป็นกฎหมายที่ใช้ระยะเวลาพิจารณายาวนานมากกว่าที่จะสามารถประกาศใช้ ด้วยเหตุผลขัดข้องหลายประการ อาทิ การคัดค้านจากผู้ประกอบการและนักลงทุนรายใหญ่ที่มีบทบาททางเศรษฐกิจและการเมือง เกิดข้อโต้แย้งในขอบเขตและการบังคับใช้กฎหมายที่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปที่เหมาะสมได้ ตลอดจนปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้ร่างกฎหมายเรื่องดังกล่าวถูกปรับปรุงแก้ไขหลายครั้งและไม่ผ่านการพิจารณาออกมาบังคับใช้เป็นกฎหมาย แต่ในที่สุดได้ผ่านการพิจารณาตราเป็นกฎหมายได้ ในสมัยที่สภานิติบัญญัติที่แต่งตั้งมาโดยคณะรัฐประหาร ทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ตราออกมาเป็นกฎหมาย โดยอาศัยเหตุการณ์การเมืองในช่วงไม่ปกติและรีบเร่งประกาศใช้ อาจจะขาดมุมมองที่สำคัญจากกลุ่มผลประโยชน์ผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในขณะที่อีกด้านหนึ่ง ก็มีความเห็นว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ผ่านการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน หากรอกระทั่งผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการ

เลือกตั้ง กฎหมายฉบับนี้อาจจะถูกแทรกแซงโดยอำนาจของกลุ่มทุนที่เสียผลประโยชน์ และอาจไม่ผ่านการพิจารณาเหมือนเช่นที่ผ่านมาก็เป็นได้

4.1 วิเคราะห์หลักการของกฎหมาย

4.1.1 นโยบายและหลักการพื้นฐาน การประกาศใช้พระราชบัญญัติ มีเหตุผลอธิบายว่า¹

(ก) ปัจจุบันการผลิตสินค้าภายในประเทศ หรือนำเข้าสินค้ามีการใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น ผู้บริโภคยากที่จะตรวจสอบพบว่าสินค้าไม่ปลอดภัย

(ข) เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อารมณ์ จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือของบุคคลอื่นได้

(ค) การฟ้องคดีในปัจจุบัน เพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า ตกเป็นหน้าที่ของผู้เสียหาย เพราะยังไม่มีกฎหมายกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ในความเสียหายของผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้องไว้โดยตรง

จากเหตุผลดังกล่าว จึงสมควรให้มี พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายโดยตรง กำหนดความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้องต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักการดังต่อไปนี้มาใช้ คือ

(1) หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)² (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Strict Liability”)

(2) ให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า

พระราชบัญญัติฉบับนี้ เชื่อว่าการนำหลักการดังกล่าวมาใช้ จะสามารถทำให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรม

จึงอาจพิจารณาได้ว่า นโยบายและหลักการพื้นฐาน คือ ทำให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรม ซึ่งหมายถึง การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในเชิงเยียวยาความเสียหาย โดยมีข้อควรพิจารณาใน 2 ส่วน คือ

ส่วนแรก นโยบายและหลักการพื้นฐานต่อการแก้ไขปัญหาจากกฎหมายที่มีอยู่เดิม แสดงให้เห็นว่า นโยบายและหลักการพื้นฐานของพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์สอดคล้องโดยตรงต่อการแก้ไขปัญหาที่มีอยู่เดิม เพื่อลดอุปสรรคในการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้ที่ได้รับความเสียหาย

¹ ดูหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

² ไพจิตร ปุญญพันธุ์. (2548). *คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 11 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ : นิติบรรณการ. หน้า 3. “...Strict Liability ถือว่า เมื่อผู้กระทำก่อให้เกิดความเสียหายที่หลีกเลี่ยงไม่ได้แก่คนในชุมชน ผู้กระทำต้องรับผิดโดยไม่คำนึงถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อและไม่ว่าผู้กระทำจะรู้หรือไม่รู้ถึงการกระทำนั้นก็ตาม”

หายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ส่วนที่สอง ดังเหตุผลเพื่อให้พระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นกฎหมายโดยตรงกำหนดความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้องต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในลักษณะของกฎหมายว่าด้วย Product Liability จึงควรพิจารณาเปรียบเทียบกับนโยบายและหลักการพื้นฐานของกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศที่มีนัยสำคัญทางเศรษฐกิจต่อประเทศไทย คือ กลุ่มสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น

โดยทั่วไปแล้วนโยบายและหลักการพื้นฐานของกฎหมายว่าด้วย Product Liability มีดังนี้คือ:

(ก) ด้านความคุ้มครองผู้เสียหาย โดยให้ความคุ้มครองแก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้เสียหายให้ได้รับการชดเชยเยียวยาอย่างเพียงพอและเหมาะสม (Adequate and Appropriate Compensation) ลดข้อจำกัดและอุปสรรคจากหลักความรับผิดทางสัญญา และหลักความรับผิดทางละเมิด ความรับผิดในความเสียหายจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง จึงนำแนวคิดตามหลัก Strict Liability มาใช้ เช่น สหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น³

(ข) ด้านหลักประกันความปลอดภัย เป็นการสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยจากสินค้าในท้องตลาดให้แก่ผู้บริโภค ซึ่งผู้ผลิต อยู่ในสถานะที่อาจป้องกันความเสียหายได้ดีที่สุด ด้วยการไม่ปล่อยให้สินค้าที่ชำรุดบกพร่องออกสู่ท้องตลาด และยังสามารถบริหารความเสี่ยง ด้วยการรับประกันภัย ตลอดจนผลกำไรระดับที่เพิ่มขึ้น ไปยังราคาสินค้าได้ จึงอยู่ภายใต้เหตุผลสมควรเป็นผู้ต้องรับผิด⁴

(ค) ด้านไม่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาทางการค้า โดยวางหลักเกณฑ์เพื่อยกเว้นความรับผิดที่เหมาะสมและเป็นธรรม ในกรณีที่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในขณะที่ทำการผลิตนั้น ยังไม่สามารถพิสูจน์ทราบถึงความผิดปกติชำรุดบกพร่องได้ ตามหลักที่เรียกว่า State of the Art Defence⁵ (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “State of the Art”) เพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ รวมถึงความรับผิดของผู้เสียหายที่มีส่วนผิด⁶

(ง) ด้านส่งเสริมเกษตรปฐมภูมิ ในบางประเทศที่สินค้าเกษตรเป็นสินค้าภายใต้ นโยบาย

³ อนันต์ จันทโรภากร. (2544). *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. เสนอต่อที่ประชุมนิติศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 2. น.ป.ท. หน้า 52-60.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54.

⁵ Black's Law Dictionary. (1991). Abridged Sixth Edition. State of the Art .In context of product liability case means level of pertinent scientific and technical knowledge existing at time of manufacture.

⁶ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 54. “...นโยบายดังกล่าวนี้ได้รับการรองรับในกฎหมายประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เขียนไว้ชัดเจนในอารัมภบทของ Directive 85/3374/EEC...”

ที่ทำให้การปกป้องเป็นพิเศษ เช่น สหภาพยุโรป ประเทศญี่ปุ่น ได้คำนึงถึงกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่สินค้าเกษตร ที่ยังไม่ได้แปรรูป และผลิตผลตามธรรมชาติ (Agricultural Primary Products) โดยวางหลักเกณฑ์ไม่ให้นำสินค้าเหล่านั้น อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วย Product Liability เว้นแต่ได้ผ่านกระบวนการผลิตเชิงอุตสาหกรรม⁷

(จ) ด้านสนับสนุนต่อผู้ค้าปลีก กฎหมายว่าด้วย Product Liability ในสหภาพยุโรป และประเทศญี่ปุ่น มีนโยบายลดผลกระทบต่อผู้ประกอบการขนาดเล็กที่ขาดศักยภาพอย่างเพียงพอ ซึ่งอาจยังไม่มีความสามารถเพียงพอในการปรับตัวเพื่อการแข่งขันได้ จึงนำมาใช้กับผู้ผลิตหรือผู้ที่กฎหมายถือว่าอยู่ในสถานะเดียวกับผู้ผลิตเท่านั้น แต่ไม่นำมาใช้กับผู้ค้าปลีก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก⁸

อย่างไรก็ตาม แม้ในต่างประเทศจะมีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วย Product Liability ขึ้นมาเป็นกฎหมายเฉพาะ แต่ก็ไม่ได้ตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะเลือกฟ้องคดีความรับผิดชอบตามสัญญาหรือความรับผิดฐานประมาทเลินเล่อตามหลักทั่วไปในกฎหมายลักษณะละเมิด⁹

นโยบายและหลักการพื้นฐานในกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ จึงมีความแตกต่างกับนโยบายและหลักฐานพื้นฐานของ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ที่เน้นสนองตอบต่อภารกิจหลักในการคุ้มครองผู้เสียหาย ซึ่งแนวนโยบายดังกล่าว จะส่งผลต่อทิศทางของบทบัญญัติ และก่อให้เกิดผลกระทบหรือปัญหาอย่างอื่นใดตามมาหรือไม่นั้น จะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ต่อไปในบทนี้

4.1.2 ข้อพิจารณาในอารัมภบท

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ระบุถึง การมีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายไว้ในอารัมภบท

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 29 ได้บัญญัติไว้ว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้ กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการ

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 55.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 52-56 .

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 87-88.

เจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วยบทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออก โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

ประกอบกับมาตรา 43 ได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบ การประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือจำกัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน”

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แสดงถึงความจำเป็นบางประการในการต้องจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ในการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ ดังเหตุผลในการประกาศใช้กฎหมาย ดังนั้น มีข้อควรพิจารณาหลักการของพระราชบัญญัติฉบับนี้ในเบื้องต้นว่า บทบัญญัติอาจมิได้มีวัตถุประสงค์ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียม และจำเป็นต้องตีความ โดยพิจารณาถึงเจตนารมณ์ในการตรากฎหมายฉบับนี้เป็นสำคัญ

4.1.3 หลักเกณฑ์ให้ความคุ้มครองผู้บริโภค

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้วางหลักเกณฑ์ใหม่แตกต่างไปจากกฎหมายที่มีอยู่เดิมหลายประการ ดังนี้ คือ

- (1) ด้านความครอบคลุม ใช้บังคับแก่สินค้าเกือบทุกประเภทในท้องตลาด¹⁰ ยกเว้นไม่นำมาใช้แก่ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้านั้นเอง¹¹
- (2) ด้านหลักความรับผิดและการพิสูจน์ความผิดกำหนดสายผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด ให้ผู้ประกอบการรับผิดแม้มิได้ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อ ตามหลัก Strict Liability¹²
- (3) ด้านเพิ่มอำนาจต่อรองให้แก่ผู้บริโภคโดยทางอ้อม โดยข้อตกลงยกเว้นความรับผิดของผู้ต้องรับผิดจะใช้บังคับไม่ได้¹³

¹⁰ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 นิยามคำว่า “สินค้า”

¹¹ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 นิยามคำว่า “ความเสียหาย”

¹² พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5

¹³ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 9

(4) ด้านเพิ่มช่องทางเรียกร้อยค่าเสียหายได้มากขึ้น นอกจากค่าสินไหมทดแทนแล้ว เปิดช่องให้ผู้เสียหายเรียกร้อยค่าเสียหายทางจิตใจ¹⁴ และค่าเสียหายเชิงลงโทษ¹⁵

(5) ด้านอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การใช้สิทธิเรียกร้อยค่าให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มูลนิธิ สมาคมตามที่กำหนดใช้สิทธิฟ้องแทน โดยได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาล¹⁶

(6) ด้านอายุความเรียกร้อยค่ากำหนดระยะเวลายาวนานขึ้น¹⁷ ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ระหว่างเจรจา¹⁸

จึงอาจกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้มีบทบัญญัติที่มุ่งตอบสนองต่อการคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างรอบด้านและครอบคลุมอย่างกว้างขวางมากที่สุดฉบับหนึ่งของประเทศไทย

4.1.4 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีนโยบายและหลักการพื้นฐาน เพื่อเป็นกฎหมายโดยตรงในการเรียกร้อยค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยลดข้อยุ่งยากในการใช้สิทธิเรียกร้อยค่า ตลอดจนภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่เป็นธรรม¹⁹

ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าว แสดงให้เห็นแนวความคิดว่า การบังคับใช้ตามกฎหมายที่มีอยู่เดิม ยังมีข้อยุ่งยากและเกิดภาระแก่ผู้เสียหาย จนทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายที่เป็นธรรม

จากการศึกษาสภาพปัญหาของกฎหมายที่มีอยู่เดิม พบว่ามีหลักกฎหมายเป็นอุปสรรคต่อการชดใช้เยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอยู่หลายประการ กล่าวคือ

การแก้ไขปัญหามีอยู่เดิม

4.1.4.1 สิทธิเรียกร้อยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามประมวล

¹⁴ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11(1)

¹⁵ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11(2)

¹⁶ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 10

¹⁷ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 12

¹⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 13

¹⁹ คู่มือฯ เหตุ ท้ายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะซื้อขาย ตามมาตรา 472²⁰ ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ซื้อขาย อันทำให้เสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ตามปกติ หรือประโยชน์ที่มุ่งหมายเฉพาะในสัญญาซื้อขาย ไม่ว่าผู้ขายจะรู้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้นมาก่อนหรือไม่

การใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะซื้อขายนี้ มีข้อจำกัดประการสำคัญคือ

(ก) ใช้บังคับแก่คู่กรณีสองฝ่ายที่เป็นผู้ซื้อและผู้ขาย ตามหลักความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญา (Doctrine of Privity) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Doctrine of Privity”) ผู้ซื้อที่ได้รับความเสียหายจึงอาจใช้สิทธิฟ้องได้แต่ผู้ขายสินค้าให้แก่ตน ไม่อาจใช้สิทธิฟ้องผู้ผลิตให้รับผิดชอบได้เนื่องจากไม่มีความสัมพันธ์ทางสัญญาซื้อขาย ซึ่งระบบการขายสินค้าในปัจจุบัน มีการขายผ่านกระบวนการค้าส่ง ค้าปลีก ผู้ค้าปลีกรายย่อย กว่าจะถึงมือผู้บริโภค โอกาสที่ผู้ผลิตจะเป็นคู่สัญญาโดยตรงกับผู้บริโภคก็เกิดขึ้นได้น้อยลง และปกติผู้ขายก็มักจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิต

ผู้ได้รับความเสียหายที่มีโชผู้ซื้อสินค้าด้วยตนเอง ไม่อาจอาศัยบทบัญญัตินี้ในการใช้สิทธิเรียกร้องได้ ความรับผิดในสินค้าไม่ปลอดภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะซื้อขายจึงอาจยังไม่ครอบคลุมการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคได้ตามสภาพความเป็นจริง

เมื่อพิจารณา พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ให้นิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งได้ครอบคลุมถึงผู้ใดก็ตาม ที่อาจได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่เฉพาะแต่ผู้ซื้อสินค้าเท่านั้น

มาตรา 5²¹ บัญญัติให้ ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย...” ได้แสดงให้เห็นถึงว่า จำนวนผู้ต้องรับผิดชอบได้จำกัดอยู่เพียงคู่สัญญาซื้อขายเท่านั้น อาจเป็นผู้ประกอบการคนใดก็ตามที่เกี่ยวข้อง อาจต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย

นิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” ตามมาตรา 4 หมายความว่า

(1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

²⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติก็ดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบความที่กล่าวมาในมาตรานี้ยอมใช้ได้ ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องมีอยู่”

²¹ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

(2) ผู้นำเข้า

(3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

(4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือ

แสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่า เป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ผู้ต้องรับผิดชอบ

มาตรา 4 นิยามคำว่า “ขาย” หมายความว่า จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยน เพื่อประโยชน์ทางการค้าและให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว ดังนั้น นอกจาก พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดผู้ต้องรับผิดชอบไว้จำนวนมากแล้ว ยังขยายความคำว่า “ขาย” ออกไปอย่างกว้างขวาง ไม่จำกัดแต่เฉพาะผู้มี Doctrine of Privity ดังเช่นใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะชื่อขายอีกต่อไป

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า บทบัญญัติในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 สามารถอุดช่องว่างข้อจำกัดตามหลัก Doctrine of Privity ที่มีอยู่ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะชื่อขายได้ตามวัตถุประสงค์

(ข) ค่าเสียหายจากการผิดสัญญาซื้อขาย เป็นไปตามบทบัญญัติทั่วไปในเรื่องนี้ตาม มาตรา 222²² โดยขอบเขตของค่าเสียหายที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบ ตามแนวคำพิพากษาฎีกา ให้ชัดเจนเท่าที่ผู้เสียหายต้องเสียไป ส่วนค่าเสียหายจากการเศร้าโศกเสียใจ ผิดหวังหรือค่าเสียหายทางจิตใจไม่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องได้²³

เมื่อพิจารณา ค่าเสียหายที่ผู้เสียหายอาจเรียกร้องได้ ตามประมวลกฎหมายและพาณิชย์ ลักษณะชื่อขายนี้ แตกต่างจากพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในประเด็นสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

²²ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 “การเรียกเอา ค่าเสียหายนั้น ได้แก่ เรียกค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหาย เช่นที่ตามปกติ ย่อมเกิดขึ้น แต่การ ไม่ชำระหนี้ที่นั่นเจ้าหนี้ จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่ง เพื่อความเสียหาย อันเกิดแต่ พหุติการณพิเศษ หากว่า คู่กรณีที่เกี่ยวข้อง ได้คาดเห็น หรือ ควรจะได้คาดเห็น พหุติการณเช่นนั้น ล่วงหน้าก่อนแล้ว”

²³ คำพิพากษาฎีกาที่ 655/2499 โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลย 5,000 บาท ฐานผิดสัญญาเพราะไม่ได้ดูภาพยนตร์ในที่นั่ง ซึ่งโจทก์ซื้อบัตรจองล่วงหน้าไว้ที่โรงภาพยนตร์ของจำเลย 5 ที่นั่ง ราคาที่นั่งละ 12 บาท รวมเป็นเงิน 60 บาท โดยจำเลยเอาที่นั่งของโจทก์ที่ซื้อไว้แล้วขายให้ผู้อื่นเสีย เป็นการผิดสัญญาแล้วยังปฏิบัติไม่สมกับหน้าที่ของจำเลยที่พึงกระทำต่อบริการของประชาชน

ศาลแพ่งให้ค่าเสียหาย 500 บาท ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

แต่ศาลฎีกาเห็นว่า แม้โจทก์ได้รับความผิดหวังและเสียใจ รวมตลอดทั้งได้รับความขวยเงินในการที่มีได้ดูภาพยนตร์ในที่นั่ง โจทก์จะถือเอาเหตุเหล่านี้มาฟ้องเรียกค่าเสียหายไม่ได้ เพราะความรู้สึกลงใจในทางจิตใจเช่นนั้น ไม่ใช่ความเสียหายที่จะพึงเรียกร้องกันได้ จะถือว่าเป็นค่าเสียหายอันเกิดแต่พหุติการณพิเศษตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 วรรคสอง ก็ไม่ได้การกำหนดค่าเสียหายในกรณีผิดสัญญาตามธรรมดา ศาลย่อมกำหนดเพื่อชดเชยการที่โจทก์ต้องเสียไป มิใช่กำหนดเพื่อเป็นการลงโทษ

ศาลฎีกาพิพากษาแก้ให้โจทก์ได้รับค่าเสียหาย 60 บาท (เท่ากับค่าตั๋วที่โจทก์เสียไป)

ประการที่หนึ่ง ความรับผิดชอบตาม พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นความรับผิดชอบทางละเมิด ดังนั้น ค่าเสียหายจึงอยู่ภายใต้หลักความรับผิดชอบตามกฎหมายลักษณะละเมิด ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 11²⁴

ประการที่สอง พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าเสียหายทางจิตใจ และศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษตามหลักเกณฑ์ ในมาตรา 11(1) และ(2)

จึงอาจกล่าวได้ว่า ขอบเขตในการเรียกร้องค่าเสียหายตาม พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กว้างขวางกว่าที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะซื้อขาย

4.4.1.2) สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด มาตรา 420²⁵ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ถือหลักความผิด คือ โจทก์ต้องเป็นฝ่ายพิสูจน์ว่า จำเลยได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย

ส่วนหลักความรับผิดทางละเมิด ตามมาตรา 437²⁶ ใช้บังคับแก่ผู้ครอบครองหรือควบคุมยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล ทรัพย์สินเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพ หรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้ หรือโดยอาการกลไกของทรัพย์สินนั้น ต้องรับผิดชอบต่อผู้ได้รับความเสียหาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าเกิดแต่เหตุสุควิสัย หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหาย เรียกว่า บทสันนิษฐานความรับผิด²⁷

²⁴ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 “นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ...

(2) ...ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทน...”

²⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 “ผู้ใด จงใจ หรือ ประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สิน หรือ สิทธิ อย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่า ผู้นั้น ทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน”

²⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 “บุคคลใดครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะอย่างใดๆ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหาย อันเกิดแต่ยานพาหนะนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุควิสัย หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง

ความข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ตลอด ถึงบุคคลผู้มีไว้ในครอบครองของตนซึ่งทรัพย์สินเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพ หรือ โดยความมุ่งหมายที่จะใช้ หรือ โดยอาการกลไกของทรัพย์สินนั้นด้วย”

²⁷ บทสันนิษฐานความผิดหรือข้อสันนิษฐานความผิดทางกฎหมาย มาจากแนวความคิดที่เชื่อว่า บุคคลที่ต้องรับผิดชอบมีส่วนกระทำ ความผิดอยู่ด้วย แม้อาจจะไม่แน่นอนก็ตาม หรือบุคคลนั้นกระทำการด้วยความบกพร่องในการควบคุมดูแล จึงเกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น เป็นความผิดที่ผู้ต้องรับผิดไม่จำเป็นต้องมีเจตนาหรือความประมาทเลินเล่อ ในลักษณะของความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) เรียบเรียงมาจากไพจิตร ปุญญพันธุ์, อ้างแล้ว, หน้า 2-3.

หลักความรับผิดในสินค้าไม่ปลอดภัย ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด จึงมีข้อจำกัดเป็นอุปสรรคต่อการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย ดังนี้²⁸

(ก) ความรับผิดตามมาตรา 420 โจทก์มีหน้าที่นำสืบตามหลักความผิด พิสูจน์ว่า จำเลยจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการผลิตสินค้าขึ้นตอนใดทำให้สินค้าเกิดความไม่ปลอดภัยและก่อความเสียหายแก่โจทก์ ซึ่งกระบวนการผลิตเป็นความลับทางการค้าของผู้ผลิต โจทก์อาจไม่มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลการผลิตได้ การพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ว่าความผิดปกติของสินค้าส่วนใดเป็นต้นเหตุแห่งความเสียหาย ก็จำเป็นต้องอาศัยความรู้ของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มิใช่ผู้เสียหายจะสามารถตรวจสอบและนำสืบให้เห็นได้โดยง่าย

(ข) ความรับผิดตามมาตรา 437 โจทก์ได้รับประโยชน์ในบทสันนิษฐานความรับผิด แต่มีข้อจำกัดเฉพาะทรัพย์สินที่บัญญัติและอยู่ในความครอบครองของผู้ต้องรับผิดเท่านั้น ไม่ได้หมายความรวมถึงสินค้าทุกชนิดในท้องตลาด และผู้เสียหายเป็นผู้ครอบครองสินค้า

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติ ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 วางหลักเกณฑ์ให้ ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าจะความเสียหายนั้น จะเกิดจากการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

อนึ่ง ไม่ว่าจะสินค้านั้นจะอยู่ในความครอบครองของผู้ต้องรับผิดหรือไม่ก็อยู่ภายใต้ความรับผิดตามมาตรานี้

และคำนิยาม “สินค้า” ตามมาตรา 4 หมายความว่า สัหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรมและให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงให้ความครอบคลุมถึงสินค้าในท้องตลาด โดยมีข้อยกเว้นบางประเภทเท่านั้น

มาตรา 6 วางหลักภาระการพิสูจน์ไว้ว่า เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดตามมาตรา 5 ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทน ตามมาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด

บทบัญญัติดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงว่า พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ลดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายลง ให้อยู่

²⁸ สุขุม ศกุนตี. (2544). *คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 47-48.

ในวิสัยที่จะสามารถนำสืบพิสูจน์ได้โดยง่าย และผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองโดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตอีกต่อไป สามารถกล่าวได้ว่าได้แก้ไขปัญหาในภาระการพิสูจน์ความผิดของผู้เสียหาย ที่มีอยู่เดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด

(ค) ค่าเสียหายที่ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้ในหลายมาตรา คือ

(1) มาตรา 438²⁹ เป็นดุลพินิจของศาล ในการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทน โดยให้คำนึงถึงการควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งละเมิด

โดยระบุขอบเขตของค่าสินไหมทดแทนไว้ ได้แก่ การคืนทรัพย์สินแก่ผู้เสียหาย หรือ ใช้จ่ายทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้ เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้เกิดขึ้นนั้นด้วย

(2) มาตรา 444³⁰ กำหนดเกณฑ์กรณีเกิดความเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัย ผู้ได้รับความเสียหายมีสิทธิได้รับชดใช้

- ค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปจริง

- ค่าสูญเสียความสามารถประกอบการทำงานสิ้นเชิงหรือแต่ บางส่วน ทั้ง

ในปัจจุบันและอนาคต

- กรณีความเสียหายยังไม่ปรากฏในเวลาพิพากษาคดี เป็นพื้นวิสัยจะหยั่งรู้

ได้ชัดเจน ให้อำนาจศาลสามารถจะสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษายกในระยะเวลาไม่เกินสองปี ซึ่งศาลอาจจะทำหรือไม่ก็ได้

(3) มาตรา 445³¹ เป็นส่วนเพิ่มเติมมาจากมาตรา 444 สำหรับกรณีผู้เสียหายเสียชีวิต

²⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 “ค่าสินไหมทดแทน จะพึงใช้ โดยสถานใด เพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัย ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่ การคืนทรัพย์สิน อันผู้เสียหาย ต้องเสียไป เพราะละเมิด หรือ ใช้จ่ายทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหาย อันจะพึงบังคับให้ใช้ เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้เกิดขึ้นนั้นด้วย”

³⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 “ในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้น ผู้ต้องเสียหายชอบที่จะได้ชดใช้ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป และค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบการทำงานสิ้นเชิงหรือแต่ บางส่วน ทั้งในเวลาปัจจุบันและในเวลานาคตด้วย

ถ้าในเวลาพิพากษาคดี เป็นพื้นวิสัยจะหยั่งรู้ได้ว่าความเสียหายนั้นได้มีแท้จริงเพียงใด ศาลจะกล่าวในคำพิพากษาว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษานั้นอีกภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้”

³¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 445 “ในกรณีทำให้เขาถึงตาย หรือให้เสียหายแก่ร่างกาย หรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียหายก็ดี ถ้าผู้ต้องเสียหาย มีความผูกพันตามกฎหมาย จะต้องทำการงานให้เป็นคุณแก่บุคคลภายนอกในครัวเรือนหรืออุตสาหกรรมของบุคคลภายนอกนั้นไซ้ ท่านว่าบุคคลผู้จำต้องใช้จ่ายค่าสินไหมทดแทนนั้นจะต้องใช้จ่ายค่าสินไหม ทดแทนให้แก่บุคคลภายนอก เพื่อที่เขาต้องขาดแรงงานอันนั้นไปด้วย”

ชีวิต หรือเสียหายแก่ร่างกาย หรือแก่นามัยหรือแก่เสรีภาพ ผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าขาดแรงงาน
แรงงานในครัวเรือน หรือขาดแรงงานการทำงานอุตสาหกรรมแก่บุคคลภายนอกด้วย

(4) ตามมาตรา 446 วรรคแรก³² เป็นข้อยกเว้นไว้สำหรับกรณีความเสียหายแก่
ร่างกาย หรืออนามัย หรือเสรีภาพ ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหาย
อย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วย แต่สิทธิเรียกร้องนี้ ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ และไม่ตกสืบไปถึง
ทายาท เว้นแต่จะ ได้รับสภาพหนี้ไว้หรือฟ้องคดีตามสิทธิแล้ว

มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่า ศาลอาจใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจาก
มูลละเมิดนี้ตามสมควรแก่พฤติกรรมการกระทำความผิดของจำเลยและความร้ายแรงในการทำ
ละเมิด ซึ่งกำหนดขอบเขตการพิจารณาไว้กว้างขวางกว่าค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการผิดสัญญา

ค่าเสียหายที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มูล
ละเมิด ได้ถูกบัญญัติรองรับไว้ตาม พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า
ที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในมาตรา 11 ให้เป็นส่วนหนึ่งของผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องได้ในเบื้องต้น
และให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจ ตามมาตรา 11(1) และค่าเสียหายเชิงลงโทษ ตาม
มาตรา 11(2)

ตามมาตรา 11(1) ได้บัญญัติให้ในกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา
บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายต่อจิตใจ ทำนองสิทธิเรียกค่าเสียหาย
ต่อจิตใจนี้เป็นมรดก ซึ่งแตกต่างจากหลักค่าเสียหายมูลละเมิดตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ มาตรา 446 ที่ค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่เป็นมรดก เว้นแต่
สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว³³

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้หรือไม่ว่า ค่าเสียหายที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องตาม
พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีเพิ่มเติม
จากที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิดอย่างน้อย 2 ประการ คือ
ค่าเสียหายทางจิตใจและค่าเสียหายเชิงลงโทษ

มีข้อควรสังเกต เกี่ยวกับค่าเสียหายทางจิตใจ ซึ่งที่ผ่านมาแนวคำพิพากษาฎีกา
ของศาลไทย มิได้บัญญัติรับรองให้มีค่าเสียหายทางจิตใจโดยตรง แต่วินิจฉัยว่าเป็นค่าเสียหายอัน

³² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 “ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้
ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่า สินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้
และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่ สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธิ นั้นแล้ว...”

³³ ประทีป อ่าววิจิตรกุล. (2551). *การค้นหานิติตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ฉบับ Concise*. กรุงเทพฯ: เอเชียคิท แพ็คพรีนธ์. หน้า 63.

มิใช่ตัวเงิน ซึ่งโจทก์อาจเรียกร้องได้ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ตามแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 789/2502³⁴, 1447/2523³⁵

อายุความการใช้สิทธิเรียกร้อง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด มาตรา 448³⁶ มีกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่โจทก์รู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้ผิดต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งถือเป็นระยะเวลาที่จำกัด ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงและเตรียมคดีฟ้องร้อง หากผู้ต้องรับผิดอยู่ในต่างประเทศ จึงอาจเป็นอุปสรรคในการสืบหาตัวผู้ต้องรับผิด แต่อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาที่โจทก์สามารถใช้สิทธิได้ภายใน 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด ถือว่ามีเวลายาวนานสำหรับการเตรียมฟ้องร้องดำเนินคดี³⁷

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในเรื่องอายุความ มาตรา 12³⁸ บัญญัติให้สิทธิเรียกร้องมีอายุความ 3 ปี นับแต่วันที่

³⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 789/2502 ผู้ตายมีอายุ 44 ปี มีรายได้เลี้ยงครอบครัว ได้นั่งรถยนต์ของจำเลยไปชนต้นไม้ถึงแก่ความตาย ดังนี้ ถือว่าในปัจจุบันชีวิตของบุคคลต่างๆ ไปในสังคมที่มีการแพทย์และการสาธารณสุขดีกว่าแต่ก่อน ผู้ตายมีร่างกายแข็งแรง และไม่มีโรคประจำตัว จึงควรคำนวณได้ว่า ผู้ตายอาจมีชีวิตท่ามาหาได้ต่อไปข้างหน้าอีก 10 ปี

สามีไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายทางจิตใจที่เกิดความวุ่นวายเพราะสูญเสียภริยาผู้เคยปฏิบัติให้ชีวิตของสามีมีความสุขจากผู้ที่ทำให้ภริยาของตนถึงแก่ความตายเพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้ (อ้างฎีกาที่ 1742/2499)

³⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1447/2523 ลูกจ้างของบริษัทเดินรถโดยสาร เป็นสารวัตรควบคุมการเดินรถและตรวจตัวขบวนรถโดยประมาทในเส้นทางของบริษัทในทางค้ำปกติ เพราะคนขับไม่อยู่ บริษัทต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่รถตกคนโดยสารต้องตัดแขนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 634 ต้องใช้ค่าเสียหาย รวมถึงการที่โจทก์ได้รับความเสียหาย ต้องตัดข้อมือขวาใช้แขนเทียมแทนเสียความสามารถประกอบการงาน และความเสียหายที่มิใช่ตัวเงินด้วย...

ศาลฎีกาพิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ค่าเสียหายทางจิตใจ ที่โจทก์เกิดความตกใจหรือกระทบกระเทือนจิตใจนี้ ไม่มีบทกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้ แต่อย่างไรก็ตามค่าฟ้องของโจทก์ที่บรรยายว่าผลแห่งการละเมิดทำให้โจทก์ตกใจเป็นอย่างมาก และการที่โจทก์ต้องสูญเสียแขนขวาไปเป็นการกระทบกระเทือนจิตใจโจทก์เป็นอย่างยิ่ง โจทก์ขอคิดค่าเสียหายในส่วนนี้ 60,000 บาทนั้น พอแปลความได้ว่าโจทก์ประสงค์เรียกร้องเอาค่าเสียหาย เพราะเหตุที่โจทก์ต้องถูกตัดข้อมือขวานั้นเองเป็นการเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินซึ่งโจทก์มิสิทธิเรียกร้องเอาได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 และศาลฎีกาเห็นว่าที่ศาลล่างทั้งสองกำหนดค่าเสียหายส่วนนี้ให้โจทก์เป็นเงิน 30,000 บาทนั้นเหมาะสมแล้ว

³⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่ง นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ผิดต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

แต่ถ้าเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมิโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา และมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมานั้น ไซ้ร ทำให้เอาอายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ”

³⁷ สุขุม สุกนิตย์. อ้างแล้ว, หน้า 51-52.

³⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 12 “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นอันขาดอายุความ เมื่อพ้นสามปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหาย และรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย”

ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้น 10 ปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ในกรณีของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหาย หรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ให้สิทธิเรียกร้องมีอายุความ 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิน 10 ปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย ซึ่งยาวนานกว่าหลักเกณฑ์ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 วรรคท้าย ที่กำหนดไว้ให้ศาลอาจสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี

มาตรา 13³⁹ ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ ระหว่างการเจรจาซื้อขายจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้วางหลักเกณฑ์เรื่องอายุความไว้ เป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหายมากขึ้น และสามารถอุดช่องว่างที่มีอยู่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายแล้ว หากได้ใช้บังคับตามบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว จึงมีความเป็นไปได้สูงที่ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะบรรลุต่อวัตถุประสงค์ในการประกาศใช้เพื่อลดอุปสรรคจากการเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และทำให้ผู้เสียหายมีโอกาสได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่เป็นธรรม

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวจะก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้หรือส่งผลกระทบต่ออย่างไรนั้น จะได้ทำการศึกษาต่อไปในบทนี้

จากการตรวจสอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีกฎหมายเฉพาะที่มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้เสียหายด้วยการควบคุมสินค้าที่ไม่ปลอดภัย อยู่หลายฉบับ เช่น

(1) พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มีสาระสำคัญในการควบคุมมิให้ผลิต นำเข้า หรือขายอาหารไม่บริสุทธิ์ อาหารปลอม อาหารผิดมาตรฐาน และอาหารอื่นที่รัฐมนตรีกำหนดออกสู่ท้องตลาด เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค โดยหากมีผู้ฝ่าฝืนจะมีความผิดและรับโทษทางอาญาที่กำหนดไว้

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มีข้อควรพิจารณาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในประเด็นสำคัญคือ

³⁹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 13 “ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้น จนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา”

(ก) ลักษณะของนิติสัมพันธ์ ในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 บัญญัติข้อห้าม หากผู้กระทำฝ่าฝืนจะต้องมีความผิดและต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายรัฐกับฝ่ายเอกชน ในลักษณะของกฎหมายมหาชน ส่วนพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นความรับผิดทางแพ่ง ใช้หลัก Strict Liability

(ข) หลักเกณฑ์ความรับผิด พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เป็นความรับผิดทางอาญา โจทก์มีภาระหน้าที่ต้องพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงโดยปราศจากข้อสงสัย (Beyond a Reasonable Doubt)⁴⁰(ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า“Beyond a Reasonable Doubt”) ส่วนพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นความรับผิดทางแพ่ง ใช้หลัก Strict Liability

(ค) ค่าเสียหาย พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ไม่ได้กำหนดความเสียหายและการชดใช้ค่าเสียหายแก่เอกชน ส่วน พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีการกำหนดความเสียหายประเภทต่างๆ และการชดใช้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย

(ง) ความสัมพันธ์ของกฎหมายทั้งสองฉบับ ในการนำพิจารณาร่วมกัน พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 บัญญัติความรับผิดทางอาญา และใช้กระบวนการพิจารณาคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญา ในขณะที่ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 บัญญัติความรับผิดทางแพ่งและใช้กระบวนการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 จึงไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวพันกัน อันจะต้องนำมาพิจารณาร่วมกัน

(2) พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 มีสาระสำคัญในการควบคุมคุณภาพของยาเพื่อมิให้มีการผลิต นำเข้าหรือขายยาซึ่งไม่ผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานที่กำหนดไว้ อันอาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค หากมีผู้ฝ่าฝืนจะมีความผิดและได้รับโทษตามที่กำหนดไว้

พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 มีข้อควรพิจารณาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในประเด็นสำคัญคือ

(ก) ลักษณะของนิติสัมพันธ์ พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 บัญญัติข้อห้าม หากมีผู้กระทำฝ่าฝืนจะต้องมีความผิดและต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ กำหนดความสัมพันธ์

⁴⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญา มาตรา 227 “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ทั้งปวงอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยก ประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”

สัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน ในลักษณะของกฎหมายมหาชน ในทางกลับกัน พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงความรับผิดระหว่างผู้ประกอบการกับผู้เสียหาย กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกัน ในลักษณะของกฎหมายเอกชน

(ข) หลักเกณฑ์ความรับผิดพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 เป็นความรับผิดทางอาญาใช้หลัก Beyond a Reasonable Doubt ส่วนพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นความรับผิดทางแพ่งใช้หลัก Strict Liability

(ค) ค่าเสียหาย พระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 ไม่ได้กำหนดความเสียหายและการชดเชยค่าเสียหาย ส่วนพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีการกำหนดความเสียหายประเภทต่างๆ และการชดเชยแก่ผู้ได้รับความเสียหาย

(ง) ความสัมพันธ์ของกฎหมายทั้งสองฉบับ ในการนำพิจารณาด้วยกัน พระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 บัญญัติความรับผิดทางอาญา ใช้กระบวนการพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในขณะที่พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติความรับผิดทางแพ่ง ใช้กระบวนการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จึงไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวพันกัน อันจะต้องนำมาพิจารณาร่วมกันแต่อย่างใด

(3) พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 มีสาระสำคัญในการควบคุมคุณภาพของเครื่องสำอาง มิให้ทำการผลิต นำเข้า หรือขายเครื่องสำอางอันอาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค หากมีผู้ฝ่าฝืนจะมีความผิดและรับโทษทางอาญา

พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 มีข้อควรพิจารณาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในประเด็นสำคัญคือ

(ก) ลักษณะของนิติสัมพันธ์ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 บัญญัติข้อห้าม หากผู้กระทำฝ่าฝืนจะต้องมีความผิด และต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายรัฐกับฝ่ายเอกชนในลักษณะของกฎหมายมหาชน ส่วนพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติความรับผิดระหว่างผู้ประกอบการกับผู้เสียหาย กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความสัมพันธ์ต่อเอกชนด้วยกัน ในลักษณะของกฎหมายเอกชน

(ข) หลักเกณฑ์ความรับผิด ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 เป็นความรับผิดทางอาญา ใช้หลัก Beyond a Reasonable Doubt ส่วนพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นความรับผิดทางแพ่ง ใช้หลัก Strict Liability

(ค) ค่าเสียหาย พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 ไม่ได้กำหนดความเสียหายและการรับผิดชดใช้ค่าเสียหาย ส่วนพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีการกำหนดความเสียหายประเภทต่างๆ และการชดใช้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย

(ง) ความสัมพันธ์ของกฎหมายทั้งสองฉบับ ในกรณีนำพิจารณาร่วมกัน พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติความรับผิดทางอาญา และใช้กระบวนการพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในขณะที่ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติความรับผิดทางแพ่งและใช้กระบวนการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จึงมิได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกัน อันจะต้องนำมาพิจารณาร่วมกันแต่อย่างใด

(4) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้น โดยมุ่งให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค โดยได้กำหนดมาตรการทางบริหารในการป้องปรามการละเมิดสิทธิผู้บริโภค และให้ฟ้องร้องและดำเนินคดีแทนผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย โดยได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มีข้อควรพิจารณาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในประเด็นสำคัญคือ

(ก) ลักษณะของนิติสัมพันธ์ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 บัญญัติข้อห้าม หากมีผู้กระทำฝ่าฝืนจะต้องมีความผิด และต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน ในลักษณะของกฎหมายมหาชน ส่วนพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 บัญญัติความผิดระหว่างผู้ประกอบการกับผู้เสียหาย กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความสัมพันธ์ต่อเอกชนด้วยกัน ในลักษณะของกฎหมายเอกชน

(ข) หลักเกณฑ์ความรับผิด แม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 เป็นความรับผิดทางอาญา ใช้หลัก Beyond a Reasonable Doubt ส่วน พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นความรับผิดทางแพ่ง แต่

นอกจากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องร้องและดำเนินคดีแทนผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิได้ เมื่อได้รับการร้องขอ โดยได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาล ตามมาตรา 39⁴¹ แล้ว ยังมีอำนาจฟ้องร้องและดำเนินคดีแทนผู้บริโภค ตามที่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติให้อำนาจไว้ตามมาตรา 10⁴² ด้วย ผลคือ การดำเนินคดีดังกล่าวจึงอยู่ภายใต้หลัก Strict Liability เช่นเดียวกัน

(ค) ค่าเสียหาย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 ไม่ได้กำหนดความเสียหายและการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภค ส่วนในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีการกำหนดความเสียหายประเภทต่างๆ และการชดเชยแก่ผู้ได้รับความเสียหาย

(ง) ความสัมพันธ์ของกฎหมายทั้งสองฉบับในการนำพิจารณาด้วยกัน พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มีบทบัญญัติที่มีความเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 อยู่หลายประการ เช่น

ประการที่หนึ่ง การใช้คำนิยามที่สัมพันธ์กัน ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 9 วรรคท้าย บัญญัติว่า “...เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้บริโภคมีความหมายเช่นเดียวกับนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค” ซึ่งเป็นผลให้การพิจารณาตีความบทบัญญัติ ต้องพิจารณาร่วมกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 ในบางกรณีที่เกี่ยวข้องกัน

ประการที่สอง กำหนดให้อำนาจคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมและมูลนิธิ ซึ่งได้รับการรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้ ตามมาตรา 10

⁴¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 39 “ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค หรือเมื่อได้รับคำร้องขอจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการ โดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการ หรือข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล และเมื่อคณะกรรมการได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ในการดำเนินคดีในศาล ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

⁴² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 10 “ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม และมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้ โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การฟ้องและดำเนินคดีแทนผู้เสียหายตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงแต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด”

พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับจึงมีความสัมพันธ์กัน และจำเป็นต้องนำมาพิจารณาร่วมกันในกรณีที่เกี่ยวข้องกัน

(5) ความผิดฐานปลอมปนอาหาร ยา หรือเครื่องอุปโภคบริโภค ตามประมวลกฎหมายอาญา ในบางกรณี การที่สินค้าชำรุดบกพร่องและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคนั้น ผู้ผลิตหรือผู้ขายอาจต้องรับผิดชอบทางอาญาคด้วย ตามมาตรา 236-239⁴³

ประมวลกฎหมายอาญา มีข้อควรพิจารณาเปรียบเทียบกับ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในประเด็นสำคัญ คือ

(ก) ลักษณะของนิติสัมพันธ์ ในความผิดข้อหาปลอมปนยา อาหารและเครื่องอุปโภคบริโภคตามประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติข้อห้ามไว้ หากผู้กระทำฝ่าฝืน ต้องมีความผิดและต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชนในลักษณะของกฎหมายมหาชน ส่วนในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติความรับผิดชอบระหว่างผู้ประกอบการกับผู้เสียหาย กำหนดสิทธิ หน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกันในลักษณะของกฎหมายเอกชน

(ข) หลักเกณฑ์ความรับผิด ความผิดข้อหาปลอมปนยา อาหาร และเครื่องอุปโภคบริโภคตาม ประมวลอาญา เป็นความรับผิดทางอาญา ใช้หลัก Beyond a Reasonable Doubt ส่วนพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ใช้หลัก Strict Liability

(ค) ค่าเสียหาย ความผิดข้อหาปลอมปนยา อาหาร และเครื่องอุปโภคบริโภคตามประมวลกฎหมายอาญา ไม่ได้กำหนดความเสียหาย และการชดใช้ค่าเสียหาย ส่วนพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีการกำหนดความเสียหาย

⁴³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 236 “ผู้ใดปลอมปนอาหาร ยา หรือเครื่องอุปโภคบริโภคอื่นใด เพื่อบุคคลอื่นเสพยาหรือใช้ และการปลอมปนนั้นน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ หรือจำหน่าย หรือเสนอขาย สิ่งเช่นนั้นเพื่อบุคคลเสพยาหรือใช้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 237 “ผู้ใดเอาของที่มีพิษหรือสิ่งอื่นที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพเจือลงในอาหาร หรือน้ำซึ่งอยู่ในบ่อ สระหรือที่ขังน้ำใด ๆ และอาหารหรือน้ำนั้นได้มีอยู่หรือจัดไว้เพื่อประชาชนบริโภค ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปีและปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงสองหมื่นบาท”

มาตรา 238 “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 226 ถึงมาตรา 237 เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท”

มาตรา 239 “ถ้าการกระทำความผิดกล่าวในมาตรา 226 ถึงมาตรา 237 เป็นการกระทำโดยประมาท และใกล้จะเป็นอันตรายแก่ชีวิตของบุคคลอื่น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

หายประเภทต่างๆ และการชดใช้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย

(ง) ความสัมพันธ์ของกฎหมายทั้งสองฉบับ ในการนำพิจารณาร่วมกัน ความผิดข้อหาปลอมปนยา อาหาร และเครื่องอุปโภคบริโภคตาม ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาและใช้กระบวนการพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติความรับผิดชอบทางแพ่งและใช้กระบวนการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จึงมิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวพันกัน อันจะต้องนำมาพิจารณาร่วมกัน

(6) พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดวิธีการใช้ควบคุมวัตถุอันตราย หากมีผู้ฝ่าฝืนจะมีความผิดและรับโทษทางอาญา และบัญญัติหลักการชดใช้เยียวยาแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากวัตถุอันตรายไว้ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ได้จำกัดเฉพาะรายการวัตถุอันตรายตามประกาศของรัฐมนตรี โดยไม่ครอบคลุมถึงสินค้าทั่วไปในท้องตลาด

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มีข้อควรพิจารณาเปรียบเทียบกับ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในประเด็นสำคัญคือ

(ก) ลักษณะของนิติสัมพันธ์ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มีบัญญัติที่อาจแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ บัญญัติส่วนที่เป็นข้อห้าม หากผู้กระทำฝ่าฝืนจะต้องมีความผิดและต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน ในลักษณะของกฎหมายมหาชน และบทบัญญัติในหมวดที่ 3 หน้าที่และความรับผิดชอบทางแพ่ง ระหว่างผู้ต้องรับผิดชอบกับผู้เสียหาย กำหนดสิทธิ หน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกันในลักษณะของกฎหมายเอกชน มีส่วนที่คล้ายคลึงกับพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ที่บัญญัติความรับผิดชอบระหว่างผู้ประกอบการกับผู้เสียหาย กำหนดสิทธิ หน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกัน ในลักษณะของกฎหมายเอกชน

(ข) หลักเกณฑ์ความรับผิด พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มีบทบัญญัติที่อาจแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ การควบคุมวัตถุอันตราย ตามหมวดที่ 2 หากฝ่าฝืนจะมีความผิดและต้องรับโทษ ตามหมวดที่ 4 ถือเป็นหลักความรับผิดทางอาญา ตามหลัก Beyond a Reasonable Doubt ส่วนหน้าที่และความรับผิดชอบทางแพ่ง ตามหมวดที่ 3 ถือเป็นหลัก Strict Liability เหมือนกับพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ใช้หลัก Strict Liability

(ค) ค่าเสียหายตาม พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบทางแพ่งไว้ในหมวดที่ 3 แต่ไม่ได้บัญญัติค่าเสียหายไว้ให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติ

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติเรื่องค่าเสียหายทางจิตใจ ค่าเสียหายเชิงลงโทษ ที่ผู้เสียหายอาจใช้สิทธิเรียกร้องได้ไว้แตกต่างไปจากประมวลกฎหมายและพาณิชย์

(ง) ความสัมพันธ์ของกฎหมายทั้งสองฉบับ ในการนำพิจารณาาร่วมกัน พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวพันกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการฉ้อฉล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 อยู่บางประการ คือ

ประการที่หนึ่ง นิยามคำว่า “สินค้า” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 4 บัญญัติว่า สังกหริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งหมายความรวมถึงวัตถุดิบ ราย จึงถือเป็นสินค้าตามบทบัญญัตินี้ด้วย

ประการที่สอง พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 3 บัญญัติว่า ในกรณีที่มีกฎหมายใดบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ ซึ่งให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ให้บังคับตามกฎหมายนั้น หมายความว่าหากกฎหมายใดมีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายน้อยกว่า แม้ว่าสินค้านั้นจะมีกฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะ ก็ให้ใช้บังคับตามบทบัญญัติกฎหมายฉบับนี้ ผู้ได้รับความเสียหายจากวัตถุดิบ ราย จึงอาจสามารถใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้

ประการที่สาม พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 14 บัญญัติว่า บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะเรียกค่าเสียหายโดยอาศัยสิทธิตามกฎหมายอื่น

ประกอบกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยการฉ้อฉล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 57 บัญญัติไว้ว่า บทบัญญัติในหมวดนี้ ไม่เป็นการลบล้าง หรือจำกัดหน้าที่และความรับผิดชอบทางแพ่งที่บุคคลมีอยู่ตามบทบัญญัติในหมวดอื่นหรือของบทกฎหมายอื่น

ซึ่งจากบทบัญญัติทั้งสอง หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายจากวัตถุดิบ ราย จะสามารถเลือกใช้สิทธิเรียกร้อง ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 หรือตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการฉ้อฉล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 ก็สามารรถเลือกทำได้

พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับจึงมีความสัมพันธ์กัน สามารถนำมาใช้ร่วมกันในบางกรณี และเป็นทางเลือกในการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ลักษณะของกฎหมาย มีความสำคัญต่อแนวทางที่จะใช้ในการพิจารณาตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งมีความมุ่งหมายที่แตกต่างกัน จากการศึกษาพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 พบว่ามีลักษณะพิเศษหลายประการ ดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

(1) กำหนดความรับผิดชอบตามกฎหมายเอกชน⁴⁴ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายมหาชน⁴⁵

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้กำหนดความสัมพันธ์ หน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างเอกชนด้วยกัน หากจัดประเภทของกฎหมายตามหลักความสัมพันธ์ของคู่กรณีแล้ว⁴⁶ จึงอาจพิจารณาได้หรือไม่ว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่กำหนดความรับผิดทางแพ่งตามลักษณะกฎหมายเอกชน (Private Law)

แต่อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 อาจมิได้เป็นกฎหมายเอกชน โดยเนื้อแท้ เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของกฎหมาย แสดงให้เห็นว่า มีความมุ่งหมายให้ความคุ้มครองต่อผู้บริโภค ดังปรากฏในเหตุผลท้ายพระราชบัญญัติ⁴⁷ ซึ่งเป็นนโยบายของภาครัฐ ที่โดยปกติใช้ผ่านกฎหมายมหาชน พระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงมีบทบัญญัติที่สนองตอบต่อนโยบายดังกล่าว รวมทั้งมาตรการอื่นๆ เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในวงกว้างมากขึ้น เช่น ให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในค่าเสียหายเชิงลงโทษในบางกรณี ดังนั้น หากพิจารณาในด้านวัตถุประสงค์ของกฎหมาย จึงอาจกล่าวได้หรือไม่ว่าพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้ความคุ้มครองประโยชน์แก่สังคมทั่วไป ในลักษณะของกฎหมายมหาชน

หากจะพิจารณาที่มาของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ซึ่งมีได้ตรากฎหมาย โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 หรือโดยกฎหมายมหาชนฉบับอื่นแต่อย่างใด แต่ได้ตราเป็นพระราชบัญญัติ ซึ่งมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541

⁴⁴ อนุพงษ์ โปษกะบุตร. (2542). *หลักกฎหมายเอกชน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 18. "...กฎหมายเอกชน คือ กฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกัน เป็นกฎหมายที่กำหนดถึงสิทธิทางแพ่งอันเป็นสิทธิทางกฎหมายที่เอกชนคนใดคนหนึ่งใช้ยื่นกับเอกชนคนอื่นได้"

⁴⁵ วิชัย สังข์ประไพ. (2542). *หลักกฎหมายมหาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 65-67. "...กฎหมายมหาชนเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันหรือกับประชาชน เพื่อสาธารณประโยชน์ในสถานะที่ให้รัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจเหนือกว่า..."

⁴⁶ การแบ่งแยกประเภทของกฎหมาย อาจแบ่งได้หลายลักษณะ ในการแบ่งตามลักษณะความสัมพันธ์ของคู่กรณี สามารถแยกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ กฎหมายเอกชน กฎหมายมหาชน กฎหมายระหว่างประเทศ

⁴⁷ ดู หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

ซึ่งถือเป็นกฎหมายหลักในการคุ้มครองผู้บริโภค และเมื่อได้พิจารณาจากเจตนารมณ์ในการร่างกฎหมาย ก็ไม่ปรากฏว่ามีเจตนารมณ์จะใช้บังคับในลักษณะของกฎหมายมหาชน

หากจะพิจารณาเนื้อหาสาระของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อแก้ไขปัญหาระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกันที่มีอยู่เดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยไม่ได้ให้อำนาจรัฐเข้าไปก้าวล่วงหรือมีมาตรการทางบริหารอันใดแก่การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย แต่มีข้อสังเกตว่ามีเนื้อหาเชื่อมโยงกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 อยู่ในหลายมาตรา⁴⁸

เมื่อตรวจสอบจากกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ เช่น แนวทาง Directive 85/374/EEC ของสหภาพยุโรป หรือ Restatement (Second) of Tort, Restatement (Third) of Tort ของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ Product Liability Law (Japan) ของประเทศญี่ปุ่น ต่างก็กำหนดความรับผิดและกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนในลักษณะของกฎหมายเอกชนจากการที่พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ประสงค์ต่อการเป็นกฎหมายโดยตรงว่าด้วย Product Liability ดังเช่นในต่างประเทศ จึงอาจเป็นไปได้หรือไม่ว่า การตราพระราชบัญญัตินี้ จึงมีวัตถุประสงค์ให้มีลักษณะสอดคล้องกับแนวทางของกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศดังกล่าวด้วย

อาจกล่าวได้ว่า ลักษณะพิเศษประการหนึ่ง ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 คือ มีลักษณะเป็นกฎหมายแพ่งเอกชนและเกี่ยวข้องกับกฎหมายมหาชนด้วย

ซึ่งผลจากการที่กฎหมายมีลักษณะดังกล่าว มีความเป็นไปได้หรือไม่ว่า อาจก่อให้เกิดข้อพิจารณาในการตีความบทบัญญัติในบางกรณีว่า จะตีความบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะเช่นกฎหมายมหาชน หรือจะตีความเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่กรณีดังเช่นกฎหมายเอกชน

(2) เป็นกฎหมายสารบัญญัติ⁴⁹ ที่บัญญัติหลักเกณฑ์การฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมาย

⁴⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 9 “ ข้อตกลงระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหาย...

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้บริโภคมีความหมายเช่นเดียวกับนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค” และพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 10

⁴⁹ ศูนย์กลางความรู้แห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2009). *หน้าที่ของกฎหมาย* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.tkc.go.th/eng/index>. [2009, January 25]. “...กฎหมายสารบัญญัติ (Substantive law) หรือกฎหมายที่บัญญัติถึงเนื้อหาของสิทธิ หน้าที่ ข้อห้าม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือเป็นกฎหมายที่ควบคุมความประพฤติของคนในสังคม โดยตรงเช่น กฎหมายอาญา และกฎหมายแพ่ง ที่กล่าวถึงลักษณะความคิด และโทษที่จะได้รับ นอกจากนี้ยังกำหนด ควบคุม ให้ความหมาย และวางหลักการเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ...”

วิธีสบัญญัติ⁵⁰

หากแบ่งประเภทของกฎหมาย ตามลักษณะของการใช้กฎหมายแล้ว⁵¹ อาจกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีลักษณะเป็นกฎหมายสารบัญญัติ ซึ่งได้กำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิด มีองค์ประกอบของความผิดเป็นอย่างไร กำหนดความรับผิดชอบของประกอบการต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ แต่ในขณะเดียวกัน ก็มีลักษณะเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติด้วย คือ กำหนดเรื่องการฟ้องร้องดำเนินคดีให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบไว้ด้วย ถือเป็นลักษณะพิเศษอีกอย่างหนึ่งของกฎหมายฉบับนี้

ซึ่งก็มีข้อสังเกตว่า ในส่วนของกฎหมายวิธีสบัญญัติ คือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ก็มีบทบัญญัติทางด้านสารบัญญัติคือเรื่อง อายุความไว้ด้วยเช่นกัน ในมาตรา 13 -15

จากลักษณะดังกล่าว อาจมีข้อพิจารณาได้เป็น 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่หนึ่ง เป็นแนวทางกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำไว้ สำหรับการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย ซึ่งหากมีกฎหมายฉบับอื่นให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่า ก็ให้ใช้ตามกฎหมายฉบับนั้นได้ เพื่อให้การคุ้มครองผู้เสียหายบรรลุผลโดยไม่เกิดอุปสรรคติดขัดว่าไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องรองรับไว้อย่างต่อเนื่อง อาจไปได้หรือไม่ว่า เป็นการเสนอแนวความคิดนอกรอบเพื่อลดข้อจำกัดและให้เกิดพัฒนาการของกฎหมาย ทั้งนี้ ไม่ได้มีข้อจำกัดว่าจะต้องใช้แต่กฎหมายสารบัญญัติหรือกฎหมายวิธีสบัญญัติเท่านั้น

แนวทางที่สอง การบัญญัติกฎหมายนี้ ก้าวล่วงไปยังเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับอื่นให้ปฏิบัติตาม อาจเป็นไปได้หรือไม่ว่า จะเป็นสร้างข้อจำกัดผูกมัดให้แก่ผู้กร่างกฎหมายวิธีสบัญญัติหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องในภายหลัง จำเป็นต้องกร่างโดยอาศัยแนวทางที่กำหนดไว้ไม่ว่าจะมีแนวคิดสอดคล้องกันหรือไม่ก็ตาม และหากกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ตราออกมาในภายหลังมีบทบัญญัติที่แตกต่างไปจากที่พระราชบัญญัตินี้ ก็อาจแสดงถึงเจตนารมณ์ของผู้กร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องฉบับหลังนั้นด้วยหรือไม่ว่า อาจไม่เห็นด้วยกับแนวทางที่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 บัญญัติไว้ล่วงหน้าก็เป็นได้ ผลเสีย คือ อาจจะเกิดความสับสนแก่การบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งความเป็นธรรมที่ควรจะมีมาตรฐานเดียวกันที่ชัดเจน แน่

⁵⁰เรื่องเดียวกัน. "...กฎหมายวิธีสบัญญัติ (Adjective law หรือ Procedural Law) คือกฎหมายที่บัญญัติกระบวนการทดลองนวิธิการนำเอาเนื้อหาสาระของกฎหมายสารบัญญัติมาใช้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยวิธีการดำเนินอรรถคดีตั้งแต่แรกเริ่มจนเสร็จสิ้น เช่นบัญญัติว่าในแต่ละกระบวนการนั้นมีขั้นตอนอย่างไร ต้องดำเนินการอย่างไร มีเรื่องเวลา สถานที่และบุคคลใดที่เกี่ยวข้อง เช่นกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง..."

⁵¹ การแบ่งแยกประเภทของกฎหมาย อาจแบ่งได้หลายลักษณะ ในการแบ่งแยกตามลักษณะการใช้กฎหมาย คือ สามารถแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ กฎหมายสารบัญญัติ กฎหมายวิธีสบัญญัติ

นอนหรือไม่

(3) ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับกฎหมายวิธีสบัญญัติที่ใช้ในการดำเนินคดี ในการฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ใช้กระบวนการพิจารณาคดีตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติที่กว้างและเสนอโดยศาลฎีกา⁵²

มีข้อควรพิจารณาสำหรับกรณีนี้ ใน 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่หนึ่ง การที่ศาลซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ตัดสินคดีเข้ามามีบทบาทในการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อคุ้มครองคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นพิเศษนั้น เป็นไปได้หรือไม่ว่าอาจทำให้บุคคลทั่วไปหรือคู่ความในคดีเข้าใจว่า ได้แสดงถึงความเชื่อ หรือทัศนคติของศาลโน้มเอียงไปในทางเห็นใจฝ่ายผู้เสียหาย ก่อนที่ศาลจะทราบข้อเท็จจริงแล้ว อาจส่งผลต่อการใช้ดุลพินิจของศาล ในขณะที่ดำเนินกระบวนการพิจารณา โดยเฉพาะวิธีพิจารณาคดีแบบไต่สวนที่ให้อำนาจศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างกว้างขวาง⁵³ และมีความเป็นไปได้ที่อาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งในการใช้ดุลพินิจและความเป็นกลางของศาล

แนวทางที่สอง ด้วยเหตุที่ศาลเป็นองค์กรที่ใช้วิธีพิจารณาคดี จึงอยู่ใกล้ชิดติดต่อสภาพปัญหามากที่สุดและรู้ถึงวิสัยปัญหาที่ตรงจุดที่สุด การเสนอกฎหมายโดยผู้อยู่ในสภาพปัญหา จึงอยู่ภายใต้เหตุผลที่เหมาะสม ส่วนกรณีมีข้อสงสัยในการวางตัวเป็นกลางของผู้พิพากษาหรือในคำวินิจฉัยอรรถคดี ก็สามารถใช้กระบวนการตรวจสอบตามขั้นตอนของกฎหมายที่มีอยู่แล้ว

(4) ผลที่เกิดขึ้นต่อกฎหมายฉบับอื่นที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคน้อยกว่า นอกจากบทบัญญัติใน พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ยังมีกฎหมายที่มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองต่อผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 โดยตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มิใช่กฎหมายใด บัญญัติเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ ซึ่งได้ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่า ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ให้บังคับตามกฎหมายนั้น”

⁵² สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2007). *ข้อมูลจากเอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค* วาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติครั้งที่ 69/2550 วันศุกร์ที่ 7 ธันวาคม 2550 อพ. 281/2550 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.parliament.go.th/parcy/law2550/content_nla/2550_281.pdf [2009, January 25].

⁵³ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 34 “ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยาน คู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม”

มีข้อควรพิจารณาใน 2 แนวทางคือ

แนวทางที่หนึ่ง ผลตามมาตรา 3 เป็นการยกเลิกบทบัญญัติในกฎหมายฉบับอื่น โดยอาจตีความไปได้หรือไม่ว่า หากกฎหมายใดบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้เสียหายน้อยกว่าก็จะไม่มีกรณีบังคับใช้อีกต่อไป ซึ่งผลคือ บทบัญญัติในกฎหมายฉบับนั้นถูกยกเลิกไปโดยปริยายหรือไม่

หากกรณีเป็นเช่นนั้นจริงแล้ว ข้อที่ควรพิจารณาคำนี้ถึง ประการหนึ่งก็คือ เหตุผลในการตรากฎหมายแต่ละฉบับ ซึ่งมีวัตถุประสงค์และเหตุผลความจำเป็นในการบัญญัติไว้เฉพาะตัว และแตกต่างกันออกไป จะถือได้หรือไม่ว่าเป็นการออกกฎหมายที่มีขอบเขตกว้างขวาง โดยให้มีผลครอบคลุมรวมไปถึงกฎหมายที่มีขอบเขตบัญญัติไว้แคบที่มีอยู่ก่อนแล้วด้วย และมีข้อควรสงสัยอยู่ว่าเป็นการพิจารณาในการก้าวล่วงไปยังเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับอื่นด้วยหรือไม่

แนวทางที่สองผลตามมาตรา 3 เป็นการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย เนื่องจาก บทบัญญัติในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มิได้ตัดสิทธิของผู้เสียหาย ในการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายฉบับอื่น ตามมาตรา 14 กล่าวคือ หากมีบทบัญญัติของกฎหมายอื่นที่ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่า ก็ให้ใช้บังคับตามนั้น แต่หากน้อยกว่าก็ให้ใช้ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งเป็นแนวคิดในการยกระดับมาตรฐานและอุดช่องว่างในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค เนื่องจากหากมิได้วางหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้ เมื่อมีกฎหมายที่มีบทบัญญัติซ้ำซ้อนกัน 2 ฉบับ ก็อาจจะเกิดปัญหาว่าจะนำกฎหมายฉบับใดมาบังคับใช้ หากผู้เสียหายไม่มีความสามารถในการพิจารณาหรือไม่มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างเพียงพอที่จะเลือกได้ ก็ย่อมใช้สิทธิฟ้องร้องตามกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองน้อยกว่าและเสียสิทธิที่ควรได้รับ รวมทั้งกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองมากกว่านั้น ก็จะไม่สมดังเจตนารมณ์ในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรม

4.2 วิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมาย

4.2.1 สาระสำคัญของกฎหมาย

จากการที่ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้บัญญัติหลักการทางกฎหมายและหลักเกณฑ์ในการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้แตกต่างไปจากกฎหมายที่มีอยู่เดิมหลายประการ โดยเป็นกฎหมายใหม่ ซึ่งไม่เคยปรากฏหลักเกณฑ์ในการพิจารณาทางการศาลมาก่อน จึงควรทำการศึกษาวิเคราะห์สาระสำคัญในบทบัญญัติและปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้

และด้วยเหตุที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ มีลักษณะเป็นกฎหมายโดยตรงว่าด้วย Product Liability เช่นเดียวกับในต่างประเทศ จึงสมควรเปรียบเทียบบทบัญญัติกับกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศเพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้ คือ

(1) แนวทางความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ปี ค.ศ. 1985 (1985 Product Liability Directive) หรือ Directive 85/374/EEC ของสหภาพยุโรป (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Directive 85/374/EEC”) ของสหภาพยุโรป ด้วยเหตุผลเนื่องจาก ประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศใช้แนวทางกฎหมายดังกล่าวไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในของตน

(2) คำอธิบายกฎหมายเฉพาะเรื่องละเมิด ฉบับที่ 2 (Restatement (Second) of Torts (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Restatement (Second) of Torts”) และคำอธิบายกฎหมายเฉพาะเรื่องละเมิด ฉบับที่ 3 (Restatement (Third) of Torts) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Restatement (Third) of Torts”) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยเหตุผลเนื่องจาก เป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์การพัฒนากฎหมายว่าด้วย Product Liability มาอย่างต่อเนื่อง

(3) The Product Liability Law (Law No.85, 1994) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Product Liability Law (Japan)”) ของประเทศญี่ปุ่น ด้วยเหตุผลเนื่องจากเป็นประเทศผู้นำในภูมิภาคเอเชียที่มีลักษณะวัฒนธรรมตะวันออกเช่นเดียวกับของประเทศไทย

โดยทั้งหมดมีบทบาทอย่างสูงในเวทีการค้าโลก และเป็นคู่ค้าที่สำคัญของไทย ทั้งการนำเข้าและส่งออกสินค้า

4.2.1.1 คำจำกัดความคำว่า “สินค้า”

ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ให้นิยามคำว่า “สินค้า” ไว้ในมาตรา 4 หมายถึงสังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

จากนิยามข้างต้น อาจแยกพิจารณาความหมายของสินค้าได้เป็น 3 ความหมาย คือ

(1) สังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย

นิยามคำว่า “ขาย” อยู่ในมาตรา 4 ให้หมายความถึง จำหน่าย จ่าย แจก หรือ แลกเปลี่ยน เพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้ความรวมถึง ให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว

ข้อสังเกต การกระทำที่อยู่ในความหมายของคำว่า “ขาย” มีเงื่อนไขเพื่อประโยชน์ทางการค้า ดังนั้น หากเป็นการแลกเปลี่ยนของที่ระลึก หรือแจกสินค้าเช่น ปลูกกระป๋องแก่ผู้ประสบภัย โดยมิได้หวังประโยชน์ทางการค้า แต่สินค้าก่อให้เกิดความเสียหาย จึงมีข้อสงสัยว่า จะอยู่ภายใต้ความรับผิดตามพระราชบัญญัตินี้หรือไม่

(2) “ผลิตผลเกษตรกรรม” ตามคำนิยามในมาตรา 4 ให้ความรวมถึง ผลิตผลอันเกิดจากเกษตรกรรมต่างๆ เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงไหม เลี้ยงครั่ง

เพาะเห็ด แต่ไม่รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากธรรมชาติ

ข้อสังเกต (ก) นิยามคำว่า “ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม” มิได้ให้หมายความรวมถึง การทำประมง ซึ่งอาจมาจากเหตุผลว่า การจับสัตว์น้ำซึ่งเป็นผลผลิตที่มีอยู่ตามธรรมชาติ จึงอยู่ในข้อยกเว้นตามมาตรา 4

ปัจจุบัน มีการนำสินค้าประเภทอาหารทะเลจากต่างประเทศจำนวนมาก การยกเว้นดังกล่าว อาจเป็นไปได้หรือไม่ว่า จะเป็นช่องทางให้สินค้าอาหารทะเลจากต่างประเทศทะลักเข้ามาแข่งขันกับผู้ประกอบอาชีพประมงของไทยมากขึ้น ซึ่งหากสินค้าเหล่านั้นขาดความปลอดภัยที่เพียงพอ อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค จึงมีข้อสงสัยว่า อาจจะเป็นช่องว่างหนึ่งซึ่งไม่อาจให้ความคุ้มครองผู้บริโภคด้วยหรือไม่

(ข) ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมตามธรรมชาติ อาจจะทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยได้ เช่น ผู้เก็บเห็ดที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติจากในป่า มาวางขายในตลาด ซึ่งเห็ดดังกล่าวถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์ตามธรรมชาติ จึงไม่อยู่ภายใต้คำนิยามของคำว่า “สินค้า” เมื่อผู้ซื้อนำไปประกอบอาหารรับประทานพร้อมกับคนในครอบครัวแล้วเกิดล้มป่วย ผู้ได้รับความเสียหายก็จะไม่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ อาจถือได้ว่าเป็นความไม่ครอบคลุมในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคโดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้หรือไม่

(3) กระแสไฟฟ้า

หลักความรับผิดชอบอันเกิดจากกระแสไฟฟ้าที่มีอยู่เดิมตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้เป็นแนวทางว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินที่เกิดอันตรายได้โดยสภาพ และผู้ครอบครองต้องมีหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังดูแล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 437 ซึ่งเป็นบทสันนิษฐานความผิด กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ครอบครองเป็นผู้กระทำความผิดและมีหน้าที่พิสูจน์เพื่อให้หลุดพ้นความรับผิด คือเฉพาะในกรณีที่เป็นเหตุสุดวิสัยหรือความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายเอง ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 529/2523⁵⁴

ข้อควรพิจารณาคือ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 แล้วกฎหมายฉบับใดมีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้เสียหายอันเกิดจากกระแสไฟฟ้าได้มากกว่า

ซึ่งเมื่อพิจารณาความรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 5 และมาตรา 6 บัญญัติให้ผู้ผลิตรับผิดไม่ว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม โดยผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ใด จากบทบัญญัติที่เอื้อต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหาย อาจกล่าวได้หรือไม่ว่า

⁵⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 529/2523 กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินที่เกิดอันตรายได้โดยสภาพ ซึ่งการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจ่ายผู้ผลิตและจำหน่ายเป็นผู้มีไว้ในครอบครองจะต้องรับผิดชอบ เพื่อการเสียหายที่เกิดขึ้นตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 237 การที่กระแสไฟฟ้าลัดวงจรไหม้ทรัพย์สินของโจทก์เพราะเหตุที่ต้นมะพร้าวเมื่อมีลมพัดมิใช่เหตุสุดวิสัย

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ให้ความคุ้มครองต่อผู้เสียหายมากกว่า

จากแนวคำพิพากษาฎีกาว่า กระแสไฟฟ้าถือเป็นสินค้าที่เกิดอันตรายได้โดยสภาพ จึงอาจมีข้อควรสงสัยอยู่ว่า ในทางพิจารณาตีความ จะมีความแตกต่างกันกับสินค้าไม่ปลอดภัยอย่างไร และกระแสไฟฟ้าสามารถจัดเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย โดยไม่จำเป็นต้องเกิดจากการผลิต การออกแบบหรือการใช้คำเตือน วิธีใช้ ตามนิยามคำว่า “สินค้าไม่ปลอดภัย” ตามมาตรา 4 ได้หรือไม่ และเมื่อพิจารณานำมาปรับใช้แก่เหตุลุดพื้นความรับผิดของผู้ผลิต ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 7 ยังมีข้อควรสงสัยอยู่ว่ากระแสไฟฟ้าจัดเป็นสินค้าไม่ปลอดภัยหรือไม่ หรืออาจถือได้หรือไม่ว่าผู้เสียหายได้รู้ก่อนแล้วถึงความไม่ปลอดภัยของกระแสไฟฟ้า หรือความเสียหายจากกระแสไฟฟ้า เกิดขึ้นจากการที่ผู้เสียหายใช้โดยไม่ถูกวิธี ตามคำเตือนที่ถูกต้อง ผ่านเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ไม่มีคุณภาพ อันจะทำให้ผู้ผลิตถือเป็นเหตุลุดพื้นความรับผิดตามมาตรา 7 ได้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม จากการที่กรณีนี้ ยังไม่มีบทบัญญัติไว้ชัดเจน จำเป็นต้องรอคำพิพากษาจากศาลฎีกา เป็นแนวทางในการพิจารณาต่อไป

ข้อสังเกต สินค้าที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกระแสไฟฟ้า เช่น คลื่นความถี่ในโทรศัพท์มือถือ ไม่อยู่ภายใต้นิยามคำว่า “สินค้า” ตามมาตรา 4 ซึ่งในปัจจุบัน เริ่มเป็นที่ยอมรับแล้วว่ามอันตรายต่อผู้ใช้ การแข่งขันการให้บริการในอนาคตสูงขึ้น อาจมีผู้ให้บริการใช้คลื่นความถี่ที่รุนแรงจนก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้บริการได้⁵⁵

ข้อยกเว้นสินค้าที่ไม่อยู่ภายใต้ นิยามคำว่า “สินค้า” ตามมาตรา 4

- (1) สินค้าที่กำหนดยกเว้นในกฎกระทรวง ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีประกาศกฎกระทรวง
- (2) ผลผลิตเกษตรกรรมที่เกิดจากธรรมชาติ ซึ่งเป็นไปตามหลักการของกฎหมายว่าด้วย

Product Liability ที่มุ่งบังคับใช้แก่การผลิตในเชิงอุตสาหกรรม ส่วนผลผลิตตามธรรมชาติไม่อาจมีผู้ผลิตที่ต้องรับผิดในความเสียหายได้

⁵⁵ ธีรยุทธ เสงี่ยมศักดิ์. (2009). *มือถืออันตรายต่อสุขภาพจริงหรือ* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

http://www.jabchai.com/main/view_joke.php?id=10924 [2009, April 20]. “...งานวิจัยในประเทศสวีเดนได้มีการเผยแพร่เมื่อปี 2546 มีการนำหนูมาเป็นตัวทดลอง โดยการออกแบบกรงพิเศษให้หนูอยู่แล้วใช้คลื่นโทรศัพท์มือถือ กำหนดค่าความเข้มของคลื่น โทรศัพท์มือถือที่ใช้ทดลองกับหนูให้มีค่าต่ำกว่าการใช้กับคนเท่ากับ 100 เท่า โดยให้หนูสัมผัสกับคลื่นวันละ 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 50 วัน ปรากฏว่าเซลล์สมองถูกทำลายเป็นหย่อมๆ มีผลต่อความทรงจำ หรือที่เรียกว่าโรคลัลไซเมอร์ และนักวิจัยประเทศฟินแลนด์ได้นำเซลล์สมองมนุษย์ไปทดลองเลี้ยงไว้ในหลอดทดลองทางวิทยาศาสตร์ และให้สัมผัสกับคลื่น โทรศัพท์มือถือเพื่อดูความผิดปกติของเซลล์สมองปรากฏว่าพบความผิดปกติที่มีผลต่อหลอดเลือดสมอง โดยคลื่นวิทยุมือถือทำปฏิกิริยาต่อการหดตัวและทำลายเนื้อเยื่อและช่องว่างของคลื่นสมอง จึงทำให้เซลล์สมองบางส่วนถูกทำลาย...”

(3) สินค้าที่ขายแก่ผู้บริโภค ก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ คือก่อนวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2552 ตามบทเฉพาะกาลในมาตรา 15⁵⁶

สหภาพยุโรป Directive 85/374/EEC นิยามคำว่า “สินค้า” ไว้ในมาตรา 2⁵⁷ หมายถึง ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ และกระแสไฟฟ้า แต่ไม่รวมถึงผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม

ขอบเขตของสินค้าที่ยกเว้น

(1) ผลิตภัณฑ์ตามธรรมชาติ ที่ไม่ผ่านการแปรรูป

(2) ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ไม่ผ่านกระบวนการแปรรูป หรือสินค้าเกษตรปฐมภูมิ

(Primary Agricultural Product)

ต่อมามีการแก้ไขเพิ่มเติมให้รวมสินค้าเกษตรปฐมภูมิด้วย⁵⁸

(3) อสังหาริมทรัพย์

(4) ทรัพย์สินทางปัญญา ด้วยเหตุผลเพื่อไม่ให้เกิดเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรมใหม่ๆ

(5) งานบริการ โดยแยกเป็นกฎหมายคนละฉบับ⁵⁹

ประเทศสหรัฐอเมริกา ใน Restatement (Third) of Torts ให้นิยามคำว่า “สินค้า” ไว้ในมาตรา 19⁶⁰ ว่าหมายถึง

(1) ทรัพย์สินที่มีรูปร่าง ที่มีการจำหน่ายสำหรับการอุปโภคบริโภค กรณีการผลิตและจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์เชิงอุตสาหกรรม ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจนำไปปรับใช้ด้วยก็ได้

(2) ไม่รวมถึงงานบริการ

(3) ไม่รวมถึงเลือดและเนื้อเยื่อของมนุษย์

ข้อสังเกต สินค้าเกษตรปฐมภูมิไม่ได้รับการยกเว้นเหมือนกับ Directive 85/374/EEC⁶¹

⁵⁶ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 15 “สินค้าใดที่ได้ขายแก่ผู้บริโภคก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้”

⁵⁷ Directive 85/374/EEC , Article 2: “For the purpose of this Directive, ‘product’ means all movables even if incorporated into another movable or into an immovable. ‘Product’ includes electricity.”

⁵⁸ Directive 1999/34/EEC ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1999 แก้ไขเพิ่มเติม Directive 85/374/EEC ให้ครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์เกษตรปฐมภูมิด้วย

⁵⁹ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 120-122.

⁶⁰ Restatement (Third) of Torts, Section 19: “(a) A product is tangible personal property distributed commercially for use or consumption. Other items , such as real property and electricity , are products when the context of their distribution and use is sufficiently analogous to the distribution and use of tangible personal property that is appropriate to apply the rules in this Restatement.

(b) Services, even when provided commercially, are not subject to the Rules of this Restatement.

(c) Human blood and human tissue, even when provided commercially, are not subject to the rules of this

Restatement.”

ประเทศญี่ปุ่น Product Liability Law(Japan) มาตรา 2⁶² ให้นิยามคำว่า “สินค้า” หมายถึง สंहาริมทรัพย์ที่ผ่านกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรม

เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 กับกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศข้างต้น เห็นได้ว่าค่านิยาม “สินค้า” มีแนวทางสอดคล้องกับ Directive 85/374/EEC และ Product Liability Law(Japan) คือแนวคิดว่า Product Liability เหมาะสมที่จะนำไปใช้กับสินค้าที่ผลิตขึ้นในเชิงอุตสาหกรรม ใช้สำหรับการค้า มีข้อยกเว้นแก่ผลิตภัณฑ์ตามธรรมชาติ

ส่วนแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกาจะให้ความสำคัญในรายละเอียด ถึงเนื้อเยื่อและเลือดเนื้อของมนุษย์ด้วย ซึ่งอาจส่งผลดีในด้านความชัดเจนในการตีความ

มีข้อควรพิจารณาว่า ตามนัยของนิยามคำว่า “สินค้า” ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 นั้น เนื้อเยื่อและเลือดเนื้อของมนุษย์ อาจจะเป็นผลิตผลที่เกิดจากธรรมชาติที่ได้รับการยกเว้นความคุ้มครองเช่นเดียวกัน

พระราชบัญญัติฉบับนี้ มิได้มีข้อยกเว้นแก่สินค้าทรัพย์สินทางปัญญาแต่อย่างใด มีข้อน่าสังเกตอาจจะเป็นไปได้หรือไม่ว่า ทรัพย์สินทางปัญญาไม่ใช่สินค้าหลัก ที่ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อความคุ้มครอง เนื่องจากประเทศไทยมีสินค้าเกษตรกรรมเป็นสินค้าหลัก

4.2.1.2 ความหมายของสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง (Defective Product)

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ให้นิยามคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ไว้ในมาตรา 4 ให้ความหมายว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ จากการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเดือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือมีแต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจน โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า ลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาอันพึงคาดหมายได้

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า สินค้าที่ก่อ หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหาย เนื่องมาจากสาเหตุ 3 ประการ คือ⁶³

- (1) อาจเกิดจากความบกพร่องในการผลิต
- (2) อาจเกิดจากความบกพร่องในการออกแบบ

⁶¹ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 122-125.

⁶² The Product Liability Law (Japan), Article 2: “Product Means any Movable Property which is Manufactured of Processed.”

⁶³ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. (2551). *คำบรรยายในงานสัมมนา พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย*. โรงแรมมิราเคิล แกรนด์. กรุงเทพฯ. เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2551. อ้างถึงใน เมธี ศรีอนุสรณ์. (2551). *รายงานสัมมนา พ.ร.บ.ความรับผิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย*. วารสารข่าวกฎหมายใหม่, 6 (101), หน้า 8.

(3) อาจเกิดจากฉลากสินค้าไม่ได้กำหนดข้อมูลเพียงพอเกี่ยวกับวิธีใช้ คำเตือนหรือข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับสินค้า

เงื่อนไขเกี่ยวกับสินค้า ที่จะเกิดความรับผิด คือ เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และได้ขายให้แก่ผู้บริโภคก่อนวันที่กฎหมายมีผลบังคับใช้ ตามมาตรา 15 คือวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

ข้อสังเกต พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้ระบุถึงสาเหตุที่อาจจะทำให้สินค้าไม่ปลอดภัย แต่ไม่ได้ระบุหลักเกณฑ์ในการที่จะพิจารณาว่าสินค้านั้นขาดความปลอดภัยอย่างชัดเจน เมื่อพิจารณาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มีข้อสังเกตว่า มีบทบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลากไว้ โดยกำหนดเงื่อนไขที่ต้องระบุไว้ในฉลาก คำเตือน วิธีใช้พอสมควร⁶⁴ แนวทางดังกล่าวสมควรจะนำมาปรับใช้แก่กรณีตามบทบัญญัตินี้ได้หรือไม่ และถ้าหากศาลตีความในแนวทางอื่น จะส่งผลอย่างไรต่อบทบัญญัติดังกล่าว

สหภาพยุโรป Directive 85/374/EEC นิยามไว้ในวรรค 1 มาตราที่ 6⁶⁵ คำว่า “ชำรุดบกพร่อง” (Defect) หมายถึง “การที่สินค้านั้น ขาดความปลอดภัยตามที่บุคคลพึงคาดหวังได้จากสินค้านั้น โดยพิจารณาถึงพฤติการณ์แวดล้อมต่างๆรวมไปถึงการนำเสนอสินค้า ประโยชน์อันควรคาดหมายได้จากการใช้สินค้า ช่วงเวลาที่วางตลาดเพื่อขายสินค้านั้น”⁶⁶

⁶⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 31 “ฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลาก จะต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- (1) ใช้ข้อความที่ตรงต่อความจริงและไม่มีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า
- (2) ต้องระบุข้อความดังต่อไปนี้

- (ก) ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของผู้ผลิตหรือของผู้นำเข้าเพื่อขายแล้วแต่กรณี
- (ข) สถานที่ผลิตหรือสถานที่ประกอบธุรกิจนำเข้า แล้วแต่กรณี
- (ค) ระบุข้อความที่แสดงให้เห็นได้ว่าสินค้านั้นคืออะไร ในกรณีที่สินค้านำเข้าให้ระบุชื่อประเทศที่ผลิตด้วย

(3) ต้องระบุข้อความอันจำเป็น ได้แก่ ราคา ปริมาณ วิธีใช้ ข้อแนะนำ คำเตือน วัน เดือน ปีที่หมดอายุ ในกรณีเป็นสินค้าที่หมดอายุได้หรือกรณีอื่น เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้ผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ผลิตเพื่อขายหรือผู้ส่งหรือผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายซึ่งสินค้าที่ควบคุมฉลากแล้วแต่กรณี เป็นผู้จัดทำฉลากก่อนขาย และฉลากนั้นต้องมีข้อความดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ในกรณีนี้ ข้อความตามวรรคหนึ่ง (2) และ (3) ต้องจัดทำตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

⁶⁵ Directive 85/374/EEC Article 6: “1. A product is defective when it does not provide the safety which a person is entitled to expect, taking into all circumstances into account, including:

- i the presentation of the product;
- ii the use to which it could reasonably be expected that the product would be put;
- iii the time when the product was put into circulation.

2. A product shall not be considered defective for the sole reason that a better product is subsequently put into circulation.”

⁶⁶ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 128-129.

ข้อสังเกต นิยามคำว่า “ชำรุดบกพร่อง” (Defect) ใน Directive 85/374/EEC มีความหมายค่อนข้างกว้างและอาจจะขาดความชัดเจนในการตีความ เพื่อการตรากฎหมายภายในของประเทศสมาชิก

ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แบ่งความชำรุดบกพร่องของสินค้าออกเป็น 3 กรณี คือ

(1) ความชำรุดบกพร่องในการผลิต หมายถึง สินค้าที่ผลิตได้ ไม่ตรงตามแบบที่กำหนดไว้ (Intended Design)

(2) ความชำรุดบกพร่องในการออกแบบ (Defect in Design) แบ่งการพิจารณาได้ 2 แนวทาง คือ

(a) หลักความคาดหวังของผู้บริโภค (Consumer Expectation Test) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Consumer Expectation Test”) กล่าวคือ สินค้านั้นถือว่าชำรุดบกพร่อง หากสินค้านั้นขาดความปลอดภัยอันพึงมีตามที่ผู้บริโภคทั่วไปควรคาดหวังได้ตามสมควร ไม่เกินกว่าระดับของเทคโนโลยีที่มีอยู่ในการตรวจพบของกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา⁶⁷ ตามที่กำหนดไว้ใน Restatement (Second) of Torts มาตรา 402A⁶⁸

ข้อสังเกต หลักดังกล่าว อาจจะตรงกับความคาดหวังของผู้บริโภคทั่วไปตามหลักของ Directive 85/374/EEC

(b) แนวทางที่สอง คือ ใช้หลักความเสี่ยงภัยกับผลประโยชน์ที่ได้รับ (Risk-Utility Test) ตามมาตรา 2 ของ Restatement (Third) of Torts⁶⁹ โดยผู้เสียหายจะพิสูจน์ว่าแบบของสินค้าดังกล่าว เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรืออาจพิสูจน์ว่า ผู้ผลิตมีทางเลือกในการออกแบบที่สมเหตุสมผลเพื่อหลีกเลี่ยงหรือบรรเทาอันตรายที่อาจเกิดจากแบบของสินค้าที่ใช้⁷⁰

(3) ความชำรุดบกพร่องในการกำหนด ข้อบ่งใช้ หรือคำเตือน (Defect because of

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน. อ้างแล้ว, หน้า 127-128.

⁶⁸ Restatement (Second) of Torts, Section 402A provides:

- “ - One who sells any product in a defective condition unreasonably dangerous to the user or consumer or to his property is subject to liability for physical harm thereby caused to the ultimate use or consumer, or to his property if:
- The seller is engaged in the business of selling such a product: and
  - It is expected to and does reach the user or consumer without substantial change in the condition in which it is sold.
  - The rule stated in Subsection(1) applies although:
    - The seller has exercised all possible care in the preparation and sale of his product: and
    - The user, or consumer has not bought the product from or entered into any contractual relation with the seller.”

⁶⁹ Restatement (Third) of Torts, Section 2(b) provides that a product “is defective in design when the foreseeable risks of harm posed by the product could have been reduced or avoided by the adoption of a reasonable alternative design by the seller or other distributor, or a predecessor in the commercial chain of distribution, and the omission of the alternative design renders the product not reasonably safe.”

⁷⁰ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 127.

Inadequate Instructions or Warnings) หมายความว่าถึง กรณีที่อาจหลีกเลี่ยงหรือลดความเสี่ยงต่อความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากสินค้านั้นได้ ถ้ามีการให้ข้อมูลในด้านของข้อบ่งใช้หรือคำเตือนอย่างเหมาะสมถึงอันตรายของสินค้า⁷¹

ประเทศญี่ปุ่น Product Liability Law(Japan) นิยามคำว่า “Defect” ไว้ในมาตรา 2⁷² ว่า หมายความว่าสินค้านั้นขาดความปลอดภัยอันสินค้านั้นถึงมีตามปกติ โดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของสินค้านั้น การคาดหมายตามปกติเกี่ยวกับการใช้สินค้า เวลาที่ผู้ผลิตส่งมอบสินค้า และพฤติการณ์อื่น ๆ เกี่ยวกับสินค้านั้น

กฎหมายว่าด้วย Product Liability ของสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ใช้คำว่า “Defect” หรือ ขาดความปลอดภัย ส่วนในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ใช้คำว่า “ไม่ปลอดภัย” ในความหมายเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจาก มิให้สับสนกับคำว่า “ชำรุดบกพร่อง” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะซื้อขาย⁷³

กฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศดังกล่าว กับพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดแนวทางตรงกันว่า ความชำรุดบกพร่องนั้นต้องมีอยู่ก่อนที่จะมีการส่งมอบสินค้า⁷⁴

นิยามคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ใช้หลักเกณฑ์คล้ายคลึงกับประเทศสหรัฐอเมริกา แต่มิได้นำข้อยกเว้นตามหลัก Consumer Expectation Test มาใช้บังคับด้วย

4.2.1.3 ผู้ต้องรับผิด

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้นิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” ไว้ในมาตรา 4 หมายความว่า

- (1) ผู้ผลิตและผู้ว่าจ้างให้ผลิต
- (2) ผู้นำเข้า
- (3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

⁷¹ เรืองเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

⁷² The Product Liability Law (Japan) Article 2: Definitions

“(1) ...

(2) As used in this Law, the term "defect" means lack of safety that the product ordinarily should provide, taking into account the nature of the product, the ordinarily foreseeable manner of use of the product, the time when the manufacturer, etc. delivered the product, and other circumstances concerning the product..."

⁷³ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. อ้างแล้ว, หน้า 8.

⁷⁴ อนันต์ จันทร์โอภากร. อ้างแล้ว, หน้า 130-131.

(4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความ หรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่ทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า

ผู้ประกอบการตามมาตรา 4 ต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้เสียหาย ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยมีหลักความรับผิดชอบที่สำคัญ ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 5 คือ

(1) ผู้ประกอบการรับผิดชอบร่วมกันต่อผู้เสียหาย ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างลูกหนี้ร่วม ผู้เสียหายอาจจะฟ้องใครก็ได้จนกว่าจะได้รับชดใช้ทั้งหมด ซึ่งผู้ประกอบการที่ถูกฟ้องจะต้องพิสูจน์ตนเองเพื่อให้พ้นจากความรับผิด คือ

- ผู้ขายสินค้าจะต้องรับผิด ในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ มาตรา 4

- ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ไม่ต้องรับผิด หากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ซึ่งผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัยนั้น ตามมาตรา 8 วรรคแรก

- ผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิด หากพิสูจน์ได้ว่า ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบหรือประกอบหรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือนหรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตสินค้านั้น ตามมาตรา 8 วรรคท้าย

(2) ความรับผิดนี้ เกิดขึ้นไม่ว่าผู้ประกอบการจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม ตามหลัก Strict Liability ถึงแม้ไม่จงใจหรือไม่ประมาทเลินเล่อ แต่มีความเสียหายเกิดขึ้นก็ต้องรับผิด ซึ่งเป็นหลักยกเว้นหลักเรื่องละเมิดตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

ข้อสังเกต (ก) ความรับผิดของผู้ขาย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 อาจแยกพิจารณาออกได้เป็น 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่หนึ่ง ผู้ขายอาจหลุดพ้นความรับผิดโดยการระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้ ตามนิยามคำว่า“ผู้ประกอบการ”ในมาตรา 4 (3) น่าจะแสดงถึงว่า กฎหมายมีเจตนาที่จะไม่เอาผิดแก่ผู้ขาย โดยมีข้อควรพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย คือ

ในกรณีปกติทั่วไป ผู้ขายเป็นเพียงผู้ส่งผ่านสินค้า ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค ไม่ได้รู้เห็นเกี่ยวข้องในการผลิต จึงมีเหตุผลเป็นธรรม ที่ผู้ขายไม่ควรถูกต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ในกรณีที่มิได้เป็นไปตามปกติ กล่าวคือ หากความไม่ปลอดภัยของสินค้า มิได้เกิดขึ้นจากผู้ผลิต แต่เกิดขึ้นจากผู้ขาย ตัวอย่างเช่น สินค้าเครื่องสำอางต้องเก็บไว้ในที่เย็น ตามอุณหภูมิที่กำหนดไว้ โดยผู้ผลิตได้ระบุไว้ชัดเจนข้างบรรจุภัณฑ์ แต่ระหว่างที่ผู้ขายรับสินค้ามาจากผู้ผลิตได้เก็บไว้ในโกดังสินค้า โดยมีได้ปฏิบัติตามวิธีการเก็บรักษา ด้วยสาเหตุประการใดก็ได้

ตาม เมื่อผู้บริโภครื้อซื้อสินค้าไปใช้ ก็เก็บรักษาอย่างถูกต้องแล้ว แต่ยังได้รับอันตรายจากสินค้าทำให้ใบหน้าเสียหาย จึงมีข้อควรพิจารณาว่า ความเสียหายจากกรณีดังกล่าว จะอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการคนใด

เมื่อผู้เสียหายฟ้องร้องผู้ขายและผู้ผลิต ผู้ขายอาจยกข้อต่อสู้โดยระบุตัวผู้ผลิตได้ จึงหลุดพ้นความรับผิดชอบตามมาตรา 4(3) ส่วนผู้ผลิตไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบได้ ตามมาตรา 7⁷⁵ เนื่องจากความเสียหายจากสินค้า ย่อมแสดงให้เห็นถึงความเป็นสินค้าไม่ปลอดภัยแล้ว มิฉะนั้นสินค้าปกติธรรมดา ย่อมไม่เกิดความเสียหายขึ้นและผู้เสียหายมิได้รู้ถึงความไม่ปลอดภัยมาก่อน โดยเก็บรักษาสินค้าตามคำเตือนอย่างถูกต้อง หากพิจารณาตามกรณีเช่นนี้ ผู้ผลิตจึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ส่วนผู้ขายที่แม้จะมีส่วนผิด แต่กลับไม่ต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ว่าผู้ผลิตจะมีสิทธิไล่เบี่ยหรือไม่ก็ตาม

แม้ว่า ผู้ผลิตอาจจะมีสิทธิไล่เบี่ยฟ้องผู้กระทำละเมิดที่แท้จริง แต่ผู้ผลิตมิใช่ “ผู้เสียหาย” ตามคำนิยามในพระราชบัญญัติฉบับนี้⁷⁶ ดังนั้น จำต้องใช้สิทธิเรียกร้องเอาจากผู้ขายตามกฎหมายลักษณะละเมิดทั่วไป ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ซึ่งหมายถึงว่า ผู้ผลิตในฐานะโจทก์ต้องเป็นฝ่ายพิสูจน์ว่า ผู้ขายจำเลยจงใจหรือประมาทเลินเล่อในชั้นตอนใด ก่อให้เกิดความเสียหาย อีกทั้งมีข้อจำกัดในประการสำคัญ คือ อายุความมูลละเมิดกำหนดไว้เพียง 1 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงการกระทำผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 ซึ่งสั้นกว่าอายุความที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ซึ่งกำหนดไว้ 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ ตามมาตรา 12

(ข) หากพิจารณาเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้ว พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มุ่งประสงค์จะให้ผู้ที่กระทำผิดต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ จะเห็นได้จาก ความหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้รับจ้างผลิต หรือผู้ผลิตส่วนประกอบตามมาตรา 8 หากพิสูจน์ได้ตามเงื่อนไข ว่าตนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด

ในทางกลับกัน ย่อมหมายความว่า หากผู้รับจ้างผลิตหรือผู้ผลิตส่วนประกอบ

⁷⁵ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 7 “ผู้ประกอบการ ไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่า

- (1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ
- (3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือนหรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว”

⁷⁶ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “ผู้เสียหาย” หมายความว่า “ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย”

มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ก็ไม่หลุดพ้นความรับผิด โดยนัยเดียวกัน หากผู้ขายมีส่วนในการกระทำความผิด ย่อมสมควรต้องมีส่วนในการรับผิดชอบด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ มิได้บัญญัติไว้ชัดเจนในความรับผิดของผู้ขายที่มีส่วนผิด ส่งผลให้ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ไม่ว่าจะกรณีเป็นเช่นใด

แนวทางที่สอง แม้กฎหมายจะมีได้มุ่งหมายเพื่อให้ผู้ขายต้องรับผิดโดยตรงก็ตาม แต่หากผู้ขายไม่สามารถยกข้อต่อสู้หลุดพ้นความรับผิดได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ตามมาตรา 4(3) ความรับผิดของผู้ขายไม่ว่าในส่วนของค่าสินไหมทดแทน ค่าเสียหายทางจิตใจ รวมทั้งค่าเสียหายเชิงลงโทษ ผู้ขายเกิดความรับผิดเช่นเดียวกับผู้ผลิตทุกประการ

ข้อสังเกต (ก) เงื่อนไขการหลุดพ้นความรับผิดของผู้ขายในการระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ อาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติอยู่ในหลายกรณี กล่าวคือ กรณีสินค้าที่มีได้มีบรรจุกัญชาติให้สามารถระบุชื่อที่อยู่ผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้าได้ เช่น อาหาร ผัก ผลไม้ ก็จะเกิดเป็นภาระแก่ผู้ขายในการตรวจสอบชื่อที่อยู่ของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ซึ่งผู้ขายที่ขายสินค้าหลายชนิดมาจากหลายแหล่งผลิต ก็จะเกิดเป็นภาระในการตรวจสอบชื่อที่อยู่ของผู้ผลิตมากขึ้น

(ข) การขายสินค้าในปัจจุบัน ผ่านระบบจัดจำหน่ายหลายชั้นตอน จากผู้ผลิต ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก ผู้ค้าปลีกย่อย ไม่เพียงแต่ผู้บริโภคที่จะมีโอกาสซื้อสินค้าโดยตรงจากผู้ผลิตได้น้อย ผู้ขายปลีกย่อยก็อยู่ในภาวะไม่แตกต่างจากผู้บริโภคการที่ผู้ขายปลีกย่อยจะสามารถตรวจสอบ ระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าของสินค้าทุกชนิดที่ตนขายก็เกิดเป็นภาระหนักแก่ผู้ขายพอสมควร

(ค) หากผู้ผลิตมีเจตนาปกปิด ใช้ชื่อผู้อื่นเป็นตัวแทนเซด โดยทุจริต หรือไม่ได้ใช้ชื่อจริง ผู้ขายที่ระบุตัวผู้ผลิตแล้วจะสามารถหลุดพ้นความรับผิดได้หรือไม่ ในส่วนนี้ แสดงให้เห็นว่า แม้บทบัญญัติกำหนดเพียงว่า ให้ผู้ขายระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า เพื่อหลุดพ้นความรับผิด แต่การระบุตัว ก็มี ความมุ่งหมายให้สามารถหาตัวผู้ต้องรับผิดที่แท้จริงได้ด้วย การระบุแต่ไม่ถูกตัวผู้ต้องรับผิดที่แท้จริง ก็ย่อมมีผลว่าผู้ขายมิได้ระบุตัวผู้ผลิตและไม่อาจหลุดพ้นความรับผิดได้ ในกรณีผู้ผลิตใช้ตัวแทนเซด พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ตัวแทนเซด ต้องร่วมรับผิดตามความหมายของ “ผู้ประกอบการ” มาตรา 4(4) แต่มิได้กำหนดให้ผู้ขายที่สามารถระบุตัว ตัวแทนเซดได้ ให้หลุดพ้นความรับผิดแต่อย่างใด

(ง) ในความรับผิดระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน ความร่วมกันรับผิดของผู้ประกอบการทุกคนต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 5 แต่ไม่ได้กำหนดว่า ในระหว่างผู้ร่วมรับผิดด้วยกัน จะต้องรับผิดในส่วนเท่าใด กรณีดังกล่าวอาจเกิด

ขึ้นได้ สำหรับผู้รับจ้างให้ผลิตที่ไม่สามารถพิสูจน์หลักฐานความรับผิดชอบตามมาตรา 8 กับผู้ว่าจ้างให้ผลิต ซึ่งมีข้อควรพิจารณาว่า หากผู้ประกอบการคนใดถูกพิพากษาและบังคับคดีแล้ว จะสามารถใช้สิทธิไล่เบียดคืนได้เพียงใด

ความรับผิดชอบร่วมกันของผู้ประกอบการ เพื่อจำนวนค่าเสียหายนั้น หากผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบมีจำนวนมากขึ้น ก็ย่อมส่งผลให้มีผู้เฉลี่ยความรับผิดชอบได้มากขึ้นเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ผู้ขายปลีกรายย่อยไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตได้ ถูกผู้บริโภคฟ้องเรียกค่าเสียหาย ก็อาจเรียกให้ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีกรายใหญ่ที่ขายสินค้าให้แก่ตนเข้ามาในคดีเพื่อเฉลี่ยความรับผิดชอบ โดยวิธีการร้องสอดเข้ามาในคดี⁷⁷

อย่างไรก็ตาม การร้องสอดเป็นเรื่องของวิธีบัญญัติ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่มีบทบัญญัติเรื่องการร้องสอดไว้โดยเฉพาะ และเมื่อตรวจสอบจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ก็มีได้ระบุไว้ชัดเจนแก่การให้ผู้ประกอบการร้องสอดเข้ามาในคดีได้ แต่ในมาตรา 21⁷⁸ ได้บัญญัติในการให้ศาลรับคดีสอดเข้ามาในสำนวน นอกจากนี้ ในมาตรา 7⁷⁹ ได้เปิดช่องไว้ กรณีไม่มีบทบัญญัติให้นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้โดยอนุโลม จึงอาจจะเป็นไปได้ว่า สามารถนำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 57 ในเรื่องการร้องสอดเข้าเป็นคู่ความในคดี มาปรับใช้แก่กรณีนี้ได้

⁷⁷ บุคคลภายนอกอาจเป็นคู่ความในคดีได้ด้วยการร้องสอดเข้ามาในคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 57 มีด้วยกัน 3 วิธี คือ 1. บุคคลภายนอกสมัครใจเข้าไปเป็นคู่ความเองโดยยื่นเป็น คำร้องขอ ต่อศาลที่คดีนั้นอยู่ในระหว่างการพิจารณา เพราะเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อยังให้ได้รับการรับรอง คู่ครอง หรือบังคับตามสิทธิของตนที่มีอยู่ หรือยื่นต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีเมื่อคนมีสิทธิเรียกร้องเกี่ยวเนื่องด้วยการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

2. บุคคลภายนอกสมัครใจเข้าไปเองโดยยื่นเป็นคำร้องขอ ต่อศาลไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนมีคำพิพากษาอนุญาตเข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลย หรือเข้าแทนที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียทีเดียว โดยได้รับความยินยอมของคู่ความฝ่ายนั้น เพราะตนมีส่วนได้เสียตามกฎหมายในผลแห่งคดีนั้น

3. บุคคลภายนอกถูกศาลเรียกให้เข้าไปเป็นคู่ความในคดี

(ก) เนื่องจากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้อง ซึ่งแสดงเหตุว่าตนอาจฟ้องหรือถูกบุคคลภายนอกฟ้องตนได้ เพื่อการใช้สิทธิไล่เบียด หรือเพื่อใช้ค่าทดแทน ถ้าหากศาลพิจารณาให้คู่ความเช่นว่านั้นแพ้คดี หรือ

(ข) ศาลใช้ดุลพินิจเมื่อเห็นสมควรเอง หรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคำขอในกรณีที่กฎหมายบังคับให้บุคคลภายนอกเข้ามาในคดี หรือศาลเห็นจำเป็นที่จะเรียกบุคคลภายนอกเข้าในคดี เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

⁷⁸ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 21 “ภายหลังที่ได้มีการฟ้องคดีผู้บริโภคแล้ว หากมีการเสนอคำฟ้องเข้ามาในคดีดังกล่าว ไม่ว่าโดยวิธีฟ้องเพิ่มเติม ฟ้องแย้ง หรือโดยสอดเข้ามาในคดี หรือหากศาลมีคำสั่งให้รวมพิจารณาคดีแห่งอื่นใดเข้ากับคดีผู้บริโภค ให้ถือว่าคดีในส่วนที่เกี่ยวกับคำฟ้อง ซึ่งได้ยื่นภายหลังและคดีที่ศาลสั่งให้รวมพิจารณานั้น เป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย”

⁷⁹ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 7 “กระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภค ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามมาตรา 6 ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าวให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ในต่างประเทศส่วนใหญ่มีแนวคิดเกี่ยวกับ Product Liability ว่าผู้ผลิตควรเป็นผู้ทำหน้าที่ป้องกันสินค้าที่ขาดความปลอดภัยเข้าสู่ตลาด โดยผู้ขายไม่อยู่ในสถานะเช่นนั้น ประเทศส่วนใหญ่ จึงไม่กำหนดให้ผู้ขายต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วย Product Liability เว้นแต่บางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งให้รวมถึงผู้ผลิตและผู้ขายด้วย

สหภาพยุโรป Directive 85/374/EEC ในมาตรา 1 บัญญัติให้ผู้ผลิต เป็นผู้รับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า

มาตรา 3 (1) นิยามคำว่า “ผู้ผลิต” ว่าหมายถึง เป็นผู้ผลิตขั้นสุดท้าย (Finished Product) ผู้ผลิตวัตถุดิบ ผู้ผลิตชิ้นส่วนสินค้า (Component Part) และบุคคลใดๆ ที่ใส่ชื่อของตน เครื่องหมายการค้าหรือรูปลักษณะเฉพาะใดๆ ลงบนสินค้า เพื่อแสดงว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้านั้น แม้ว่าความเป็นจริงแล้วตนจะไม่ได้ผลิตสินค้านั้นก็ตาม⁸⁰

นอกจากนี้ผู้ผลิตวัตถุดิบหรือผู้ผลิตชิ้นส่วนที่ใช้ในการผลิต (Finished Product) ก็ถือว่าเป็นผู้ผลิตด้วย หากชิ้นส่วนหรือวัตถุดิบนั้นชำรุดบกพร่อง บุคคลดังกล่าวไม่ต้องรับผิดชอบ ถ้าสินค้านั้น ไม่ได้ผลิตเพื่อการขาย หรือเพื่อวัตถุประสงค์ในทางเศรษฐกิจ หรือไม่ได้ผลิต หรือขายไปในทางการค้าของตน⁸¹

ผู้ผลิตตามความหมายของ Directive 85/374/EEC มุ่งหมายถึงผู้ผลิตไปในการการค้าเท่านั้น และเป็นความรับผิดชอบ เนื่องจากการผลิตสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนการผลิต เช่น ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก หรือพ่อค้าคนกลาง ต่างก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามความหมายใน Directive 85/374/EEC นี้

อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นในกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้ ให้ถือว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบเป็นผู้ผลิตตามความใน Directive 85/374/EEC ด้วย เว้นแต่ผู้ขายจะบอกแก่ผู้เสียหายภายในระยะเวลาอันสมควรว่าใครคือผู้ผลิต หรือใครเป็นผู้ขายสินค้านั้น ให้แก่ตนอีกทอดหนึ่ง หลักเกณฑ์เดียวกันนี้ใช้กับสินค้าที่นำเข้ามาด้วย ถ้าสินค้านั้นดังกล่าวไม่ได้ระบุตัวผู้นำเข้า แม้จะมีการระบุตัวผู้ผลิตไว้ก็ตาม⁸²

⁸⁰ Directive 85/374/EEC, Article 3 paragraph 1 provides: “Producer’ means the manufacturer of a finished product, the producer of any raw material or the manufacturer of a component part and any person who, by putting his name, trade mark or other distinguishing feature on the product presents himself as its producer.”

⁸¹ Directive 85/374/EEC, Article 7 (c): “The Producer shall not be liable as a result of this directive if he proves that “the product was neither manufactured by him for sale or any form of distribution for economic purpose nor manufactured or distributed by him in the course of his business.”

⁸² Directive 85/374/EEC, Article 3 (3): “Where the producer of a product cannot be identified, each supplier of the product shall be treated as its producer unless he informs the injured person, within a reasonable time, of the identity of the producer or of the person who supplied him with the product. The same shall apply, in the case of an imported product, if this product does not indicate the identity of the importer referred to in paragraph 2, even if the name of the producer is indicated.”

การนำเข้าสินค้า (Importer) เพื่อการขาย การให้เช่า (Hire) หรือลีสซิ่ง (Leasing) หรือเพื่อการจำหน่ายในทางการค้า ให้ถือว่าเป็นผู้ผลิตตามความใน Directive 85/374/EEC นี้ด้วย⁸³

การให้ผู้นำเข้ารับผิดชอบในสถานะเดียวกับผู้ผลิต เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายโดยลดภาระและอุปสรรคในการฟ้องร้องผู้ผลิตในประเทศนอกสหภาพยุโรป⁸⁴

นอกจากการนี้ มาตรา 5 บัญญัติว่า ในกรณีที่มีบุคคลหลายคน ต้องรับผิดชอบตามความใน Directive 85/374/EEC นี้ สำหรับความเสียหายเดียวกันที่เกิดขึ้น บุคคลเหล่านั้นต้องรับผิดชอบร่วมกัน และแทนกัน (Jointly and Severally Liable) แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะไล่เบี้ย ตามความในกฎหมายของประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป⁸⁵

ประเทศสหรัฐอเมริกา Restatement (Third) of Torts บัญญัติไว้ในมาตรา 1 ว่าผู้ประกอบการธุรกิจในการขายสินค้า ซึ่งได้ขายสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง จะต้องรับผิดชอบในความเสียหาย แก่ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลที่เกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องนั้น⁸⁶ คำว่าผู้ขายใน Restatement (Third) of Torts มีความหมายค่อนข้างกว้าง คือ หมายรวมไปถึง ทั้งผู้ผลิต ผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีกด้วย

นอกจากผู้ผลิตและผู้ขายขั้นสุดท้ายแล้ว มาตรา 5⁸⁷ ใน Restatement (Third) of Torts ยังกำหนดให้ผู้ผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นชิ้นส่วนสินค้าขั้นสุดท้าย ต้องรับผิดชอบด้วยในกรณี

(a) ชิ้นส่วนเหล่านั้นชำรุดบกพร่อง และความชำรุดบกพร่องดังกล่าว ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค หรือ

⁸³ Directive 85/374/EEC, Article 3 (2): "Without prejudice to the liability of the producer, any person who imports into the community a product for sale, hire, leasing or any form of distribution in the course of his business shall be deemed to be a producer within the meaning of this meaning of this directive and shall be responsible as a producer."

⁸⁴ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 138-140.

⁸⁵ Directive 85/374/EEC, Article 5: "Where, as a result of the provisions of this directive, two or more persons are liable for the same damage, they shall be liable jointly and severally, without prejudice to the provisions of national law concerning the right of contribution or recourse."

⁸⁶ Restatement (Third) of Torts, Section 1: "One engaged in the business of selling or otherwise distributing products who sells or distributes a defective product is subject to liability for harm to persons or property caused by the defect."

⁸⁷ Restatement (Third) of Torts, Section 5: "One engaged in the business of selling or otherwise distributing product components who sells or distributes a component is subject to liability for harm to persons or property caused by a product into which the component is integrated if:

- (a) The component is defective in itself, under sections 1-4, and the defect causes the harm: or
- (b) (1) The seller or distributor of the component substantially participates in the integration of the component into the design of the product: and
  - (2) The integration of the component causes the product to be defective as Defined under sections 1-4: and
  - (3) The defect in the product causes the harm."

(b) ถ้าผู้ผลิตหรือผู้ขายชิ้นส่วนมีส่วนร่วมโดยนัยสำคัญ ในการนำชิ้นส่วนเหล่านั้นเข้าไปในการออกแบบสินค้าและการนำชิ้นส่วนนั้นไปใช้ในการผลิตสินค้าทำให้สินค้าชิ้นสุดท้ายนั้น มีความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้น และความชำรุดบกพร่องดังกล่าวเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค

ในกรณีที่มีผู้รับผิดชอบหลายคน แม้จะไม่ได้กระทำละเมิดร่วมกัน เช่น ในกรณีได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุรถยนต์ เนื่องมาจากรถยนต์คันนั้น ห้ามล้อใช้ไม่ได้เพราะอุปกรณ์ที่ติดตั้งโดยบริษัทที่จัดตั้งและติดตั้งอุปกรณ์ห้ามล้อนั้นเป็นคนละบริษัทกับผู้ผลิตรถยนต์ ในกรณีนี้กฎหมายก็ให้บุคคลเหล่านั้นรับผิดชอบร่วมกันและแทนกัน หรือร่วมกันรับผิดชอบส่วนแบ่งตลาดแต่ละบริษัท (Market - Share)⁸⁸ หากไม่สามารถบ่งระบุให้ชัดเจนได้ว่า สินค้าที่เป็นปัญหานั้นผลิตโดยบริษัทใดในบรรดาบริษัทเหล่านั้น⁸⁹

ประเทศญี่ปุ่น Product Liability Law(Japan) ได้นำหลักการของ Directive 85/374/EEC ไปใช้เช่นเดียวกัน โดยมาตรา 3⁹⁰ บัญญัติ ให้ผู้ผลิตและผู้ที่อยู่ในสถานะเช่นเดียวกับผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า และในมาตรา 2 ได้นิยามผู้ผลิตและผู้ที่อยู่ในสถานะเดียวกับผู้ผลิต ว่าหมายถึง⁹¹

(1) ผู้ที่ผลิต (Manufacture) ผู้ที่แปรรูป (Process) หรือนำเข้า (Import) สินค้าในลักษณะที่เป็นธุรกิจ ซึ่งหมายถึง ผู้ผลิตสินค้าตามความเป็นจริง ในลักษณะที่เป็นปกติธุระในทางการค้าของตน หรือเป็นผู้นำเข้าสินค้าเป็นปกติธุระในทางการค้าเช่นเดียวกัน การกำหนดให้ผู้นำเข้ารับผิดชอบเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคภายในประเทศ เพราะการฟ้องร้องผลิตในต่างประเทศนั้นกระทำได้ยาก⁹²

(2) ผู้ที่ใช้ชื่อของตน ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายอื่นใด ลงบนสินค้าว่าเป็นผู้ผลิต หรือผู้ที่ใช้ชื่อของตน หรือการแสดงข้อความอื่นใด (Representation) ลงบนสินค้า

⁸⁸ กัทธศักดิ์ วรรณแสง. (2009). *บทบาทของศาลยุติธรรมกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม* (The Role of the Court of Justice and the environmental Law) (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://biolawcom.de/article/41> [2009, January 25]. "...ในสหรัฐอเมริกา ศาลใช้หลักที่เรียกว่าหลักความรับผิดชอบตามส่วนแบ่งการตลาด(market share alternative liability) ให้จำเลยหลายรายที่แม้จะไม่ได้ร่วมกันทำละเมิดโจทก์ก็ตาม แต่จำเลยแต่ละรายล้วนแต่มีความเป็นไปได้ที่มีส่วนในการทำให้เกิดความเสียหาย ในเมื่อจำเลยทุกรายต่างก็ได้ประโยชน์ในการอุตสาหกรรมโดยมีส่วนแบ่งในการตลาดในผลิตภัณฑ์ของตน ก็ไม่มีเหตุผลใดที่เมื่อสังคมส่วนรวมได้รับความเสียหาย จำเลยจะไม่ต้องรับผิดชอบ ส่วนจะรับผิดชอบมากน้อยเพียงใดนั้นต้องแล้วแต่การนำเสนอพยานหลักฐานแก้ตัวของฝ่ายจำเลยเอง..."

⁸⁹ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 132-139.

⁹⁰ The Product Liability Law (Japan), Article 3: Product Liability

"The manufacturer, etc. shall be liable for damages caused by the injury, when he injured someone's life, body or property by the defect in his delivered product which he manufactured, processed, imported or put the representation of name, etc. as described in subsection 2 or 3 of section 3 of Article 2 on. However, the manufacturer, etc. is not liable when only the defective product itself is damaged."

⁹¹ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 144.

⁹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 144-145.

เป็นเหตุให้บุคคลอื่นสำคัญผิดในตัวบุคคลที่เป็นผู้ผลิตสินค้านั้น เช่น ห้างสรรพสินค้าว่าจ้างโรงงานให้ผลิตสินค้า เพื่อวางขายในห้างของตน และไม่เปิดเผยชื่อโรงงานผู้ผลิต แต่ติดตราเครื่องหมายการค้าของห้างสรรพสินค้านั้นลงบนสินค้า กรณีเช่นนี้ เจ้าของเครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้แสดงตนออกให้บุคคลทั่วไป เห็นว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้านั้น กฎหมายจึงได้ถือว่าห้างสรรพสินค้าผู้ใช้เครื่องหมายการค้าในลักษณะดังกล่าวเป็นผู้ผลิต⁹³

(3) ผู้ใช้ชื่อของตนหรือแสดงข้อความอื่นใดลงบนสินค้านั้น ซึ่งอาจทำให้เป็นที่เชื่อว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้านั้นตามความจริง ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงลักษณะและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแปรรูป การนำเข้าหรือการขายสินค้านั้นด้วย เช่น ผู้ได้รับสิทธิบัตรในสินค้านั้นหรือกรรมวิธีในการผลิตสินค้านั้น และได้ระบุชื่อของตนไว้ในสินค้าว่า เป็นผู้ได้รับสิทธิบัตรดังกล่าว ซึ่งโรงงานผู้ผลิตจำเป็นต้องผลิตตามข้อกำหนดของผู้ทรงสิทธิบัตรนั้นๆ⁹⁴

ในกรณีที่สินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นเป็นวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนของสินค้าขั้นสุดท้ายของผู้ผลิต หรือผู้ที่อยู่ในสถานะเดียวกับผู้ผลิต จะต้องรับผิดชอบกับผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย ถ้าความชำรุดบกพร่องของสินค้าขั้นสุดท้ายนั้น เนื่องมาจากความวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนดังกล่าว

สำหรับกรณีของผู้ขายนั้น หากไม่ได้มีพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่าผู้ขายอยู่ในสถานะเดียวกับผู้ผลิตดังได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้ขายก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามหลัก Strict Liability ซึ่งผู้เสียหายที่ประสงค์จะฟ้องร้องผู้ขาย จะต้องฟ้องร้องตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น

ข้อสังเกต (ก) นิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการ” ของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มีหลักการเดียวกับ Directive 85/374/EEC ของสหภาพยุโรป โดยยกเว้นความรับผิดของผู้ขายที่สามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้และให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนต้องรับผิดชอบด้วย รวมทั้งหลักการให้ผู้ประกอบการร่วมกันและแทนกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย (Jointly and Severally Liable) เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา

(ข) ความรับผิดของผู้นำเข้านั้น Directive 85/374/EEC และ Product Liability Law (Japan) ไม่ตัดสิทธิที่ผู้เสียหายจะฟ้องร้องผู้ผลิตด้วย โดยการแยกให้เข้าใจได้ว่าอย่างไรอย่างหนึ่งอาจมีผลให้เมื่อผู้เสียหายฟ้องร้องผู้นำเข้าแล้ว ไม่สามารถฟ้องร้องผู้ผลิตได้⁹⁵

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 กำหนดความรับผิดของผู้นำเข้าไว้เช่นเดียวกับผู้ผลิต โดยมีได้มีข้อแยกให้เข้าใจได้ว่าอย่างไรอย่างหนึ่ง จึงน่าจะเข้าใจได้หรือไม่ว่า ผู้ผลิตและผู้นำเข้าจึงต้องรับผิดชอบร่วมกัน โดยตามมาตรา 5 ได้

⁹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 145.

⁹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 145-146.

⁹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 147-148.

บัญญัติไว้ให้ผู้ประกอบการทุกคนร่วมกันรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....อีกด้วย ข้อมแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ให้ครอบคลุมผู้ต้องรับผิดชอบจำนวนมากที่สุดเพื่อประโยชน์ในการเรียกร้องของผู้เสียหาย ดังนั้น หากผู้ผลิตมีสำนักงานสาขาหรือตัวแทนอยู่ในประเทศไทยด้วย ผู้เสียหายจึงสามารถฟ้องได้ทั้งผู้ผลิตและผู้นำเข้า

เงื่อนไขการยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขาย ตามมาตรา 4 หากผู้ขายสามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้ มีแนวทางใกล้เคียงกับ Directive 85/374/EEC ที่กำหนดเพียงผู้ขายเปิดเผยชื่อผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้ที่ขายสินค้าให้แก่ตนแล้ว ผู้ขายก็ไม่ต้องรับผิดชอบ แต่มีข้อแตกต่างอยู่บ้าง ในกรณีสินค้ามีการขายต่อกันหลายทอด ใน Directive 85/374/EEC ให้ผู้ขายเปิดเผยชื่อเพียงผู้ที่ขายมาให้ตน แต่ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้ผู้ขายระบุถึงผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า ขณะที่ผู้ขายส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นผู้ค้าปลีกรายย่อย จึงตกเป็นภาระแก่ผู้ขาย ซึ่งแตกต่างจากใน Product Liability Law (Japan) ไม่ได้รวมถึงผู้ค้าปลีกย่อยเพื่อส่งเสริมธุรกิจค้าปลีก

เมื่อพิจารณากฎหมายว่าด้วย Product Liability ในสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่นแล้ว จะเห็นได้ว่ามุ่งใช้บังคับแก่ผู้ผลิต หรือนำเข้าสินค้านั้นในเชิงธุรกิจ ไม่รวมถึงการผลิตเล็กๆน้อยๆ เป็นเรื่องระหว่างพ่อค้ากับผู้บริโภค ไม่ใช่แก่ความรับผิดชอบสำหรับพ่อค้ากับพ่อค้า และไม่ใช้แก่ความรับผิดชอบสำหรับประชาชนกับประชาชน⁶

เมื่อพิจารณาจาก พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จะเห็นว่ามิได้มีแนวทางส่วนใหญ่ สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 4 นิยามคำว่า “สินค้า” หมายความว่า “สิ่งหรือทรัพย์สินทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย... กำหนดนิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” และตามมาตรา 5 ให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกับรับผิดชอบแก่ผู้เสียหาย ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ผู้ประกอบการจึงไม่อยู่ในฐานะผู้เสียหายตามพระราชบัญญัตินี้ได้

แต่อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัตินี้ มิได้มีบทบัญญัติกำหนดถึงลักษณะหรือขนาดของการผลิตแต่อย่างใด จึงไม่มีข้อยกเว้นสำหรับการผลิตเล็กๆน้อยๆ หรือการผลิตสินค้าในวาระพิเศษ หรือตามเทศกาลใดๆ

4.2.1.4 ผู้มีสิทธิฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 นิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” ในมาตรา 4 หมายถึง ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 148-149.

ขอบเขตของผู้เสียหาย จึงหมายความว่าถึง บุคคลใดๆก็ตามที่อาจได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นผู้ซื้อ ผู้ใช้ หรือ ไม่ก็ตาม

การฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย ตามมาตรา 10 ให้อำนาจแก่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม หรือมูลนิธิ ที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ในการฟ้องดำเนินคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายโดยได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม แต่ไม่รวมถึงค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด หากชั้นที่สุดผู้เสียหายชนะคดี ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยจ่ายค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ได้

มาตรา 11 บัญญัติให้สามี ภริยา บุพการี ผู้สืบสันดานของผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายมีสิทธิจะได้รับค่าเสียหายทางจิตใจ ซึ่งหมายความว่า บุคคลดังกล่าวมีสิทธิฟ้องคดีหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย

ข้อสังเกต หากสินค้าได้มาโดยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น ลักขโมยสินค้า ผู้เสียหายจะได้รับค่าเสียหายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่

กรณีดังกล่าว หากให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย อาจเกิดความไม่เป็นธรรมตามภาษิตกฎหมายว่า *Ex Turpi Causa Non Oritur Actio* (ไม่มีการฟ้องร้องจากมูลเหตุที่เลวทราม) ในกรณีนี้จึงผู้ประกอบการจึงไม่น่าจะต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย⁹⁷

กลุ่มสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ผู้ที่มีสิทธิฟ้องร้องได้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ซึ่งอาจเป็นผู้ซื้อ ผู้ใช้สินค้านั้นหรือผู้อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งของสินค้าและได้รับความเสียหายแม้จะไม่ใช่ผู้ที่ซื้อสินค้านั้นมาหรือใช้สินค้านั้น เช่น กรณีที่ถังแก๊สหุงต้มระเบิด หรือกรณี ขวดน้ำอัดลมระเบิดทำให้ ผู้ที่อยู่ในบริเวณนั้นได้รับความเสียหาย ผู้เสียหายประเภทนี้เรียกกันเป็นการทั่วไปว่า “Bystanders”⁹⁸ (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า Bystander)

ข้อสังเกต (ก) บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้นิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” ตามมาตรา 4 หมายถึง ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัย ซึ่งอาจหมายความรวมถึงผู้เสียหายที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงด้วย จึงน่าจะอยู่ภายใต้ความหมายเช่นเดียวกับ Bystander

(ข) แนวทางพิจารณา เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ผู้ซื้อ ผู้ใช้สินค้า

คดีระหว่าง *Marshall v. Wellwood* (1876)⁹⁹ จำเลยที่ 1 ขายหม้อน้ำให้จำเลยที่ 2 แล้วไป

⁹⁷ ประทีป อ่าวจิตรกุล. อ้างแล้ว, หน้า 50.

⁹⁸ Black's Law Dictionary. (1991). Abridged Sixth Edition. Bystander. One who stands near; a chance looker-on; hence one who has no concern with the business being transacted. One present but not taking part, looker-on, spectator, beholder, observer.

⁹⁹ *Marshall v. Wellwood*, 38 N.J.L. 339, 20 Am. Rep. 394. (1876).

ทดลองในที่ดินของจำเลยที่ 2 หมอน้ำเกิดระเบิดขึ้น ทำให้ทรัพย์สินของโจทก์ ซึ่งอยู่ข้างบ้านจำเลยที่ 2 ได้รับความเสียหาย จำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบ¹⁰⁰

4.2.1.5 ประเภทของความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาและขอบเขตของความรับผิด

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 บัญญัติขอบเขตความรับผิดของผู้ประกอบการไว้ 3 ระดับ ได้แก่¹⁰¹

- (1) ความรับผิดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด ตามมาตรา 11¹⁰² วรรคแรก
- (2) ความรับผิดสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ (Emotional Distress) มาตรา 11(1)
- (3) ความรับผิดในสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damages) ตามมาตรา 11(2)

ข้อสังเกต บทบัญญัติในมาตรา 11 ว่า “นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว...” จึงมีข้อควรสงสัยว่า ความรับผิดทางสัญญาจะมีได้อยู่ภายใต้ความคุ้มครองของพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคก็อาจอยู่ในฐานะคู่สัญญาซื้อขายกับผู้ประกอบการด้วย อีกทั้งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา 9 มิให้นำข้อตกลงยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภคมาอ้างหรือจำกัดความรับผิด ก็น่าจะหมายถึงว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ยอมรับในความสัมพันธ์ของสัญญาด้วยเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม อาจเป็นไปได้หรือไม่ว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นการละเมิดแก่ผู้เสียหายไปในตัว จึงเกิดความรับผิดจากการผิดสัญญาและละเมิดพร้อมไปด้วยกันและให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในมูลละเมิดที่มีขอบเขตของการกำหนดค่าเสียหายกว้างกว่าการผิดสัญญา¹⁰³

อนึ่ง ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการผิดสัญญา เป็นไปเพื่อชดใช้ความเสียหายที่โจทก์สูญเสียไปจริงเท่านั้น ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 655/2499

¹⁰⁰ ประทีป อ่าววิจิตรกุล. อ้างแล้ว, หน้า 53.

¹⁰¹ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. อ้างแล้ว, หน้า 9.

¹⁰² พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 “นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกายสุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

(2) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น...”

¹⁰³ ประทีป อ่าววิจิตรกุล. อ้างแล้ว, หน้า 62.

ความรับผิดชอบต่อความเสียหายในเบื้องต้น ผู้ประกอบการต้องจ่ายค่าทดแทนความเสียหายตามปกติ คือ ชดใช้ความเสียหายตามที่เกิดขึ้นจริง และในกรณีผู้เสียหายได้รับความเสียหายต่อจิตใจด้วย ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจให้จ่ายค่าเสียหายต่อจิตใจได้

ซึ่งคำนิยามตามมาตรา 4 ความเสียหายต่อจิตใจ หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจ อย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

หลักสำคัญในความรับผิดชอบต่อความเสียหายทางจิตใจ คือ

(1) อยู่ในดุลพินิจของศาลว่าจะกำหนดให้หรือไม่ หรือกำหนดจำนวนมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายต้องนำพิสูจน์ด้วยเพื่อให้ศาลเห็น¹⁰⁴

(2) ความเสียหายต่อจิตใจ ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่า เป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ อนามัย หรือผู้เสียหายเสียชีวิตด้วย

หากผู้เสียหายเสียชีวิต ทายาทได้แก่ สามี ภริยา บิดามารดา หรือบุตรของผู้นั้นก็สามารถเรียกค่าเสียหายต่อจิตใจได้

ทางการวินิจฉัยของศาลไทย ส่วนใหญ่แนวคำพิพากษาศาลฎีกาไม่รับรองถึงค่าเสียหายทางจิตใจ แต่พิจารณาว่าเป็นค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 789/2502¹⁰⁵, 1447/2523¹⁰⁶ เป็นต้น

การเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจ ตามมาตรา 4 มีเงื่อนไขประกอบตามมาตรา 11(1) คือ ผู้เสียหายต้องได้รับความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยประกอบด้วย จึงจะมีสิทธิเรียก

¹⁰⁴ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. อ้างแล้ว, หน้า 9.

¹⁰⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 789/2502 ผู้ตายมีอายุ 44 ปี มีรายได้อาศัยครอบครัว ได้นั่งรถยนต์ของจำเลยไปชนต้นไม้ถึงแก่ความตาย ดังนี้ ถือว่าในปัจจุบันชีวิตของบุคคลทั่วไป ในสังคมที่มีการแพทย์และการสาธารณสุขดีกว่าแต่ก่อน ผู้ตายมีร่างกายแข็งแรงและไม่มีโรคประจำตัว จึงควรคำนวณได้ว่าผู้ตายอาจมีชีวิตท่ามาหาได้ต่อไปข้างหน้าอีก 10 ปี สามีไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายทางจิตใจที่เกิดความว่าเหตุเพราะสูญเสียภริยาผู้เคยปฏิบัติให้ชีวิตของสามีมีความสุข จากผู้ที่ทำให้ภริยาของตนถึงแก่ความตายเพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้ (อ้างฎีกาที่ 1742/2499)

¹⁰⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1447/2523 ลูกจ้างของบริษัทเคเนรด โดยสาร เป็นสารวัตรควบคุมการเดินรถและตรวจตัวขับรถโดยประมาทในเส้นทางของบริษัทในทางคำปกติเพราะคนขับไม่อยู่บริษัทต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่รถตก คนโดยสารต้องตัดแขนตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 634 ต้องใช้ค่าเสียหาย รวมถึงการที่โจทก์ได้รับความเสียหาย ต้องตัดข้อมือขวาใช้แขนเทียมแทน เสียความสามารถประกอบการทำงาน และความเสียหายที่มีใช้ตัวเงินด้วย...ศาลฎีกาพิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ค่าเสียหายทางจิตใจที่โจทก์เกิดความตกใจหรือกระทบกระเทือนจิตใจนี้ ไม่มีบทกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้ แต่อย่างไรก็ตามคำฟ้องของโจทก์ที่บรรยายว่าผลแห่งการละเมิดทำให้โจทก์ตกใจเป็นอย่างมาก และการที่โจทก์ต้องสูญเสียแขนขวาไปเป็นการกระทบกระเทือนจิตใจ โจทก์เป็นอย่างยิ่ง โจทก์ขอคิดค่าเสียหายในส่วนนี้ 60,000 บาทนั้น พอแปลความได้ว่า โจทก์ประสงค์เรียกร้องเอาค่าเสียหายเพราะเหตุที่โจทก์ต้องถูกตัดข้อมือขวานั้นเองเป็นการเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ซึ่ง โจทก์มีสิทธิเรียกร้องเอาได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 และศาลฎีกาเห็นว่าที่ศาลล่างทั้งสองกำหนดค่าเสียหายส่วนนี้ให้โจทก์เป็นเงิน 30,000 บาทนั้นเหมาะสมแล้ว

ร้องค่าเสียหายทางจิตใจได้

สำหรับความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สามารถมองเห็นได้ประจักษ์เป็นรูปธรรม แต่สำหรับความเสียหายต่อสุขภาพ อนามัย จะมีความหมายเพียงไร เมื่อศึกษาตรวจสอบจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ,พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ไม่พบว่ามีการจำกัดความที่ชัดเจน โดยในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายคำว่า “สุขภาพ” หมายถึง น.ภาวะที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ส่วนคำว่า “อนามัย” หมายถึง น. ความไม่มีโรค,สุขภาพ. ว. เกี่ยวกับสุขภาพ , ถูกสุขลักษณะ ดังนั้น อาจให้ความหมายได้หรือไม่ว่า ความเสียหายต่อสุขภาพ อนามัย คือ ความเสียหายอันอาจจะทำให้เกิดโรค

ข้อควรพิจารณาประการหนึ่ง คือ หากแม้ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่จิตใจอย่างรุนแรง แต่มิได้ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือเกิดโรค ผู้เสียหายจะได้รับการชดใช้ตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 อย่างไร

ตัวอย่างในกรณี บุคคลอยู่ในปั้มแก๊ส ขณะรถยนต์เดิมแก๊สเกิดระเบิดขึ้น แรงระเบิดส่งผลกระทบต่อสุขภาพ บุคคลดังกล่าวสามารถหลบหนีพ้นจากอันตราย โดยไม่ได้รับบาดเจ็บใดๆ แต่จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้บุคคลนั้นหวาดผวากับเสียงดัง หวาดกลัวต่อประกายไฟ หากแพทย์วินิจฉัยว่าเหตุดังกล่าวมิใช่โรคภัยต่อสุขภาพแล้ว จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ เพียงไร

การที่จะพิจารณาว่าบุคคลดังกล่าวจะได้รับความคุ้มครองเพียงใดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะต้องพิจารณาว่า บุคคลดังกล่าวถือเป็น “ผู้เสียหาย” คือ ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามคำนิยามในมาตรา 4 หรือไม่

และเมื่อพิจารณานิยามคำว่า “ความเสียหาย”ตามมาตรา 4 ประกอบด้วยมีความหมายว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

เมื่อบุคคลดังกล่าวไม่ได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย ทรัพย์สิน จึงมีข้อควรพิจารณาว่า อยู่ในความหมายของความเสียหายทางจิตใจหรือไม่ ซึ่งตามมาตรา 4 ให้คำนิยามของ “ความเสียหายต่อจิตใจ” หมายถึง ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอายหรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

จากกรณีบุคคลตามตัวอย่าง ตกอยู่ในอาการหวาดกลัว จึงมีความเป็นไปได้ ที่น่าจะอยู่ในความหมายของความเสียหายทางจิตใจ และถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายทางจิตใจ ตาม

มาตรา 4 และเมื่อได้รับความเสียหายจึงสมควรได้รับการชดใช้เยียวยาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

อย่างไรก็ตาม ในการใช้เรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจดังกล่าว มีเงื่อนไขตามมาตรา 11 บัญญัติไว้ว่า “นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ อันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย...” หมายถึงว่า หากผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายทางจิตใจ โดยไม่ได้รับความเสียหายทางชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย ด้วย ย่อมไม่มีสิทธิจะเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ ไม่ว่าจะได้รับความเสียหายจิตใจที่รุนแรงถึงเพียงใดก็ตาม กรณีดังกล่าวจึงมีข้อสงสัยว่ากฎหมายบัญญัติรับรองว่า บุคคลดังกล่าวเป็นผู้เสียหาย แต่ไม่เปิดช่องให้ใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายได้ จะเป็นช่องทางที่อาจให้ความคุ้มครองผู้บริโภคได้ไม่ครอบคลุมหรือไม่

ข้อสังเกต ตามมาตรา 11(1) ได้บัญญัติให้ค่าเสียหายทางจิตใจตกทอดเป็นมรดกแก่ทายาทได้ หากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามิ ภริยา บุพการีหรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายต่อจิตใจ ทำนองสิทธิเรียกค่าเสียหายต่อจิตใจนี้เป็นมรดก ซึ่งแตกต่างไปจากหลักค่าเสียหายมูลละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ที่ค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่เป็นมรดก เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว¹⁰⁷

ส่วนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ หรือค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ตามมาตรา 11(2) มีวัตถุประสงค์ลงโทษแก่ผู้กระทำละเมิด ที่จงใจกระทำความผิดต่อกฎหมายและละเมิดสิทธิของผู้อื่น ผู้เสียหายมีหน้าที่นำสืบให้เห็นถึง พฤติการณ์ของผู้ประกอบการที่มีลักษณะดังนี้

- (1) ขายสินค้านั้นโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย หรือ
- (2) มิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือ
- (3) เมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้ว

ไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย เช่น ไม่เรียกเก็บสินค้าคืน หรือเรียกสินค้ามาแก้ไขความบกพร่อง เป็นต้น

แนวทางการพิจารณา คดีระหว่าง *Rookes v. Barnard* (1964)¹⁰⁸ หากจำเลยมีเจตนาที่จะมุ่งแสวงหา

¹⁰⁷ ประทีป อ่าวจิตรกุล. อ้างแล้ว, หน้า 63.

¹⁰⁸ *Rookes v. Barnard* [1964] AC 1129, [1964] 1 All ER 367.

ถ้าไรส่วนเกินจากจำนวนค่าเสียหายที่ต้องจ่ายให้แก่โจทก์ โดยจำเลยจงใจส่งมอบสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง หรือไม่ยอมเรียกเก็บสินค้าที่ชำรุดบกพร่องกลับคืนมาจากท้องตลาด เพื่อลดค่าใช้จ่ายของจำเลย หรือกรณีที่มิได้กฎหมายพิเศษบัญญัติให้มีการชดใช้ค่าเสียหายในเชิงลงโทษได้ หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการใช้ความรุนแรง หรือกระทำตามอำเภอใจ ศาลจึงมีอำนาจสั่งให้จำเลยจ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษได้¹⁰⁹

พฤติการณ์ต่างๆที่เป็นแนวทางให้ศาลใช้ดุลพินิจยกเป็นตัวอย่างไว้ในมาตรา 11(2) ได้แก่

- (1) ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ
- (2) การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า
- (3) ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า
- (4) การดำเนินการของผู้ประกอบการ เมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ภัย

- (5) ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ
- (6) สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ
- (7) ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น
- (8) การที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

แนวทางการพิจารณา คดีระหว่าง *Walton v British Leyland* (1976)¹¹⁰ ล้อหลังของรถยนต์ที่จำเลยผลิตหลุดออกมา ขณะรถยนต์กำลังแล่นก่อให้เกิดอันตรายแก่โจทก์ สาเหตุเกิดจากการออกแบบที่ผิดพลาด จำเลยรู้แล้วเนื่องจากมีรายงานอุบัติเหตุในเรื่องนี้ก่อนหน้าหลายครั้ง จำเลยจึงประมาทเลินเล่อโดยขายรถยนต์ที่มีการออกแบบผิดพลาดเช่นนี้

ข้อสังเกต (ก) หลักการแท้จริงของค่าเสียหายเชิงลงโทษ มุ่งประสงค์จะบังคับใช้แก่ผู้กระทำความผิดจริง ในขณะที่หลัก Strict Liability มุ่งให้เกิดการชดใช้เยียวยาแก่ผู้ได้รับความเสียหาย โดยไม่คำนึงว่าผู้กระทำจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ ซึ่งหมายความว่าผู้รับผิดไม่จำเป็นต้องกระทำความผิด หลักการของค่าเสียหายเชิงลงโทษ จึงอาจมีข้อสงสัยอยู่ว่า หลักการของค่าเสียหายเชิงลงโทษ จะมีความขัดแย้งกับหลัก Strict Liability

อย่างไรก็ดี แม้บทบัญญัติเรื่องค่าเสียหายเชิงลงโทษตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 (2) จะกำหนดให้ทั้งผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขาย ต้องรับผิดชอบ แต่ได้วางหลักเกณฑ์จำกัดไว้เพียง 3 กรณี คือ

¹⁰⁹ อนันต์ จันทรา โอภากร. อ้างแล้ว, หน้า 156.

¹¹⁰ *Walton v British Leyland (Case 1976W No. 2896)*.

(1) ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้ขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่า สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ

(2) หากผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้ขายสินค้ามิได้รู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัย เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือ

(3) เมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้ว ไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย

มีข้อควรพิจารณาจากบทบัญญัติข้างต้นว่า พฤติการณ์ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึง ว่า ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้ขายสินค้าได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อในการก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ในลักษณะคล้ายกับหลักเกณฑ์ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และ อาจพิจารณาได้หรือไม่ว่า ผู้ต้องรับผิดชอบเหล่านี้ได้กระทำความผิดและอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์สมควรที่ ศาลจะกำหนดให้รับผิดชอบในค่าเสียหายเชิงลงโทษ ได้ตามหลักการแล้ว

(ข) แม้หลักการของค่าเสียหายเชิงลงโทษ คือ การมุ่งลงโทษเชิงป้องปรามแก่ผู้ประกอบการ แต่ผู้ที่รับประโยชน์เงินค่าเสียหาย คือ ผู้เสียหาย มิได้เป็นการปรับเงินเพื่อชดใช้แก่สังคมส่วนรวม ดังนั้น การลงโทษจำเลยด้วยการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ จึงอาจกล่าวได้หรือไม่ว่า ทำให้ผู้เสียหายได้รับประโยชน์มากกว่าความเสียหายจริง

(ค) พฤติการณ์ที่ศาลคำนึงถึง ในกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ ด้วยเหตุสถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ ตามมาตรา 11(2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 อาจพิจารณาได้หรือไม่ว่า เป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยสถานะทางการเงินที่ไม่เท่าเทียมกัน เช่น สินค้าของบริษัท ก สร้างความเสียหายแก่ผู้เสียหายเท่ากับสินค้าของบริษัท ข ปรากฏหลักฐานต่อศาลว่า บริษัท ก มีสถานะทางการเงินดีกว่าบริษัท ข จึงควรจ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษมากกว่าบริษัท ข มีข้อควรสงสัยว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยกฎหมายหรือไม่

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในอีกแนวทางหนึ่ง มีเหตุผลสนับสนุน กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง หากศาลได้พิจารณาโดยอาศัยมาตรฐานเดียวกันในการยกสถานะการเงินของผู้ประกอบการมาพิจารณาแล้ว อาจจะส่งผลให้ ผู้ประกอบการที่มีสถานะทางการเงินที่ไม่มั่นคง ถึงกับล้มละลายหรือเลิกกิจการหรือไม่ อันจะก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมาด้วยหรือไม่

ประการที่สอง เนื่องจากค่าเสียหายเชิงลงโทษอยู่ภายใต้ดุลพินิจของศาล ที่อาจกำหนดให้หรือไม่ก็ได้ ศาลจึงอาจพิจารณาใช้อำนาจถึงเหตุอันควรลงโทษ ลงโทษได้

ซึ่งกรณีดังกล่าว จึงมีความเป็นไปได้หรือไม่ว่า น่าจะไม่ได้เกิดปัญหาจากวัตถุประสงค์ที่ผิดพลาด แต่อาจเนื่องจากการใช้ถ้อยคำในบทบัญญัติ ที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาในความเข้าใจและ

การตีความได้

(ง) การที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย ตามมาตรา 11 (2) แม้ผู้เสียหายจะมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหาย นอกจากผู้เสียหายจะได้รับค่าสินไหมทดแทน ค่าเสียหายทางจิตใจแล้ว ผู้เสียหายยังคงมีสิทธิได้รับค่าเสียหายเชิงลงโทษด้วย

หากพิจารณาเทียบเคียงกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด ตามมาตรา 442 ในกรณีผู้เสียหายมีส่วนผิด ให้นำมาตรา 223¹¹¹ มาใช้โดยอนุโลม ซึ่งวรรคแรกบัญญัติว่า ถ้าฝ่ายผู้เสียหายได้มีส่วนทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ก่อให้เกิดความเสียหายด้วยไซ้ ท่านว่าหนี้ อันจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ฝ่ายผู้เสียหายมากน้อยเพียงใดต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาท ข้อสำคัญคือว่า ความเสียหายนั้นได้เกิดขึ้น เพราะฝ่ายใดเป็นผู้ก่อ ยิ่งหย่อนกว่ากันเพียงไร... การมีส่วนผิดของโจทก์ อาจเกิดขึ้นจากข้อเท็จจริงต่างๆ เช่น โจทก์ประมาทเลินเล่อไม่ทำตามคำเตือนของผู้ผลิต ศาลอาจใช้เป็นข้อพิจารณา เพื่อกำหนดให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายตามส่วนแห่งความผิดที่กระทำ หมายความว่า ตามหลักการละเมิด หากผู้เสียหายมีส่วนผิด ก็ควรต้องรับผิด แม้กระทั่งค่าสินไหมทดแทนก็ยังคงต้องลดลงตามส่วน และตามหลักการเดิมดังกล่าว หากผู้เสียหายมีส่วนผิด ก็สมควรได้รับการลงโทษเช่นเดียวกับผู้ประกอบการ ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4109/2539¹¹²

¹¹¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 223 “ถ้าฝ่ายผู้เสียหาย ได้มีส่วน ทำความผิด อย่างใดอย่างหนึ่ง ก่อให้เกิด ความเสียหายด้วย ไซ้ ท่านว่า หนี้อันจะต้องใช้ ค่าสินไหมทดแทน แก่ฝ่ายผู้เสียหาย มากน้อยเพียงใดนั้น ต้องอาศัยพฤติการณ์ เป็นประมาท ข้อสำคัญคือว่า ความเสียหายนั้น ได้เกิดขึ้น เพราะฝ่ายใด เป็นผู้ก่อ ยิ่งหย่อนกว่ากัน เพียงไร

วิธีเดียวกันนี้ ท่านให้ไซ้ แม้ทั้งที่ ความคิด ของฝ่ายผู้เสียหาย จะมีแต่เพียง ละเลยไม่เตือนลูกหนี้ ให้รู้ถึงอันตราย แห่งการเสียหาย อันเป็น อย่างร้ายแรงผิดปกติ ซึ่ง ลูกหนี้ไม่รู้ หรือ ไม่อาจจะรู้ได้ หรือ เพียงแต่ละเลย ไม่บำบัดปกป้อง หรือ บรรเทาความเสียหาย นั้นด้วย หนึ่ง บทบัญญัติแห่ง มาตรา 220 นั้น ท่านให้นำมาใช้บังคับด้วย โดยอนุโลม”

¹¹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4109/2539 การที่จำเลยที่ 2 นำรถยนต์บรรทุกไปจอดใกล้กับทางรถไฟแม้จะอยู่ในบริเวณลานจอดรถของการท่าเรือแห่งประเทศไทย วิทยุชุมชนย่อมจะต้องคาดหมายว่า เมื่อรถไฟแล่นมาตามราง จะต้องมึระยะที่ปลอดภัยจากสิ่งกีดขวางพอสมควร เพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุเฉี่ยวชนกันพระราชบัญญัติจราจรทางบก.ศ.2522 มาตรา57(8) จึงบัญญัติว่าห้ามมิให้จอดรถห่างจากทางรถไฟน้อยกว่า15เมตรแต่จำเลยที่ 2 มิได้ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว ซึ่งบัญญัติขึ้นเพื่อปกป้องบุคคลอื่น เมื่อจำเลยที่ 2 นำรถไปจอดในที่กีดเหตุไม่ว่าจะเป็นระยะ2เมตรหรือ1 เมตรก็เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา422 ให้สันนิษฐานว่าจำเลยที่2เป็นผู้ผิดจำเลยที่2จึงละเมิดต่อโจทก์และเป็นการกระทำในทางการที่จำเลยที่1จึงต้องร่วมรับผิดในฐานะเป็นนายจ้างตามมาตรา425 การที่ ช. ขับรถไฟด้วยความเร็วประมาณ 15 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เมื่อผ่านทางโค้ง เห็นบริเวณที่จอดรถมีรถยนต์บรรทุกจอดอยู่หลายคัน มีรถยนต์ของจำเลยที่ 2 อยู่ใกล้ทางรถไฟมากกว่าคันอื่น แต่ ช. คงขับรถไฟด้วยความเร็วเท่าเดิมเมื่อเข้าไปใกล้ในระยะประมาณ 10 เมตร เห็นว่าไม่อาจขับรถผ่านไปได้ โดยไม่เกิดเหตุเฉี่ยวชนกัน จึงเปิดหวีดอันตรายพร้อมห้ามล้อฉุกเฉิน แต่ไม่อาจหยุดรถไฟได้ทันนั้นในภาวะเช่นนั้น ช. ย่อมจะคาดหมายได้ว่า อาจเกิดการเฉี่ยวชนรถยนต์บรรทุกที่จอดอยู่อย่างผิดปกติตั้งแต่ขับรถไฟผ่านโค้งมาแล้ว การที่ ช. ขับรถไฟด้วยความเร็วเท่าเดิม จนถึงระยะที่ไม่อาจหยุดรถก่อนจะถึงที่เกิดเหตุได้ถือว่าช. มีความประมาทเลินเล่อด้วยส่วนหนึ่งแต่การที่จำเลยที่2นำรถไปจอดนั้นมีข้ออยู่ในลักษณะที่กีดขวางทางรถไฟอย่างชัดเจนจะคาดหวังให้ ช. ต้องดำเนินการตามขั้นตอนการหยุดรถ ตั้งแต่เห็นย่อมจะไม่ได้เพราะรถไฟแล่นมาตามราง ซึ่งเป็นทางบังคับเป็นหน้าที่ของผู้นำรถบรรทุกไปจอดจะต้องระมัดระวังมากกว่าในส่วนประมาทเลินเล่อของ ช. จึงมีเพียงเล็กน้อยจำเลยที่2 มีส่วนประมาทเลินเล่อมากกว่า จำเลยทั้งสองจึงต้องรับผิดชอบในสามส่วนของความเสียหายทั้งหมด

อย่างไรก็ดี สามารถพิจารณาตีความในอีกมุมมองหนึ่งได้หรือไม่ว่า บทบัญญัติระบุดังกล่าวที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายนั้นจะได้หมายถึง หากผู้เสียหายมีส่วนให้เกิดความเสียหายน้อยก็อาจจะได้รับค่าเสียหายเชิงลงโทษ แต่หากผู้เสียหายมีส่วนให้เกิดความเสียหายมาก ก็อาจจะไม่ได้รับค่าเสียหายเชิงลงโทษหรือไม่

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติมิได้ระบุไว้ชัดเจน จึงเป็นข้อสังเกตเพื่อพิจารณาในการตีความต่อไป

(จ) จำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11(2) ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง แต่เมื่อพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 วรรคท้าย พบว่ามีบัญญัติที่แตกต่างกันคือ ... ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด ซึ่งถือว่าเป็นอีกกรณีหนึ่ง ที่กฎหมายอันเกี่ยวข้องสองฉบับดังกล่าว ได้ออกบทบัญญัติในเรื่องเดียวกันโดยมีเนื้อหาไม่ตรงกัน

อย่างไรก็ตาม อาจพิจารณาได้หรือไม่ว่า บทบัญญัติดังกล่าวถือเป็นการวางมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย หากกฎหมายใดมาบทบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่า ก็ให้ใช้ตามกฎหมายฉบับนั้น ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 3

กรณีดังกล่าว สำหรับการนำไปปฏิบัติในคดีมีข้อพิพาทของเอกชนนั้น อาจมีข้อขัดข้องบางประการ กล่าวคือ เมื่อผู้เสียหายใช้สิทธิฟ้องร้องพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ขอให้ศาลสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษในอัตราตามที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด คือ ไม่เกินสองเท่า แต่เมื่อคดีขึ้นสู่ศาลผู้บริโภค ศาลจะใช้ดุลพินิจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษในอัตราที่สูงกว่าผู้เสียหายเรียกร้อง จะเกินค่าขอโจทก์หรือไม่ แม้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 ได้ให้อำนาจศาลโดยบัญญัติไว้ว่า ในคดีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่า จำนวนค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องไม่ถูกต้อง หรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายตามฟ้อง ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้ แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ก็ตาม แต่ข้อที่ศาลยกขึ้นวินิจฉัยนั้น จะต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นมาว่ากล่าวกัน

แล้วโดยชอบ เนื่องจากยังไม่เคยมีแนวคำพิพากษาคำตัดสินไว้เป็นบรรทัดฐาน แต่ก็ถือเป็นข้อนำ
สังเกตประการหนึ่งในการพิจารณาตีความ

สหภาพยุโรป

(1) ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และจิตใจ

Directive 85/374/EEC มาตรา 9 (a)¹¹³ บัญญัติว่าความเสียหาย หมายถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความตายหรือบาดเจ็บ แต่ไม่ได้บัญญัติในรายละเอียดว่าความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ความเจ็บปวด ทุกข์ทรมานและความเสียหายทางจิตใจ (Emotional Distress) นั้นจะเรียกร้องได้หรือไม่ และจะให้มีกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ได้หรือไม่ ดังนั้นรายละเอียดดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับกฎหมายของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ¹¹⁴

(2) ความเสียหายแก่ทรัพย์สิน

Directive 85/374/EEC บัญญัติไว้ในมาตรา 9 (b) ว่าความเสียหายแก่ทรัพย์สินอื่นที่ไม่ใช่ตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้น ผู้เสียหายสามารถเรียกร้อง ให้มีการชดเชยสินไหมทดแทนในความเสียหายเช่นว่านั้นได้ แต่ต้องมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 500 เหรียญยูโร (ECU) และภายใต้เงื่อนไขว่า:

- (a) ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นชนิดที่โดยปกติแล้ว มีไว้เพื่อการใช้สอยหรือการบริโภคส่วนตัว¹¹⁵ และ
- (b) ผู้เสียหายได้ใช้ทรัพย์สินนั้น โดยวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอยส่วนตัว หรือการบริโภคของตนเอง¹¹⁶

ประเทศสหรัฐอเมริกา ในกรณีที่เสียหายแก่ชีวิตและร่างกายนั้น กฎหมายยอมให้ผู้เสียหายเรียกค่าเสียหายทั้งที่เป็นตัวเงิน เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดรายได้และมีใช้ตัวเงิน รวมทั้งค่าเสียหายในอนาคต¹¹⁷ เช่น ความเจ็บปวดและการทรมานทุกข์ทรมาน นอกจากนี้กรณีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิตและร่างกาย คู่สมรสและบุคคลในครอบครัวอาจเรียกค่าสินไหมทดแทนกรณีขาดแรงงาน ได้ด้วย เช่น ค่าขาดผู้ดูแล ค่าขาดแรงงานในครัวเรือน¹¹⁸ และในกรณีที่ผู้ผลิต

¹¹³ Directive 85/374/EEC, Article 9: "For the purpose of Article 1, 'damage' means:

- (a) damage caused by death or by personal injuries;
- (b) .....

¹¹⁴ Directive 85/374/EEC, Article 9 Paragraph two provides: "This Article shall be without prejudice to national provisions relating to non-material damage"

¹¹⁵ Directive 85/374/EEC, Article 9 (b) (i): "(The item of property) is of a type ordinarily intended for private use or consumption."

¹¹⁶ Directive 85/374/EEC, Article 9 (b) (ii): "(The item of property) was used by the injured person mainly for his own private use or consumption."

¹¹⁷ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 157.

¹¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

รู้ยู่ว่่าสินค้ำที่ผลิตนั้่นซ้่ารุดบคพร่องและอจก่อให้เกิดอันตรรายแก่ผู้บริโภคได้ คณะลูกขุนอจก้กำหนดให้ผู้ผลิตที่ถูคฟ้องเป็นจ้่าเลขนั้่นชคใช้ค้ำเสียหัยเชิงลงโทษได้¹¹⁹

สำหรับความเสียหัยในทจจใจ ซึ่งได้แก่ ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน การตคใจ การหมคสติ ความอ้บอัยขยหน้่า ความร้นทห่อเหียว ความหวาดผว ความวิตกก้งวล ความกล้่ว นั้่นกฏหมยของสหรัฐฯ แยกพิจารณาออกเป็น 3 กรณีย คีอ :

(a) การท้่าละเมิดโดยเจตนาท้่าให้เกิดความเสียหัยทจจใจ (Intentional Infliction of Emotional Distress)

กรณียนี้ต้องปรากฎว่่า จ้่าเลขได้กระท้่าโดยจงใจหรือประมทเลนเล่ออย่างร้่ายแรง และเป็นกรกระท้่าที่สุคซ้่วหรือสุคโต้งหรือเลวร้่ายถึงขนาดที่สังคทที่เจริญแล้วไม่อจก้ที่จะทนทานได้ (So outrageous in character, and so extreme in degree, as to go beyond all possible bounds of decency, and to be regarded as atrocious, and utterly intolerable in a civilized community.) และต้องเป็นกรกระท้่าที่คาคหมยได้ว่่าวิญญชนจะ ได้รับความเสียหัยทจจใจ¹²⁰

(b) การกระท้่าละเมิดโดยประมทท้่าให้เกิดความเสียหัยทจจใจ (Negligent Infliction of Emotional Distress)

กฏหมยของมลรัฐส่วนใหญในประศสหรัฐอเมริก้าไม่ยอมให้ผู้เสียหัยเรียกค้ำเสียหัยทจจใจนี้ เว้นแต่จะเป้นผลเกียวพ้นกับความเสียหัยทจจจจด้วย¹²¹

(c) ความเสียหัยทจจใจของบุคคลที่ 3 (Emotional Distress for Another's Injury)

ซึ่งเกิดแก่บุคคลที่อจก้ได้รับความเสียหัยทจจใจ เมื่คนเป็นผู้ประสบเหตุหรืออู้อยู่ในเหตุกรณั้ที่เห็นผู้อื่นประสบเหตุอันตรราย โดยคคิลักษณะคังกล้่าว ในประศสหรัฐอเมริก้า ศาลให้ถีอว่่า บุคคลนั้่นอู้อยู่ในหลักเขตเกิดอันตรราย (Zone of Danger Rule) และยอมรับได้ว่่า บุคคลนั้่นอจก้ได้รับความเสียหัยทจจใจ โดยหลักกรคังกล้่าวถูคบัญญัติไว้ ใน Restatement (Second) of Torts มาตรา 313(2)¹²²

ประเทศญี่ปุ่น Product Liability Law (Japan) มาตรา 3 บัญญัติว่่าความเสียหัยที่อู้อยู่ภายใต้ความคุ้มครอง คีอ ความเสียหัยแก่ชีวิต ร้่างกาย และทรัพย์สินของบุคคล ยกเว้นความเสียหัยที่เกิดขึ้นแก่สินค้ำที่ซ้่ารุดบคพร่อง สำหรับความเสียหัยทจจใจ มีเงื่อนไขว่่าผู้เสียหัยต้องได้รับความเสียหัยทจจจจด้วย

¹¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 158.

¹²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

¹²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

¹²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 158-159.

ผู้ผลิตหรือบุคคลที่อาจหมายถึงผู้ผลิตตามกฎหมายฉบับนี้ต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของผู้ได้รับความเสียหาย ซึ่งความเสียหายดังกล่าวเกิดจากความบกพร่องในสินค้าที่ตนผลิต ประกอบ นำเข้าหรือใช้ชื่อแสดงว่าตนเป็นผู้ผลิต โดยไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดแก่สินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้น

ข้อสังเกต (ก) Product Liability Law (Japan) มาตรา 3 บัญญัติให้ แม้ทรัพย์สินที่มีได้มิไว้เพื่อการค้าก็ ไม่ได้รับการยกเว้น และอยู่ภายใต้ความคุ้มครองด้วย ถือเป็นข้อแตกต่างที่สำคัญประการหนึ่งจาก Directive 85/374/EEC และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 4 ซึ่งให้นิยามคำว่า “สินค้า” หมายความว่า “สังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย...”

(ข) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ ระหว่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กับกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในประเทศต่างๆ ข้างต้น อาจพิจารณาได้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดประเภทความเสียหาย และสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายเป็นแนวทางเดียวกับประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา คือ ยินยอมให้เรียกชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจได้ต่อเมื่อมีความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 11(1)และศาลมีอำนาจสั่งให้จำเลยจ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ ตามมาตรา 11(2) เช่นเดียวกับในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ได้กำหนดแนวทางในการใช้ดุลพินิจของศาลไว้กว้างขวาง แตกต่างจากหลักเกณฑ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทย และความคุ้มครองไม่รวมถึงความเสียหายแก่ตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เช่นเดียวกับหลักการในกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ

4.2.1.6 ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6 บัญญัติให้ผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 5 ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้ หรือเก็บสินค้านั้น เป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่า เกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด

ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการตามมาตรา 5 เป็นไปตามหลัก Strict Liability คือ ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม โดยผู้เสียหายหรือผู้ฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 คือ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หรือสมาคม มูลนิธิที่กำหนด มีภาระการพิสูจน์ว่า ได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ อันเนื่องมาจากการใช้หรือเก็บสินค้าตามปกติ

ข้อสังเกต (ก) ความหมายของคำว่า “การเก็บสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา” อาจจะทำให้เกิดความไม่ชัดเจน ว่าเป็นความปกติธรรมดาของตัวผู้เสียหาย หรือปกติธรรมดาของคนทั่วไป เช่น เครื่องสำอางคนทั่วไปอาจเก็บรักษาไว้ในตู้เย็น แต่ผู้เสียหายอาจเก็บไว้ในตู้โต๊ะเครื่องแป้ง เนื่องจากคำว่าปกติธรรมดาตามมาตรานี้ จะส่งผลเกี่ยวพันกับการพิสูจน์เงื่อนไขการลดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ตามมาตรา 7(3) สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว หากการเก็บรักษาสินค้าโดยปกติธรรมดาของผู้เสียหายไม่เป็นไปตามวิธีที่กำหนดไว้ ความเหลื่อมล้ำกันของภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายกับผู้ประกอบการในเรื่องนี้ มีข้อควรพิจารณาว่าเป็นไปได้หรือไม่ ที่ผู้ประกอบการอาจพิสูจน์ลดพ้นความรับผิดตามเงื่อนไขนี้ แม้ว่าผู้เสียหายจะพิสูจน์ได้ตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้แล้วก็ตาม

(ข) ในกรณีผู้ได้รับความเสียหายมิใช่ผู้ซื้อสินค้า แต่เป็น Bystander เช่น กรณีถังแก๊สระเบิด บุคคลที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงได้รับความเสียหาย ผู้เสียหายที่มีได้เป็นผู้ใช้และเก็บรักษาจะมีภาระการพิสูจน์ตามเงื่อนไขอย่างไร พระราชบัญญัติฉบับนี้มีได้มีบทบัญญัติกำหนดไว้ ชัดเจน และหากไม่พิสูจน์ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติกำหนดไว้ Bystander จะมีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ และหากคุ้มครอง Bystander โดยไม่ต้องมีภาระการพิสูจน์ อาจจะทำให้เกิดปัญหาความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบด้วยหรือไม่

สหภาพยุโรป มาตรา 4 ของ Directive 85/374/EEC ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าสินค้าชำรุดบกพร่อง และพิสูจน์ถึงความเสียหายว่า เป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น โดยไม่มีเงื่อนไขให้ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ ว่าใครคือผู้ผลิตสินค้านั้น อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา จำเป็นต้องกล่าวถึงผู้ต้องผลิต แต่ Directive 85/374/EEC ไม่ได้ระบุว่าต้องใช้หลักฐานพิสูจน์ถึงเพียงใด ดังนั้น ภาระการพิสูจน์ดังกล่าวจึงเป็นไปตามหลักกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกว่าด้วยวิธีพิจารณาความ¹²³

ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่า สินค้ามีความชำรุดบกพร่อง และพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น กล่าว โดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิต ความรับผิดเป็นไปตามหลัก Strict Liability โดยเน้นไปยังความชำรุดบกพร่องของสินค้าเป็นสำคัญ

¹²³ Directive 85/374/EEC Article 4: “The injured person shall be required to prove the damage, the defect and the casual relationship between defect and damage.”

นอกจากนี้ ยังมีข้อพิจารณาที่น่าสนใจคือ ในกรณีที่มีผู้ผลิตหลายรายในตลาด และไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าผู้ผลิตรายใดควรต้องรับผิดชอบได้น่าหลักเรื่องความรับผิดชอบตามส่วนแบ่งการตลาด (Market-Share Liability) มาใช้

แนวทางพิจารณา คดีระหว่าง *Collins v. Eli Lilly* (1984)¹²⁴ ศาลพิพากษาว่าผู้ผลิตจำเลยต้องรับผิดชอบตามสัดส่วนของส่วนแบ่งการตลาด

ข้อสังเกต ความแตกต่างระหว่างแนวทาง Directive 85/374/EEC ของสหภาพยุโรปกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็คือ Directive 85/374/EEC ไม่ได้นำหลักในเรื่องความรับผิดชอบตามส่วนแบ่งการตลาดมาใช้

ประเทศญี่ปุ่น ภาระการพิสูจน์ เป็นไปตามหลัก Strict Liability เช่นเดียวกับแนวทางของสหภาพยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกา

ข้อสังเกต (ก) ภาระการพิสูจน์ตาม พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ถูกผลักไปยังผู้ต้องรับผิดชอบ ตามหลัก Strict Liability เช่นเดียวกับในต่างประเทศที่นำมาศึกษา

(ข) ความแตกต่างเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายระหว่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ กับกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศที่นำมาศึกษา ประการสำคัญ คือ ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้าชำรุดบกพร่อง ไม่ต้องพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นและไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น เป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น เป็นหลักการที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้เสียหายมากกว่าในกฎหมายว่าด้วย Product Liability ของต่างประเทศที่นำมาศึกษา

4.2.1.7 ข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการอาจจะหลุดพ้นความรับผิด ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ 3 ประการ คือ¹²⁵

(ก) โดยการนำสืบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุหลุดพ้นความรับผิดตามมาตรา 7

ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหาย อันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า

- (1) มิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย
- (3) เกิดจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธี ที่ผู้ประกอบการได้

¹²⁴ *Collins v. Eli Lilly Co.*, 116 Wis.2d 166, 193, 342 nw2d 37, 50 (1984).

¹²⁵ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. อ้างแล้ว, หน้า 10-11.

กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

(ข) หลุดพ้นความรับผิด จากการหมดอายุความฟ้องร้อง ตามมาตรา 12

กำหนดอายุความไว้ 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด หรือ 10 ปี นับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น แต่ถ้าเป็นกรณีที่ผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกาย หรือต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ อายุความจะเป็น 3 ปี นับแต่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

(ค) ระวังด้วยการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายกับผู้เสียหาย ตามมาตรา 13

การเจรจากับผู้เสียหายเพื่อตกลงค่าเสียหายกันเองแทนการฟ้องร้องดำเนินคดี

ด้านผู้ผลิตมีหน้าที่ใช้ความระมัดระวังในการผลิตสินค้า แนวทางการพิจารณา

คดีระหว่าง *Grant v. Australian Knitting Mills* (1936)¹²⁶ โจทก์มีอาการผิวหนังอักเสบ (dermatitis) เป็นผลมาจากการนุ่งกางเกงในที่จำเลยผลิตซึ่งมีสาร Sulphites มากเกินไป จำเลยนำสืบต่อสู่ว่า ได้ผลิตกางเกงในมาแล้ว 4,737,600 ตัว ไม่เคยพบปัญหาเช่นนี้เลย แต่ศาลตัดสินให้โจทก์ชนะคดี การที่ผู้ผลิตซึ่งเป็นเจ้าของ ผลิตผลงานผิดพลาดไปแค่ 1 ใน 1,000,000 ไม่ได้ชื่อว่าเป็นผู้ผลิตที่มีความระมัดระวังอย่างสมควร (Reasonably Careful Manufacture) จำเลยจึงต้องรับผิดชอบหากกางเกงในที่ผลิตออกไปจากโรงงานไปก่อปัญหา (Defect) ให้ลูกค้า

แนวทางการพิจารณาเกี่ยวกับการใช้ความระมัดระวังดังเช่นวินิจฉัย

คดีระหว่าง *Grant v. Graham Chero-Cola Bottling Co.* (1919)¹²⁷ โจทก์ฟ้องว่า จำเลย

ขายน้ำอัดลมให้โจทก์ โดยมีแก๊สมากเกินไป หรือเพราะขวดมีคุณภาพไม่ดีพอ ขวดจึงระเบิดถูกตา โจทก์บอก ไม่มีพยานหลักฐานว่า วิญญาณจะอัดขวดซึ่งอาจจะระเบิดได้เช่นนี้ การที่มีพยานหลักฐานว่าโรงอัดน้ำอัดลมอื่นๆ ก็ได้มีขวดระเบิดเช่นนี้ขณะอัดขวด ในระหว่างที่ขนส่ง และในขณะที่อยู่ที่ผู้บริโภค ย่อมไม่ถือว่าทำอย่างวิญญาณ ตรงกันข้ามกลับต้องฟังว่า จำเลยขาดความระมัดระวังประมาทเลินเล่อในหน้าที่ของตนต่อประชาชนและต่อลูกค้าของตน จำเลยจึงไม่พ้นความรับผิด¹²⁸

ข้อสังเกต (ก) เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ตามมาตรา 7 (2) เหตุหลุดพ้นความรับผิดเนื่องจาก ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่สมัครใจเข้าเสี่ยงภัยเอง อาจถือเป็นเงื่อนไขที่ยากแก่การพิสูจน์ แต่หากผู้ประกอบการ ได้ติดคำเตือนไว้บนสินค้าแสดงว่าสินค้าไม่ปลอดภัย ควรใช้ความระมัดระวังอย่างสูงในการใช้ หรือใช้ถ้อยคำอื่นอันจะสื่อในลักษณะเดียวกัน ผู้เสียหายสามารถยกข้อปฏิเสธได้หรือไม่ว่า ตนไม่รู้อยู่ก่อนว่าเป็นสินค้าที่ขาดความปลอดภัย

¹²⁶ *Grant v Australian Knitting Mills Ltd. (1933) 50 CLR 387; [1936] A.C. 85.*

¹²⁷ *Grant v. Graham Chero-Cola Bottling Co., 176 N.C. 256, 97 S.E. 27, 4 A.L.R. 1090, (1913).*

¹²⁸ ประทีป อ่าววิจิตรกุล. อ่างแล้ว, หน้า 57.

สินค้าที่ขาดความปลอดภัย ตามนิยามศัพท์ตามมาตรา 4 หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ มีข้อควรพิจารณาว่า สินค้าที่ขาดความปลอดภัยตามมาตรา นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสินค้าที่ชำรุดบกพร่องตามความหมายใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สามารถเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้โดยสภาพ และผู้ประกอบการสามารถแจ้งให้ผู้เสียหายรู้อยู่แล้วก่อนการใช้บริโภคได้หรือไม่

กรณีผู้ประกอบการแจ้งเตือนให้ผู้บริโภคทราบว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ข้อพิจารณาแนวทางที่หนึ่ง ในมาตรา 9 ห้ามยกข้ออ้างตามประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการเพื่อยกเว้นความรับผิดชอบหรือจำกัดความรับผิด ต่อการแจ้งว่าสินค้าไม่ปลอดภัยแก่ผู้ซื้อ นั้น จะสามารถนำมาใช้บังคับได้หรือไม่ เนื่องจากบทบัญญัติน่าจะมีความขัดกันอยู่ โดยเจตนารมณ์ของมาตรา 9 เพื่อมุ่งประสงค์ต่อคำแจ้งยกเว้นความรับผิดชอบเท่านั้น แต่การประกาศให้ผู้ซื้อรับรู้ตั้งแต่ขณะซื้อว่าสินค้าขาดความปลอดภัย เป็นการแสดงข้อเท็จจริงให้ผู้ซื้อทราบ เพื่อเพิ่มความระมัดระวัง แม้จะเป็นเหตุผลแก้ตัวเพื่อลดพ้นความรับผิดในภายหลังก็อยู่ในวิสัยที่จะทำได้

อย่างไรก็ตาม หากยอมรับให้ทำเช่นนั้นได้แล้ว เป็นไปได้หรือไม่ว่า จะส่งผลให้ไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างครอบคลุม

หากผู้ประกอบการประกาศว่า สินค้าที่ตนขาย เป็นสินค้าที่ขาดความปลอดภัย แล้วจะสามารถขายสินค้าได้หรือไม่ ในปัจจุบันการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า มีรูปแบบที่หลากหลายและไม่เป็นการยากเกินไปที่ผู้ประกอบการจะสามารถสื่อให้ผู้บริโภครับรู้ โดยไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ภาพลักษณ์ของสินค้า อนึ่งมีข้อสังเกตว่า สินค้าที่ระบุข้างบรรจุภัณฑ์ว่าเป็น วัตถุอันตราย ยาอันตราย หรือถึงน้ำมันที่ระบุว่าเป็นอันตราย วัตถุไวไฟ หรือคำเตือนถึงอันตรายข้างซอง บุหรี่ ก็ปรากฏวางขายทั่วไปในท้องตลาด โดยไม่ส่งผลต่อความนิยมในการใช้บริโภคแต่อย่างใด

ข้อพิจารณาแนวทางที่สอง หากจะพิจารณาได้ว่า ผู้ประกอบการแจ้งว่าสินค้าของตนเป็นสินค้าที่อันตราย ขัดกับหลักของมาตรา 9 จะกระทำเพื่อยกเว้นความรับผิดมิได้ ดังนั้น ข้อพิสูจน์ที่ว่า ผู้เสียหายจะรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย อาจจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เนื่องจาก หากผู้เสียหายรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัย ย่อมไม่ซื้อมาบริโภค หรือแม้ในระหว่างผู้ประกอบการถูกดำเนินคดี หากผู้เสียหายรายอื่นซื้อสินค้ามาบริโภคก็ยังมีได้หมายความว่า ผู้ประกอบการจะถูกพิพากษาว่ากระทำผิด หรือสินค้าถูกวินิจฉัยว่าไม่ปลอดภัย รวมทั้งกรณีที่ผู้เสียหายจะยอมรับว่าตนรู้มาก่อนว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยก็เป็นไปได้ยาก ดังนั้น หากพิจารณาตามมุมมองนี้แล้ว เป็นไปได้หรือไม่ว่า เหตุลดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7(2) จึงอาจมีความเป็นไปได้น้อยที่จะเกิดขึ้นในทางปฏิบัติ

นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตว่า บทบัญญัติมิได้ใช้ถ้อยคำว่า ผู้เสียหายได้รู้หรือควรจะได้รู้ว่า

สินค้านั้นเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย แต่กำหนดไว้เงื่อนไขว่าผู้เสียหายต้องรู้เท่านั้น ไม่มีข้อสันนิษฐานในลักษณะอื่น

กรณีผู้ประกอบการแจ้งเตือนให้บุคคลภายนอกรู้ว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย

ข้อห้าม มิให้นำข้อตกลงยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ที่มีต่อผู้บริโภคมาใช้ ตามมาตรา 9 วรรคท้าย บัญญัติว่า “...เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้บริโภคมีความหมายเช่นเดียวกับนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค”

ปัจจุบันกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ก็คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 โดยในมาตรา 3 ให้นิยามของคำว่า “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอ หรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึง ผู้ใช้สินค้า หรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้ เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม” เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติแล้ว ผู้เสียหายที่เป็นบุคคลภายนอก มิได้เป็นผู้ใช้สินค้า แต่เป็นเพียง Bystander ผู้อยู่ในเหตุการณ์ จึงไม่น่าจะถือว่าอยู่ในความหมายตามนิยามนี้เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 บัญญัติว่า ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว...ซึ่งแสดงว่ากฎหมายประสงค์จะแยกคำว่า “ผู้เสียหาย” และ “ผู้บริโภค” ให้มีความหมายแตกต่างแยกออกจากกันด้วยหรือไม่

ดังนั้น ข้อห้ามมิให้นำข้อตกลงยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการตามมาตรา 9 จึงจะมีความหมายห้ามไว้เฉพาะระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคเท่านั้นหรือไม่กรณีเป็นบุคคลภายนอก จึงมีข้อน่าสงสัยอยู่ว่า ผู้ประกอบการสามารถมีประกาศ เพื่อยกเว้นความรับผิดชอบได้หรือไม่ ตัวอย่างเช่น ระบุว่า “เขตอันตราย (วัตถุไวไฟ) ห้ามเข้า ไม่รับผิดชอบในความเสียหาย” จะใช้เพื่อเป็นประโยชน์แก่ตนได้หรือไม่

อย่างไรก็ตาม แม้บทบัญญัติในพระราชบัญญัติฉบับนี้ อาจจะทำให้ความไม่ชัดเจนในการตีความอยู่บ้าง แต่เมื่อพิจารณาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 มีบทบัญญัติที่ห้ามยกเว้นความรับผิดทางละเมิดในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัยของผู้อื่น โดยใน มาตรา 8 บัญญัติว่า “ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด เพื่อละเมิดหรือผิดสัญญา ในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น อันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ตกลง ผู้ประกาศ ผู้แจ้งความ หรือของบุคคลอื่น ซึ่งผู้ตกลง ผู้ประกาศ หรือผู้แจ้งความต้องรับผิดชอบ จะ

นำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้

ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความ ที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดในกรณีอื่นนอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นโมฆะ ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรม และพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น” บทบัญญัติใช้คำว่า “ในความเสียหาย...ของผู้อื่น” โดยได้วางหลักเกณฑ์ไว้กว้างขวางครอบคลุมมาก ซึ่งหมายความว่า ในกรณีดังกล่าวผู้ประกอบการจะไม่สามารถประกาศขอยกเว้นความรับผิดต่อผู้บริโภค ผู้เสียหายที่เป็นผู้ใช้สินค้าแต่ไม่ได้เป็นผู้ซื้อสินค้าและรวมตลอดถึงผู้เสียหายที่ไม่ได้ใช้สินค้าในลักษณะ Bystander ด้วย

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตอยู่ว่า บทบัญญัติดังกล่าว ระบุใช้บังคับแก่กรณีผู้กระทำความผิดใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งแตกต่างจากความรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ที่ให้ผู้ประกอบการรับผิดแม้ไม่จงใจหรือประมาทเลินเล่อ ตามมาตรา 5 และพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 ให้ใช้แก่ความเสียหายที่เกิดแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัยของผู้อื่นเท่านั้น ดังนั้น มีความเป็นไปได้หรือไม่ว่าความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพย์สินของผู้เสียหาย ความเสียหายต่อจิตใจของผู้เสียหาย ซึ่งไม่ได้เป็นผู้ใช้สินค้าก็ยังไม่อยู่ในข้อห้าม ยกเว้นความรับผิดดังกล่าว

แนวทางการพิจารณาเกี่ยวกับการสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยของผู้เสียหายเอง

คดีระหว่าง *Foster v. Ford Motor Co.* (1926)¹²⁹ ศาลวินิจฉัยว่า การเตือนถึงความชำรุดบกพร่อง หรืออันตรายแก่ผู้ซื้อแล้ว ผู้ผลิตทรัพย์สินนั้นไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะเขาได้ใช้ความระมัดระวังแล้ว หรือถ้ามีความประมาทเลินเล่อก็ไม่ใช่เหตุใกล้ชิด¹³⁰

คดีระหว่าง *Devaney v. Sarno.* (1973)¹³¹ โจทก์ได้ซื้อรถยนต์คันหนึ่ง และพบว่าเข็มขัดนิรภัยชำรุดบกพร่อง แต่ระหว่างที่รอจะให้มีการเปลี่ยนเข็มขัดนิรภัยนั้น โจทก์ได้นำรถยนต์ออกใช้โดยไม่มีเข็มขัดนิรภัย และเกิดอุบัติเหตุขึ้น โจทก์ได้รับบาดเจ็บจึงฟ้องให้ผู้ขายรับผิดตามหลัก Strict Liability ศาลตัดสินว่าแม้โจทก์จะสมัครใจยอมรับความเสี่ยงภัยที่เกิดขึ้น แต่กรณีนี้ศาลไม่เห็นว่าการกระทำของโจทก์ เป็นการกระทำที่ปราศจากเหตุผลอันสมควร ศาลจึงให้จำเลยรับผิดต่อโจทก์

(๗) เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ จากการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ ตามมาตรา 7(3) มีข้อควรพิจารณาว่า หมายความว่ารวมถึง ผู้ขนส่ง ผู้ขายด้วยหรือไม่ หากผู้ผลิตได้ระบุไว้ถูกต้องตามเงื่อนไขแล้ว แต่ระหว่างการขนส่ง หรือการขาย มิได้ทำตามวิธีเก็บ

¹²⁹ *Foster v. Ford Motor Co.*, 139 Wash. 341, 246. Pac. 945 (1926).

¹³⁰ ประทีป อ่าววิจิตรกุล. อ้างแล้ว, หน้า 50.

¹³¹ *Devaney v. Sarno.* 125 njSuper. 414, 419, 311 A.2d 208, 210 (1973).

รักษาที่ถูกต้อง เช่น ไม่เก็บเครื่องสำอางไว้ในสถานที่อุณหภูมิต่ำ ทำให้สินค้าเสื่อมสภาพ เมื่อผู้บริโภคซื้อไปใช้ก็เกิดอาการแพ้ ใบหน้าเสียหาย บทบัญญัติตามมาตรา ๖ มีได้ระบุไว้ชัดเจนว่าให้บังคับแก่ใคร จึงมีข้อควรพิจารณาว่า ผู้ผลิตจะสามารถหลุดพ้นความรับผิดได้หรือไม่

หากพิจารณาตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ มุ่งให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหลัก ดังนั้น บทบัญญัตินี้จึงมีวัตถุประสงค์ใช้บังคับแก่กรณีคือ ผู้ประกอบการฝ่ายหนึ่ง กับผู้บริโภคอีกฝ่ายหนึ่ง จึงมิได้หมายความรวมถึงระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน ผู้ผลิตจึงคงมีหน้าที่รับผิดชอบต่อผู้บริโภคแม้ตนจะมีได้มีส่วนในการกระทำความผิดเลย และแม้ว่าจะรู้ถึงตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงด้วยแล้วก็ตาม แต่ผู้ขายสามารถหลุดพ้นความรับผิดโดยระบุตัวผู้ผลิต ตามมาตรา 4(3) อาจทำให้เกิดปัญหาต่อหลักความเป็นธรรมตามข้อเท็จจริงแก่ผู้ผลิตได้หรือไม่

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติฉบับนี้ มิได้ตัดสิทธิในการที่ผู้ผลิตจะใช้สิทธิฟ้องไล่เบี้ยเอาจากผู้กระทำความผิดจริง

(ค) เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ เนื่องจากการใช้การเก็บรักษาไม่ถูกต้องตามวิธีการเก็บรักษา ค่าเตือน ข้อมูลที่ผู้ประกอบการให้ไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนแล้วตาม มาตรา 7(3) กฎหมายมิได้บัญญัติว่าจะให้ใช้หลักเกณฑ์ซึ่งผู้ใดกำหนด และจะต้องระบุอย่างไรจึงจะเรียกว่าถูกต้องและชัดเจนแล้ว ต้องรอให้ศาลได้วินิจฉัยวางแนวทางปฏิบัติไว้ในคดีที่มีข้อพิพาทในเรื่องนี้ และเนื่องจากสินค้าแต่ละชนิดมีความแตกต่างกันในรายละเอียดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ซึ่งกว่าจะเกิดความชัดเจน มีความเป็นไปได้ที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางฝ่ายผู้ผลิตและผู้บริโภคพอสมควร

แนวทางการพิจารณาเกี่ยวกับคำเตือนในการใช้สินค้าที่ถูกต้องวิธี

คดีระหว่าง *Barbee v. Rogers* (1968)¹³² ผู้จัดจำหน่าย (Supplier) คอนแท็คเลนส์ต้องรับผิดชอบสำหรับอันตรายที่เกิดจากการสวมใส่คอนแท็คเลนส์ที่บกพร่อง แต่ไม่ต้องรับผิดชอบหากอันตรายนั้นเกิดจากการสวมใส่ที่ไม่ถูกต้องวิธี (Improper Fitting)¹³³

(ง) เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลภายนอก ตาม พระราชบัญญัติฉบับนี้ ไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนถึงเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการแก่กรณีผู้เสียหายที่เป็นบุคคลภายนอก จึงข้อควรพิจารณาว่าจะสามารถเกิดขึ้นได้หรือไม่

ตัวอย่างเช่น ในกรณีดังกล่าวเกิดอุบัติเหตุขึ้นแก่บุคคลภายนอก ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง ในลักษณะ Bystander หากผู้ประกอบการจะต่อสู้ตามเหตุหลุดพ้นความรับผิด

¹³² *Barbee v. Rogers* 425 SW 2d 342 (1968).

¹³³ ประทีป อ่าววิจิตรกุล. อ้างแล้ว, หน้า 47.

ตามมาตรา 7 มีข้อสงสัยว่าจะไม่สามารถนำมาใช้ได้ ในทางปฏิบัติ กล่าวคือ

- (1) กรณีสินค้านั้นไม่ได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งผลเสียหายย่อมแสดงถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าโดยตัวเองแล้ว
- (2) กรณีผู้เสียหายรู้อยู่แล้วว่าสินค้าไม่ปลอดภัย ซึ่งผู้เสียหายไม่ได้มีส่วนในการใช้ และไม่ได้พิจารณาสินค้ามาก่อน จึงยอมไม่ทราบถึงความอันตรายของสินค้าได้
- (3) ความเสียหายที่เกิดจากการใช้ เก็บรักษา ฯ เมื่อผู้เสียหายเป็นบุคคลภายนอกจึงไม่มีหน้าที่ต้องระวังหรือเกี่ยวข้องกับส่วนนี้ โดยเฉพาะในกรณีสินค้านี้ได้อยู่ในความครอบครองของตน จึงไม่อาจนำสืบพิสูจน์ในประเด็นนี้ได้

ผลจากกรณีนี้คือ หากผู้เสียหายเป็นบุคคลภายนอก ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ได้ขายให้แก่ผู้บริโภคไปแล้ว เป็นไปได้หรือไม่ว่าผู้ประกอบการจะไม่สามารถยกข้อต่อสู้เพื่อหลุดพ้นความรับผิดในทางปฏิบัติ

(จ) เหตุหลุดพ้นจากความรับผิดของผู้นำเข้า พระราชบัญญัติฉบับนี้ จัดให้ผู้นำเข้ารับผิดชอบในฐานะเดียวกับผู้ผลิต ตามมาตรา 4 โดยไม่มีเหตุหลุดพ้นความรับผิดเป็นกรณีพิเศษเช่นเดียวกับผู้ขาย หรือผู้รับจ้างให้ผลิต เหตุผลหนึ่งก็คือ เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายมีต้องไปฟ้องผู้ผลิตในต่างประเทศ แต่ในสภาพการค้าในปัจจุบัน ผู้ผลิตหลายรายเข้ามาตั้งสำนักงานสาขา เพื่อขยายฐานการตลาด และดูแลตัวแทนจำหน่าย ในขณะที่ผู้นำเข้าก็สั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศตามปกติ กรณีที่ผู้ผลิตมีสำนักงานสาขาในประเทศไทย หากยังกำหนดให้ผู้นำเข้าต้องรับผิดชอบในฐานะเช่นเดียวกับผู้ผลิต จึงอาจจะไม่ต้องตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้เดิมและเกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้นำเข้าซึ่งอยู่ในฐานะของผู้ขายสินค้า

มีข้อควรพิจารณาว่า หากผู้นำเข้าและผู้ผลิต ต่างถูกฟ้องให้รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ร่วมกัน ผู้นำเข้าซึ่งมิได้มีส่วนในการผลิต จำเป็นต้องรับผิดชอบฟ้องด้วยหรือไม่

ซึ่งหากพิจารณาตามบทบัญญัติ ไม่ได้กำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้นำเข้าไว้ แม้สามารถระบุตัวผู้ผลิตได้ก็ตาม ดังนั้น จึงอาจตีความได้หรือไม่ว่าผู้นำเข้าจักต้องร่วมรับผิดกับผู้ผลิตในกรณีดังกล่าวด้วย

(ฉ) เหตุสุดวิสัย¹³⁴ การหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ไม่ได้บัญญัติไว้ในกรณีเกิดเหตุสุดวิสัย ดังนั้น หากแม้สินค้าได้ก่อให้เกิดความเสียหายด้วยเหตุสุดวิสัย ก็ยังอยู่ในความรับผิดของผู้ประกอบการ เช่น อุทกภัย ส่งผลให้สินค้าเกิดการเปลี่ยนแปลงทางลักษณะกายภาพ เกิด

¹³⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 "เหตุสุดวิสัย" หมายความว่า "เหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้ แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้น จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควร อันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น"

ความไม่ปลอดภัยต่อการอุปโภคบริโภค แตกต่างจากหลักการที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งถือเป็นเหตุให้ผู้ต้องรับผิดชอบเป็นข้อแก้ตัวได้ เช่น ผู้ควบคุมหรือครอบครองยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล ไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ที่ได้รับความเสียหาย อันเกิดขึ้นจากยานพาหนะที่เดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล หากเกิดขึ้นเพราะเหตุสุดวิสัย ตามมาตรา 437

ในกรณีภัยธรรมชาติส่งผลกระทบในวงกว้าง ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าดังกล่าว ก็จะมีจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบจำนวนมากขึ้นด้วย หากผู้ประกอบการไม่รู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้ามาก่อน กรณีดังกล่าว จึงอาจจะเกิดปัญหาความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ แต่หากผู้ประกอบการได้รู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้ามาก่อน แต่ได้นำสินค้าออกขาย โดยหวังประโยชน์ส่วนตัว ก็มีเหตุผลสมควรแก่การต้องรับผิดชอบในกรณีนี้

ประเด็นนี้ จึงมีข้อควรพิจารณาว่า ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ จำเป็นจะต้องได้รับการหยิบยกขึ้นมาพิจารณาประกอบเพื่อความเป็นธรรมหรือไม่ เพียงใด

(ข) สินค้าที่ขายลดราคาเนื่องจากสภาพชำรุด มีตำหนิ หรือขายเหมา ผู้ประกอบการไม่สามารถจะทำข้อตกลงยกเว้นความรับผิดชอบสำหรับสินค้าลักษณะดังกล่าวได้ ซึ่งก็มีเหตุผลเหมาะสมเนื่องจากหากผู้ประกอบการไม่แจ้งข้อเท็จจริง ผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่จะป้องกันตัวเองได้

(ข) ข้อตกลงความรับผิดชอบระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน ตามมาตรา 9 มิให้นำข้อตกลงยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบต่อผู้บริโภคที่ทำไว้ล่วงหน้ามาใช้ แต่ความตกลงระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน เช่น ผู้ว่าจ้างให้ผลิตกับผู้รับจ้างให้ผลิต, ผู้ผลิตกับผู้ขาย ไม่อยู่ในข้อห้ามดังกล่าว จึงเป็นไปได้หรือไม่ว่า ทั้งสองฝ่ายจึงอาจมีข้อตกลงความรับผิดชอบสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

สหภาพยุโรป Directive 85/374/EEC มาตรา 7¹³⁵ บัญญัติว่า ถ้าผู้ผลิตสามารถพิสูจน์เหตุอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากความชำรุดบกพร่องของสินค้า คือ:¹³⁶

¹³⁵ Directive 85/374/EEC, Article 7: "The producer shall not be liable as a result of this Directive if he proves:

- (a) that he did not put the product into circulation; or
- (b) that, having regard to the circumstances, it is probable that the defect which caused the damage did not exist at the time when the product was put into circulation by him or that this defect came into being afterwards; or
- (c) that the product was neither manufactured by him for sale or any form of distribution for economic purpose nor manufactured or distributed by him in the course of his business; or
- (d) that the defect is due to compliance of the product with mandatory regulations issued by the public authorities; or
- (e) that the state of scientific and technical knowledge at the time when he put the product into circulation was not such as to enable the existence of the defect to be discovered; or
- (f) in the case of a manufacturer of a component, that the defect is attributable to the design of the product in which the component has been fitted or to the instructions given by the manufacturer of the product."

- (a) ไม่ได้วางจำหน่ายสินค้านั้น
- (b) ในขณะที่การผลิตสินค้านั้น ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไม่อาจคาดหวังได้ว่า ผู้ผลิตสินค้าจะทราบถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้า ขณะสินค้านั้นอยู่ภายใต้ความครอบครองของผู้ผลิต
- (c) กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับของทางราชการที่ผู้ผลิตจำเป็นต้องปฏิบัติตามเป็นเหตุให้เกิดความชำรุดบกพร่องแก่สินค้านั้น
- (d) ความชำรุดบกพร่องของสินค้าเกิดขึ้นภายหลังจากการส่งมอบสินค้าจากผู้ผลิตแล้ว
- (e) ผู้ผลิตไม่ได้ผลิตสินค้าขึ้นเพื่อการขาย ในทางธุรกิจการค้า (Not in the course of his business)
- (f) ผู้รับจ้างผลิตชิ้นส่วนของสินค้าให้แก่ผู้อื่น เพื่อนำไปผลิตเป็นสินค้าขั้นสุดท้าย หากผู้ผลิตชิ้นส่วนการออกแบบของสินค้าขั้นสุดท้ายหรือเพราะคำสั่งของผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย เป็นเหตุให้เกิดความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น

ประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ได้บัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตไว้โดยชัดเจนขึ้นอยู่กับศาลของแต่ละมลรัฐ ซึ่งอาจประมวลได้ดังนี้¹³⁷

(1) ผู้เสียหายสมัครใจใช้สินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้น โดยไม่มีเหตุอันสมควร (Voluntarily and Unreasonably Proceed to Use) โดยรู้อยู่แล้วถึงความชำรุดบกพร่องและสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยเอง ซึ่งผู้เสียหายจะไม่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ผลิตได้

(2) การใช้สินค้าผิดวิธี (Product Misuse) ผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องจัดให้มีคำเตือนกำกับสินค้าเกี่ยวกับการใช้ผิดวิธีด้วย ซึ่งเป็นข้อโต้แย้งของผู้ผลิตในกรณี ผู้เสียหายใช้สินค้าผิดวิธีนั้น จะใช้แก่การผิดวิธีที่ไม่อาจคาดหมายได้เท่านั้น (Unforeseeable Misuse) หากการใช้ที่ผิดวิธีนั้น ยังอยู่ภายใต้ความคาดหมายได้ของผู้ผลิตแล้ว ผู้ผลิตยังคงต้องรับผิดในความเสียหาย

(3) ผู้เสียหายมีส่วนผิด (Comparative Negligence)¹³⁸ ซึ่งมีใช้ข้อยกเว้นความรับผิดทั้งหมดของจำเลย แต่เป็นการลดความรับผิดชอบในการชดเชยค่าเสียหาย เป็นไปตามสัดส่วนตามความผิดของโจทก์ ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำไปใช้ในสองแนวทางคือ

¹³⁶ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 169-171.

¹³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 168-171.

¹³⁸ ข้อมูลจากเว็บไซต์ คลังปัญญาไทย. (2009). *ประมาท* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.panyathai.or.th [2009, January 25]. "...ถ้าผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการละเมิดนั้น มีส่วนประมาทอยู่ด้วยถือว่า ถ้าความประมาทของผู้เสียหายนั้นเป็นเหตุโดยตรงที่ทำให้เกิดความเสียหายขึ้น หรือเมื่อไม่สามารถจะทราบได้ว่า ความเสียหายเกิดจากความประมาทของฝ่ายใดแล้ว ผู้เสียหายจะเรียกร้องให้อีกฝ่ายต้องรับผิดชอบได้ และจำเลยย่อมยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในคดีละเมิดได้เสมอ โดยไม่จำเป็นว่าต้องเป็นละเมิดชนิดใด..."

(a) Pure Comparative Negligence ศาลจะพิจารณาว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ผู้เสียหายมีส่วนความผิดอยู่ด้วยเพียงใด โดยศาลจะใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายไปตามสัดส่วนความผิดของผู้เสียหาย

(b) Modified Comparative Negligence ศาลในบางมรัฐกำหนดหลักเกณฑ์ว่า ในกรณีที่โจทก์มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่าจำเลย โจทก์จะไม่มีสิทธิในการเรียกค่าเสียหายจากจำเลย หากโจทก์มีส่วนผิดน้อยครั้งหนึ่ง ศาลก็จะให้ลดค่าเสียหายที่จำเลยต้องชดใช้ไป ตามสัดส่วนของความผิดของโจทก์ แต่ถ้าโจทก์มีส่วนผิดมากกว่าครั้งหนึ่ง ศาลก็จะยกฟ้องคดีโจทก์

(4) ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่ทำการผลิตสินค้าไม่อาจพิสูจน์ทราบถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้า (State of the Art Defense)¹³⁹ ข้อยกเว้นความรับผิดกรณีนี้ คือ จำเลยไม่อาจรู้ได้ว่าจะเกิดความเสียหายแก่โจทก์ หรือจำเลยไม่อาจที่จะออกแบบและผลิตสินค้าให้ดีกว่านั้นได้¹⁴⁰

ประเทศญี่ปุ่น Product Liability Law (Japan) บัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตตามมาตรา 4¹⁴¹ หากพิสูจน์ได้ว่า

(a) ในขณะที่ผลิต ขณะวางจำหน่าย ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถตรวจสอบพบได้ถึงข้อชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น¹⁴²

(b) ในกรณีของการผลิตชิ้นส่วนที่นำไปใช้ในการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายหากผู้ผลิตชิ้นส่วนสามารถพิสูจน์ได้ว่าความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องมาจากคำสั่งที่เกี่ยวกับการออกแบบ (Design-Related Instructions) ของผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายและตนไม่ได้ประมาทเลินเล่อในการผลิตชิ้นส่วนนั้น ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองผู้ประกอบการรายย่อย

ในมาตรา 6 ของ Product Liability Law (Japan) บัญญัติให้นำประมวลกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมด้วย

ประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายที่ว่าด้วยการชดเชยโดยรัฐบาล (Government Compensation

¹³⁹ Black's Law Dictionary. (1991). Abridged Sixth Edition. State of the Art .In context of product liability case means level of pertinent scientific and technical knowledge existing at time of manufacture.

¹⁴⁰ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว , หน้า 170-172.

¹⁴¹ The Product Liability Law (Japan), Article 4: Exemptions

"In cases where Article 3 applies, the manufacturer, etc. shall not be liable as a result of Article 3 if he proves; that the state of scientific or technical knowledge at the time when the manufacturer, etc. delivered the product was not such as to enable the existence of the defect in the product to be discovered; or in the case where the product is used as a component or raw material of another product, that the defect is substantially attributable to compliance with the instruction concerning the specifications given by the manufacturer of the said another product, and that the manufacturer, etc. is not negligent on occurrence of the defect."

¹⁴² เหมือนหลัก State of the Art ในประเทศสหรัฐอเมริกา

Law (Kokka Baisho Ho)) ซึ่งกำหนดให้รัฐบาลรับผิดชอบหากความเสียหายเกิดขึ้น เพราะการควบคุมความปลอดภัยของสินค้าโดยรัฐบาลนั้นมีไม่เพียงพอ¹⁴³ (หลัก Mandatory Requirements) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Mandatory Requirements”)

ข้อสังเกต (ก) ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ในกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ ได้สะท้อนถึงสินค้า หรือภาคธุรกิจหลัก ซึ่งประเทศนั้นต้องการจะให้ความปกป้องเป็นพิเศษ เช่น สหภาพยุโรปได้คำนึงถึงผลิตผลทางการเกษตรและทรัพย์สินทางปัญญา ความรู้และเทคโนโลยีในขณะผลิตสินค้า ไม่อาจทราบถึงความชำรุดบกพร่องเพื่อไม่ให้เป็นการอุปสรรคต่อการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์¹⁴⁴ หรือในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งให้ความสำคัญต่อการประดิษฐ์ การคิดค้นนวัตกรรม¹⁴⁵ ส่วนประเทศญี่ปุ่นพยายามให้เกิดผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อยน้อยลง¹⁴⁶ เป็นต้น ประเด็นดังกล่าวย่อมสะท้อนมาถึง พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ว่าได้พยายามให้การปกป้องสินค้าใด หรือภาคธุรกิจเป็นพิเศษหรือไม่ แต่จากการศึกษาตรวจสอบไม่พบหลักการดังกล่าวเป็นพิเศษในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(ข) เหตุหลุดพ้นความรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ในเรื่องผู้ประกอบการจะต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้น มิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มีหลักการที่แตกต่างไปจากกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศสองประการ คือ เหตุที่เกี่ยวกับ State of the Art และเหตุที่เกี่ยวกับ Mandatory Requirements ซึ่งตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ มิถือเป็นข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ

การไม่นำหลัก State of the Art มาใช้ คณะกรรมาธิการยกร่างกฎหมายมีเหตุผลว่า ถ้ามีข้อยกเว้นไว้ต่างประเทศจะส่งสินค้าที่มีแนวโน้มเช่นนี้เข้ามาในประเทศไทยจำนวนมาก เพราะไม่ต้องการรับผิดภายหลัง และถ้ามีข้อยกเว้นนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้จะไม่มีผลในการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยที่เป็นจริง¹⁴⁷

การไม่นำหลัก Mandatory Requirements มาใช้ คณะกรรมาธิการยกร่างมีเหตุผลถือว่าสินค้าที่ผ่านมาตรฐานตรวจสอบจากหน่วยงานของภาครัฐหรือเอกชน เช่น สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เป็นต้น เป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำ ซึ่งในทางปฏิบัติ การพิจารณาให้การรับรองมาตรฐานสินค้า ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างทดสอบสินค้าบางตัวเท่านั้น ดังนั้น ผู้ประกอบการไม่อาจยกเป็นข้ออ้างว่า สินค้าได้ผ่านมาตรฐานดังกล่าวเป็นสินค้าที่ปลอดภัย

¹⁴³ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 173-176.

¹⁴⁴ Directive 85/374/EEC, Article 7 (e).

¹⁴⁵ ตามหลัก State of the Art

¹⁴⁶ ตามหลัก Mandatory Requirements

¹⁴⁷ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. อ้างแล้ว, หน้า 11.

ได้¹⁴⁸

มีข้อควรพิจารณาว่า วิธีการดังกล่าวอาจส่งผลเสียบางประการด้วยการไม่ให้ความเชื่อถือแก่หน่วยงานราชการภายในประเทศของตน การรับรองมาตรฐานสินค้าโดยสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรมก็จะหมดความหมาย และขาดความน่าเชื่อถือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงในสายตาของต่างประเทศ เมื่อพบปัญหาเกี่ยวกับวิธีการตรวจสอบ ควรเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการในการกำหนดวิธีการ ให้ได้มาตรฐานในการตรวจสอบ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการสนับสนุนส่งเสริมธุรกิจภายในประเทศ โดยจัดให้มีแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง มีหน่วยงานการรับตรวจสอบสินค้าเบื้องต้น ในกรณีมีข้อสงสัยว่าสินค้าที่ผ่านการตรวจสอบมาตรฐานอุตสาหกรรมขึ้นใดไม่ปลอดภัย ก็สามารถจะทำการตรวจสอบเพื่อพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริงได้ว่า ผู้ประกอบการผลิตสินค้าเพื่อขาย โดยไม่เหมือนสินค้าขึ้นที่ส่งทำการตรวจสอบหรือไม่

มีข้อควรพิจารณาว่า การมิได้นำหลัก State of the Art มาใช้ ข้อดีคือ ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายได้กว้างขวางขึ้น ข้อเสียคือลดข้อยกเว้นความผิดของผู้ประกอบการ อาจทำให้เกิดปัญหาด้านความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ รวมทั้งอาจถูกมองว่า ใช้กฎหมายกีดกันทางการค้าจากต่างประเทศ ซึ่งยอมรับหลักการดังกล่าวทั่วไปด้วย

จากการศึกษาพบว่า ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตตามหลัก Mandatory Requirements ในประเทศญี่ปุ่น ได้มีมาตรการอื่น ๆ มาสนับสนุนอีกหลายประการ เช่น สถาบันตรวจสอบสินค้า, ศูนย์เฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบความปลอดภัยของสินค้า เป็นมาตรการควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมาย

4.2.1.8 การจำกัดจำนวนความรับผิด

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่ได้กำหนดจำนวนเงินค่าเสียหายขั้นต่ำและขั้นสูงที่ผู้เสียหายอาจเรียกร้องได้ เพียงแต่ได้กำหนดจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ ตามมาตรา 11(2) ไว้ไม่เกิน 2 เท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง

กลุ่มสหภาพยุโรป Directive 85/374/EEC ได้จำกัดจำนวนความรับผิดของผู้ผลิตไว้ กล่าวคือ ในมาตรา 9 (b) บัญญัติไว้ว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินส่วนตัวของผู้เสียหายที่ไม่ใช่ตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง ผู้เสียหายจะฟ้องร้องได้เฉพาะความเสียหายในส่วนที่เกินกว่า 500 เหยริยยูโร (European Currency Unit) ส่วนใหญ่ประชาชนในยุโรปนั้นมีการทำประกันภัยทรัพย์สินกันไว้ ส่วนจำนวนที่กำหนดไว้ 500 เหยริยยูโร ก็เพื่อไม่ให้เป็นการระคายเคืองด้านเบี้ยประกันมากเกินไป¹⁴⁹

¹⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ในมาตรา 16 (1) ให้ประเทศสมาชิกกำหนดจำนวนค่าเสียหายขั้นสูงที่ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบได้ต้องไม่เกินกว่า 70 ล้านเหรียญยูโร (European Currency Unit) ด้วยเหตุผลคือ เพื่อให้ผู้ผลิตสามารถจำกัดวงเงินที่จะเอาประกันภัย รวมถึงค่าใช้จ่ายต้นทุนจากเบี้ยประกันภัยได้ ภายใต้เงื่อนไขคือ ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบแม้ไม่จงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่หากผู้ผลิตจงใจหรือประมาทเลินเล่อแล้วก็ไม่อยู่ภายใต้การจำกัดจำนวนความรับผิดชอบนี้¹⁵⁰

ประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ได้กำหนดค่าเสียหายขั้นต่ำหรือขั้นสูงไว้

ประเทศญี่ปุ่น Product Liability (Japan) ไม่ได้กำหนดค่าเสียหายขั้นต่ำหรือขั้นสูงไว้

ข้อสังเกต การจำกัดจำนวนความรับผิดชอบ อาจมีข้อดี คือ ทำให้ผู้ประกอบการสามารถประมาณการค่าใช้จ่ายอันอาจถือเป็นต้นทุนได้ แต่ข้อเสียคือหากค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง มีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่จำกัดไว้ ส่วนต่างดังกล่าวควรอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้ใด และมีเหตุผลสนับสนุนอย่างไร ในการให้บุคคลนั้นต้องรับผิดชอบ สำหรับกรณีสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายได้ในวงกว้าง เช่น ยานพาหนะ แก๊ส น้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น

4.2.1.9 การยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบโดยข้อสัญญา

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติไว้ในมาตรา 9 การยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของประกอบการต่อผู้บริโภคก่อนจะเกิดความเสียหาย จะยกขึ้นมาอ้างมิได้

โดยให้คำว่า “ผู้บริโภค” ให้มีความหมายเช่นเดียวกับนิยามตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคปัจจุบันนี้ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ได้บัญญัตินิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ไว้ในมาตรา 3 หมายความว่า “ผู้ซื้อหรือได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม”

ดังนั้น เมื่อพิจารณาประกอบกัน จึงอาจหมายความว่า การยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อผู้ซื้อหรือผู้ได้รับการเสนอ ชักชวนให้ซื้อสินค้า รวมทั้งผู้ใช้สินค้าที่มีได้เป็นผู้ซื้อสินค้าจะยกขึ้นมาอ้างมิได้

สหภาพยุโรป Directive 85/374/EEC มาตรา 12 กำหนดว่าผู้ผลิตจะจัดทำข้อความติดมากับสินค้าเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความ รับผิดชอบของตนไม่ได้

ประเทศสหรัฐอเมริกา การจำกัดความรับผิดชอบโดยข้อสัญญา ทำไม่ได้ แต่มีข้อยกเว้น

¹⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ในบางมลรัฐ ในกรณีที่มีการซื้อขายระหว่างพ่อค้าด้วยกัน จากข้อยกเว้นความรับผิดชอบเนื่องมาจากการซื้อขายสินค้าตามประเพณีการค้า หรือธรรมเนียมปฏิบัติทางการค้า การซื้อขายสินค้าประเภทที่มีตำหนิ บางมลรัฐเปิดช่องให้ผู้ขายสินค้าสามารถจำกัดความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้าได้¹⁵¹

ประเทศญี่ปุ่น Product Liability (Japan) กำหนดว่า แต่ถ้าเป็นความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพย์สินนั้น ให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายสามารถจำกัดหรือยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้ขายโดยข้อสัญญาได้¹⁵²

ข้อสังเกต (ก) ข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภคห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้ออ้าง ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 9 เป็นแนวทางเดียวกับสหภาพยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกา แม้ความรับผิดตามพระราชบัญญัตินี้ แสดงถึงลักษณะของความรับผิดทางละเมิด

(ข) บทบัญญัติมิได้ระบุไว้ชัดเจนว่าข้อห้ามดังกล่าวสำหรับความรับผิดทางสัญญาหรือทางละเมิด หรือประสงค์จะใช้ครอบคลุมรวมกัน

(ค) พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 มีบทบัญญัติที่ห้ามยกเว้นความรับผิดทางละเมิดในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัยของผู้อื่น โดยใน มาตรา 8 บัญญัติว่า “ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด เพื่อละเมิดหรือผิดสัญญาในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น อันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ตกลง ผู้ประกาศ ผู้แจ้งความ หรือของบุคคลอื่นซึ่งผู้ตกลง ผู้ประกาศ หรือผู้แจ้งความต้องรับผิดชอบด้วย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้...” ซึ่งได้กำหนดขอบเขตความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายไว้ชัดเจนและกว้างขวางกว่า โดยผู้อื่นหมายความรวมถึง Bystander ด้วย

อย่างไรก็ดี มีข้อสังเกตว่า บทบัญญัติดังกล่าว มีข้อจำกัดในการนำมาใช้บังคับใช้แก่ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยบางประการ กล่าวคือ

(1) สามารถนำมาใช้แก่กรณีผู้กระทำละเมิด ด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อเท่านั้น ซึ่งในความรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้ผู้ประกอบการร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ที่ได้ขายแก่ผู้บริโภคแล้ว แม้มิได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม ตามมาตรา 5

¹⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 75 -76.

¹⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 177.

(2) ใช้เฉพาะแต่ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย โดยความเสียหายต่อเสรีภาพ ต่อทรัพย์สิน ต่อจิตใจ ไม่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540

4.2.1.10 อายุความ

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติเรื่องอายุความไว้ในมาตรา 12 กำหนดอายุความไว้ 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบหรือ 10 ปี นับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น แต่ถ้าเป็นกรณีที่ผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกาย หรือต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ อายุความจะเป็น 3 ปี นับแต่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

และมาตรา 13 กำหนดว่า ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ ไม่นับอายุความในระหว่างเจรจานั้น จนกว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะบอกเลิกการเจรจา อายุความจึงจะเดินต่อ ซึ่งแตกต่างจากอายุความสะดุดหยุดลง ซึ่งเมื่อเลิกเจรจากันต้องเริ่มต้นนับอายุความใหม่

ความหมายของคำว่า “อายุความสะดุดหยุดลง” (Interruption) และ “อายุความสะดุดหยุดอยู่” (Suspension) มีความแตกต่างกัน คือ อายุความสะดุดหยุดลงนั้นเวลาที่ล่วงเลยพ้นมาแล้ว ไม่นับเข้าในอายุความ ต้องเริ่มต้นนับกันใหม่ แต่อายุความสะดุดหยุดอยู่ หากเหตุที่ขัดขวางพ้นไปแล้วให้นับอายุความใหม่ต่อเนื่องไปจากอายุความ¹⁵³ ตามแนวทางคำพิพากษาฎีกาที่ 3382/2524¹⁵⁴

สหภาพยุโรป Directive 85/374/EEC บัญญัติเรื่อง อายุความในการฟ้องร้องคดีไว้ใน มาตรา 10 วางหลักเกณฑ์ให้ประเทศสมาชิกบัญญัติในกฎหมายภายในของตนว่า อายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องความรับผิดชอบ มีกำหนดสามปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้หรือมีเหตุอันควรรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น รู้ถึงความชำรุดบกพร่อง และรู้ตัวผู้ผลิตสินค้า แต่ไม่ กระทบต่อบทบัญญัติว่าด้วยอายุความสะดุดหยุดลงหรือสะดุดหยุดอยู่ของประเทศสมาชิก¹⁵⁵

ประเทศสหรัฐอเมริกา อายุความในการฟ้องร้องแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ แต่โดยทั่วไปแล้ว การฟ้องร้องคดีเพื่อความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกายนั้น มีอายุความประมาณ 1 ถึง 3

¹⁵³ ประทีป อ่าววิจิตรกุล. อ้างแล้ว, หน้า 66-67.

¹⁵⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 3382/2524 เมื่อเจ้าพนักงานประเมินแจ้งการประเมินไปให้โจทก์ทราบ อายุความก็สะดุดหยุดลงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 173 และเริ่มนับอายุความใหม่ เมื่อโจทก์นำคดีมาฟ้องในปี พ.ศ. 2514 อายุความก็สะดุดหยุดอยู่จนกว่าคดีจะได้วินิจฉัยถึงที่สุด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 175 และเริ่มนับอายุความต่อจากอายุความเดิมเมื่อศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาฎีกาให้คู่ความฟังเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2520 เมื่อนับอายุความตามวิธีดังกล่าวมาจนถึงวันที่ 28 สิงหาคม 2521 อันเป็นวันที่จำเลยมีหนังสือแจ้งให้โจทก์นำเงินประกันค่าประกันคดีไปชำระยังไม่เกิน 10 ปี หนี่รายนี้ไม่ขาดอายุความ

¹⁵⁵ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 178-179.

ปีนับแต่วันที่ความเสียหายเกิดขึ้น แต่ในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้น โดยไม่สามารถเห็นประจักษ์ได้ เช่น ผลข้างเคียงที่เกิดจากการใช้ยา ซึ่งอาจยังไม่แสดงอาการใด ๆ ในช่วงเวลาหนึ่ง ลักษณะนี้ มลรัฐส่วนใหญ่ถือว่าอายุความเริ่มนับเมื่อผู้เสียหายรู้หรือควรรู้ถึงความเสียหายนั้น แต่บางมลรัฐได้ใช้หลักไม่พิจารณาถึงวันที่เกิดความเสียหายขึ้น แต่วางหลักเกณฑ์ว่า ผู้เสียหายจะมีสิทธิเรียกร้องได้ ไม่เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด นับแต่วันที่สินค้านั้น ได้ออกวางจำหน่ายในท้องตลาด ส่วนใหญ่แล้วจะมีระยะเวลายาวนานกว่า คือ ประมาณ 15-20 ปี

ประเทศญี่ปุ่น Product Liability Law(Japan) มาตรา 5¹⁵⁶ กำหนดระยะเวลาใช้สิทธิเรียกร้องของผู้เสียหายไว้ 2 กรณี ได้แก่

(1) ภายใน 3 ปี นับแต่เวลาที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ต้องรับผิดชอบ หรือภายใน 10 ปี นับแต่มีการส่งมอบสินค้า

(2) ระยะเวลาในข้อ (1) อาจคำนวณได้จากเวลา เมื่อความเสียหายเริ่มปรากฏชัดขึ้นสำหรับความเสียหายที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ซึ่งสะสมอยู่ในร่างกาย และได้แสดงอาการหลังจากระยะเวลาหนึ่งเวลาใด

ข้อสังเกต (ก) เดิมอายุความใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในคดีละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่ง นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้ซึ่งพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

แต่ถ้าเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมิโทษตามกฎหมายลักษณะอาญาและมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมานั้น ไซ้ ท่านให้เอาอายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ”

ปัญหาจากอายุความในมูลละเมิดอันเป็นอุปสรรคต่อการเรียกร้องค่าเสียหาย คือ จำกัดไว้เพียง 1 ปี เกิดเป็นภาระแก่โจทก์ในการสืบหาตัวจำเลย ที่อยู่และรายละเอียดของการกระทำละเมิด ในกรณีที่คดีมีรายละเอียดและกระบวนการผลิตที่ซับซ้อนมาก อาจเป็นเวลาที่สั้นสำหรับการเตรียมคดีฟ้องร้อง อย่างไรก็ตาม อายุความที่ผู้เสียหายอาจใช้สิทธิเรียกร้องได้ภายใน 10 ปี อาจถือได้ว่า เป็นระยะเวลาที่ยาวนานมากสำหรับการเตรียมคดีฟ้องร้อง

¹⁵⁶ Product Liability Law (Japan), Article 5: Time Limitations

“(1) The right for damages provided in Article 3 shall be extinguished by prescription if the injured person or his legal representative does not exercise such right within 3 years from the time when he becomes aware of the damage and the liable party for the damage. The same shall also apply upon the expiry of a period of 10 years from the time when the manufacturer, etc. delivered the product.

(2) The period in the latter sentence of section 1 of this Article shall be calculated from the time when the damage arises, where such damage is caused by the substances which are harmful to human health when they remain or accumulate in the body, or where the symptoms for such damage appear after a certain latent period.”

แม้การเปลี่ยนแปลงอายุความให้ยาวนานขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่สิ่งควรต้องคำนึงถึง คือ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้เปลี่ยนแปลงหลักการไปพร้อมกันด้วย ก็คือ ภาระการพิสูจน์ความผิด ดังนั้น ผู้เสียหายจึงไม่มีหน้าที่ต้องไปสืบหาผู้ประกอบการที่กระทำความผิด ไม่ต้องพิสูจน์ถึงขั้นตอนการผลิตที่เป็นสาเหตุให้เกิดความเสียหายอีกต่อไป ผู้เสียหายสามารถฟ้องผู้ประกอบการที่ขายสินค้า ให้ผู้ขายปฏิเสธความรับผิดชอบตามเงื่อนไข โดยการระบุตัวผู้ผลิต ผู้นำเข้าที่แท้จริงได้ ดังนั้นอายุความที่ยาวขึ้นแม้เป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหาย แต่ไม่มีความจำเป็นต่อปัญหาการหาตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบอีกแต่อย่างใด โดยอาจจะเกิดประโยชน์แก่ผู้เสียหายในส่วนอื่น เช่น ระยะเวลาในการเตรียมคดีผลของความเสียหายที่ชัดเจนขึ้น คอกเบี้ย การเจรจาค่าเสียหาย

ในทางกลับกัน ผู้ประกอบการเป็นฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หากเกิดความเสียหาย และผ่านระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น ก็อาจจะทำให้ความเสียหายแสดงผลที่ชัดเจนมากขึ้น ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่มากขึ้น อาจต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยมูลละเมิด รวมทั้งพยานหลักฐานอันจะพิสูจน์ให้หลุดพ้นความรับผิดตามเงื่อนไขก็จะทำได้ยากขึ้น เช่น ผู้เสียหายใช้เครื่องสำอางแล้ว ได้รับความเสียหายแก่ใบหน้า เมื่อผู้เสียหายมิได้ใช้การรักษาที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความเสียหายลุกลามไปทั่วใบหน้า ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบการเมื่อใกล้จะครบอายุความ 3 ปี ผู้ประกอบการก็อาจต้องรับผิดชอบค่าเสียหายรวมทั้งดอกเบี้ยที่หนักขึ้น ซึ่งหากได้รับการรักษาและคำแนะนำที่ถูกต้องจากผู้ประกอบการโดยทันท่วงที ก็อาจจะไม่เกิดความเสียหายมากนัก หรือผู้เสียหายได้รับการรักษาแล้ว มาฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบการ ซึ่งการพิสูจน์ความหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นเกิดจากการใช้ไม่ถูกต้องของผู้เสียหายก็จะทำได้ยาก เนื่องจากไม่คงเหลือหลักฐานแล้ว

แม้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาด้วย เช่น เสียดชีวิตหรือบาดเจ็บต่อร่างกาย พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้กำหนดให้ใช้อายุความที่ยาวนานกว่าของอาญามาใช้เหมือนอายุความมูลละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรคท้าย ในส่วนนี้ จึงเกิดผลดีเพื่อให้ใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ไม่สร้างความสับสน

(ข) อายุความระหว่างการเจรจา ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 13 กำหนดว่า ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ ไม่นับอายุความในระหว่างเจรจานั้น จนกว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะบอกเลิกการเจรจา อายุความจึงจะเดินต่อ ซึ่งแตกต่างจากอายุความสะดุดหยุดลง เมื่อเลิกเจรจาต้องเริ่มต้นนับอายุความใหม่ ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นหลักการที่เป็นธรรมต่อทั้งสองฝ่าย ฝ่ายผู้ประกอบการก็จะใช้วิธีเจรจาเพื่อประวิงเวลาให้หมดอายุความไม่ได้ ฝ่ายผู้เสียหายก็จะใช้การเจรจา เพื่อให้อายุความนับ

ใหม่อีกไม่ได้

ข้อสังเกต ระยะเวลาที่ถือว่าหยุดอยู่ จะนับเกณฑ์อย่างไร หากไม่ได้มีการเข้าประชุมกันพร้อมหน้า แต่เจรจาผ่านเครื่องมือสื่อสาร เช่น ใช้ผ่านโทรศัพท์ จะถือการหยุดอยู่ของอายุความในวันใด วันที่เริ่มโทรศัพท์ไปเจรจา หรือวันที่อีกฝ่ายหนึ่งโทรศัพท์กลับมา

และมีข้อสงสัยอยู่ว่า หากการเจรจาผ่านโทรศัพท์ไม่ประสบความสำเร็จ การบอกเลิกการเจรจาต้องกระทำด้วยวิธีใด จะต้องบอกเลิกเป็นหนังสือ เพื่อให้มีหลักฐานด้วยหรือไม่

4.2.2 ข้อควรพิจารณาเพิ่มเติมจากบทบัญญัติ

4.2.2.1 นิยามคำว่า “ผลิต”¹⁵⁷ ตาม พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 เมื่อนำไปพิจารณาร่วมกับคำว่า “ผลิตผลเกษตรกรรมตามธรรมชาติ”¹⁵⁸ แล้ว ในบางกรณีจะก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณา กล่าวคือ

หากผลิตผลเกษตรกรรมตามธรรมชาติที่ได้ผ่านกระบวนการผลิต จะมีผลให้ผลิตผลดังกล่าวจัดเป็น “สินค้า” ตามคำนิยามและอยู่ในความรับผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งนิยามคำว่า “ผลิต” ตามมาตรา 4 หมายความว่ารวมถึงการคัดเลือกแบ่งบรรจุด้วย ดังนั้น การจับปลาจากบ่อน้ำธรรมชาติมาขาย ถือเป็นข้อยกเว้น ไม่จัดเป็นสินค้าพระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่หากได้ทำการคัดเลือกปลา หรือแบ่งบรรจุใส่ถุง ก็อาจถือได้ว่าทำการผลิตปลาแล้ว ทำให้ปลาดังกล่าว ถือเป็นสินค้าที่อยู่ในความรับผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย หรือแม้กระทั่งผู้จับปลามาขายต่อ ผู้ซื้อปลาต่อมานำมาคัดเลือกแบ่งบรรจุเพื่อขายต่อผู้บริโภค อาจกล่าวได้หรือไม่ว่า ผู้ใดกระทำการอันเป็นไปตามนิยามของคำว่า “ผลิต” ก็จะส่งผลให้ผู้นั้นตกเป็นผู้ผลิตและเกิดความรับผิดตามมาตรา 5 ด้วย

ตัวอย่าง เช่น มีผู้จับปลาจากบ่อน้ำ ต่อมาผู้ซื้อซื้อและนำไปแบ่งบรรจุใส่ถุงออกวางขายในท้องตลาดแก่ผู้บริโภค แม้ผู้จับปลาจะเป็นบุคคลแรกที่จับปลามาจากบ่อน้ำ แต่ปลาถือเป็นผลิตผลที่เกิดจากธรรมชาติ ได้รับการยกเว้น ไม่ถือเป็นสินค้าตามมาตรา 4 ดังนั้น ผู้จับปลาจากบ่อน้ำจึงไม่มีความรับผิดในฐานะผู้ผลิต ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

สำหรับผู้ซื้อปลามาขายต่อ ได้ทำการแบ่งบรรจุปลา เพื่อวางขายแก่ผู้บริโภคนั้น ปลาที่เป็นผลิตผลที่เกิดจากธรรมชาติ เมื่อผ่านการแบ่งบรรจุ ซึ่งถือเป็นกระบวนการผลิต ตามคำนิยาม

¹⁵⁷ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “ผลิต” หมายความว่า “ทำผสมปรุงแต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูปดัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แซ่แยกแ่ง หรือฉวยรังสี รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน”

¹⁵⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “ผลิตผลเกษตรกรรม” หมายความว่า ผลิตผลอันเกิดจากเกษตรกรรมต่าง ๆ เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงไหม เลี้ยงผึ้ง เพาะเห็ด แต่ไม่รวมถึงผลิตผลที่เกิดจากธรรมชาติ”

คำว่า “ผลิต” ในมาตรา 4 ปลายค้ำถั่วจึงจัดเป็น “สินค้า” ตามคำนิยามในมาตราเดียวกัน ซึ่งส่งผล
 ต่อให้ผู้แบ่งบรรจุปลายค้ำถั่วอยู่ในฐานะผู้ผลิตสินค้า ซึ่งจะต้องรับผิดชอบตามคำนิยามในมาตรา 5
 ต่อไปด้วย

จากกรณีดังกล่าวมีข้อสงสัยเกิดอยู่หลายประการ คือ

ประเด็นที่ 1 ผู้ซื้อปลายค้ำถั่วต่อ แต่ได้ทำการคัดเลือก แบ่งบรรจุปลายค้ำถั่วที่ถือเป็นผู้ผลิต
 ทั้งที่ตามสภาพข้อเท็จจริงแล้ว ถือเป็นปกติธรรมดาของการค้า มิได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อ
 รูปลักษณะหรือองค์ประกอบใดๆของสินค้าเลย กรณีดังกล่าว จึงมีข้อสงสัยอยู่ว่าจะทำให้เกิด
 การเปลี่ยนแปลงสถานะของผู้ต้องรับผิดชอบจากการเป็นผู้ขาย ให้เป็นผู้ผลิตด้วยหรือไม่

ประเด็นที่ 2 การคัดเลือก แบ่งบรรจุ จะทำให้สินค้าเกิดอันตรายได้หรือไม่ การตีความ
 เจตนารมณ์ของคำว่า “ผลิต” ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ น่าจะหมายถึงการกระทำใดๆ อันอาจจะ
 ทำให้สินค้านั้นไม่ปลอดภัยขึ้นมาได้ มิได้เป็นการกระทำปกติธรรมดาของคนทั่วไป ที่ไม่ส่งผล
 เกี่ยวข้องกับสินค้า อีกทั้ง เมื่อพิจารณาประกอบกับนิยามคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ซึ่งได้
 แสดงว่า สาเหตุอันอาจจะทำให้สินค้านั้นก่อให้เกิดความเสียหายได้ เนื่องมาจากความ
 บกพร่องในการผลิต ออกแบบหรือคำเตือนวิธีใช้ ตามบทบัญญัติในมาตรา 4

ดังนั้น การคัดเลือก หรือแบ่งบรรจุ จะมีผลทำให้ผลิตผลเกษตรกรรมตามธรรมชาติตก
 เป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงอาจมีข้อสงสัยอยู่ว่า อาจจะยังไม่
 สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

ในประเด็นที่ 3 การคัดเลือกแบ่งบรรจุ ที่อาจจะก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่สินค้าได้
 นั้น จึงมีข้อสงสัยอยู่ว่า น่าจะมีความหมายไปในเชิงที่เป็นกระบวนการผลิตอุตสาหกรรม เช่น การ
 คัดเลือกและแบ่งบรรจุใส่กระป๋องเพื่อขาย โดยไม่มีเจตนารวมถึง การบรรจุใส่ถุงทั่วไป การคัด
 เลือกขนาดเพื่อขายด้วยหรือไม่

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้ มิได้บัญญัติไว้ชัดเจน จึงอาจเป็นกรณีที่
 ต้องพิจารณาตีความต่อไป

4.2.2.2 ขอบเขตของความเสียหายที่ได้รับการคุ้มครอง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 แห่ง
 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นิยามคำ
 ว่า “ความเสียหาย” หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะมีความ
 เสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัว
 สินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

ซึ่งมีข้อพิงสงสัยว่า ไม่รวมถึง ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เสรีภาพหรือแก่สิทธิอย่างหนึ่ง
 อย่างไม่ใช่ของผู้เสียหาย

ในมาตรา 11 บัญญัติว่า “ นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย...” ได้แสดงให้เห็นถึงว่า ความเสียหายที่เคยมีสิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด ให้คงมีสิทธิอยู่เช่นเดิม

ข้อสังเกต (ก) ข้อควรพิจารณาว่า ความเสียหายแก่เสรีภาพและสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ถือเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดหรือไม่

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติว่า “ ผู้ใดจงใจหรือประมาท เลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหาย...เสรีภาพ ก็ดี ทรัพย์สิน หรือสิทธิ อย่างหนึ่งอย่างใด ก็ดี ท่านว่า ผู้นั้น ทำละเมิด จำต้องใช้ ค่าสินไหมทดแทน”

ความเสียหายต่อเสรีภาพและสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด จึงหมายถึงความเสียหายที่อาจได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้

(ข) ความเสียหายต่อเสรีภาพ เสียหายแก่สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่ได้อยู่ภายใต้นิยามคำว่า “ความเสียหาย” ตามมาตรา 4 ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสงสัยอยู่ว่า ผู้ได้รับความเสียหายใน 2 กรณีดังกล่าว จะถือว่าเป็นผู้เสียหาย ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ อาจพิจารณาได้ใน 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่หนึ่ง อาจเป็นไปได้หรือไม่ว่า แม้จะไม่ได้ได้รับความเสียหาย แต่ตามนิยามใน มาตรา 4 แต่ในมาตรา 11 ได้บัญญัติให้ใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายครอบคลุมไปในกรณีนี้แล้ว

อย่างไรก็ดี อาจเกิดข้อโต้แย้งว่า เกิดความไม่สอดคล้องกันของบทบัญญัติในกฎหมายฉบับเดียวกัน

แนวทางที่สอง ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 11 ให้หมายความถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด สำหรับความเสียหายตามที่บัญญัติไว้ในค่านियามคำว่า “ความเสียหาย” ตามมาตรา 4 เท่านั้น ค่าเสียหายส่วนอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องจึงไม่อยู่ในความรับผิดชอบความว่า ค่าเสียหายต่อเสรีภาพ และค่าเสียหายต่อสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด จึงไม่อาจเรียกร้องได้ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

อย่างไรก็ดี อาจเกิดข้อโต้แย้งว่า กรณีดังกล่าวถือเป็นช่องว่างที่ไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่กรณีความเสียหายอย่างครอบคลุมเพียงพอหรือไม่ โดยมีข้อควรพิจารณาดังนี้

ข้อควรพิจารณาในประการแรกว่า ความเสียหายแก่เสรีภาพที่จะเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะมีขึ้นได้หรือไม่

ตัวอย่าง เช่น ลิฟท์โดยสารเป็นสังหาริมทรัพย์ที่มีผลิตขึ้นเพื่อขาย จึงถือเป็น “สินค้า”

ตามคำนิยามในมาตรา 4 ขณะที่ผู้มีโดยสารลิฟท์ขึ้นลงภายในอาคาร แต่ลิฟท์เกิดขัดข้อง เป็นเหตุให้ผู้โดยสารต้องติดค้างอยู่ในลิฟท์นั้นเป็นเวลานาน ลิฟท์โดยสารจึงถือสินค้าที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเกิดจากการผลิต การออกแบบ หรือการให้คำเตือน วิธีใช้ที่ไม่ถูกต้องและอาจถือได้ว่าเป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตามคำนิยามในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย

ผู้โดยสารติดค้างอยู่ในลิฟท์นั้นได้รับความเสียหายจากลิฟท์ ซึ่งเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายจึงน่าจะอยู่ในความหมายของนิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” คือ ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย

มีข้อควรพิจารณาในประการที่สองว่า ความเสียหายต่อเสรีภาพที่เกิดขึ้นจากการติดค้างในลิฟท์ จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้อย่างไร

หากความเสียหายต่อเสรีภาพ ไม่อยู่ภายใต้คำนิยามของคำว่า “ความเสียหาย” ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จึงมีข้อสงสัยอยู่ว่า ความเสียหายต่อเสรีภาพอาจไม่จัดเป็นความเสียหายที่พึงได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ และผู้ได้รับความเสียหายต่อเสรีภาพที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะไม่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้

จึงอาจกล่าวได้หรือไม่ว่า พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้ความคุ้มครองต่อผู้เสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย น้อยกว่าหลักละเมิดทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อย่างน้อย 2 ประการ คือ ความเสียหายแก่เสรีภาพ และความเสียหายแก่สิทธิอื่นใดอย่างหนึ่ง

อย่างไรก็ดี ในมาตรา 4 ให้ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องที่เกิดเป็นความเสียหายทางจิตใจได้ โดยให้หมายความถึง ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัวความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอายหรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ข้อควรพิจารณาต่อไปว่า ความเสียหายต่อเสรีภาพจะสามารถตีความว่า ถือเป็นความเสียหายต่อจิตใจได้หรือไม่ ซึ่งก็อาจแยกพิจารณาได้เป็นข้อย่อยได้อีกใน 2 แนวทางคือ

แนวทางที่หนึ่งคือ ผู้ได้รับความเสียหายต่อเสรีภาพก็ได้รับความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัววิตกกังวล ความเศร้าโศก หรือความเสียหายต่อจิตใจที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน โดยไม่จำเป็นว่าจะมีลักษณะชื่อเรียกอย่างไร แต่ผลคือผู้เสียหายต่อเสรีภาพได้รับแล้ว ดังนั้นอาจพิจารณาได้หรือไม่ว่า ผู้เสียหายต่อเสรีภาพควรจะได้รับ ความเสียหายทางจิตใจแล้ว

อย่างไรก็ตาม แนวทางนี้ จำต้องพิจารณาพิจารณาเงื่อนไขในการได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 (1) ประกอบด้วย กล่าวคือ ผู้ได้รับความเสียหายทางจิตใจ จะต้องได้รับความ

เสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย ประกอบด้วย จึงจะได้รับการชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจ ดังนั้น แม้อาจตีความได้ว่า ผู้เสียหายต่อเสรีภาพได้รับความเสียหายต่อจิตใจแล้ว แต่หากผู้ได้รับความเสียหายต่อเสรีภาพไม่ได้รับอันตรายส่วนอื่นเลย ก็อาจจะเป็นไปได้ที่ไม่อยู่ในความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

แนวทางที่สองคือ ความเสียหายต่อเสรีภาพถูกบัญญัติให้เป็นความเสียหายประเภทหนึ่งที่แตกต่างกันไปจากความเสียหายทางจิตใจอย่างชัดเจน รวมทั้งแตกต่างกันไปจากความเสียหายประเภทอื่นๆ โดยได้รับการบัญญัติรับรองไว้ต่างหาก ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หลายมาตรา¹⁵⁹ นอกจากนี้ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

นอกจากนี้ จากการศึกษาแนวทางการตีความของศาลไทย ได้วินิจฉัยยอมรับความรับผิดชอบในการละเมิดต่อเสรีภาพไว้อย่างชัดเจน ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2253/2539¹⁶⁰ ส่วนค่าเสียหายทางจิตใจ แนวคำพิพากษาศาลฎีกาส่วนใหญ่ไม่รับรองค่าเสียหายทางจิตใจแต่เรียกเป็นค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 247/2538¹⁶¹, 3357/2538¹⁶² แต่โดยรวมแล้ว ก็ไม่มี

¹⁵⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 4 “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”

มาตรา 27 “สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง”

มาตรา 28 “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้”

¹⁶⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2253/2539 การที่จำเลยที่ 2 ได้ให้การเป็นพยานต่อพนักงานสอบสวน จนเป็นเหตุให้โจทก์ถูกดำเนินคดีอาญา ต้องถูกออกหมายจับและถูกควบคุมตัวก่อนก่อให้เกิดความเสียหายแก่เสรีภาพและชื่อเสียงของโจทก์โดยตรง โจทก์ย่อมมีสิทธิได้รับการชดเชยค่าเสียหายในส่วนนี้ ซึ่งเมื่อพิเคราะห์ถึงระยะเวลาที่โจทก์ถูกจับ และถูกควบคุมตัว จนถึงได้รับการประกันตัว เป็นเวลาเพียงประมาณ 5 ถึง 6 ชั่วโมงประกอบกับหลังเกิดเหตุถูกจับแล้ว โจทก์ซึ่งเป็นนักธุรกิจก็ยังได้รับการประกาศเกียรติคุณรางวัลเกียรติยศนักธุรกิจดีเด่นแสดงให้เห็นว่าการที่จำเลยที่ 2 กระทำละเมิดต่อโจทก์นั้นมิได้ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงนักที่โจทก์ขอค่าเสียหายเกี่ยวกับการเสื่อมเสียเสรีภาพ 1,000,000 บาทและเกี่ยวกับชื่อเสียงอีก 1,000,000 บาทนั้น สูงเกินไปเห็นสมควรกำหนดค่าเสียหายทั้งสองส่วนนี้ให้รวม 300,000 บาท

¹⁶¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 247/2538 จำเลยที่ 1 เป็นลูกจ้างชั่วคราวโดยสารของจำเลยที่ 2 ซึ่งจำเลยที่ 2 ได้นำเข้าร่วมกิจการเดินรถร่วมกับจำเลยที่ 3 โดยได้ให้ประโยชน์แก่จำเลยที่ 3 เป็นรายเที่ยว และให้ค่าต่อสัญญาเป็นรายปี ถือได้ว่า จำเลยที่ 3 และที่ 2 ร่วมกันเป็นนายจ้างของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 ทำละเมิด จำเลยที่ 3 จึงต้องร่วมรับผิดชอบ หากจำเป็นต้องมีการแบ่งผลประโยชน์ในการประกอบกิจการไม่ค่าขาดความสุขสำราญ เพราะร่างกายพิการทำให้สังคมรังเกียจอับอายขายหน้า ไม่ได้เล่นกีฬา ไม่ได้สมรส เป็นค่าเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจ เป็นความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ส่วนค่าสูญเสียความสามารถในการทำงาน เป็นความเสียหายเพราะเสียความสามารถประกอบการงานตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 เป็นค่าเสียหายคนละอย่างไม่ใช่ซ้ำซ้อน และแม้ค่าขาดความสุขสำราญ กับค่าทันทูทุกขเวทนาต่างก็เป็นค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน แต่ก็มีใช่ค่าเสียหายเดียวกัน เพราะค่าขาดความสุขสำราญ เป็นเรื่องการขาดหรือสูญเสียความสุขสำราญจากความรู้สึกที่ดี ส่วนค่าทันทูทุกขเวทนาเป็นเรื่องการต้องทนยอมรับความเจ็บปวดหรือทรมาน จึงแตกต่างกัน ไม่ใช่ซ้ำซ้อน

คำวินิจฉัยคดีความว่า ความเสียหายต่อเสรีภาพเป็นความเสียหาย ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับความเสียหายทางจิตใจ ซึ่งจากการตีความดังกล่าว จึงอาจพิจารณาได้หรือไม่ว่า ความเสียหายต่อเสรีภาพ ภาพและความเสียหายต่อจิตใจ น่าจะมีความแตกต่างกัน

หากพิจารณาได้ดังนี้แล้ว ความเสียหายต่อเสรีภาพที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จึงมีข้อสงสัยว่า อาจจะไม่สามารถปรับไปใช้เป็นความเสียหายทางจิตใจอันจะทำให้ผู้ได้รับความเสียหายได้รับการชดเชยตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้

4.2.2.3 อำนาจในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงประเภทสินค้า แม้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะมีบทบัญญัติตามมาตรา 16⁶³ ให้อำนาจนายรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวง แต่เมื่อพิจารณาอำนาจที่เปิดช่องไว้ให้ออกกฎกระทรวงตามมาตรา 4⁶⁴ พบว่าสามารถทำได้เพียงกรณีเดียว คือ ยกเว้นสินค้าบางประเภท ตามมาตรา 4 เท่านั้น โดยไม่มีอำนาจเพิ่มเติมสินค้าแต่อย่างใด

กรณีดังกล่าว มีข้อควรพิจารณาว่า จะถือเป็นการบังคับกฎหมายในเชิงกว้าง คือให้ ความครอบคลุมไปกว้างขวางที่สุดไว้ก่อน แล้วจึงจะกำหนดข้อยกเว้นให้ในภายหลังหรือไม่ และจะส่งผลต่อให้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ยากแก่การแก้ไขเพิ่มเติม โดยต้องกระทำโดยผ่านสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ขาดลักษณะความยืดหยุ่นของกฎหมายในเชิงพาณิชย์เกินควรหรือไม่

มีข้อน่าสังเกตประการหนึ่งว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ใช้เวลาในการพิจารณานานนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 สาเหตุหนึ่งคงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า เกิดจากการพิจารณาโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงเป็นไปได้หรือไม่ว่า บทบัญญัติดังกล่าว อาจสะท้อนถึงพื้นฐานต่อความไม่ไว้วางใจนักการเมืองที่อาจใช้อำนาจแก้ไขกฎหมายได้โดยง่าย ซึ่งทำให้ไม่สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายในที่สุด

4.2.2.4 มาตรการกู่ขนานเชิงป้องกันความเสียหาย พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เน้นการวางหลักการเยียวยาผู้เสียหาย จำต้อง

⁶² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3357/2538 คำรักษาพยาบาลโจทก์ซึ่งเป็นผู้เยาว์ ที่ได้รับอันตรายแก่กายฐานละเมิดแม่บิดาโจทก์จะเบิกจากทางราชการ และทางราชการได้จ่ายแทนโจทก์ไปแล้วก็ตาม ก็เป็นสิทธิเฉพาะตัวของบิดาโจทก์โจทก์ จึงยังมีสิทธิเรียกร้องเอาค่ารักษาพยาบาลจากจำเลยผู้ทละเมิดได้ และกรณีเป็นคนละเรื่องกับการที่โจทก์มีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน ในกรณีถูกทละเมิดจนได้รับอันตรายแก่กาย จำเลยทละเมิดเป็นเหตุให้โจทก์ขาหักหลายแห่ง ต้องรักษาโดยการผ่าตัดหลายครั้ง และอยู่ที่โรงพยาบาลนานถึง 129 วันออกจากโรงพยาบาลแล้ว ต้องรักษาตัวที่บ้านหลายเดือนโจทก์ก็ได้รับอันตรายถึงสาหัสต้องทนทุกข์ทรมานเป็นเวลานานต้องขาดเรียนและเรียนช้าขึ้น ได้รับความทุกข์ทรมานทางกายและจิตใจ ย่อมมีสิทธิเรียกค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน ในส่วนนี้ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 446

⁶³ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 16 “ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้”

⁶⁴ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “ในพระราชบัญญัตินี้ “สินค้า” หมายความว่า สัตว์หรือทรัพย์สินที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย ...ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

เกิดความเสียหายขึ้นและมีผู้ได้รับความเสียหายก่อน กลไกตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงจะดำเนินการได้ แต่มีข้อสงสัยกันว่า ไม่พบบทบัญญัติที่วางมาตรการเชิงป้องกัน ในทางคู่ขนานไปกับการใช้บทบัญญัติในทางเยียวยา เพื่อป้องกันปัญหาอันจะเกิดความเสียหายหรือความเสียหายลุกลามขึ้นได้ หรือมิได้กำหนดให้มีคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ให้มีอำนาจหน้าที่ในการเฝ้าระวัง ให้คำเตือน และเข้าแก้ไขปัญหาย่างทันท่วงที เช่น มีอำนาจเข้าเก็บตัวอย่างสินค้าต้องสงสัย ส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการตรวจสอบความปลอดภัย และเรียกเก็บสินค้าคืนจากท้องตลาด โดยไม่จำเป็นต้องรอนกว่าผู้เสียหายนำคดีไปฟ้องต่อศาล และศาลใช้อำนาจในการสั่งการแก้ไข ซึ่งอาจจะทำให้ความเสียหายลุกลามไปเกินกว่าจะป้องกันเยียวยา

เมื่อเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 กำหนดให้มีคณะกรรมการมีที่มาจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง¹⁶⁵ เพื่อกำหนดกรอบนโยบาย ออกมาตรการต่างๆที่จำเป็นทำให้เกิดการขับเคลื่อนสู่การนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังมีรัฐมนตรีกระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ควบคุม ส่งเสริมและติดตามดูแลอีกชั้นหนึ่ง¹⁶⁶

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณา พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ประกอบแล้ว พบว่าได้กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค¹⁶⁷ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการเฝ้าระวัง หากพบว่าสินค้าใดต้องสงสัยว่าจะเกิดอันตรายต่อผู้บริโภค ให้มีคำสั่งให้ทดสอบตรวจสอบพิสูจน์สินค้า มีคำสั่งห้ามขายสินค้า เรียกเก็บสินค้า ทำลายสินค้า รวมตลอดไปถึงการบังคับดำเนินการเอง หากมีการฝ่าฝืนหรือดำเนินการล่าช้า โดยให้ผู้ต้องรับผิดชอบนั้นเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

¹⁶⁵ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 4 วรรคแรก "...ให้มีคณะกรรมการวัตถุอันตรายคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธานกรรมการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมการขนส่งทางบก อธิบดีกรมการค้าภายใน อธิบดีกรมการแพทย์ อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ อธิบดีกรมธุรกิจพลังงาน อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมปศุสัตว์ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา เลขาธิการสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงคมนาคม ผู้แทนสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินสิบคนเป็นกรรมการ และอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้แทนกรมธุรกิจพลังงานผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรม ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และผู้แทนสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติเป็นผู้ช่วยเลขานุการ..."

¹⁶⁶ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 3 "...ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ควบคุม ส่งเสริมและติดตามดูแลการดำเนินงานของเลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการของคณะกรรมการวัตถุอันตรายในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้"

¹⁶⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 9 "ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า " คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค" ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงคมนาคม เลขาธิการ คณะกรรมการอาหารและยา และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินแปดคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ และเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นกรรมการและเลขานุการ"

ตามมาตรา 36¹⁶⁸ อาจทำให้พิจารณาได้หรือไม่ว่า คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสามารถดำเนินมาตรการคู่ขนาน โดยมีได้ขัดแย้งกับพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงไม่มีเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีคณะกรรมการขึ้นมาอีกชุดหนึ่งทำงานในภารกิจที่ซ้ำซ้อนกัน

มีข้อควรสังเกตว่า พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีหลายบทบัญญัติที่มีความสัมพันธ์กับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งก็จะได้มีการบัญญัติไว้ชัดเจน ไม่ว่าจะให้นำความหมายของคำว่า “ผู้บริโภค” ตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมาใช้บังคับ ตามมาตรา 9 หรือการให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย ตามมาตรา 10 เป็นต้น แต่มิได้บัญญัติไว้ชัดเจนถึงความมุ่งประสงค์จะให้คณะกรรมการที่มีอยู่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 เป็นคณะกรรมการทำหน้าที่ออกมาตรการคู่ขนานเพื่อป้องกัน โดยมีได้กล่าวถึงไว้ในเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จึงอาจเป็นไปได้หรือไม่ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ มิได้มุ่งประสงค์จะให้มาตรการเชิงป้องกันตั้งแต่ต้น การจะปรับใช้โดยอำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค อาจเป็นแนวทางที่นอกเหนือไปจากวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่

นอกจากนี้ จากการตรวจสอบกฎหมายวิธีสบัญญัติที่เกี่ยวข้องพบว่า ได้ให้อำนาจแก่ศาลในการออกมาตรการคู่ขนานกับกฎหมาย เชิงป้องกันความเสียหายไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 โดยศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยแก้ไขปรับปรุงสินค้า หรือเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภค ในกรณีการฟ้องคดีของผู้บริโภค ซึ่งจำเลยในคดีไม่ใช่ผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าสินค้า แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดร้องขอ ศาลในคดีผู้บริโภคก็อาจมีคำสั่งเรียกผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าสินค้า เข้ามาเป็นจำเลยร่วมรับผิดชอบในคดี และศาลอาจพิพากษาให้บุคคลนั้นรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ถูกฟ้องคดีอยู่ก่อนแล้วก็ได้ แม้อาจจะมิใช่มาตรการเชิงป้องกันความเสียหายเสียทีเดียว แต่ก็อาจกล่าวได้ว่า ศาลในคดีผู้บริโภคเข้ามามีบทบาทต่อการใช้มาตรการคู่ขนานและเป็นมาตรการที่

¹⁶⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 36 “เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค คณะกรรมการอาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้านั้นได้ ถ้าผู้ประกอบธุรกิจไม่ดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าหรือดำเนินการล่าช้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร คณะกรรมการจะจัดให้มีการพิสูจน์โดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้

ถ้าผลจากการทดสอบหรือพิสูจน์ปรากฏว่า สินค้านั้นอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค และกรณีไม่อาจป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากสินค้านั้นได้โดยการกำหนดคลากตามมาตรา 30 หรือตามกฎหมายอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามขายสินค้านั้น และถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนแปลงสินค้านั้น ภายในได้เงื่อนไขตามที่คณะกรรมการกำหนดก็ได้ ในกรณีที่สินค้านั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้หรือเป็นที่สงสัยว่าผู้ประกอบธุรกิจจะเก็บสินค้านั้นไว้เพื่อขายต่อไป คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจทำลายหรือจะจัดให้มีการทำลายโดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้

ในกรณีจำเป็นและเร่งด่วน ถ้าคณะกรรมการมีเหตุที่น่าเชื่อว่า สินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามขายสินค้านั้นเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะได้มีการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง การสั่งห้ามขายสินค้าตามวรรคสองและวรรคสาม ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ครอบคลุมต่อการคุ้มครองเยียวยาผู้บริโภคอย่างชัดเจน ตามมาตรา 41¹⁶⁹ นอกจากนี้ยังให้ศาลอาจมีคำสั่งให้เรียกเก็บคืนสินค้าซึ่งอาจเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยของผู้บริโภค โดยรวม ออกจากท้องตลาดและทำลายสินค้าที่เหลือ โดยมีเงื่อนไขไว้ในกรณีที่ไม่มีวิธีป้องกันอย่างอื่น

มีข้อน่าสังเกตว่า ศาลเป็นผู้ใช้อำนาจซึ่งแต่เดิมเคยเป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร และกระบวนการดังกล่าว สามารถดำเนินการได้โดยไม่จำเป็นต้องให้คดีถึงที่สุดก่อน

ในการดำเนินการดังกล่าว หากมีผู้ใดขัดขืน ศาลมีอำนาจสั่งให้จับกุม และกักขังผู้ขัดขืนนั้นได้ ตามมาตรา 43¹⁷⁰

¹⁶⁹ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 41 “ในคดีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ ฟ้องขอให้ผู้ประกอบการธุรกิจรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า หากศาลเชื่อว่าความชำรุดบกพร่องดังกล่าว มีอยู่ในขณะส่งมอบสินค้านั้น และไม่อาจแก้ไขให้กลับคืนสภาพที่ใช้งานได้ตามปกติ หรือถึงแม้จะแก้ไขแล้วแต่หากนำไปใช้บริโภคแล้ว อาจเกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคที่ใช้นั้น ให้ศาลมีอำนาจพิพากษาให้ผู้ประกอบการธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคแทน การแก้ไขซ่อมแซมสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงลักษณะของสินค้าที่อาจเปลี่ยนทดแทนกันได้ พฤติการณ์ของผู้ประกอบการธุรกิจ ตลอดจนความสุจริตของผู้บริโภคประกอบด้วย และหากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากการใช้สินค้าหรือได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้บริโภคชดเชยค่าใช้ทรัพย์สินหรือค่าเสียหาย แล้วแต่กรณี ให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้ถูกฟ้องมิใช่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งเรียกผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าดังกล่าวเข้ามาในคดีตามมาตรา 57 (3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และมีอำนาจพิพากษาให้บุคคลดังกล่าวร่วมรับผิดชอบในหน้าที่ผู้ประกอบการธุรกิจตามวรรคหนึ่งมีต่อผู้บริโภคได้ด้วย”

¹⁷⁰ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 43 “ในคดีผู้บริโภค เมื่อศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือจำหน่ายคดีเสียจากสารบบความหากข้อเท็จจริงปรากฏแก่ศาลว่ามีสินค้าที่ได้จำหน่ายไปแล้วหรือที่เหลืออยู่ในท้องตลาดอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคโดยส่วนรวม และไม่อาจใช้วิธีป้องกันอย่างอื่นได้ ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งดังต่อไปนี้

(1) ให้ผู้ประกอบการธุรกิจจัดการประกาศและรับสินค้าดังกล่าวซึ่งอาจเป็นอันตรายคืนจากผู้บริโภคเพื่อทำการแก้ไขหรือเปลี่ยนให้ใหม่ภายในเวลาที่กำหนด โดยค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการธุรกิจเอง แต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม้อาจแก้ไขหรือดำเนินการตามที่กล่าวข้างต้นได้ ก็ให้ใช้ราคาตามที่ศาลเห็นสมควร โดยคำนึงถึงลักษณะและสภาพของสินค้าขณะรับคืน รวมทั้งความสุจริตของผู้ประกอบการธุรกิจประกอบด้วย

(2) ห้ามผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายสินค้าที่เหลืออยู่และให้เรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่ได้จำหน่ายแก่ผู้บริโภคกลับคืน จนกว่าจะได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้าดังกล่าวให้มีความปลอดภัย แต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ศาลจะมีคำสั่งห้ามผู้ประกอบการธุรกิจผลิตหรือนำเข้าสินค้านั้นก็ได้และหากเป็นที่สงสัยว่าผู้ประกอบการธุรกิจจะเก็บสินค้าที่เหลือไว้เพื่อจำหน่ายต่อไป ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการธุรกิจทำลายสินค้าที่เหลือนั้นด้วย

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่าผู้ประกอบการธุรกิจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ศาลมีอำนาจสั่งจับกุมและกักขังผู้ประกอบการธุรกิจหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบการธุรกิจ ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นนิติบุคคล ว่าจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว หรือสั่งให้เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดดำเนินการ โดยให้ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่าย และหากผู้ประกอบการธุรกิจไม่ชำระให้บุคคลนั้นมีอำนาจบังคับคดีกับผู้ประกอบการธุรกิจเสมือนหนึ่งเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษา ผู้ประกอบการธุรกิจหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบการธุรกิจ ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นนิติบุคคลที่ถูกจับกุมโดยเหตุจงใจขัดขืนคำสั่ง จะต้องถูกกักขังไว้จนกว่าจะมีประกัน หรือประกันและหลักประกันตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรกำหนดว่าตนยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งทุกประการ แต่ทั้งนี้ ห้ามไม่ให้กักขังผู้ประกอบการธุรกิจหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบการธุรกิจ ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นนิติบุคคลแต่ละครั้งเกินกว่าหกเดือนนับแต่วันจับหรือกักขังแล้วแต่กรณี”

มีข้อนำสังเกตว่า กฎหมายที่มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวข้องกับการควบคุมความปลอดภัยของสินค้าหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 , พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 , พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 , พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 ซึ่งมีขอบเขตการควบคุมดูแล จำกัดกว่าพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ล้วนแล้วแต่มีคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม มีข้อควรพิจารณาประกอบ ด้วยเหตุที่ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและความสัมพันธ์ระหว่างเอกชน มีลักษณะกฎหมายเอกชน โดยไม่มีบทกำหนดความผิดทางอาญา และบทกำหนดโทษในลักษณะเดียวกับกฎหมายมหาชนแต่อย่างไร หากตั้งคณะกรรมการเพื่อให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ จะเป็นไปได้หรือไม่ว่า คณะกรรมการก็จะไม่มีบทลงโทษใดๆ มารองรับการใช้อำนาจ และอาจจะไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

มีข้อควรพิจารณาประกอบในประการที่สองว่า อาจมีความเป็นไปได้หรือไม่ว่าเนื่องจากกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ มีพื้นฐานการใช้บังคับในความสัมพันธ์ระหว่างเอกชน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแนวทางของกฎหมายในประเทศต่างๆเหล่านั้น จึงตราพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยไม่มีความมุ่งหมายให้มีคณะกรรมการปฏิบัติการ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ หรือให้มีการกำหนดความผิดและบทลงโทษทางอาญา

4.2.2.5 เจื่อนใจการได้รับความคุ้มครองผู้เสียหาย ผู้เสียหายที่จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มีเจื่อนใจที่ไขที่สำคัญอย่างหนึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 5 ก็คือ สินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ส่วนการขายนั้น เป็นไปตามค่านิยมที่กำหนดไว้ในมาตรา 4¹⁷¹

พระราชบัญญัติฉบับนี้ มิได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าไม่นำมาใช้คดีระหว่างพ่อค้ากับพ่อค้าด้วยกัน มีข้อควรพิจารณาต่อไปว่า หากสินค้าอยู่ในความครอบครองของผู้ขายแล้วเกิดอันตรายขึ้น เช่น ถังแก๊ซหุงต้มใน โกดังสินค้าเกิดระเบิดขึ้น ผู้ขายและผู้อยู่ในบริเวณใกล้เคียงได้รับความเสียหาย ผู้ขายสินค้า และผู้ที่ได้รับความเสียหายจะอยู่ในฐานะของผู้เสียหายได้หรือไม่ อันจะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ได้หรือไม่

เมื่อพิจารณาจากนิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” ในมาตรา 4 หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แม้จะมีได้กำหนดคชกเว้นผู้ขายไว้ แต่ได้ให้นิยามคำว่า “ผู้ประกอบ

¹⁷¹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “ขาย” หมายความว่า “จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว”

การ” ตามมาตรา 4 ให้หมายความถึง ผู้ขาย อันอาจเข้าใจได้ว่าเป็นอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งเมื่อได้พิจารณาจากเงื่อนไขตามมาตรา 5 ว่า สินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว เมื่อสินค้ายังคงอยู่ในความครอบครองของผู้ขาย เป็นไปได้หรือไม่ที่จะไม่ถือว่าอยู่ในความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ และส่งผลผู้ขายต้องอาศัยสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายฉบับอื่นด้วยหรือไม่

อย่างไรก็ดี มีข้อสงสัยอยู่ว่า แม้ผู้ขายมิได้ประสงค์ต่อการนำมาบริโภคโดยตรง แต่อาจถือว่าผู้ขายอยู่ในฐานะสวมหมวกสองใบ คือ เป็นทั้งผู้ขาย และเป็นผู้เสียหายด้วยได้หรือไม่

ส่วนผู้เสียหายที่ได้รับอันตราย เนื่องจากอยู่ในบริเวณใกล้เคียง กับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และยังมีได้ขายแก่ผู้บริโภค พระราชบัญญัติฉบับนี้ มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ชัดเจน หากตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้ว ย่อมประสงค์จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหาย แต่เมื่อไม่มีบทบัญญัติไว้เฉพาะสำหรับผู้เสียหายที่เป็นบุคคลภายนอก และยังไม่ขายสินค้าให้แก่ผู้บริโภค จึงอาจจะเป็นปัญหาในทางปฏิบัติต่อไปได้หรือไม่ว่า จะใช้หลักเกณฑ์อย่างไร และผู้เสียหายจะพึงได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ด้วยช่องทางตามมาตราใด นอกจากการที่ศาลจะใช้การตีความโดยอ้างอิงเจตนารมณ์ของกฎหมาย และวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานขึ้นมาใหม่ จะมีผลเท่ากับให้ศาลสร้างหลักกฎหมายขึ้นมาใหม่หรือไม่

4.2.2.6 การยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาลในการฟ้องคดี

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาลในการฟ้องและดำเนินคดีไว้เฉพาะแก่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม และมูลนิธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 10 ใช้สิทธิฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย ซึ่งหมายความว่า หากผู้เสียหายฟ้องคดีเองจะมีได้ยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม

อย่างไรก็ตาม มีข้อสงสัยเกิดจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 18 วรรคแรกบัญญัติว่า ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย การยื่นคำฟ้องตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ ในคดีผู้บริโภคซึ่งดำเนินการโดยผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุดสรุปได้ว่า แม้ผู้เสียหายฟ้องคดีด้วยตนเองก็จะได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมในการฟ้องคดีตาม ซึ่งมีข้อสงสัยเกิดว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งสองฉบับที่ออกในเวลาไล่เลี่ยกัน ได้ออกบทบัญญัติในเรื่องเดียวกัน โดยมีเนื้อหาไม่ตรงกัน

อนึ่ง หากพิจารณาว่าบทบัญญัติในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการรับรองสิทธิของผู้เสียหาย ซึ่งมิได้ขัดแย้งกับกฎหมายฉบับอื่น หากกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้เสียหายไว้มาก

กว่า ก็ให้ใช้ตามกฎหมายฉบับอื่นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3 ได้หรือไม่

ซึ่งตามมาตรา 3 บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่มีกฎหมายใดบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ ซึ่งให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้” บทบัญญัติดังกล่าวใช้คำว่า “...กฎหมายใดบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะ...” จึงมีความเป็นไปได้หรือไม่ว่า อาจจะหมายถึงถึง กฎหมายสารบัญญัติที่กำหนดความรับผิดชอบ และเป็นกฎหมายที่บัญญัติให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าไว้เฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 โดยมิได้มุ่งหมายให้รวมถึงกฎหมายวิธีสบัญญัติที่กำหนดกระบวนการฟ้องร้องดำเนินคดีหรือไม่

มีข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับกรยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาล เฉพาะให้แก่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม มูลนิธิ ตามมาตรา 10 โดยหากผู้เสียหายฟ้องคดีเองจะไม่ได้รับยกเว้นนั้น แม้จะส่งผลให้เป็นภาระแก่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพิ่มขึ้น และทำให้เกิดความล่าช้ากว่าจะนำคดีขึ้นสู่ศาลได้ แต่ในขณะเดียวกัน ก็จะเป็นการช่วยถ่วงกรงคดีที่จะเสนอขึ้นสู่ศาล ไม่ว่าในเรื่องการไต่ถามหลักฐาน ประนีประนอมข้อพิพาท การตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น ค่าเสียหายที่สมควรแก่เหตุ แต่การยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาลให้แก่ผู้บริโภคด้วย ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 18 นั้น มีข้อพิจารณาว่า อาจจะมีความเป็นไปได้หรือไม่ว่า จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดเป็นคดีฟ้องร้องขึ้นสู่ศาลจำนวนมากขึ้น

4.2.2.7 การเรียกร้องค่าเสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สินค้าที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้เสียหายจนถึงแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน นอกจากความรับผิดทางแพ่งแล้ว ทำให้ผู้ประกอบการเกิดความรับผิดทางอาญาด้วย

การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติให้ศาลกำหนดให้ตามความเสียหายที่แท้จริง แต่ต้องไม่เกินค่าขอ ตามมาตรา 47¹⁷² ในขณะที่ใช้สิทธิเรียกร้อง ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีบทบัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งให้จ่ายค่าเสียหายทางจิตใจและค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ด้วย ความถักถั่นดังกล่าว ทำให้ผู้เสียหายจะต้องมีความรู้ในการเลือกใช้สิทธิเรียกร้องตามพระราชบัญญัติฉบับนี้แยกต่างหากจากคดีอาญา โดยไม่ยื่นคำร้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ หรือใช้สิทธิฟ้องเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญา เนื่องจากจะทำให้ได้รับสิทธิน้อยกว่า ทำให้ความ

¹⁷² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 47 “คำพิพากษา คดีส่วนแพ่ง ต้องเป็นไป ตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย อันว่าด้วย ความรับผิด ของบุคคล ในทางแพ่ง โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่า จำเลย ต้องคำพิพากษาว่า ได้กระทำความผิด หรือไม่

ราคา ทรัพย์สิน ที่สั่งให้ จำเลย ใช้แก่ ผู้เสียหาย ให้ ศาล กำหนด ตามราคา อันแท้จริง ส่วนจำนวนเงิน ค่าสินไหมทดแทน อย่างอื่น ที่ ผู้เสียหาย จะได้รับนั้น ให้ ศาล กำหนดให้ ตามความเสียหาย แต่ ต้องไม่เกิน ค่าขอ”

รับผิดชอบตามกฎหมายเกิดเป็นสองมาตรฐาน ผู้เสียหายต้องรู้เทคนิคที่จะใช้สิทธิเรียกร้องเอาในส่วนที่มากกว่านั่นเอง

มีข้อควรพิจารณาว่า ค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายฉบับใด จึงจะเรียกได้ว่ามีความเป็นธรรมต่อทั้งสองฝ่าย หากขึ้นอยู่กับมุมมองตามกฎหมายฉบับใด ความเป็นธรรมก็ย่อมจะขาดความแน่นอน หากยกเอาตามกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งหรือตามจำนวนเงินค่าเสียหายที่ได้รับตามกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งที่สูญเสียประโยชน์ก็จะอ้างได้ว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม

4.2.2.8 ดอกเบี้ยผิคนัด พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มิได้กำหนดเรื่องดอกเบี้ยของค่าเสียหายไว้เป็นการเฉพาะ และหากมิได้บัญญัติไว้แล้ว ให้ใช้ตามบทบัญญัติของกฎหมายฉบับใด ต่อปัญหานี้หากจะใช้หลักมูลละเมิดตามที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 206 ในกรณีมูลละเมิด ถือว่าลูกหนี้ผิคนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิดและมาตรา 224¹⁷³ หนี้เงินให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างผิคนัดร้อยละเจ็ดกึ่งต่อปี ซึ่งแม้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะออกแบบมา เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียกร้องค่าเสียหายมูลละเมิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แม้จะมีหลักการวิธีการต่างจากหลักมูลละเมิดทั่วไป แต่ก็มาจากพื้นฐานและวัตถุประสงค์เดียวกัน จึงอาจถือได้หรือไม่ว่า หลักมูลละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นหลักทั่วไป ส่วนในพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นข้อยกเว้น หากไม่ระบุไว้ชัดเจน ย่อมต้องถือเอาหลักมูลละเมิดตามที่ระบุไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้โดยอนุโลม ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงอาจจะต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยผิคนัดมูลละเมิดในอัตราร้อยละเจ็ดกึ่ง(ครึ่ง) ต่อปีนับแต่วันที่ทำละเมิด

มีข้อพิจารณาต่อไปว่าค่าเสียหายเชิงลงโทษ ซึ่งศาลสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายเพิ่มจากค่าสินไหมทดแทนแท้จริง จะสามารถเรียกดอกเบี้ยผิคนัดได้หรือไม่ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่ได้ระบุไว้ชัดเจน และขณะนี้ยังไม่เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาเป็นแนวทางพิจารณา ค่าเสียหายดังกล่าวซึ่งมีลักษณะเป็นเบี้ยปรับที่ศาลสั่งให้ วัตถุประสงค์แตกต่างจากการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ทั้งมิใช่เงินที่ผู้เสียหายได้ออกไปก่อน จึงมีความเป็นไปได้หรือไม่ที่ไม้อาจเรียกดอกเบี้ยผิคนัดจากค่าเสียหายเชิงลงโทษส่วนนี้ได้ อีก เว้นแต่จะเรียกให้ประกอบการรับผิดชอบนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาส่วนนี้

4.2.2.9 ผลของการประนีประนอมยอมความ ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหาย

¹⁷³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 “หนี้เงินนั้น ท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิคนัดร้อยละเจ็ดกึ่งต่อปี ถ้าเจ้าหนี้ อาจเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้น โดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิคนัด การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกจานั้น ท่านอนุญาตให้พิสูจน์ได้”

หายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ยังมิได้เปลี่ยนแปลงหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของกฎหมายแพ่ง คือ สิทธิเด็ดขาดในการประนีประนอมยอมความของคู่กรณี¹⁷⁴ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคดีความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เนื่องมาจากระบบการค้าในปัจจุบัน ชื่อเสียงของสินค้า ต้องใช้เวลาและเงินทุนในการสร้างและสะสม มีมูลค่าทางการตลาด เมื่อถูกรื้อเรียนหรือฟ้องร้องเป็นคดี ผู้ประกอบการอาจใช้ทางเลือกในการประนีประนอมยอมความกับผู้เสียหาย โดยเก็บข้อมูลในคดีเป็นความลับ ผู้บริโภคที่มีข้อมูลในคดี ก็ไม่อาจจะทราบข้อเท็จจริง ชื่อเสียงของสินค้าก็ยังคงถูกรักษาไว้ โดยที่กฎหมายไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทปกป้องผู้บริโภครายอื่นนั้นได้¹⁷⁵

4.2.2.10 ความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติในการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำคุ้มครองผู้เสียหาย
ตามมาตรา 3 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีกฎหมายใดบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ ซึ่งให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ให้บังคับตามกฎหมายนั้น” ประเด็นที่ควรพิจารณา คือ การใช้หลักเกณฑ์ใดพิจารณาว่าผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองมากกว่า เนื่องจาก กฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้เสียหายแต่ละฉบับ บางมาตราให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ในขณะที่อาจมีบางมาตรา ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายน้อยกว่า ตัวอย่างเช่น

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 63¹⁷⁶ ให้ผู้มีสิทธิฟ้องคดีแพ่งเรียกค่าเสียหายได้ จากบุคคลผู้เกี่ยวข้องในสายของธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นวัตถุอันตราย จากผู้ผลิต

¹⁷⁴ วรรณชัย บุญบำรุง, ธนกร วรปรัชญกุล, สิริพันธ์ พลรบ. (2549). *หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 2 (แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 76-77. “...หลักสิทธิเด็ดขาดในการประนีประนอมยอมความ เป็นหลักการซึ่งสะท้อนให้เห็นหลักการริเริ่มคดีโดยฝ่ายเอกชนในประเทศตะวันตก ได้แก่ การที่คู่ความสามารถยุติคดีได้ ไม่ว่าในขั้นตอนใดของกระบวนการโดยการตกลงประนีประนอมยอมความ ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ถือเป็นกรณีปกติ ที่คู่ความมักจะทำข้อตกลงร่วมกันในท้ายที่สุด เมื่อได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีกันมาอย่างยาวนาน แม้แต่ในขณะที่ถูกขุ่นกำลังทำคำชี้ขาดก็ตาม

แต่หลักนี้ ก็มีข้อยกเว้นเล็กน้อยเช่นเดียวกับหลักข้ออื่น คือ เช่นเพื่อประโยชน์บางประการของสาธารณะ และก็เช่นเดียวกันที่หลักการนี้เป็นไปในทางตรงกันข้ามในประเทศยุโรปในกลุ่มสังคมนิยมที่ไม่อนุญาตให้ศาลยอมรับการถอนฟ้องของโจทก์หรือการตกลงประนีประนอมยอมความกันระหว่างคู่ความ หากการกระทำเช่นนั้นเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย หรือสิทธิประโยชน์ใดที่กฎหมายให้การคุ้มครอง ทั้งนี้ แม้ว่าในทางปฏิบัติจะไม่มี ความแตกต่างกันในประเทศยุโรปตะวันตกมากนักแต่แนวคิดในเรื่องนี้จะเน้นให้เห็นถึงประโยชน์ส่วนรวมของสังคมและหน้าที่ของศาลที่จะต้องตระหนักถึงประโยชน์สาธารณะมากกว่าความประสงค์ของคู่ความในคดี...”

¹⁷⁵ จากแนวความคิดของ อัครพงษ์ เวชยานนท์. (2009). *กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ผู้บริโภค* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://gotoknow.org/blog/akrapong/164075> [2009, January 25].

¹⁷⁶ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 63 “ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขนส่ง หรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายอันเกิดแก่วัตถุอันตรายที่อยู่ในครอบครองของตน เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า ความเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง.. เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายเอง และอาจฟ้องให้ผู้ขาย หรือผู้ส่งมอบวัตถุอันตรายให้กับบุคคลใดๆ รับผิดชอบในความเสียหายแก่บุคคลดังกล่าว อันเกิดแต่วัตถุอันตรายนั้น”

ผู้นำเข้า ผู้ขนส่ง หรือผู้ครอบครองวัตถุอันตราย, มาตรา 64¹⁷⁷ ให้ผู้ขาย ผู้ส่งมอบวัตถุอันตราย ต้องร่วมกันรับผิดชอบ, มาตรา 65¹⁷⁸ ให้นายจ้าง ตัวการ ผู้ว่าจ้างหรือเจ้าของกิจการให้ร่วมกันรับผิดชอบด้วย ซึ่งกำหนดสายผู้ต้องรับผิดชอบ ให้ผู้เสียหายมีทางเลือกใช้สิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายได้จากผู้ต้องรับผิดชอบจำนวนหลายราย

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 บัญญัติว่า “ ผู้ประกอบการทุกคน ต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย...”

ในมาตรา 4 ให้นิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

“(1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

(2) ผู้นำเข้า

(3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

(4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธี

ใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่า เป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า”

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ต้องรับผิดชอบหลัก คือ ผู้ผลิต ผู้นำเข้าและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือแสดงตนในลักษณะดังกล่าว โดยกำหนดจำนวนผู้ต้องรับผิดชอบ ให้น้อยกว่าที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551

เมื่อเปรียบเทียบบทบัญญัติ จึงอาจกล่าวได้หรือไม่ว่า ในเรื่อง จำนวนผู้ต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่า

ในเรื่อง ประเภทค่าเสียหายที่ผู้ได้รับความเสียหายอาจเรียกร้องได้ ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 ไม่ได้บัญญัติค่าเสียหายไว้ ให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในมาตรา 11 บัญญัติ ให้ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และค่าเสียหายทางจิตใจ ตามมาตรา 11(1) และค่าเสียหายเชิงลงโทษ ตามมาตรา 11(2) ด้วย

¹⁷⁷ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 64 “ผู้ขายหรือผู้ส่งมอบวัตถุอันตรายให้กับบุคคลใด ต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายของบุคคลดังกล่าว อันเกิดแต่วัตถุอันตรายนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง เว้นแต่เกิดจากเหตุสุดวิสัยหรือความผิดของผู้เสียหายเอง”

¹⁷⁸ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 65 “นายจ้าง ตัวการ ผู้ว่าจ้าง หรือเจ้าของกิจการต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดที่บุคคลตามมาตรา 63 หรือมาตรา 64 ได้กระทำให้ไปในการทำงานให้แก่ตน แต่ชอบที่จะได้ชดใช้จากบุคคลดังกล่าว เว้นแต่ตนจะมีส่วนผิดในการสั่งให้ทำ การเลือกหาตัวบุคคล การควบคุม หรือการอื่น อันมีผลโดยตรงให้เกิดการละเมิดขึ้นนั้น”

เมื่อเปรียบเทียบบทบัญญัติ จึงอาจกล่าวได้หรือไม่ว่าในเรื่อง ประเภทของค่าเสียหายที่อาจเรียกร้องได้ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่า บทบัญญัติในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติ วัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 63 ได้กำหนดเหตุยกเว้นความผิดของผู้ต้องรับผิดไว้ 2 กรณี คือ เพราะเหตุสุจริต หรือเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายเอง

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ในมาตรา 7 บัญญัติว่า “ ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า

(1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ

(3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว”

มีข้อสังเกตว่า ข้อ (2) และ(3) อาจเทียบเคียงได้กับกรณีความเสียหายเกิดขึ้นจากความผิดของผู้เสียหายนั่นเอง และแม้ความเสียหายเกิดขึ้นจากเหตุสุจริต ก็ไม่ถือเป็นเหตุหลุดพ้นของผู้ต้องรับผิด

เมื่อเปรียบเทียบบทบัญญัติ ซึ่งมีลักษณะเหตุยกเว้นความรับผิดไว้แตกต่างกัน อาจพิจารณาได้หรือไม่ว่า บทบัญญัติในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มีเหตุยกเว้นความรับผิดไว้กว้างกว่า และให้ความคุ้มครองผู้เสียหายน้อยกว่า บทบัญญัติในพระราชบัญญัติความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยพ.ศ. 2551

จากการเปรียบเทียบบทบัญญัติข้างต้น จึงมีปัญหาคือข้อสงสัยอยู่ว่า จะนำหลักเกณฑ์ใดมาใช้พิจารณา

ปัญหาดังกล่าวอาจจะส่งผลในการดำเนินคดีทางศาล เนื่องจากทางปฏิบัติในการฟ้องคดีแพ่ง ผู้ฟ้องคดีต้องกล่าวหาว่าผู้ประกอบการกระทำผิดตามลักษณะที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับใด ผู้เสียหายจึงต้องเลือกใช้กฎหมายที่ประสงค์จะให้ศาลบังคับให้ตั้งแต่เริ่มต้นฟ้องคดี เพื่อตนจะได้พิสูจน์ตามเงื่อนไขที่กฎหมายฉบับนั้นกำหนดไว้ แต่หากผู้เสียหายลังเล หรือประสงค์จะใช้สิทธิตามกฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่ตนคาดเห็นว่าให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่า แต่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายฉบับนั้นกำหนดไว้ ผู้เสียหายก็อาจจะเสียสิทธิ ไม่ได้รับความคุ้มครองตามเงื่อนไขของกฎหมายฉบับใดเลย ดังนั้น บทบัญญัติตามมาตรานี้ จึงมีข้อควรพิจารณาว่าจะเกิด

ประโยชน์ในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมสมดังเจตนาหรือไม่

มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่า การยกกฎหมายที่เป็นคุณแก่ผู้เสียหายมากกว่ามาบังคับใช้ โดยทั่วไปจะระบุไว้อย่างชัดเจนว่าใช้สำหรับกรณีใด เช่น บทบัญญัติเรื่อง อายุความ ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรคท้ายบัญญัติว่า “..ถ้าเรียกค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมิโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา และมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมานั้นไซ้ร้ ท่านให้เอาอายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ” บทบัญญัติดังกล่าว จึงมีความไปได้ที่จะก่อให้เกิดความสับสน และปัญหาในการพิจารณาตีความและบังคับใช้

มีข้อพิจารณาว่า หากจะนำเฉพาะมาตราของกฎหมายฉบับใดที่เป็นคุณแก่ผู้เสียหายมากกว่ามาใช้ประกอบกันจะสามารถบังคับใช้ได้หรือไม่ โดยเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย อาจนำพระราชบัญญัติวัดอุณหภูมิต่อรถ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 65 มาใช้ เพื่อบังคับแก่นายจ้างของผู้ทำละเมิดด้วย และนำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยพ.ศ. 2551 มาตรา 5 ให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบ...ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม กรณีดังกล่าวจะสามารถทำได้หรือไม่ ซึ่งหากใช้บังคับตามลักษณะดังกล่าวจะส่งผลสำคัญอย่างน้อย 2 ประการคือ

ประการแรก ความเห็นทางกฎหมายในการเลือกใช้บทบัญญัติใด ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหายมากกว่า อาจไม่ได้ข้อยุติในการพิจารณาของศาลชั้นต้น เนื่องจากการใช้ดุลพินิจต่อปัญหาในข้อกฎหมายมิใช่ปัญหาในข้อเท็จจริง ซึ่งคู่ความที่มีส่วนได้เสียอาจจะใช้สิทธิส่งให้ศาลสูงตีความปัญหาดังกล่าวได้ ทำให้คดีเกิดความล่าช้าไม่สมเจตนารมณ์ต่อการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย

ประการที่สอง ปัญหาความเป็นธรรมต่อผู้ต้องรับผิด ผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม หลักสำคัญ คือผู้กระทำความผิดได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน เพื่อรับรู้ว่าคุณได้กระทำความผิดตามกฎหมายลักษณะใด และควรจะเกิดความรับผิดอย่างไร เพื่อที่ตนจะได้ใช้สิทธิต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้อง หากแม้ขณะที่ตนกระทำความผิด ยังไม่สามารถรู้ได้ว่า จะต้องรับผิดภายใต้ขอบเขตเพียงใด แล้วแต่ศาลจะยกมาตราไหนจากกฎหมายฉบับใดมาผสมผสานใช้บังคับแก่ความผิดนั้น อาจทำให้เกิดข้อสงสัยได้ว่ากฎหมายขาดความชัดเจน แน่นนอนและเป็นธรรม

จากเหตุผลและข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงมีข้อควรพิจารณาในการตีความให้ชัดเจนว่า ให้นำเรื่องใด มาจากกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัยเป็นการเฉพาะมาใช้แก่กรณี เช่น จำนวนผู้ต้องรับผิด เหตุยกเว้นความรับผิด ประเภทของค่าเสียหายที่มีสิทธิเรียกร้อง เป็นต้น เพื่อให้บรรลุสมดังเจตนารมณ์ในการบังคับใช้บทบัญญัติ

4.3 วิเคราะห์ผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่มีบทบาทต่อสังคมและเศรษฐกิจ มีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก ทั้งจากสาธารณผลิตและจำหน่าย ผู้บริโภค ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ภาครัฐ ภาคการค้ากับต่างประเทศ การประกาศใช้กฎหมาย อาจจำแนกผลดีและผลเสียต่อผู้เกี่ยวข้องได้ ดังต่อไปนี้

1) ด้านผู้บริโภค

ผลดี คือผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยา โดยมีกลไกและกระบวนการตามกฎหมายที่เอื้อต่อการดำเนินการฟ้องร้องของผู้เสียหาย เช่น ผลักภาระในการพิสูจน์เป็นของผู้ประกอบการ¹⁷⁹ และเอื้อต่อการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่ายขึ้น มีผู้ที่ทำหน้าที่ในการฟ้องคดีแทน การได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาล¹⁸⁰ อายุความในการฟ้องร้อง ซึ่งสะดวกหยุดอยู่เมื่อมีการเจรจาไกล่เกลี่ย เป็นต้น¹⁸¹

มีส่วนช่วยส่งเสริมยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้บริโภค มีหลักประกันจากกฎหมายว่าจะได้รับสินค้าที่มีมาตรฐานที่เหมาะสม และมีความปลอดภัยเพียงพอต่อการบริโภค

ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มีสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายในหลายลักษณะมากขึ้น เช่น ค่าเสียหายทางจิตใจ¹⁸² ค่าเสียหายเชิงลงโทษ¹⁸³ และมีแนวโน้มความเป็นไปได้ว่าจะได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนเงินมากขึ้นกว่าตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ผลเสีย คือ ผู้ผลิตจะผลักภาระต้นทุนจากความรับผิดชอบมายังราคาสินค้า ผู้บริโภคจะต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายจากราคาสินค้าที่แพงขึ้น และผู้บริโภคจะมีสินค้าให้เลือกในตลาดน้อยลง

2) ด้านผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต

ผู้ผลิตและผู้ว่าจ้างให้ผลิต อยู่ในฐานะความรับผิดชอบเดียวกัน¹⁸⁴ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

¹⁷⁹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6

¹⁸⁰ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 10

¹⁸¹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 13

¹⁸² พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11(1)

¹⁸³ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11(2)

¹⁸⁴ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

(1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต...”

ผลดี กัดค้นให้ผู้ประกอบการพัฒนาขีดความสามารถในด้านมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้า สินค้าที่ขาดความปลอดภัยอย่างเพียงพอ จะถูกผลักดันออกไปจากท้องตลาดมากขึ้น คงเหลือผู้ผลิตสินค้าที่มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดน้อยรายลง

สินค้าที่ผลิตขึ้น ในประเทศที่มีกฎหมายว่าด้วย Product Liability จะทำให้ผู้ซื้อทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกิดความเชื่อมั่นต่อมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าในระดับหนึ่ง ส่งผลต่อชื่อเสียงและการดำเนินงานด้านการตลาด

อนึ่ง ในส่วนของการประเมินผลยอดขายสินค้าที่จะเพิ่มขึ้นหรือลดลง อันเนื่องมาจากพระราชบัญญัติฉบับนี้ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยผลกระทบอื่นในการคาดการณ์หลายด้านและยังขาดหลักฐานการพิสูจน์สนับสนุนที่ชัดเจน

ผลเสีย สินค้าที่ต้องควบคุมคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยในการผลิต ย่อมส่งผลถึงต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายต่อค่าเครื่องมือ เครื่องจักร ค่าแรงงาน ค่าตรวจสอบ ระบบการบริหารจัดการที่มีความซับซ้อนยุ่งยากมากขึ้น การเรียกค่าเสียหายทางจิตใจ ค่าเสียหายเชิงลงโทษ เป็นความรับผิดชอบที่ไม่อาจกำหนดจำนวนล่วงหน้าได้แน่นอน ทำให้อาจมีความเสี่ยงต่อการบริหารงาน ต้นทุนที่สูงขึ้นก็อาจส่งผลต่อกำไร-ขาดทุน อัตราการเติบโต ความสามารถในการแข่งขันในการแข่งขันด้านราคาที่ลดลง แม้ผู้ผลิตอาจทำประกันภัยความเสี่ยงได้ แต่อย่างไรก็ตาม ยังอาจเกิดต้นทุนจากภาวะค่าเบี้ยประกันภัย ดังนั้น แม้สามารถผลักภาระด้านราคาไปยังผู้บริโภค ส่งผลให้ราคาสินค้าสูงขึ้น แต่ผู้ประกอบการอาจไม่ได้รับประโยชน์

ด้วยภาระหน้าที่และค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ผู้ผลิตขนาดกลางและขนาดเล็ก ที่มีเงินทุนน้อย และศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับต่ำ จึงมีความเป็นไปได้ที่จะได้รับผลกระทบรุนแรงกว่าธุรกิจที่เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ อาจจะเป็นการสร้างข้อจำกัดสำหรับผู้ผลิตที่จะเกิดขึ้นใหม่ในตลาดที่จะต้องอาศัยเงินทุนและความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น เทคโนโลยีในการสร้างมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้า ระบบการจัดการ จึงเป็นมีความเป็นไปได้ที่ผู้ผลิตสินค้าบางรายอาจไม่สามารถปรับตัวได้ ซึ่งผลจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 อาจถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อกลไกการแข่งขันในตลาดต่อไป

3) ด้านผู้รับจ้างให้ผลิต

ผลดี กฎหมายที่กำหนดความรับผิดชอบของผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิตไว้ ย่อมทำให้ผู้ว่าจ้างให้ผลิตควบคุมคุณภาพความปลอดภัยของสินค้าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนมากขึ้น เช่น การออกแบบ วัสดุอุปกรณ์ อาจมีส่วนช่วยทำให้ความเสี่ยงในความรับผิดชอบของผู้รับจ้างให้ผลิตเกิดขึ้นน้อยลง

ผลเสีย ผู้รับจ้างให้ผลิตเกิดภาระความรับผิดชอบ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มากกว่าที่เคยมีอยู่ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแต่เดิมเคยต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในฐานะละเมิดตามมาตรา 420

อย่างไรก็ดี ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เปิดช่องให้ผู้รับจ้างให้ผลิตหลุดพ้นความรับผิดชอบได้ หากสินค้าไม่ปลอดภัยเกิดจากความผิดของการออกแบบหรือตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต และผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นหรือไม่ควรจะคาดการเห็น ถึงความไม่ปลอดภัยตามมาตรา 8 ซึ่งมีข้อน่าสังเกตว่ายังคงเป็นภาระการพิสูจน์ของผู้รับจ้างให้ผลิตอยู่ และเป็นผลกระทบในด้านผลเสีย โดยการพิสูจน์ถึงความไม่ได้คาดเห็นหรือไม่ควรจะคาดการเห็นถึงความไม่ปลอดภัย สำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพโดยตรง ก็ถือเป็นเรื่องยากและไม่มีบรรทัดฐานที่แน่นอน จำเป็นต้องอาศัยดุลพินิจของศาลในแต่ละกรณี ผู้รับจ้างให้ผลิต จึงไม่อาจจะแน่ใจได้ว่าตนจะหลุดพ้นความรับผิดชอบได้

ความรับผิดชอบที่เพิ่มมากขึ้น ย่อมทำให้เกิดภาระต่อการตรวจสอบควบคุมคุณภาพความปลอดภัยของสินค้ามากขึ้น เนื่องจากบทบัญญัติที่กำหนดให้มีผู้ต้องรับผิดชอบหลายราย และเปิดช่องปฏิเสธความรับผิดไว้เช่นนี้ ในทางปฏิบัติ ผู้เสียหายมักจะเลือกการฟ้องคดีโดยรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องไว้ทั้งหมด คือ ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้รับจ้างให้ผลิต ด้วยเหตุว่า ให้ผู้ต้องรับผิดดังกล่าว ไปพิสูจน์ปฏิเสธความรับผิดเองในชั้นศาล หากผู้ใดไม่สามารถพิสูจน์ได้ ก็ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย ซึ่งอาจจะก่อภาระให้แก่ผู้รับจ้างให้ผลิตต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายจากการถูกดำเนินคดี

4) ด้านผู้ส่งออก

ผลดี สินค้าที่ผลิตในประเทศที่มีกฎหมายว่าด้วย Product Liability ทำให้ตลาดผู้ซื้อในต่างประเทศเชื่อมั่นในมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าในระดับหนึ่ง ส่งผลดีต่อชื่อเสียงและการตลาด ซึ่งในหลายประเทศใช้ชื่ออ้างว่าสินค้ามาจากประเทศที่มีได้มีกฎหมายว่าด้วย Product Liability ถือว่าขาดมาตรฐานความปลอดภัยที่เพียงพอสำหรับประชาชนในประเทศของตน เป็นมาตรการหนึ่งในการกีดกันสินค้าจากต่างประเทศ¹⁸⁵

ผลเสีย เกิดต้นทุนสินค้าเพิ่มขึ้น จากการรักษามาตรฐานความปลอดภัย การเก็บรักษาระหว่างขนส่ง ระหว่างจัดจำหน่าย และความเสี่ยงในการรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งต้นทุนที่สูงขึ้นทำให้ความสามารถในการแข่งขันด้านราคาลดลง

5) ด้านเกษตรกร

ผลดี มาตรฐานความปลอดภัยของผลิตผลเกษตรกรรมในประเทศได้รับความเชื่อ

¹⁸⁵ สุขุม สุภนิตย์. อ้างแล้ว, หน้า 19.

ถือมากขึ้นส่งผลคือข้อเสียและการตลาด ผลผลิตเกษตรกรรมที่เคยใช้วิธีการผลิตที่เสี่ยงต่อความปลอดภัยเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคา จะถูกผลักดันให้เข้าสู่วิถีและกระบวนการที่ปลอดภัยมากขึ้น ซึ่งจะทำให้มีต้นทุนการผลิตที่ใกล้เคียงกัน ส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมมากขึ้น

ผลเสีย แม้บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 จะได้ยกเว้นสินค้าผลิตผลเกษตรกรรมตามธรรมชาติ แต่ผลิตผลเกษตรกรรมที่ไม่ได้รับการยกเว้นอื่นๆ ได้ครอบคลุมจนอาจจะกล่าวได้ว่าครบทุกด้านของด้านการเกษตร เช่น การทำนา ทำสวน จะเกิดเป็นภาระแก่เกษตรกรในประเทศไทย ในกรณีที่ไม่ปกติหลายกรณี เช่น เกิดโรคระบาดอย่างรุนแรงเป็นเหตุทางธรรมชาติที่เกินกว่าความสามารถของเกษตรกรจะป้องกันแก้ไขได้ เมื่อเกิดโรคระบาดประชาชนก็จะไม่ซื้อสินค้า เกษตรกรต้องรับภาระการขาดทุนในผลผลิตอยู่แล้ว เป็นไปได้หรือไม่ว่า การรับภาระความเสียหายตามพระราชบัญญัตินี้ อาจจะเป็นการซ้ำเติมเกษตรกรอีกครั้ง เกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศมีรายได้ต่ำ ความรับผิดชอบต่อกฎหมายนี้จะเกิดเป็นต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งเป็นการยากที่เกษตรกรจะสามารถพัฒนาขีดความสามารถ เทคโนโลยีในการป้องกันสินค้าให้เกิดความปลอดภัยได้ตามสภาพความเป็นจริงในกรณีไม่ปกติ

แม้หลักการของพระราชบัญญัตินี้ มุ่งให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ภายใต้แนวคิดที่ว่าผู้ประกอบการมีฐานะทางเศรษฐกิจ และอำนาจการต่อรองที่เหนือกว่าผู้บริโภค จำเป็นที่รัฐต้องให้ความคุ้มครองแก่ฝ่ายผู้บริโภค แต่ข้อควรพิจารณาคือเกษตรกรในประเทศไทยไม่ได้อยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจหรืออำนาจต่อรองสูงกว่าผู้บริโภค แต่มีข้อสังเกตว่า พระราชบัญญัตินี้ได้ช่วยเหลือผู้บริโภค จนกระทั่งผู้บริโภคอยู่ในสภาพได้เปรียบต่อเกษตรกรมากกว่าความจำเป็นหรือไม่

ในเรื่องข้อยกเว้นสำหรับสินค้าเกษตรนั้น คณะกรรมาธิการยกร่างกฎหมายได้ให้เหตุผลว่า หากมีข้อยกเว้น อาจถือเป็นช่องว่างให้ผลิตผลเกษตรกรรม ที่ขาดความปลอดภัยจากต่างประเทศเข้ามาสู่ประเทศไทยมากขึ้น และอาจส่งผลต่อวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในที่สุด¹⁸⁶

แม้การกำหนดให้ผลิตผลเกษตรกรรมเป็นสินค้า เพื่อจะมุ่งคุ้มครองผู้เสียหายให้ครอบคลุม แต่ด้วยเหตุเกรงว่าสินค้าผลิตผลเกษตรกรรมจากต่างประเทศ ที่ขาดความปลอดภัยจะเข้ามาในประเทศไทย ควรจะเป็นภารกิจของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ เช่น กองงานด้านอาหารและยา กรมศุลกากรจะต้องออกมาตรการที่รัดกุม หากยังมีความเห็นว่าหน่วยงานดังกล่าว

¹⁸⁶ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. อ้างแล้ว, หน้า 11.

ขาดประสิทธิภาพ ก็เป็นหน้าที่ของผู้มีอำนาจกำกับดูแลควบคุมจะดำเนินการ แต่จากแนวคิดดังกล่าว อาจทำให้เข้าใจได้หรือไม่ว่าพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะทำหน้าที่แก้ไขปัญหาของหน่วยงานนั้นด้วย โดยการลดความสำคัญของหน่วยงานดังกล่าวเสีย อีกทั้งเหตุผลของการป้องกันปัญหาผลิตผลเกษตรกรรมจากต่างประเทศ โดยให้รวมถึงผลิตผลเกษตรกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงมีข้อสงสัยอยู่ว่า อาจสร้างภาระแก่เกษตรกรไทย โดยไม่เปิดโอกาสให้แก่เกษตรกรมีทางเลือกอื่นใด

6) ด้านผู้ขาย

ผลดี ผู้ผลิตจะผลิตสินค้าที่มีความปลอดภัยมากขึ้นส่งผลให้ผู้ขายที่อยู่ในฐานะนำสินค้าไปขายต่อ ก็จะเกิดความเสี่ยงในความรับผิดชอบน้อยลงตามไปด้วย

ผลเสีย ผู้ขายเกิดการรับผิดชอบมากกว่าหลักการเดิม ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย โดยให้ผู้ขายเข้ามารับผิดในฐานะเป็นผู้ประกอบการ ตามมาตรา 4 (3) ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายลักษณะละเมิดแทน แม้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ผู้ประกอบการที่ขายสินค้า เป็นเพียงผู้อยู่ในสารธารการจำหน่ายเท่านั้น ไม่ใช่ผู้ประกอบการที่กฎหมายมุ่งหมายให้รับผิด จึงมีเงื่อนไขยกเว้นความรับผิดไว้ หากสามารถระบุผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

โดยทั่วไปผู้ขายไม่อยู่ในสถานะที่จะทราบข้อเท็จจริงของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอยู่แล้ว ซึ่งหากมีตัวตนจำหน่ายโดยเฉพาะ ปกติก็จะขายสินค้าหลายชนิดจากผู้ผลิตหลายราย เมื่อต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้ผลิตแล้ว อาจกล่าวได้ว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบจากสินค้าหลายชนิดมากกว่าผู้ผลิตเสียอีก ในทางปฏิบัติเมื่อผู้ได้รับความเสียหายใช้สิทธิฟ้องคดี เพื่อให้ครอบครัวคลุ้มก็มักจะฟ้องผู้ขายสินค้า ผู้นำเข้า เป็นจำเลยในคดีด้วย โดยให้ผู้ประกอบการเหล่านั้นใช้สิทธิปฏิเสธความรับผิดให้ได้ ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดในภายหลังเอง ปัญหาอีกประการหนึ่งคือระบบการค้าหลายทอดกว่าจะถึงมือผู้ขายปลีกคนล่าสุด หากผู้ขายปลีกไม่สามารถระบุผู้ผลิตได้ ก็ต้องรับผิดชอบด้วยตนเอง ส่งผลให้เป็นภาระในด้านการตรวจสอบผู้ผลิตแต่ละราย เพื่อป้องกันตัวเอง ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเข้าสู่คดี

7) ด้านผู้นำเข้า

ผลดี ในเบื้องต้นยังไม่พบข้อมูลแสดงถึงผลดีที่ชัดเจน

ผลเสีย พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กำหนดความรับผิดของผู้นำเข้า ให้อยู่ในฐานะเดียวกับผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต โดยที่กฎหมายไม่เปิดช่องให้ผู้นำเข้าปฏิเสธความรับผิด โดยระบุชื่อผู้ผลิต เช่นเดียวกับผู้ขายสินค้า ตามมาตรา 4 เพื่อลดภาระผู้เสียหายในการเรียกร้องให้รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายจากผู้ผลิตสินค้าที่อยู่

ในต่างประเทศ

8) ด้านผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความ หรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่ทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า

ผลดี ในเบื้องต้นยังไม่พบข้อมูลแสดงถึงผลดีที่ชัดเจน

ผลเสีย บทบัญญัติมิได้กำหนดเงื่อนไขการพิสูจน์ให้ผู้บริโภคกลุ่มเหล่านี้หลุดพ้นความรับผิดไว้เป็นการเฉพาะเช่นเดียวกับผู้ขาย ตามมาตรา 4 หรือผู้รับจ้างให้ผลิต ตามมาตรา 8 ดังนั้นบุคคลกลุ่มเหล่านี้ จะอยู่ในฐานะต้องพิสูจน์เพื่อให้หลุดพ้นความรับผิดตามมาตรา 7 เช่นเดียวกับผู้ผลิต แต่ด้วยกลุ่มบุคคลเหล่านี้ มิใช่ผู้ผลิตที่แท้จริง ก็ย่อมไม่อยู่ในวิสัยที่จะทราบข้อมูลการผลิต การออกแบบแต่อย่างใด บุคคลกลุ่มเหล่านี้ จึงเกิดความเสียเปรียบในการพิสูจน์เพื่อหลุดพ้นความรับผิดยิ่งกว่าผู้ผลิต ผู้รับจ้างให้ผลิต

9) ด้านผู้ประกอบการวิชาชีพ

วิชาชีพการตรวจสอบคุณภาพความปลอดภัย

ผลดี หน่วยงานหรือบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพความปลอดภัย จะเป็นที่ต้องการมากขึ้นในภาคการผลิต การนำเข้า

ผลเสีย ในเบื้องต้นยังไม่พบข้อมูลแสดงถึงผลเสียที่ชัดเจน

วิชาชีพทางกฎหมาย

ผลดี พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เปิดช่องให้เกิดการเรียกร้องค่าเสียหายได้กว้างขวางขึ้น เช่น ค่าเสียหายทางจิตใจและค่าเสียหายเชิงลงโทษ ตามมาตรา 11 จะทำให้ผู้เสียหายใช้บริการของทนายความมากขึ้น แม้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะเปิดช่องให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดี และดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ง่ายขึ้น แต่การเรียกร้องค่าเสียหายเป็นเรื่องทางเทคนิค ซึ่งผู้เสียหายจำเป็นจะต้องนำสืบให้ศาลเห็นถึงความเสียหาย และค่าเสียหายที่ตนสมควรจะได้รับ ผู้เสียหายที่ประสงค์ได้รับเงินค่าเสียหายจำนวนมาก จำเป็นต้องใช้บริการทนายความ อีกด้านหนึ่งผู้ประกอบการที่อาจถูกฟ้องร้องมากขึ้น มีความจำเป็นต้องใช้บริการที่ปรึกษากฎหมายในการประกอบธุรกิจหรือทนายความมากขึ้น

ผลเสีย ในเบื้องต้นยังไม่พบข้อมูลแสดงถึงผลเสียที่ชัดเจน

10) ด้านธุรกิจประกันภัย

ผลดี ผู้ประกอบการบริหารความเสี่ยงจากกฎหมายดังกล่าวโดยการทำประกันภัยจากการตรวจสอบพบว่า บริษัทรับประกันภัยในประเทศไทยหลายแห่ง ได้ออกกรมธรรม์ เพื่อประกันภัยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability

Insurance) ให้ความคุ้มครองสำหรับการบาดเจ็บทางร่างกาย (Bodily Injury) หรือความเสียหายต่อทรัพย์สิน (Property Damage) ที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย¹⁸⁷ ซึ่งหมายถึง ส่วนของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงเท่านั้น โดยมีได้รวมถึงค่าเสียหายทางจิตใจ และค่าเสียหายเชิงลงโทษ

ทั้งนี้ เนื่องมาจากกฎหมายประกันภัย มิได้มีบทบัญญัติที่สอดคล้อง เพื่อให้การรับประกันภัยความรับผิด ในส่วนที่เกี่ยวข้องค่าเสียหายทางจิตใจหรือค่าเสียหายเชิงลงโทษ โดยตามพระราชบัญญัติประกันภัยวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 4 นิยามคำว่า “วินาศภัย” หมายความว่า “ความเสียหายอย่างใดๆ บรรดาที่จะพึงประมาณเป็นเงินได้ และหมายความรวมถึงความสูญเสียในสิทธิ ผลประโยชน์ หรือรายได้ด้วย”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ประกันวินาศภัย มาตรา 496 บัญญัติว่า “อันคำว่า “วินาศภัย” ในหมวดนี้ “ท่านหมายความรวมเอาความเสียหายอย่างใดๆ บรรดาซึ่งจะพึงประมาณเป็นเงินได้” ซึ่งมีความหมายไปในทางเดียวกัน ค่าสินไหมทางจิตใจ และค่าเสียหายเชิงลงโทษ จึงไม่น่าจะอยู่ในความหมายของความเสียหายอย่างใดๆ อันจะพึงประมาณเป็นเงินได้

มาตรา 477 บัญญัติว่า “ผู้รับประกันภัยจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนดังจะกล่าวต่อไปนี้

- (1) เพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง
- (2) เพื่อความบุบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สิน ซึ่งได้เอาประกันภัยไว้ เพราะได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันความวินาศภัย
- (3) เพื่อบรรดาค่าใช้จ่ายอันสมควรซึ่งได้เสียไปเพื่อรักษาทรัพย์สินซึ่งเอาประกันภัยไว้ นั้นมิให้วินาศ”

พระราชบัญญัติประกันภัยวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มุ่งประสงค์จะให้ผู้ใช้เสียหายค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น ค่าเสียหายทางจิตใจซึ่งไม่มีมาตรฐานการคำนวณที่แน่ชัด ค่าเสียหายเชิงลงโทษ อันเป็นมาตรการเชิงป้องปรามผู้กระทำความผิด จึงไม่อยู่ในขอบเขตที่กฎหมายให้ใช้ได้ รวมถึงอายุความใช้เรียกร้องตามสัญญาประกันภัย บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 882 กำหนดอายุความฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนไว้ 2 ปี นับแต่วันเกิดเหตุวินาศภัย ซึ่งแตกต่างไปจากอายุความตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 12 กำหนดอายุความไว้ 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายแล้วผู้ประกอบกิจการที่ต้องรับผิด หรือ 10 ปี

¹⁸⁷ คุราชละเอียดยเพิ่มเติม จากเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. (2009). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.oic.or.th/index.php> [2009, January 25].

นับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น ดังนั้น จึงมีข้อสงสัยอยู่ว่า บทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกันภัยวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 อาจจะไม่สอดคล้องกับความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยเฉพาะในส่วนของค่าเสียหายทางจิตใจ ค่าเสียหายเชิงลงโทษและอายุความ

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการสามารถทำประกันภัยในต่างประเทศ ที่มีบทบัญญัติสอดคล้องรองรับกับค่าเสียหายทางจิตใจและค่าเสียหายเชิงลงโทษตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้

ผลเสีย การทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้านำเข้าที่ไม่ปลอดภัย อาจส่งผลให้ผู้ผลิตลดความระมัดระวังต่อมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้า เนื่องจากได้ประกันความเสี่ยงภัยไว้แล้ว ผู้รับประกันภัยก็อาจต้องรับภาระจ่ายค่าสินไหมทดแทนมากขึ้น

11) ด้านภาครัฐ

ผลดี ลดภาระของภาครัฐในการดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภค ส่งผลดีต่อภาพรวมในมาตรฐานสินค้าของประเทศเกิดการพัฒนาด้านมาตรฐานการผลิต เทคโนโลยีการผลิต

ผลเสีย ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบธุรกิจการผลิตและจำหน่ายของประเทศ ทำให้มีผู้ประกอบการสองกลุ่มคือ กลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง และผู้ประกอบการที่ไม่สามารถปรับตัวได้ จะถูกผลักดันออกจากตลาด เกิดปัญหาขาดทุน เลิกกิจการ การว่างงาน ก่อให้เกิดปัญหาสังคม และตกเป็นภาระแก่ภาครัฐในที่สุด

ภาครัฐจะเกิดภาระในการรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ทั้งจากผู้เสียหายที่ใช้สิทธิและผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบ

การส่งเสริมให้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้กว้างขวางขึ้น เช่น ค่าเสียหายทางจิตใจและค่าเสียหายเชิงลงโทษ ตามมาตรา 11 รวมทั้งการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย อาจเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของคนไทยส่วนใหญ่ที่ยินยอมเสียเปรียบในเรื่องเล็กน้อย ไม่นิยมขึ้นศาลหรือค่าความ ให้เปลี่ยนไปเป็นสังคมที่เคยชินกับการเรียกร้องค่าเสียหาย เกิดการฟ้องร้องคดีมากขึ้น เป็นภาระแก่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค อัยการ ศาล เจ้าพนักงานบังคับคดี

12) ด้านการค้ากับต่างประเทศ

ผลดี ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของสินค้าไทยในตลาดโลก ความยอมรับต่อมาตรฐานกฎหมายว่าด้วย Product Liability ของประเทศไทย

ผลเสีย การเพิ่มภาระความรับผิดชอบ ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันทางด้านราคากับสินค้าต่างประเทศ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

อุปสรรคสำคัญในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย อันเนื่องมาจากหลักกฎหมายความรับผิดที่มีอยู่แต่เดิม ขาดความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ความรับผิดทางสัญญาซื้อขายสินค้า จำกัดสิทธิผู้ฟ้องคดีและผู้รับผิด ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญา (Doctrine of Privity) (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Doctrine of Privity”) ทำให้เกิดปัญหาต่อการฟ้องคดีโดยอาศัยสัญญาซื้อขาย ผู้เสียหายไม่อาจฟ้องผู้ผลิตซึ่งไม่ใช่คู่สัญญาซื้อขายสินค้าให้รับผิดได้ และผู้เสียหายซึ่งไม่ได้เป็นผู้ซื้อสินค้า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาไม่อาจใช้สิทธิเรียกร้องฟ้องในลักษณะนี้ได้ ขณะที่การฟ้องร้องคดีตามลักษณะละเมิด ที่แม้ไม่จำกัดสิทธิเรียกร้องเฉพาะคู่สัญญาซื้อขาย แต่ทฤษฎีความผิด (Theory of Fault) ซึ่งถือหลักให้เกิดความรับผิด ต่อเมื่อได้กระทำความผิด¹ ที่ใช้เป็นหลักทั่วไปในความรับผิดทางละเมิด ทำให้เกิดปัญหา ตกเป็นภาระแก่ผู้เสียหายในการพิสูจน์ว่าผู้ผลิตจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการผลิตขึ้นตอนใด ซึ่งจากสภาพการผลิตสินค้าในปัจจุบัน เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อกระบวนการผลิตสินค้าในเชิงอุตสาหกรรมมากขึ้น ความสามารถของผู้เสียหายในการจะเข้าถึงข้อมูลและเทคนิคที่ใช้ในการผลิตสินค้า จึงเกิดขึ้นได้ยากและอาจจะไม่สามารถพิสูจน์ได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ส่งผลให้ผู้เสียหายอาจไม่ได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่เป็นธรรมในที่สุด

แนวคิดเพื่อแก้ไขอุปสรรค ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มีการพัฒนาหลักกฎหมายมาอย่างต่อเนื่อง โดยการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)² (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “Strict Liability”) มาเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในกฎหมายว่าด้วย ความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability) (ซึ่งต่อไปจะ

¹ สุขุม สุกนิตย์. (2532). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ. หน้า 8.

² ไพจิตร ปุณฺณพันธ์. (2548). *คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 11 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ. หน้า 3. “...เมื่อผู้กระทำก่อให้เกิดความเสียหายที่หลีกเลี่ยงไม่ได้แก่คนในชุมชน ผู้กระทำต้องรับผิด โดยไม่คำนึงถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ และไม่ว่าผู้กระทำจะรู้หรือไม่รู้ถึงการกระทำนั้นก็ตาม...”

เรียกว่า “Product Liability”)

กฎหมายว่าด้วย Product Liability ได้รับการออกแบบมาเพื่อแก้ไขอุปสรรคต่อการชดใช้เยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน หลายประเทศได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วย Product Liability มาบังคับใช้โดยตรง รวมทั้งในประเทศไทย

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติขึ้นมาเพื่อแก้ไขอุปสรรคการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แก่ผู้ได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามหลักกฎหมายที่มีอยู่เดิม ให้มีลักษณะเป็นกฎหมายว่าด้วย Product Liability เหมือนในต่างประเทศ จึงมีข้อควรพิจารณาศึกษาถึงนโยบายและหลักการพื้นฐานในตราพระราชบัญญัติ แนวโน้มของปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในเชิงปฏิบัติ เปรียบเทียบกับกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ ตลอดจนผลกระทบข้อดีและข้อเสียที่อาจจะเกิดขึ้นในด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาตีความและบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพ

นโยบายและหลักการพื้นฐานของพระราชบัญญัตินี้ คือ แก้ไขอุปสรรคในการได้รับชดใช้ค่าเสียหายตามกฎหมายที่มีอยู่เดิม ด้วยการนำหลัก Strict Liability มาใช้ ทำให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตสินค้า ตามหลักกฎหมายที่มีอยู่แต่เดิม โดยมุ่งหมายว่าผู้เสียหายจะได้รับการชดใช้ค่าเสียหายที่เป็นธรรม

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ เช่น สหภาพยุโรป , ประเทศสหรัฐอเมริกา , ประเทศญี่ปุ่น มีส่วนที่คล้ายคลึงกันคือ มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายให้ได้รับการเยียวยาที่เพียงพอและเหมาะสม เพื่อแก้ไขข้อจำกัดจากความรับผิดชอบทางสัญญาและทางละเมิดที่อยู่เดิม ในส่วนที่แตกต่างกัน กฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศดังกล่าว มีนโยบายสำคัญบางประการ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ

(1) ด้านนโยบายส่งเสริมการคิดค้นนวัตกรรม

กฎหมายว่าด้วย Product Liability ในประเทศดังกล่าว มีนโยบายว่า หลักเกณฑ์ตามกฎหมายจะต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการแข่งขันทางธุรกิจ โดยกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดให้แก่ผู้ผลิต ในกรณีที่ความรู้และเทคโนโลยีในขณะผลิตและวางจำหน่ายสินค้า ยังไม่สามารถพิสูจน์ทราบถึง ความผิดปกติกิจารุคบกพร่องของสินค้าได้ ตามหลัก State of the Art Defence³ (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “State of the Art”)

³ Black’s Law Dictionary. (1991). Abridged Sixth Edition. State of the Art. In context of product liability case means level of pertinent scientific and technical knowledge existing at time of manufacture.

(2) ด้านสินค้าเกษตร กฎหมายว่าด้วย Product Liability ของสหภาพยุโรป และประเทศญี่ปุ่น ให้ช้อยกเว้น ไม่นำไปใช้แก่สินค้าเกษตรที่ยังไม่ผ่านการแปรรูป เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อเกษตรกร⁴

(3) ด้านการสนับสนุนผู้ค้าปลีกรายย่อย กฎหมายว่าด้วย Product Liability ของสหภาพยุโรป และประเทศญี่ปุ่น ไม่นำมาใช้บังคับผู้ค้าปลีกรายย่อย โดยนำมาใช้กับผู้ผลิตหรือผู้ที่กฎหมายถือว่าอยู่ในสถานะเดียวกับผู้ผลิตเท่านั้น⁵

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้แสดงถึงความจำเป็นบางประการในการต้องจำกัดสิทธิ เสรีภาพของบุคคล ซึ่งในมาตรา 29⁶ ประกอบกับมาตรา 43⁷ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ในการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ ซึ่งกล่าวไว้ในอารัมภบท ดังนั้น บทบัญญัติจึงอาจมิได้มีวัตถุประสงค์ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน และจำเป็นต้องตีความ โดยพิจารณาถึงเจตนารมณ์ในการตรากฎหมายฉบับนี้ เป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 วางหลักเกณฑ์ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัยไว้หลายประการ ดังนี้ คือ

⁴ อนันต์ จันทร์ โอภากร. (2544). *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบที่เกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. เสนอต่อที่ประชุมนิติศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 2. ม.ป.ท. หน้า 55. “...อย่างไรก็ตามภายหลังจากการเกิดการระบาดของโรควัวบ้าในยุโรป ก็ได้มีการเรียกร้องและผลักดันให้มีการแก้ไข Directive ให้ครอบคลุมถึงสินค้าเกษตรปฐมภูมิด้วย เพื่อให้เกิดความมั่นใจของผู้บริโภคในความปลอดภัยของสินค้าประเภทนี้ สหภาพยุโรป จึงได้ประกาศใช้ Directive 1999/34/EC of the European parliament and the Council of 10 May 1999 amending Council Directive 85/374/EEC on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning liability for defective products...”

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 52-56.

⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 29 “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วยบทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 43 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุขโลก การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขัดขวางการแข่งขัน”

(1) ด้านความครอบคลุม ใช้บังคับแก่สินค้าเกือบทุกประเภทในท้องตลาด ยกเว้นไม่นำมาใช้แก่ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้านั้นเอง⁸

(2) ด้านหลักความรับผิดชอบและการพิสูจน์ความผิด กำหนดสายผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ ให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบแม้มิได้ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อ ตามหลัก Strict Liability¹⁰

(3) ด้านเพิ่มอำนาจต่อรองให้แก่ผู้บริโภคโดยทางอ้อม โดยข้อตกลงยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ต้องรับผิดชอบจะใช้บังคับไม่ได้¹¹

(4) ด้านเพิ่มช่องทางเรียกร้องค่าเสียหายได้มากขึ้น นอกจากค่าสินไหมทดแทนแล้ว เปิดช่องให้ผู้เสียหายเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจและค่าเสียหายเชิงลงโทษ¹²

(5) ด้านอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การใช้สิทธิเรียกร้องให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มูลนิธิ สมาคม ตามที่กำหนดใช้สิทธิฟ้องแทน โดยได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาล¹³

(6) ด้านอายุความเรียกร้องกำหนดระยะเวลายาวนานขึ้น¹⁴ ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ระหว่างเจรจา¹⁵

จึงอาจกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีบทบัญญัติที่มุ่งตอบสนองต่อการคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างรอบด้าน และครอบคลุมอย่างกว้างขวางมากที่สุดฉบับหนึ่งของประเทศไทย

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีนโยบายและหลักฐานพื้นฐาน เพื่อแก้ไขปัญหาจากกฎหมายที่มีอยู่เดิม เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย การใช้สิทธิเรียกร้องให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อาจทำได้โดยอาศัย

1) ลักษณะสัญญา ผู้ขายมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า ตามมาตรา 472¹⁶ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่มีข้อจำกัดที่สำคัญคือ ผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องให้

⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 นิยามคำว่า “สินค้า”

⁹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 นิยามคำว่า “ความเสียหาย”

¹⁰ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5

¹¹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 9

¹² พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11

¹³ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 10

¹⁴ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 12

¹⁵ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 13

¹⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 “ในกรณีที่ ทรัพย์สิน ซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่อง อย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคา หรือ เสื่อมความเหมาะสม แก่ประโยชน์ อันมุ่งจะใช้ เป็นปกติ กิจ ประโยชน์ที่มุ่งหมาย โดยสัญญา ก็นับว่า ผู้ขาย ต้องรับผิดชอบความที่กล่าวมา ในมาตรานี้ ย่อมใช้ได้ ทั้งที่ ผู้ขาย รู้อยู่แล้ว หรือ ไม่รู้ว่า ความชำรุดบกพร่องมีอยู่”

ผู้ผลิตซึ่งไม่ใช่ผู้ขายสินค้าให้รับผิดชอบได้และผู้เสียหายที่ไม่ได้เป็นผู้ซื้อสินค้า ไม่ถือเป็นคู่สัญญาซื้อขาย ไม่อาจใช้สิทธิเรียกร้องในลักษณะนี้ได้

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ให้นิยามคำว่า“ผู้เสียหาย”หมายความว่า “ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ซึ่งได้ครอบคลุมถึงผู้ใดก็ตาม ที่อาจได้รับความเสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัย ไม่เฉพาะแต่ผู้ซื้อสินค้าเท่านั้น

มาตรา 5 บัญญัติให้ “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย ในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย...”ได้แสดงให้เห็นถึง จำนวนผู้ต้องรับผิดชอบได้จำกัดอยู่เพียงคู่สัญญาซื้อขายเท่านั้น อาจเป็นผู้ประกอบการคนใดก็ตามที่เกี่ยวข้อง และอาจต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย

นิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” ตามมาตรา 4 หมายความว่า

(1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

(2) ผู้นำเข้า

(3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

(4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความ หรือแสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่า เป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า

มาตรา 4 นิยามคำว่า “ขาย” หมายความว่า “จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้าและให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวนหรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว” ดังนั้น นอกจากพระราชบัญญัติฉบับนี้จะได้กำหนดผู้ต้องรับผิดชอบจำนวนมากแล้ว ยังขยายความคำว่า “ขาย” ออกไปอย่างกว้างขวาง ไม่จำกัดแต่เฉพาะคู่สัญญาตามหลัก Doctrine of Privity ดังเช่นในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะซื้อขายอีกต่อไป

2) ลักษณะละเมิด ผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย ที่ก่อให้เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด มาตรา 420¹⁷ แต่มีข้อจำกัดที่สำคัญ คือ ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าผู้ผลิตจงใจหรือประมาทเลินเล่อในกระบวนการผลิตส่วนใด และความเสียหายที่ได้รับ เกิดขึ้นจากความผิดปกติหรือชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น ซึ่งจากสภาพการผลิตสินค้าในปัจจุบัน เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อกระบวนการผลิตสินค้าในเชิงอุตสาหกรรมมากขึ้น เทคนิคสำหรับใช้ในการผลิตถูกเก็บเป็นความลับที่มีมูลค่าทางการค้าเพื่อป้องกันการลอกเลียนแบบ ความสามารถของผู้เสียหายที่จะเข้าถึงข้อมูลการผลิตสินค้าและพิสูจน์ได้ตาม

¹⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 “ผู้ใด จงใจ หรือ ประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหาย ถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อดามย์ก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สิน หรือ สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ก็ดี ท่านว่าผู้นั้น ทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน เพื่อการนั้น”

เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดเป็นไปได้อาจส่งผลให้ผู้เสียหายอาจไม่ได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่เป็นธรรม

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 วางหลักเกณฑ์ ให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

อนึ่ง ไม่ว่าสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นจะอยู่ในความครอบครองของผู้ต้องรับผิดชอบหรือไม่ แต่คงอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้

นิยามคำว่า “สินค้า” ตามมาตรา 4 หมายความว่า “สังหาริมทรัพย์ทุกชนิด ที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” จึงให้ความครอบคลุมถึงสินค้าในท้องตลาด โดยมีข้อยกเว้นบางประเภทเท่านั้น

มาตรา 6 “เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามมาตรา 5 ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่า ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้ หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด”

บทบัญญัติดังกล่าว ได้แสดงถึงว่า พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ลดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายลง ให้อยู่ในวิสัยที่จะผู้เสียหายจะสามารถนำสืบพิสูจน์ได้โดยง่าย และได้รับความคุ้มครอง โดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตอีกต่อไป จึงอาจกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัตินี้ได้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ความผิดของผู้เสียหาย ที่มีอยู่เดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด

กฎหมายเฉพาะที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่มีอยู่เดิม ส่วนใหญ่มักจะเป็นกฎหมายเชิงควบคุม โดยบัญญัติความผิดของผู้ฝ่าฝืนและมีโทษทางอาญา โดยไม่มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่ง และการชดใช้เยียวยาผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ชัดเจน เช่น พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 , พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 , พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 , พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มีเพียงกฎหมายบางฉบับที่กำหนดให้มีการชดใช้เยียวยาผู้เสียหายทางแพ่งด้วย เช่น พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 แต่ก็จำกัดเฉพาะวัตถุอันตรายบางชนิดตามประกาศของรัฐมนตรี ไม่ครอบคลุมถึงสินค้าอุปโภคบริโภค ในท้องตลาด จึงอาจกล่าวได้ว่า กฎหมายที่มีบทบัญญัติเฉพาะที่มีอยู่เดิม ใน

การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าไม่ปลอดภัยในท้องตลาด ไม่อาจทำให้เกิดการชดใช้เยียวยาความเสียหายทางแพ่งให้แก่ผู้เสียหายได้ครอบคลุม

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีลักษณะพิเศษหลายประการ เช่น

(1) กำหนดความรับผิดตามกฎหมายเอกชนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายมหาชน

- พิจารณาด้านวัตถุประสงค์ ให้ความคุ้มครองประโยชน์ของสังคมแก่ผู้บริโภคทั่วไป ในลักษณะของกฎหมายมหาชน
- พิจารณาด้านที่มา มิได้ตรากฎหมายโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายมหาชน
- พิจารณาด้านเจตนารมณ์ มุ่งให้เกิดการชดใช้เยียวยาทางแพ่งระหว่างเอกชนด้วยกัน ไม่ปรากฏเจตนายจะใช้บังคับในลักษณะของกฎหมายมหาชน
- พิจารณาด้านเนื้อหาสาระ ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อแก้ไขปัญหาระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกันที่มีอยู่เดิมตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ เช่น แนวทาง Directive 85/374/EEC ของสหภาพยุโรป หรือ Restatement (Second) of Torts, Restatement (Third) of Torts ของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ Product Liability Law (Japan) ของประเทศญี่ปุ่น กำหนดความรับผิดและความสัมพันธ์ระหว่างเอกชน ในลักษณะของกฎหมายเอกชน

กรณีดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาตีความเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เช่นกฎหมายมหาชน หรือจะตีความเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีเช่นกฎหมายเอกชน

(2) เป็นกฎหมายสารบัญญัติ ที่บัญญัติหลักเกณฑ์ของกฎหมายวิธีสบัญญัติไว้ด้วย จากลักษณะดังกล่าว อาจมีข้อพิจารณาได้เป็น 2 แนวทาง คือ

- แนวทางที่หนึ่ง กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำไว้สำหรับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค
- แนวทางที่สอง เป็นการบัญญัติกฎหมายก้าวล่วงไปยังเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับอื่น ให้ปฏิบัติตาม อาจจะเป็นสร้างข้อผูกมัดให้แก่ผู้กร่างกฎหมายวิธีสบัญญัติที่เกี่ยวข้องในภายหลัง

(3) ข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับกฎหมายวิธีสบัญญัติที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งยกร่างและเสนอโดยศาลฎีกา¹⁸ ใน 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่หนึ่ง การที่ศาลซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ตัดสิน กำหนดหลักเกณฑ์ เพื่อคุ้มครองคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นพิเศษ เป็นไปได้ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งในการใช้ดุลพินิจและความเป็นกลางของศาล

¹⁸ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2007). *ข้อมูลจากเอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค*. วาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติครั้งที่ 69/2550 วันศุกร์ที่ 7 ธันวาคม 2550 อพ. 281/2550 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.parliament.go.th/parcy/law2550/content_nla/2550_281.pdf [2009, January 25].

แนวทางที่สอง ด้วยเหตุที่ศาลเป็นองค์กรที่ใช้วิธีพิจารณาคดี จึงใกล้ชิดต่อสภาพปัญหา มากที่สุด และรู้ถึงวิธีแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดที่สุด

(4) ผลที่เกิดขึ้นต่อกฎหมายฉบับอื่นที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคน้อยกว่า

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 3 บัญญัติให้ ในกรณีที่มีกฎหมายใดบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ ซึ่งให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่า ที่กำหนดไว้ในพระ ราชบัญญัตินี้ให้บังคับตามกฎหมายนั้น

มีข้อควรพิจารณาใน 2 แนวทางคือ

แนวทางที่หนึ่ง ผลตามมาตรา 3 เป็นการยกเลิกกฎหมายฉบับอื่น หากกฎหมายใดบัญญัติ ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายน้อยกว่าก็จะไม่มีผลบังคับใช้อีกต่อไป

แนวทางที่สอง บทบัญญัติตามมาตรา 3 เป็นเพียงการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ในการให้ ความคุ้มครองผู้เสียหาย เนื่องจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติฉบับนี้มีได้ตัดสิทธิของผู้เสียหาย ในการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายฉบับอื่น ตามมาตรา 14¹⁹

ข้อพิจารณาบทบัญญัติเปรียบเทียบกับกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ คือ

- แนวทาง Directive 85/374/EEC ของสหภาพยุโรป

- Restatement (Second) of Torts , Restatement (Third) of Torts ของประเทศ สหรัฐอเมริกา

- Product Liability Law (Japan) ของประเทศญี่ปุ่น

1) คำจำกัดความคำว่า “สินค้า”

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้นิยามคำว่า “สินค้า” ไว้ในมาตรา 4 หมายถึง สัขาริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อ ขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรมและให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนด ในกฎกระทรวง

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ จะเห็นว่านิยาม คำว่า “สินค้า” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีแนวทางสอดคล้องกับนิยามคำว่า “สินค้า” ของ Directive 85/374/EEC และ Product Liability Law (Japan) คือแนวคิดกฎหมายว่าด้วย Product Liability เหมาะสมที่จะนำไปใช้

¹⁹พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 14 “บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะเรียกค่าเสียหายโดยอาศัยสิทธิตามกฎหมายอื่น”

กับสินค้าที่ผลิตขึ้นในเชิงอุตสาหกรรม ใช้สำหรับการค้า มีข้อยกเว้นแก่ผลิตผลตามธรรมชาติ ส่วนแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญในรายละเอียด ถึงเนื้อเยื่อ และเลือดเนื้อของมนุษย์ด้วย

(ก) นิยามคำว่า “ผลิตผลเกษตรกรรม” มาตรา 4 หมายความว่า ผลิตผลอันเกิดจากเกษตรกรรมต่างๆ เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงไหม เลี้ยงผึ้ง เพาะเห็ด แต่ไม่รวมถึงผลิตผลที่เกิดจากธรรมชาติ

โดยเป็นไปตามหลักการของกฎหมายว่าด้วย Product Liability ที่มุ่งบังคับใช้แก่การผลิตในเชิงอุตสาหกรรม ผลผลิตตามธรรมชาติไม่อาจมีผู้ผลิตที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายได้ คำนิยามดังกล่าว มิได้ให้หมายความรวมถึง การทำประมง อาจเป็นไปได้หรือไม่ว่าเป็นช่องว่างหนึ่งซึ่งไม่อาจให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ได้จากการทำประมง เช่น อาหารทะเล

(ข) ผลิตผลเกษตรกรรมตามธรรมชาติ อาจจะทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยได้ ไม่ว่าจะป็นพืชมีพิษ สัตว์มีพิษ ข้อยกเว้น ดังกล่าวจึงมีข้อสงสัยอยู่ว่า อาจเป็นช่องว่างหนึ่งในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคหรือไม่

(ค) กระแสไฟฟ้า

หลักความรับผิดชอบอันเกิดจากกระแสไฟฟ้าที่มีอยู่เดิมตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้เป็นแนวทางว่า กระแสไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ทรัพย์ที่เกิดอันตรายได้โดยสภาพ และผู้ครอบครองต้องมีหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังดูแล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 437

มีข้อควรสงสัยอยู่ว่า ในทางพิจารณาตีความจะมีความแตกต่างกันระหว่างสินค้าที่เกิดอันตรายได้โดยสภาพกับสินค้าไม่ปลอดภัยอย่างไร เมื่อพิจารณาปรับใช้แก่เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 7 (1) มีข้อควรพิจารณาว่ากระแสไฟฟ้าจัดเป็นสินค้าไม่ปลอดภัยหรือไม่ มาตรา 7(2) ผู้เสียหายรู้มาก่อนแล้วถึงความไม่ปลอดภัยของกระแสไฟฟ้าได้หรือไม่ มาตรา 7(3) ความเสียหายจากกระแสไฟฟ้าเกิดขึ้นจากการที่ผู้เสียหายใช้โดยไม่ถูกวิธี ตามคำเตือนที่ถูกต้องผ่านเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ไม่มีคุณภาพ อันจะทำให้ผู้ผลิตถือเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดตามมาตรา 7 ได้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม กรณีนี้ยังไม่มียกเว้นโดยพระราชบัญญัติไว้ชัดเจน

กรณีคลื่นความถี่ในธุรกิจโทรศัพท์มือถือ ไม่ได้เป็น “สินค้า” ตามคำนิยามในมาตรา 4 ในพระราชบัญญัติฉบับนี้

2) ความหมายของสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง (Defective Product)

ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ใช้คำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” โดยมีความหมายเดียวกับคำว่า “Defect”(ชำรุดบกพร่อง) ในกฎหมายว่าด้วย Product Liability ของต่างประเทศ เนื่องจากคำว่าชำรุดบกพร่อง มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงหลีกเลี่ยงเพื่อไม่ให้เกิดความสับสน

โดยได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ มาตรา 4 หมายถึง สินค้าที่ก่อ หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหาย เนื่องมาจากสาเหตุ 3 ประการ คือ²⁰

(1) ความบกพร่องในการผลิต (Intended Design)

(2) ความบกพร่องในการออกแบบ (Defect in Design)

(3) ฉลากสินค้าไม่ได้กำหนดข้อมูลเพียงพอ เกี่ยวกับวิธีใช้ คำเตือน หรือข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับสินค้า (Defect because of Inadequate Instructions or Warnings)

ความหมายของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับกฎหมายว่าด้วย Product Liability ของสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และความชำรุดบกพร่องนั้นต้องมีอยู่ก่อนที่จะมีการส่งมอบสินค้า²¹

3) ผู้ต้องรับผิดชอบ

นิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” ไว้ในมาตรา 4 หมายความว่า

(1) ผู้ผลิตและผู้ว่าจ้างให้ผลิต

(2) ผู้นำเข้า

(3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

(4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความ หรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่ทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า

ผู้ประกอบการ ตามมาตรา 4 ต้องรับผิดชอบ ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ในมาตรา 5²² โดยมีหลักความรับผิดชอบ ดังนี้

(ก) ผู้ประกอบการรับผิดชอบร่วมกัน ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

²⁰ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธ์. (2551). คำบรรยายในงานสัมมนาพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ กรุงเทพฯ. เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2551. อ้างถึงใน เมธี ศรีอนุสรณ์. (2551). รายงานสัมมนา พ.ร.บ.ความรับผิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. วารสารข่าวกฎหมายใหม่, 6 (101), หน้า 8.

²¹ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 130-131.

²² พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

แบบลูกหนี้ร่วม (ในลักษณะตามหลัก Jointly and Severally Liable) หมายถึง ผู้ประกอบการทุกคนต่างต้องรับผิดชอบร่วมกัน แทนกัน และต่างรับผิดชอบเต็มจำนวนต่อผู้เสียหาย

(จ) เกิดความรับผิดของผู้ประกอบการไม่ว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ ตามหลัก Strict Liability เป็นหลักยกเว้นหลักเรื่องละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

ความรับผิดของผู้ขายตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กำหนดความรับผิด โดยอาจแยกพิจารณาได้เป็น 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่หนึ่ง ผู้ขายหลุดพ้นความรับผิดโดยการระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้ ตามนิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” ในมาตรา 4 (3) ในมุมมองด้านหนึ่ง อาจแสดงให้เห็นได้หรือไม่ว่า กฎหมายมิได้มีเจตนารมณ์จะเอาผิดแก่ผู้ขาย ไม่ว่าผู้ขายจะมีส่วนร่วมในการกระทำผิดหรือไม่ก็ตามหรือในมุมมองอีกด้านหนึ่ง กฎหมายมุ่งจะให้ผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดต้องรับผิดชอบด้วย ดังอาจจะเทียบเคียงได้จาก เหตุหลุดพ้นความรับผิด ของผู้รับจ้างผลิตหรือผู้ผลิตส่วนประกอบ ตามมาตรา 8 หากพิสูจน์ได้ตามเงื่อนไขว่าตนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด ดังนั้น หากผู้ขายมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ก็สมควรต้องมีส่วนในการรับผิดชอบด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ดี การที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ มิได้บัญญัติไว้ชัดเจนในความรับผิดของผู้ขายที่มีส่วนผิด ส่งผลให้ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ไม่ว่าจะในกรณีเป็นเช่นใด

แนวทางที่สอง ในกรณีผู้ขายไม่สามารถยกเหตุเพื่อหลุดพ้นความรับผิด ได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ตามมาตรา 4(3) ความรับผิดของผู้ขายไม่ว่าในส่วนของค่าสินไหมทดแทน ค่าเสียหายทางจิตใจรวมทั้งค่าเสียหายประเภทอื่น ผู้ขายเกิดความรับผิดเช่นเดียวกับผู้ผลิตทุกประการ กรณีสินค้าที่มีได้มีบรรจุกฎหมายให้สามารถระบุชื่อที่อยู่ผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้าได้ ก็จะเป็นภาระแก่ผู้ขายในการตรวจสอบ รวมทั้งกรณีผู้ผลิตมีเจตนาปกปิด ใช้ชื่อผู้อื่นเป็นตัวแทนชัด โดยทุจริต มาตรา 4(4) ผู้ขายไม่อาจหลุดพ้นความรับผิดโดยการระบุชื่อระบุตัวแทนชัดได้

ในความรับผิดระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องรับผิดชอบในส่วนเท่าใด หากผู้ประกอบการคนใดถูกพิพากษาและบังคับคดีแล้ว จะสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยคืนได้เพียงใด

กฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศส่วนใหญ่ ไม่กำหนดให้ผู้ขายต้องมีความรับผิดด้วย เว้นแต่บางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งให้รวมถึงผู้ผลิตและผู้ขายด้วย และมุ่งใช้บังคับแก่สินค้าเชิงธุรกิจ ระหว่างพ่อค้ากับผู้บริโภคเท่านั้น²³

บทบัญญัติใน พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีแนวทางส่วนใหญ่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว โดยมาตรา 4 นิยามคำว่า “สินค้า”

²³ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 148-149.

หมายถึงสังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย... และกำหนดคำนิยามของ “ผู้ประกอบการ” ไว้ในมาตราเดียวกัน และตามมาตรา 5 ให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกับรับผิดชอบแก่ผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ผู้ประกอบการจึงไม่อยู่ในฐานะผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้

นอกจากนี้ มิได้มีการกำหนดถึงลักษณะหรือขนาดของการผลิตสินค้าแต่อย่างใด จึงไม่มีข้อยกเว้นสำหรับการผลิตเล็กน้อยๆ หรือการผลิตสินค้าในวาระพิเศษ หรือตามเทศกาลใดๆ

นิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” มีหลักการเดียวกับของสหภาพยุโรป โดยยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขายที่สามารถระบุตัวผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ และให้ผู้ผลิตซึ่งส่วนต้องรับผิดชอบ เช่นเดียวกับของประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งหลักการให้ผู้ประกอบการร่วมกันและแทนกันรับผิดชอบ (Jointly and Severally Liable)

เงื่อนไขการยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขายตามมาตรา 4 หากผู้ขายระบุตัวผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ มีแนวทางใกล้เคียงกับ Directive 85/374/EEC ที่กำหนดเพียงผู้ขายเปิดเผยชื่อผู้ผลิต ผู้นำเข้าหรือผู้ที่ขายสินค้าให้แก่คนแล้ว ผู้ขายก็ไม่ต้องรับผิดชอบ แต่มีข้อแตกต่างอยู่บ้าง ในกรณีสินค้านี้มีการขายต่อกันหลายทอด ใน Directive 85/374/EEC ให้ผู้ขายเปิดเผยชื่อเพียงผู้ที่ขายมาให้ตน แต่ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้ผู้ขายต้องระบุถึงผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าเท่านั้น

4) ผู้มีสิทธิฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้นิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” ไว้ในมาตรา 4 หมายถึง “ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย”

ขอบเขตของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงหมายความถึงบุคคลใดๆ ก็ตามที่อาจได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นผู้ซื้อ ผู้ใช้ หรือไม่ก็ตาม

และอาจหมายความรวมถึงผู้เสียหายที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงด้วย (Bystanders)²⁴

แนวทางพิจารณา เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ผู้ซื้อ ผู้ใช้สินค้านั้น คดีระหว่าง *Marshall v. Wellwood* (1876).²⁵

การฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย ตามมาตรา 10 ให้อำนาจแก่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม หรือมูลนิธิ ที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้

²⁴ Black's Law Dictionary. (1991). Abridged Sixth Edition. Bystander. One who stands near; a chance looker-on; hence one who has no concern with the business being transacted. One present but not taking part, looker-on, spectator, beholder, observer.

²⁵ *Marshall v. Wellwood*, 38 N.J.L. 339, 20 Am. Rep. 394, (1876).

บริโภค ในการฟ้องดำเนินคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหาย โดยได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม แต่ไม่รวมถึงค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด

มาตรา 11 บัญญัติให้ สามิ ภริยา บุพการี ผู้สืบสันดานของผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตาย มีสิทธิจะได้รับความเสียหายทางจิตใจ ซึ่งหมายความว่า บุคคลดังกล่าวมีสิทธิฟ้องคดีหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย

บทบัญญัติในเรื่อง ผู้มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหาย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับกฎหมายว่าด้วย Product Liability ของสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ผู้ที่มีสิทธิฟ้องร้องได้แก่ ผู้ที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ซึ่งอาจเป็นผู้ซื้อ ผู้ใช้สินค้า หรือผู้อื่นที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งของสินค้าและได้รับความเสียหาย

5) ประเภทของความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาและขอบเขตของความรับผิดชอบ

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ประกอบการไว้ 3 ระดับ ได้แก่²⁶

(1) ความรับผิดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด ตามมาตรา 11²⁷ ววรรคแรก

(2) ความรับผิดต่อความเสียหายต่อจิตใจ (Emotional Distress) ตามมาตรา 11(1) มีเงื่อนไขประกอบว่าต้องได้รับความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยด้วย

(3) ความรับผิดในสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damages) มาตรา 11(2)

ค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ กำหนดให้ผู้ละเมิดต้องใช้แก่ผู้เสียหาย มีวัตถุประสงค์ที่จะลงโทษผู้ซึ่งมีพฤติการณ์จงใจละเมิดต่อกฎหมาย และสิทธิของบุคคลอื่นในลักษณะที่รุนแรง ดังนี้

(ก) ขายสินค้านั้น โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย หรือ

(ข) มิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือ

²⁶ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. อ้างแล้ว, หน้า 9.

²⁷ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 “นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกายสุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามิ ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับความเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

(2) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น...”

(ค) เมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้ว ไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย เช่น ไม่เรียกเก็บสินค้าคืน หรือเรียกสินค้ามาแก้ไขความบกพร่อง เป็นต้น

แนวทางการพิจารณา คดีระหว่าง *Rookes v. Barnard* (1964)²⁸

พฤติการณ์ต่างๆที่เป็นแนวทางให้ศาลใช้ดุลพินิจยกเป็นตัวอย่างไว้ในมาตรา 11(2) ได้แก่

- (1) ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ
- (2) การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า
- (3) ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า
- (4) การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (5) ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ
- (6) สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ
- (7) การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น
- (8) การที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

แนวทางการพิจารณา คดีระหว่าง *Walton v British Leyland* (1976)²⁹

ข้อสังเกต (ก) หลักการแท้จริงของค่าเสียหายเชิงลงโทษ มุ่งประสงค์จะบังคับใช้แก่ผู้กระทำความผิดจริง ในขณะที่หลัก Strict Liability มุ่งให้เกิดการชดเชยเยียวยาความเสียหายโดยไม่คำนึงว่าผู้กระทำจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ ซึ่งหมายความว่า ผู้รับผิดชอบไม่ต้องกระทำความผิด หลักการของค่าเสียหายเชิงลงโทษ จึงมีข้อสงสัยอยู่ว่าจะมีความขัดแย้งกับหลัก Strict Liability

(ข) แม้หลักการของค่าเสียหายเชิงลงโทษ คือ การมุ่งลงโทษเชิงป้องปรามแก่ผู้ประกอบการ แต่ผู้ที่ได้รับประโยชน์เงินค่าเสียหายคือผู้เสียหาย มิได้เป็นการปรับเงิน เพื่อชดเชยแก่สังคมส่วนรวม ดังนั้น การลงโทษจำเลยด้วยการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ จึงอาจกล่าวได้หรือไม่ว่า ทำให้ผู้เสียหายได้รับประโยชน์มากกว่าความเสียหายจริง

(ค) พฤติการณ์ที่ศาลคำนึงถึง ในกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ ด้วยเหตุสถานะทางการเงินของผู้ประกอบการตามมาตรา 11 (2) อาจพิจารณาได้หรือไม่ว่า เป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยสถานะทางการเงินที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยมีเหตุผลสนับสนุนว่าหากศาลได้พิจารณาโดยอาศัยมาตรฐานเดียวกัน อาจจะส่งผลให้ ผู้ประกอบการที่มีสถานะทางการเงินที่ไม่มั่นคง ถึง

²⁸ *Rookes v. Barnard* [1964] AC 1129, [1964] 1 All ER 367.

²⁹ *Walton v British Leyland* (Case 1976W No. 2896).

กับล้มละลายหรือเลิกกิจการ อันจะก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมาด้วยหรือไม่

(ง) การที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย ตามมาตรา 11 (2) นอกจากผู้เสียหายจะได้รับค่าสินไหมทดแทน ค่าเสียหายทางจิตใจแล้ว ผู้เสียหายยังคงมีสิทธิได้รับค่าเสียหายเชิงลงโทษด้วย อาจแสดงได้หรือไม่ว่า กฎหมายฉบับนี้ประสงค์จะลงโทษผู้ประกอบการฝ่ายเดียว แม้ผู้เสียหายมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายก็ไม่ถูกลงโทษ

(จ) จำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 (2) ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง มีความแตกต่างจากในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 วรรคท้าย คือให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงิน ไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่า ของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องสองฉบับดังกล่าว ได้ออกบทบัญญัติในเรื่องเดียวกัน โดยมีเนื้อหาไม่ตรงกัน

อย่างไรก็ตาม อาจพิจารณาได้หรือไม่ว่า ถือเป็นกรวางมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย

กรณีดังกล่าว มีข้อพิจารณาว่า หากศาลใช้ดุลพินิจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษในอัตราที่สูงกว่าผู้เสียหายเรียกร้องนั้น จะเกินค่าขอโจทก์หรือไม่ แม้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 ได้ให้ศาลมีอำนาจยกค่าเสียหายขึ้นวินิจฉัยค่าเสียหายให้ถูกต้องได้ แต่ต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นมาว่ากล่าวกันแล้ว โดยชอบ เนื่องจากยังไม่เคยมีแนวคำพิพากษาคิดความไว้เป็นบรรทัดฐาน จึงเป็นข้อสังเกตประการหนึ่งในการพิจารณาคดีความ

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กำหนดประเภทความเสียหายและสิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย ในแนวทางเดียวกับประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา คือ ยินยอมให้เรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจได้ ต่อเมื่อมีความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 11(1) และศาลมีอำนาจสั่งให้จ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ตามมาตรา 11(2) เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา

6) ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติไว้ในมาตรา 6 เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามมาตรา 5 ผู้เสียหาย หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และ

การใช้ หรือเก็บสินค้านั้น เป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด

ความหมายของคำว่า “การเก็บสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา” ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ชัดเจนจำต้องรอแนวทางการวินิจฉัยของศาลเป็นแต่ละกรณี และไม่มีบทบัญญัติกำหนดไว้ว่า บุคคลที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงได้รับความเสียหาย ผู้เสียหายที่มีได้เป็นผู้ใช้และเก็บรักษาจะมีภาระการพิสูจน์ตามเงื่อนไขอย่างไร และจะมีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่

ภาระการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ถูกผลักไปยังผู้ต้องรับผิดชอบตามหลัก Strict Liability เช่นเดียวกับในต่างประเทศ โดยภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ แตกต่างไปจากกฎหมายว่าด้วย Product Liability ของต่างประเทศ ในประการสำคัญ คือ ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้าไม่ปลอดภัย ไม่ต้องพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น และไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้น ซึ่งส่วนใหญ่ในต่างประเทศกำหนดให้เป็นภาระของผู้เสียหายต้องพิสูจน์ ถือเป็นหลักการที่พระราชบัญญัติฉบับนี้เอื้อประโยชน์ต่อผู้เสียหายมากกว่าในกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ

ผู้ประกอบการอาจจะหลุดพ้นความรับผิด ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ 3 ประการ คือ³⁰

(ก) โดยการนำสืบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุหลุดพ้นความรับผิดตามมาตรา 7³¹

หากพิสูจน์ได้ว่า

(1) มิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

แนวทางการพิจารณา การผลิตสินค้าแม้ผิดพลาดเพียงเล็กน้อย ก็ถือได้ว่าผู้ผลิตขาดความระมัดระวัง คดีระหว่าง *Grant v. Australian Knitting Mills . (1936)*³²

แนวทางการพิจารณา แม้ผู้ผลิตรายอื่นก็ผลิตสินค้าผิดพลาดเป็นปกติ ไม่ถือว่าผู้ผลิต

³⁰ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ. อ้างแล้ว, หน้า 10-11.

³¹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 7 “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่า

(1) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ

(3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษาค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว”

³² *Grant v Australian Knitting Mills Ltd [1936] AC 86, (1936) 50 CLR 387.*

ทำอย่างวิญญูชน คดีระหว่าง *Grant v. Graham Chreo-Cola Bottling Co.*(1919)³³

(2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย

แนวทางการพิจารณา การเตือนถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้าแก่ผู้ซื้อแล้ว ผู้ผลิต ไม่ต้องรับผิดชอบ คดีระหว่าง *Foster v. Ford Motor Co.* (1926)³⁴

แนวทางการพิจารณา ถ้าผู้เสียหายสนใจเสี่ยงภัยโดยมีเหตุผลอันสมควร ผู้ผลิต ยังคงต้องรับผิดชอบอยู่ คดีระหว่าง *Devaney v. Sarno.*(1973)³⁵

(3) เกิดจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้า ไม่ถูกต้องตามวิธีการรักษา คำเตือน หรือ ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า ที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

กฎหมายมิได้บัญญัติว่าจะให้ใช้หลักเกณฑ์ซึ่งผู้ใดกำหนด และจะต้องระบุอย่างไรจึงจะเรียกว่าถูกต้องและชัดเจนแล้ว ต้องรอให้ศาลมีคำพิพากษาเป็นแนวทาง และเนื่องจากสินค้าแต่ละชนิดมีความแตกต่างกันในรายละเอียดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ซึ่งกว่าจะเกิดความชัดเจน มีความเป็นไปได้ที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางฝ่ายผู้ผลิตและผู้บริโภคได้

แนวทางการพิจารณา ผู้ผลิต ไม่ต้องรับผิดชอบ หากความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้ที่ไม่ถูกต้องตามคำเตือน คดีระหว่าง *Barbee v. Rogers .* (1968)³⁶

(ข) หลุดพ้นความรับผิดจากการหมดอายุความฟ้องร้อง ตามมาตรา 12³⁷

เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการไม่ได้บัญญัติกรณีเกิดเหตุสุดวิสัย³⁸ ดังนั้น หากแม้สินค้าได้ก่อให้เกิดความเสียหายด้วยเหตุสุดวิสัย ก็ยังอยู่ในความรับผิดของผู้ประกอบการ

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศแล้ว ในเหตุ หลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการมีความแตกต่างกันในประเด็นสำคัญคือ

(1) ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ในกฎหมายว่าด้วย Product Liability

³³ *Grant v. Graham Chero-Cola Bottling Co.*, 176 N.C. 256, 97 S.E. 27, 4 A.L.R. 1090,(1919).

³⁴ *Foster v. Ford Motor Co.*, 139 Wash. 341, 246. Pac. 945 (1926).

³⁵ *Devaney v. Sarno*, 125 njSuper. 414, 419, 311 A.2d 208, 210 (1973),

³⁶ *Barbee v. Rogers* 425 SW 2d 342 (1968).

³⁷ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 12 “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นอันขาดอายุความ เมื่อพ้นสามปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหาย หรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย”

³⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 “เหตุสุดวิสัย” หมายความว่า “เหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้ แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสพ หรือใกล้จะต้องประสพเหตุนั้นจะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น”

ในต่างประเทศ ได้สะท้อนถึงสินค้าหรือภาครธุรกิจหลัก ซึ่งประเทศนั้นต้องการจะให้ความปกป้องเป็นพิเศษ เช่น ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและทรัพย์สินทางปัญญา³⁹ ของสหภาพยุโรป เหตุเกี่ยวกับ State of the Art เพื่อไม่ให้เป็นการอุปสรรคต่อการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์⁴⁰ เนื่องจากให้ความสำคัญต่อการคิดค้นนวัตกรรมใหม่⁴¹ ส่วนประเทศญี่ปุ่นได้พยายามให้เกิดผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อยน้อยลง⁴² เป็นต้น

(2) เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่นำเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามหลัก State of the Art และหลัก Mandatory Requirements มาบัญญัติไว้ ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศที่นำมาศึกษา

การที่พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มิได้นำหลัก State of the Art มาใช้ ข้อดี คือ ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายได้กว้างขวางขึ้น ข้อเสีย คือ ลดข้อยกเว้นความผิดของผู้ประกอบการ อาจทำให้เกิดปัญหาด้านความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ รวมทั้งอาจถูกมองว่า เป็นการใช้กฎหมายกีดกันทางการค้าจากต่างประเทศ ซึ่งยอมรับหลักการดังกล่าวทั่วไปด้วย

ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิต ตามหลัก Mandatory Requirements ของประเทศญี่ปุ่นได้มีมาตรการอื่นๆสนับสนุนอีกหลายประการ เช่น สถาบันตรวจสอบผลิตภัณฑ์, ศูนย์เฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบความปลอดภัยของสินค้า เป็นมาตรการควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมาย

8) การจำกัดจำนวนความรับผิด

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่ได้กำหนดค่าเสียหายขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ ในลักษณะเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น โดยได้กำหนดไว้แต่ค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามมาตรา 11(2) ไม่เกิน 2 เท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง

สหภาพยุโรป ใน Directive 85/374/EEC ได้จำกัดจำนวนความรับผิดของผู้ผลิตไว้ตามมาตรา 9 (b) บัญญัติให้ ในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินส่วนตัวของผู้เสียหาย จำกัดให้ผู้

³⁹ ใน Directive 85/374/EEC สินค้าที่ได้รับการยกเว้นอย่างหนึ่ง คือ ผลิตภัณฑ์เกษตรปฐมภูมิ (Primary Agricultural Product) หรือผลิตภัณฑ์เกษตรที่ไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปในทางอุตสาหกรรม แต่ต่อมาได้ออกบัญญัติ Directive 1999/34/EC เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1999 แก้ไขเพิ่มเติม Directive 85/374/EEC ให้ครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรปฐมภูมิด้วย เพราะผลจากโรคคว่ำบาตรในยุโรป และทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

⁴⁰ Directive 85/374/EEC, Article 7 (e).

⁴¹ ตามหลัก State of the Art

⁴² ตามหลัก Mandatory Requirements

เสียหายสามารถฟ้องร้องได้เฉพาะส่วนที่เกิน 500 เหยียดยูโร และมาตรา 16 (1) ให้ประเทศสมาชิกสามารถจำกัดเพดานความรับผิดของผู้ผลิตขั้นสูงไว้ไม่เกินกว่า 70 ล้าน เหยียดยูโร⁴³

9) การยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดโดยข้อสัญญา

ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 9⁴⁴ บัญญัติให้การยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการต่อผู้ซื้อหรือผู้ได้รับการเสนอชักชวนให้ซื้อสินค้า รวมทั้งผู้ใช้สินค้าที่มีได้เป็นผู้ซื้อสินค้าจะยกขึ้นอ้างมิได้

บทบัญญัติมิได้ระบุไว้ชัดเจนว่า ข้อห้ามดังกล่าว สำหรับความรับผิดทางสัญญาหรือทางละเมิด หรือประสงค์จะใช้ครอบคลุมรวมกัน อย่างไรก็ดี มีหลักการไปในแนวทางเดียวกันกับสหภาพยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกา

ในหลักเกณฑ์เรื่องนี้ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 8 ได้บัญญัติไว้ว่า “ ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดเพื่อละเมิดหรือผิดสัญญาในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น อันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ตกลง ผู้ประกาศ ผู้แจ้งความหรือของบุคคลอื่น ซึ่งผู้ตกลง ผู้ประกาศ หรือผู้แจ้งความต้องรับผิดชอบ จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดไม่ได้...” ซึ่งกำหนดขอบเขตความคุ้มครองผู้บริโภคไว้ชัดเจน และกว้างขวางกว่าที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่า ซึ่งตามมาตรา 3 ให้นำกฎหมายที่มีบทบัญญัติเฉพาะให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่ามาบังคับใช้ จึงอาจจะพิจารณานำบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมาใช้แก่กรณีได้ แต่อย่างไรก็ตาม คงมีข้อจำกัดอยู่ว่า หลักเกณฑ์ดังกล่าวบังคับแก่การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ต้องรับผิดและมีได้รวมถึงความเสียหายต่อจิตใจ ต่อเสรีภาพ หรือต่อทรัพย์สินด้วย

10) อายุความ

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติเรื่องอายุความไว้ในมาตรา 12 กำหนดอายุความไว้ 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด หรือ 10 ปี นับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น แต่ถ้าเป็นกรณีที่ผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกาย หรือต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ มีอายุความ 3 ปี

⁴³ อนันต์ จันทโรภากร. อ้างแล้ว, หน้า 176-177.

⁴⁴ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 9 “ข้อตกลงระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหาย และประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้บริโภคมีความหมายเช่นเดียวกับนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค”

นับแต่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

ในกรณีความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย โดยผลของสารสะสม อยู่ในร่างกายของผู้เสียหาย หรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการคนที่ต้องรับผิดชอบนั้น แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

และมาตรา 13 กำหนดว่า ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ ไม่นับอายุความในระหว่างเจรจานั้น จนกว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะบอกเลิกการเจรจา อายุความจึงจะเดินต่อ แตกต่างจากอายุความสะดุดหยุดลง ซึ่งเมื่อเลิกเจรจาต้องเริ่มต้นนับอายุความใหม่

แนวทางการวินิจฉัยอายุความสะดุดหยุดอยู่ ตามแนวทางคำพิพากษาฎีกาที่ 3382/2524

ปัญหาจากอายุความมูลละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448⁴⁵ คือ โจทก์ต้องฟ้องคดีภายใน 1 ปี นับแต่วันที่โจทก์รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ฟ้องต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นระยะเวลาสั้น ในกรณีที่จะสามารถรู้ตัวจำเลยที่เกี่ยวข้องและทราบถึงรายละเอียดอันเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ส่วนระยะเวลาที่ผู้เสียหายอาจใช้สิทธิได้นานที่สุด คือ 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด ถือว่ายาวนานในการเตรียมคดีฟ้องร้อง

อย่างไรก็ตาม ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้เปลี่ยนแปลงหลักการภาระการพิสูจน์ความผิดไปด้วย ดังนั้น ผู้เสียหายจึงไม่มีหน้าที่ ต้องสืบหาผู้ประกอบการที่กระทำความผิดอีกต่อไป ผู้เสียหายสามารถฟ้องผู้ประกอบการที่ขายสินค้า ให้ผู้ขายปฏิเสธความรับผิดชอบตามเงื่อนไข โดยการระบุตัวผู้ผลิต ผู้นำเข้าที่แท้จริงได้ ดังนั้น อายุความที่ยาวขึ้นแม้เป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหาย แต่ไม่มีความจำเป็นต่อปัญหาการหาตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบอีกแต่อย่างใด โดยอาจจะเกิดประโยชน์แก่ผู้เสียหายในส่วนอื่น เช่น ระยะเวลาในการเตรียมคดี ผลของความเสียหายที่ชัดเจนขึ้น ดอกเบี้ย การเจรจาค่าเสียหาย

ในทางกลับกัน ผู้ประกอบการเป็นฝ่ายอาจต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่มากขึ้นต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยมูลละเมิด รวมทั้งพยานหลักฐาน อันจะพิสูจน์ให้หลุดพ้นความรับผิดชอบตามเงื่อนไขก็จะทำได้ยากขึ้น

ในกรณีอายุความสะดุดหยุดอยู่ด้วยการเจรจา หากไม่ได้มีการเข้าประชุมกันพร้อมหน้า แต่เจรจาด้านเครื่องมือสื่อสาร จะถือการหยุดอยู่ของอายุความในวันใด การบอกเลิกการเจรจาต้องกระทำด้วยวิธีใด ยังไม่มีบทบัญญัติไว้ชัดเจน

⁴⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ฟ้องจะใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นปีนับแต่วันทำละเมิด”

11) ข้อควรพิจารณาเพิ่มเติมจากบทบัญญัติใน พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

(1) นิยามคำว่า “ผลิต” ตามมาตรา 4⁴⁶ หมายความว่า การคัดเลือก หรือแบ่งบรรจุ ด้วย แม้ว่า การกระทำดังกล่าวไม่อาจจะส่งผลทำให้สินค้าเกิดความไม่ปลอดภัยขึ้นได้ เมื่อพิจารณาจาก นิยามคำว่า “สินค้าไม่ปลอดภัย” มาตรา 4⁴⁷ คือ เกิดจากการผลิต เกิดจากการออกแบบ เกิดจากคำเตือน วิธีใช้จึงมีข้อสงสัยอยู่ว่า นิยามดังกล่าว อาจจะยังไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

(2) นิยามคำว่า “ความเสียหาย” หมายถึง “ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะ เป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อารมณ์ จิตใจหรือทรัพย์สินทั้งนี้ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น” โดยความเสียหายดังกล่าว ไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เสรีภาพหรือแก่สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้เสียหาย ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 แต่อย่างใด ดังนั้น จึงอาจมีข้อสงสัยอยู่ว่า อาจเป็นช่องว่างในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยประการหนึ่ง

(3) อำนาจในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงประเภทสินค้า แม้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะบัญญัติไว้ในมาตรา 16⁴⁸ ให้ อำนาจนายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้และมีอำนาจออกกฎกระทรวง แต่เมื่อพิจารณาอำนาจที่เปิดช่องไว้ให้ออกกฎกระทรวงตามมาตรา 4⁴⁹ แล้ว พบว่าสามารถทำได้เพียงกรณีเดียว คือ ยกเว้นสินค้าบางประเภท ตามมาตรา 4 เท่านั้น โดยไม่มีอำนาจเพิ่มเติมสินค้า หรืออำนาจอื่นแต่อย่างใด

(4) มาตรการคู่ขนานเชิงป้องกันความเสียหาย พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เน้นการวางหลักการเยียวยาผู้เสียหาย จำต้องเกิดความเสียหายขึ้นและมีผู้ได้รับความเสียหายก่อน กลไกในพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงจะดำเนินการได้ โดยไม่มีบทบัญญัติที่วางมาตรการเชิงป้องกัน ในทางคู่ขนานไปกับการใช้บทบัญญัติในทาง

⁴⁶ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “ผลิต” หมายความว่า “ทำ ผสม ประู แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรรูปภาพ เปลี่ยนรูปดัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แห่เอือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน”

⁴⁷ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า “สินค้าที่ก่อ หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะ เป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิต หรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้ แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้”

⁴⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 16 “ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้”

⁴⁹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “ในพระราชบัญญัตินี้ “สินค้า” หมายความว่า สักรวมทรัพย์สินทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย...ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

เสียหาย เพื่อป้องกันปัญหาท่อนจะเกิดความเสียหายขึ้นหรือความเสียหายจะลุกลามขึ้นได้

(5) เงื่อนไขการได้รับความคุ้มครองผู้เสียหาย ผู้เสียหายจะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ใต้นั้น ต้องมีเงื่อนไขที่สำคัญอย่างหนึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 5 คือ สินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว โดยการขายเป็นไปตามนิยามที่กำหนดไว้ในมาตรา 4⁵⁰

หากสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้กว้าง ผู้เสียหายที่ได้รับอันตรายเนื่องจากอยู่ในบริเวณใกล้เคียง จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและยังมิได้ขายแก่ผู้บริโภค ในพระราชบัญญัติฉบับนี้มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ชัดเจน หากตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้ว ย่อมประสงค์จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหาย แต่ไม่มีบทบัญญัติไว้เฉพาะสำหรับผู้เสียหายที่เป็นบุคคลภายนอกและยังไม่ขายสินค้าให้แก่ผู้บริโภค จึงอาจจะเป็นปัญหาในทางปฏิบัติต่อไปได้หรือไม่ว่าจะใช้หลักเกณฑ์เกณฑ์อย่างไรและผู้เสียหายจะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ด้วยช่องทางตามมาตราใด นอกจากการที่ศาลจะตีความโดยอ้างอิงเจตนารมณ์ของกฎหมาย และวินิจฉัยเป็นแนวทางขึ้นมา แต่ก็มีข้อสงสัยอยู่ว่า อาจจะมีผลเท่ากับให้ศาลสร้างหลักกฎหมายขึ้นมาใหม่หรือไม่

(6) การยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาลในการฟ้องคดีตาม พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาลในการฟ้องและดำเนินคดีไว้แก่เฉพาะคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หรือสมาคมและมูลนิธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 10⁵¹ ใช้สิทธิฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย ซึ่งมีหมายความว่า หากผู้เสียหายฟ้องคดีเองจะมีได้ยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม

แต่ในกฎหมายวิธีสบัญญัติที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 18 วรรคแรก⁵² บัญญัติให้ แม้ผู้เสียหายฟ้องคดีด้วยตนเอง ก็จะได้รับยกเว้น

⁵⁰ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “ขาย” หมายความว่า “จำหน่าย จำหน่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว”

⁵¹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 10 “ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม และมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการ คุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้ โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การฟ้องและดำเนินคดีแทนผู้เสียหายตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด”

⁵² พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 18 วรรคแรก “ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย การยื่นคำฟ้องตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ ในคดีผู้บริโภค ซึ่งดำเนินการโดยผู้บริโภค หรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด...”

ค่าฤชาธรรมเนียม ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งสองฉบับที่ออกในเวลาใกล้เคียงกัน ได้ออกบทบัญญัติในเรื่องเดียวกัน โดยมีเนื้อหาไม่ตรงกัน

อนึ่ง หากจะพิจารณาว่า บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 อาจถือได้ว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ ในการกำหนดรับรองสิทธิของผู้เสียหาย ตามมาตรา 3 บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่มีกฎหมายใดบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ ซึ่งให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้” บทบัญญัตินี้ดังกล่าวใช้คำว่า “...กฎหมายใดบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะ...” จึงอาจเป็นไปได้หรือไม่ว่า น่าจะหมายความว่าถึงกฎหมายสารบัญญัติที่กำหนดความรับผิดชอบและเป็นกฎหมายในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าเป็นการเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 โดยมีได้มุ่งให้หมายความรวมถึง กฎหมายวิธีสบัญญัติที่กำหนดกระบวนการในการฟ้องร้องดำเนินคดี

อย่างไรก็ดี การยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาลให้แก่ผู้บริโภคด้วย ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 18 มีข้อน่าสังเกตที่อาจเป็นไปได้หรือไม่ว่า จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดเป็นคดีฟ้องร้องขึ้นสู่ศาลจำนวนมากขึ้น

(7) การเรียกร้องค่าเสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สินค้าที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้เสียหายจนถึงแก่ชีวิต ร่างกายนอกจากความรับผิดชอบต่อค่าเสียหายทางแพ่งแล้ว อาจทำให้ผู้ประกอบการเกิดความรับผิดทางอาญาด้วย

การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้ศาลกำหนดให้ตามความเสียหายที่แท้จริง แต่ต้องไม่เกินค่าขอ ตามมาตรา 47⁵³ ในขณะที่การใช้สิทธิเรียกร้อง ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีบทบัญญัติรับรองให้เรียกค่าเสียหายทางจิตใจ รวมทั้งให้ศาลมีอำนาจสั่งให้จ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ด้วย ความลึกลับดังกล่าว ทำให้ผู้เสียหายจะต้องเลือกการใช้สิทธิเรียกร้องตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แยกต่างหากจากคดีอาญาไม่ยื่นคำร้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ หรือใช้สิทธิฟ้องเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญา เนื่องจากจะทำให้ได้รับสิทธิน้อยกว่า ทำให้ความรับผิดตามกฎหมายเกิดเป็นสองมาตรฐาน ผู้เสียหายต้องรู้เทคนิคที่จะใช้สิทธิเรียกร้องเอาในส่วนที่มากกว่านั่นเอง

⁵³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 47 “คำพิพากษาคดีส่วนแพ่ง ต้องเป็นไป ตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย อันว่าด้วยความรับผิด ของบุคคล ในทางแพ่ง โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่า จำเลย ต้องคำพิพากษาว่า ได้กระทำความผิด หรือไม่

ราคาทรัพย์สิน ที่สั่งให้ จำเลย ให้แก่ ผู้เสียหาย ให้ ศาล กำหนด ตามราคา อันแท้จริง ส่วนจำนวนเงิน ค่าสินไหมทดแทน อย่างอื่น ที่ ผู้เสียหาย จะได้รับนั้น ให้ ศาล กำหนดให้ ตามความเสียหาย แต่ ต้องไม่เกิน ค่าขอ”

(8) ดอกเบี้ยผิคนัด ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มิได้กำหนดเรื่อง ดอกเบี้ยของค่าเสียหายไว้เป็นการเฉพาะ จึงอาจใช้หลักทั่วไป ตามมูลละเมิด ตามที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 206 ในกรณีมูลละเมิด ถือว่าลูกหนี้ผิคนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิด และในมาตรา 224⁵⁴ “หนี้เงิน ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างผิคนัดร้อยละเจ็ดกึ่งต่อปี ....”

ส่วนค่าเสียหายเชิงลงโทษ มีลักษณะเป็นเบี้ยปรับที่ศาลสั่งให้ จึงอาจเป็นไปได้ที่น่าจะไม่สามารถเรียกดอกเบี้ยจากค่าเสียหายเชิงลงโทษส่วนนี้ได้อีก เว้นแต่จะเรียกให้รับผิดในดอกเบี้ยนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาส่วนนี้

(9) ผลของการประนีประนอมยอมความ คู่กรณีมีสิทธิเด็ดขาดในการประนีประนอมยอมความ เมื่อถูกฟ้องร้องเป็นคดี ผู้ประกอบการอาจใช้ทางเลือกประนีประนอมยอมความกับผู้เสียหาย โดยเก็บข้อมูลในคดีเป็นความลับ ผู้บริโภคที่มีไข่คู่ความในคดีก็ไม่อาจทราบข้อเท็จจริงข้อเท็จจริงของสินค้าก็ยังคงถูกรักษาไว้ โดยที่กฎหมายไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทปกป้องผู้บริโภคคนอื่นนั้นได้⁵⁵

(10) ความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติ ในการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำคุ้มครองผู้เสียหาย พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 3 บัญญัติให้กฎหมายอื่น ที่มีบทบัญญัติไว้เรื่องความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้เป็นการเฉพาะ ให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายมากกว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ ให้ใช้บังคับตามกฎหมายนั้น ถือเป็นการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค

ประเด็นที่ควรพิจารณา คือ การใช้หลักเกณฑ์ใดพิจารณาว่า ผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองมากกว่า เนื่องจากกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้เสียหายแต่ละฉบับ บางมาตราให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ในขณะที่อาจมีบางมาตรา ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายน้อยกว่า ตัวอย่างเช่น

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 กำหนดจำนวนผู้ต้องรับผิดไว้มากกว่า อาจกล่าวได้หรือไม่ว่า ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

⁵⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 “หนี้เงินนั้น ท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิคนัดร้อยละเจ็ดกึ่งต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้น โดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิคนัด การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกเวลานั้น ท่านอนุญาตให้พิสูจน์ได้”

⁵⁵ จากแนวความคิดของ อัครพงษ์ เวชชานนท์. (2009). *กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ผู้บริโภค* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://gotoknow.org/blog/akrapong/164075> [2009, January 25].

แต่ในเรื่อง ประเภทของค่าเสียหายที่ผู้ได้รับความเสียหายอาจเรียกร้องได้ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดเชย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 ไม่ได้บัญญัติค่าเสียหายไว้นอกเหนือไปจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในมาตรา 11 บัญญัติให้ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมทั้งค่าเสียหายทางจิตใจ ตามมาตรา 11(1) และค่าเสียหายเชิงลงโทษ ตามมาตรา 11(2) ด้วย จึงอาจกล่าวได้หรือไม่ว่า พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในเรื่องค่าเสียหายที่อาจเรียกร้องได้มากกว่า ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดเชย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551

จึงมีปัญหาคือข้อสงสัยอยู่ว่า จะนำหลักเกณฑ์ใดมาใช้พิจารณา

ปัญหาดังกล่าวอาจจะส่งผลในการดำเนินคดีทางศาล เนื่องจากทางปฏิบัติในการฟ้องคดีแพ่ง ผู้ฟ้องคดีต้องกล่าวหาว่าผู้ประกอบการกระทำผิดตามลักษณะที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับใด ผู้เสียหายจึงต้องเลือกใช้กฎหมายที่ประสงค์จะให้ศาลบังคับให้ตั้งแต่เริ่มต้นฟ้องคดี เพื่อตนจะได้พิสูจน์ตามเงื่อนไขที่กฎหมายฉบับนั้นกำหนดไว้ แต่หากผู้เสียหายลังเล หรือประสงค์จะใช้สิทธิตามกฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่ตนคาดเห็นว่าให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่า แต่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายฉบับนั้นกำหนดไว้ ผู้เสียหายก็อาจจะเสียสิทธิ ไม่ได้รับความคุ้มครองตามเงื่อนไขของกฎหมายฉบับใดเลย ดังนั้น บทบัญญัติมาตรานี้ จึงมีข้อควรพิจารณาว่าจะเกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมสมดังเจตนาหรือไม่

หากจะนำเฉพาะบางมาตราของกฎหมายฉบับที่เห็นว่าเป็นคุณแก่ผู้เสียหายมากกว่ามาใช้ประกอบกัน จะส่งผลสำคัญอย่างน้อย 2 ประการคือ

ประการแรก ความเห็นทางกฎหมายในการเลือกใช้บทบัญญัติใดถือว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหายมากกว่า อาจไม่ได้ช่วยยุติในการพิจารณาของศาลชั้นต้น

ประการที่สองปัญหาความเป็นธรรมต่อผู้ต้องรับผิด ซึ่งสมควรได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานเพื่อรับรู้ว่าตนได้กระทำความผิดตามกฎหมายลักษณะใด และควรจะเป็นอย่างไร เพื่อที่ตนจะได้ใช้สิทธิต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้อง

ด้านผลกระทบจากการประกาศใช้ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ต่อผู้เกี่ยวข้องในหลายด้าน โดยผลดีส่วนใหญ่จะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภค ให้มีโอกาสดำเนินการชดเชยเยียวยาค่าเสียหายมากขึ้น ผู้ประกอบอาชีพด้านการตรวจสอบคุณภาพความปลอดภัยและวิชาชีพกฎหมาย ที่ปรึกษาในการประกอบธุรกิจจะเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น ธุรกิจประกันภัยจะได้รับการประกันภัยจากผู้ประกอบการมากขึ้น ภาครัฐจะสามารถลดภาระในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค เนื่องจากความเข้มงวดของกฎหมาย และด้าน

การค้าระหว่างประเทศ จะได้รับความเชื่อมั่นในความปลอดภัยของสินค้าจากประเทศไทยมากขึ้น ส่วนผลเสีย จะก่อให้เกิดภาระและต้นทุนค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นแก่ผู้ประกอบการที่อยู่ในภาคการผลิต และจำหน่าย โดยเฉพาะผู้ค้าปลีกรายย่อยและเกษตรกร ซึ่งอาจไม่สามารถพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันได้ หากขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเพียงพอและทั่วถึง

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ ถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้บังคับพระราชบัญญัติ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มีข้อเสนอแนะต่อไปนี้ คือ:

1. อำนาจของนายกรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 16 จำกัดขอบเขตไว้เพียงการประกาศกฎกระทรวงเพื่อยกเว้นสินค้าบางชนิด ตามมาตรา 4 เท่านั้น

ซึ่งการประกาศกฎกระทรวงเพื่อยกเว้นสินค้าบางชนิด มิได้ส่งผลเป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองผู้บริโภคตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้แต่อย่างใด ในทางกลับกันเป็นการยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ผลิต ผู้นำเข้าสินค้าชนิดที่ยกเว้นเท่านั้น

ในขณะที่สินค้า ซึ่งมีได้อยู่ภายใต้ความรับผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค นายกรัฐมนตรีกลับไม่มีอำนาจจะให้ความคุ้มครองเพิ่มเติม แก่ผู้ได้รับความเสียหายแต่อย่างใด ซึ่งมีข้อควรพิจารณาอยู่ว่า หากการจำกัดขอบเขตความคุ้มครองให้แก่ผู้บริโภคสามารถกระทำได้ง่าย เพียงประกาศกฎกระทรวงโดยนายกรัฐมนตรี โดยตรรกะแล้ว จึงไม่มีเหตุผลสมควรใดแก่การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคควรจะต้องมีกระบวนการขั้นตอนยุ่งยากตราเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงควรพิจารณาให้อำนาจนายกรัฐมนตรีแก้ไขเพิ่มเติมสินค้าโดยประกาศเป็นกฎกระทรวงได้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ในการป้องกันปัญหาอย่างทันที่

2. คลีฟิ่งร็องตาม พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งผู้เสียหายได้มอบหมายให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคฟ้องคดีแทนนั้น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ก็อาจจะใช้มาตรการเพื่อป้องกันความเสียหายแก่ประชาชน โดยส่วนรวมที่ยังมิได้ใช้สิทธิฟ้องคดีได้ เช่น ดำเนินการ

เกี่ยวกับสินค้าที่อาจเป็นอันตราย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 36⁵⁶ คือ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค อาจมีคำสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจตรวจพิสูจน์สินค้า หรือดำเนินการเองโดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายก็ได้ มีอำนาจสั่งห้ามขายสินค้านั้นและทำลายโดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย แต่หากคดีซึ่งผู้เสียหายมิได้ใช้สิทธิฟ้องคดีหรือฟ้องคดีโดยมิได้ผ่านคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้าไม่ปลอดภัยในคดีก็อาจจะมีได้ถูกเปิดเผย เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถป้องกันความเสียหายได้ทันทั่วถึง

ด้วยเหตุดังกล่าว การประสานงานระหว่างศาลผู้บริโภคกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค จึงอาจจะเป็นแนวทางเพื่ออุดช่องว่างดังกล่าวได้ โดยให้การฟ้องร้องดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้มีผู้แทนของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเข้ามารับทราบข้อมูลคดีเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การใช้อำนาจในการตรวจสอบและดำเนินการตามที่เห็นสมควรแก่มาตรการเชิงป้องกัน ไม่ให้ความเสียหายลุกลาม โดยให้รายงานหรือร้องขอต่อศาลในการดำเนินการใดๆ อันอาจกระทบกระเทือนต่อกระบวนการพิจารณาคดีด้วย

มาตรการเพื่อป้องกันความเสียหายโดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าคู่ความจะทำสัญญาประนีประนอมยอมความ หรือโจทก์จะถอนฟ้องก็ตาม เพื่อให้เกิดการคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคโดยรวม⁵⁷

คำพิพากษาในคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ควรจะมีข้อยกเว้นให้ทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ได้ แม้มิใช่คู่ความในคดี เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคโดยรวม รวมทั้งในคดีที่มีการประนีประนอมยอมความกันได้ด้วย ทำให้เกิดความตื่นตัวแก่ผู้บริโภคและเกิดเป็นมาตรการเฝ้าระวังทางสังคม

3. ประเทศญี่ปุ่นเป็นตัวอย่างของรูปแบบมาตรการคุ้มครองเชิงป้องกันปัญหาจากสินค้าไม่ปลอดภัยอย่างเป็นระบบ จัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังและติดตามสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ในลักษณะเดียวกับ ระบบฐานข้อมูลด้านการคุ้มครองผู้บริโภค (Practical Living Information Online Network System: PIO-NET) ของประเทศญี่ปุ่น⁵⁸ เพื่อเป็นหน่วยงานจัดเก็บ

⁵⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 36 “เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า สินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค คณะกรรมการอาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้านั้นได้ ถ้าผู้ประกอบธุรกิจไม่ดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าหรือดำเนินการล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการจะจัดให้มีการพิสูจน์โดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้

ถ้าผลจากการทดสอบหรือพิสูจน์ปรากฏว่าสินค้านั้นอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค และกรณีไม่อาจป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากสินค้านั้นได้ โดยกำหนดผลตามกฎหมายมาตรา 30 หรือตามกฎหมายอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามขายสินค้านั้น ... มีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจทำลายหรือจะจัดให้มีการทำลายโดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้...”

⁵⁷ อัครพงษ์ เวชยานนท์. อ้างแล้ว.

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน.

รวบรวมข้อมูล เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่เกิดขึ้นกับคดีสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายสูง เช่น อาหารและอาหารสัตว์

สิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นได้จากมาตรการคู่ขนานของประเทศญี่ปุ่นดังกล่าว คือ ด้วยทกฏหมายอย่างเดียว ไม่มีความเพียงพอต่อการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค และมาตรการดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ในการรวมตัวเพื่อรักษาสิทธิของผู้บริโภค และเกิดการพัฒนอย่างยั่งยืนได้ต่อไป

ประเทศไทยควรให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 อย่างจริงจัง โดยภาครัฐต้องจัดสรรงบประมาณ อัตราค่าล้างคน และมีมาตรการควบคุมเพื่อสนับสนุนการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยมีกลไกสนับสนุนผ่านหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง เช่น การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้อย่างทั่วถึง, การจัดการกรณีใกล้เคียงข้อพิพาทนอกศาล, ระบบการตรวจสอบและสืบหาสาเหตุ, การรวบรวมและเผยแพร่ข่าวสารความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับความปลอดภัยในสินค้า, การประกันภัย, แผนการป้องกันและมาตรการจัดการเมื่อเกิดเหตุ การป้องกันการเกิดความเสียหายซ้ำ, ยกระดับมาตรฐานการตรวจสอบความปลอดภัยของสินค้า ของสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม ให้เป็นที่ยอมรับ จัดตั้งระบบเตือนภัยเร่งด่วนเป็นหน่วยงานเฉพาะทาง

4. นิยามคำว่า “ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ไม่รวมถึง การทำประมง ทำให้สินค้าที่ได้จากการประมง ไม่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งอาจเป็นช่องว่างหนึ่งในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค

แม้เหตุผลในการพิจารณาว่า สัตว์น้ำเป็นผลิตภัณฑ์ตามธรรมชาติ จึงไม่มีผู้ควรต้องรับผิดชอบ แต่มีเหตุผลที่ควรพิจารณาอีกประการหนึ่งว่า ผู้ประกอบการทำประมงด้วยการจับสัตว์น้ำในทะเลน้ำลึก มีขีดความสามารถในระดับเป็นอุตสาหกรรม มีเครื่องมือ เครื่องจักร กำลังคน จำนวนมาก แม้ไม่จัดเป็น “ผู้ผลิต” ตามคำนิยามในมาตรา 4 แต่ก็ถือเป็นผู้เชี่ยวชาญ และมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังในการจัดหาสินค้า ซึ่งควรคาดหมายได้ว่าสินค้าจะขายไปถึงมือผู้บริโภค โดยผู้บริโภคก็ได้ให้ความไว้วางใจในการทำหน้าที่ของผู้ประกอบการประมงและเชื่อว่าจะได้รับความปลอดภัยจากสินค้าที่ผู้ทำประมงจัดหามาดังกล่าว จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ทำประมงจึงสมควรที่จะมีความรับผิดชอบภายใต้พระราชบัญญัตินี้ด้วย

คำนิยามของ “ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม” ตามมาตรา 4 ควรรวมถึงการทำประมงด้วย เพื่อให้สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

5. สาเหตุหนึ่งของการทำให้สินค้าไม่ปลอดภัยคือ ไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า กำหนดไว้ให้ถูกต้องและชัดเจนตามสมควร ตามนิยามคำว่า “สินค้าไม่ปลอดภัย” ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4

ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าว มิได้ให้รายละเอียดของหลักเกณฑ์ว่า ต้องระบุแค่นั้น เพียงใด สำหรับสินค้าที่มีได้มีบรรทัดทำให้ระบุรายละเอียดได้ จะมีวิธีการอย่างไร หรือให้อ้างอิงจากหลักเกณฑ์ของหน่วยงานใด จำต้องอาศัยแนวคำพิพากษาของศาล โดยต้องเกิดคดีฟ้องร้องเรื่องดังกล่าวของสินค้าแต่ละชนิด อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ผลิตที่ไม่สามารถดำเนินการให้ถูกต้องได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงควรพิจารณาตีความบทบัญญัติดังกล่าว ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ซึ่งให้ความคุ้มครองผู้บริโภคทางด้านฉลากสินค้าที่มีอยู่แล้ว⁹⁹ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน สำหรับเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันของฝ่ายที่เกี่ยวข้องและสามารถที่จะปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

6. ความรับผิดชอบระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน ไม่มีบทบัญญัติกำหนดไว้ชัดเจน ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งหากผู้ประกอบการ

⁹⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 30 “ให้สินค้าที่ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน และสินค้าที่ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับสินค้าที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องในการใช้สินค้าหรือโดยสภาพของสินค้านั้น หรือมีสินค้าที่ประชาชนทั่วไปใช้เป็นประจำ ซึ่งการกำหนดฉลากของสินค้านั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการที่จะทราบข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้นแต่สินค้านั้นดังกล่าวไม่เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการว่าด้วยฉลากมีอำนาจกำหนดให้สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา 31 “ฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลาก จะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) ใช้ข้อความที่ตรงต่อความจริงและไม่มีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า

(2) ต้องระบุข้อความดังต่อไปนี้

(3) ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของผู้ผลิตหรือของผู้นำเข้าเพื่อขายแล้วแต่กรณี

(4) สถานที่ผลิตหรือสถานที่ประกอบธุรกิจนำเข้า แล้วแต่กรณี

(5) ระบุข้อความที่แสดงให้เข้าใจได้ว่าสินค้านั้นคืออะไร ในกรณีที่สินค้านั้นนำเข้าให้ระบุชื่อประเทศที่ผลิตด้วย

(6) ต้องระบุข้อความอันจำเป็น ได้แก่ ราคา ปริมาณ วิธีใช้ ข้อแนะนำ คำเตือน วัน เดือน ปีที่หมดอายุในกรณีเป็นสินค้าที่หมดอายุได้ หรือกรณีอื่น ที่คุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้ผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ผลิตเพื่อขายหรือผู้ส่งหรือผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักร เพื่อขายซึ่งสินค้าที่ควบคุมฉลาก แล้วแต่กรณี เป็นผู้จัดทำฉลากก่อนขายและฉลากนั้นต้องมีข้อความดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ในกรณีนี้ ข้อความตามวรรคหนึ่ง (๒) และ (๓) ต้องจัดทำตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา 32 “การกำหนดข้อความของฉลากตามมาตรา 30 ต้องไม่เป็นการบังคับให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องเปิดเผยความลับทางการผลิต เว้นแต่ข้อความดังกล่าวจะเป็นสิ่งจำเป็นที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้บริโภค”

การเหล่านั้นจะต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายเชิงลงโทษ ตามมาตรา 11(2) ด้วย และอาจถูกศาลสั่งให้จ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษ โดยพิจารณาจากเหตุสถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ ก็จะทำให้เกิดความรับผิดชอบไม่เท่าเทียมกันของผู้ประกอบการที่มีสถานะทางการเงินแตกต่างกันด้วย

และหากผู้ประกอบการต้องร่วมกันรับผิดชอบหลายคน ผู้ประกอบการคนใดคนหนึ่งถูกบังคับคดีเพื่อชำระหนี้แก่โจทก์จนครบถ้วนแล้ว ก็จะทำให้ปัญหาสิทธิในการไล่เบี้ยเอาจากผู้ประกอบการรายอื่น ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ มิได้มีบทบัญญัติไว้ชัดเจนว่า ผู้ประกอบการรายใด จะต้องรับผิดชอบตนเพียงใด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ในกรณีที่มีผู้ที่ต้องรับผิดชอบหลายคนให้บุคคลเหล่านั้นร่วมกันรับผิดชอบผู้เสียหายและในระหว่างผู้ที่ต้องร่วมรับผิดชอบนั้น ให้รับผิดชอบเป็นส่วนเท่า ๆ กัน เว้นแต่ศาลเห็นสมควรจะกำหนดเป็นอย่างอื่นโดยพฤติการณ์

7. เหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ขาย ดังบัญญัติไว้ในคำนิยาม “ผู้ประกอบการ” มาตรา 4(3) ให้ผู้ขายสินค้าที่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้นั้น อาจก่อให้เกิดปัญหาด้านความเป็นธรรม ในกรณีที่ผู้ขายมีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น แต่ไม่ต้องรับผิดชอบใดๆ ซึ่งหากผู้ต้องรับผิดชอบได้ชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายไปแล้ว จะใช้สิทธิฟ้องเอาจากผู้ขาย ก็ต้องอาศัยหลักละเมิด ภายในอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 คือ 1 ปี นับแต่วันทำละเมิด ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาความเป็นธรรม

จึงควรกำหนดเกณฑ์การหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ขายในมาตรา 4 (3) โดยเพิ่มเติมว่า เว้นแต่ในกรณีที่ผู้ขายสินค้ามีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายนั้น ผู้ขายต้องรับผิดชอบ

8. ข้อยกเว้นความรับผิดชอบโดยข้อสัญญา ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 9 ที่บัญญัติให้คำประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภคว่าสินค้าไม่ปลอดภัย ไม่สามารถยกขึ้นอ้าง เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบไม่ได้ มิได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า รวมถึงผู้เสียหายที่มีใช้ผู้บริโภคด้วยหรือไม่

ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 8 บัญญัติว่า “ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบเพื่อละเมิด หรือผิดสัญญาในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น อันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ตกลง ผู้ประกาศ ผู้แจ้งความ หรือของบุคคลอื่นซึ่งผู้ตกลง ผู้ประกาศ หรือผู้แจ้งความต้องรับผิดชอบด้วย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดชอบไม่ได้...” ซึ่งครอบคลุมถึงผู้อื่น ไม่เฉพาะแต่ผู้บริโภค แต่ก็มีข้อจำกัดในประเด็นสำคัญ คือ

(1) ใช้กรณีผู้กระทําจิตใจหรือประมาทเลินเล่อเท่านั้น แต่ความรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้ผู้ประกอบการรับผิดแม้มิได้จิตใจหรือประมาทเลินเล่อด้วย ตามมาตรา 5

(2) ใช้เฉพาะแต่ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย โดยความเสียหายต่อเสรีภาพ ต่อทรัพย์สิน ต่อจิตใจ ไม่อยู่ภายใต้ความรับผิดตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

ด้วยเหตุที่บทบัญญัติดังกล่าวยังมีข้อจำกัด จึงควรพิจารณาตีความพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ให้หมายความรวมถึง ข้อตกลงหรือประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้อื่นจะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดไม่ได้

โดยหมายความถึง ไม่ว่าในกรณีใดๆ และไม่ว่าผู้เสียหายจะเป็นผู้บริโภคที่ซื้อสินค้า ผู้ใช้สินค้า หรือเป็นบุคคลภายนอก (Bystander)

9. ความรับผิดของผู้นำเข้า ใน Directive 85/374/EEC ของสหภาพยุโรปและ Product Liability Law (Japan) ของประเทศญี่ปุ่น ไม่ตัดสิทธิที่ผู้เสียหายจะฟ้องร้องผู้ผลิตด้วย แต่ได้แยกให้เข้าใจได้ว่าจะอย่างไรโดยหนึ่ง อาจมีผลให้เมื่อผู้เสียหายฟ้องร้องผู้นำเข้าแล้ว ไม่สามารถฟ้องร้องผู้ผลิตได้⁶⁰

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 (1) กำหนดความรับผิดของผู้นำเข้าไว้เช่นเดียวกับผู้ผลิตโดยมิได้แบ่งแยกให้เข้าใจได้ว่าอย่างไรโดยหนึ่ง ผู้ผลิตและผู้นำเข้าจึงต้องรับผิดชอบร่วมกัน หากผู้ผลิตมีสำนักงานหรือตัวแทนอยู่ในประเทศไทยด้วย ผู้เสียหายจึงสามารถฟ้องได้ทั้งผู้ผลิตและผู้นำเข้า

กรณีความรับผิดของผู้นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ตามมาตรา 4 หากผู้ผลิตมีสำนักงานสาขาหรือตัวแทนอยู่ในราชอาณาจักร ควรกำหนดให้ผู้นำเข้าหลุดพ้นความรับผิดได้หากสามารถระบุตัวผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต เว้นแต่ผู้นำเข้าจะมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด

10. พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บางบทบัญญัติยังมีความลักลั่นกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ในเรื่องการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาล, จำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ ซึ่งศาลมีอำนาจสั่งให้จำเลยจ่ายให้แก่ผู้เสียหาย

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 147-148.

กรณีดังกล่าว อาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเมื่อยื่นฟ้องคดีต่อศาล เมื่อความแตกต่างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันดังกล่าว ส่งผลให้บทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองน้อยกว่าไม่มีผลใช้บังคับต่อไปอีกโดยปริยายแล้ว ก็มีเหตุสมควรที่จะแก้ไขบทบัญญัติ ให้มีความสอดคล้องกันเพื่อให้เกิดเป็นมาตรฐานเดียวกัน ชัดเจน แน่นนอนและไม่ก่อให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติ

11. หลักเกณฑ์พิจารณาค่าเสียหายเชิงลงโทษ ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 11 (2) ประการหนึ่ง คือ ศาลให้พิจารณา กำหนดจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ โดยคำนึงถึงกรณีสถานะทางการเงินของผู้ประกอบการด้วย อาจก่อให้เกิดข้อสงสัยถึงการเลือกปฏิบัติโดยกฎหมาย

หากพิจารณาจากลักษณะความผิด อันศาลจะกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ ตามมาตรา 11(2) คือ ผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้า โดยรู้อยู่แล้วว่า สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายนั้น อาจกล่าวได้หรือไม่ว่าเป็นความผิดอันเกิดจากการที่ผู้ประกอบการจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น เหตุผลในการกำหนดให้ใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษ จึงสมควรแก่การยอมรับ และเมื่อความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค และผู้ประกอบการยอมอาจคาดการณ์ได้ถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้อื่นแล้ว จึงมิได้มีเหตุในความรับผิดชอบใด ที่สมควรขึ้นอยู่กับสถานะทางการเงินว่า สถานะการเงินมากจงใจมากกว่า หรือประมาทเลินเล่อมากกว่ากัน และอยู่ในวิสัยที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้น จากการมีสถานะการเงินที่มั่นคงมากน้อยของตน

เกณฑ์การพิจารณาค่าเสียหายเชิงลงโทษ โดยคำนึงถึงสถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาความเป็นธรรมและการเลือกปฏิบัติโดยกฎหมาย ควรที่จะพิจารณาดัดหลักเกณฑ์ดังกล่าวออก โดยให้คำนึงถึงปริมาณ มูลค่าของสินค้าในตลาด เพื่อคำนวณระดับความเสียหายที่อาจจะก่อให้เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภคเป็นหลัก

12. หลักเกณฑ์กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11(2) พิจารณาแม้ในกรณีผู้เสียหายมีส่วนผิด ก็ยังมีสิทธิได้รับค่าเสียหายเชิงลงโทษ

หลักเกณฑ์ดังกล่าว หากพิจารณาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 442 ในกรณีผู้เสียหายมีส่วนผิด ให้นำมาตรา 223 มาใช้โดยอนุโลม ซึ่งวรรคแรกบัญญัติว่า “ถ้าฝ่ายผู้เสียหายได้มีส่วนทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ก่อให้เกิดความเสียหายด้วยไซ้ ท่านว่านี่อันจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน แก่ฝ่ายผู้เสียหายมากน้อยเพียงใด ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” หาก

ผู้เสียหายมีส่วนผิด จึงสมควรต้องได้รับการลงโทษเช่นเดียวกับผู้ประกอบการ ตามแนวทางคำพิพากษาฎีกาที่ 4109/2539

หากพิจารณาจากกฎหมายที่ว่าด้วย Product Liability ของประเทศสหรัฐอเมริกา กรณีผู้เสียหายมีส่วนผิด (Comparative Negligence) เป็นการลดความรับผิด ในการชดใช้ค่าเสียหายไปตามสัดส่วนความผิดของผู้เสียหาย⁶¹ ซึ่งยืนยันหลักการ คือ ผู้เสียหายจำเป็นต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่ตนมีส่วนผิดอยู่ด้วย

กรณีตามบทบัญญัติ จึงอาจก่อให้เกิดข้อสงสัยได้หรือไม่ว่า โดยหลักการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ผู้เสียหายไม่ได้รับการลงโทษจากการมีส่วนให้เกิดความเสียหายด้วย แต่เลือกจะลงโทษผู้ประกอบการฝ่ายเดียว

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหาย จึงไม่ควรอยู่ในหลักเกณฑ์ที่รับค่าเสียหายเชิงลงโทษตามมาตรา 11(2)

13. ในเหตุกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่นำหลักการ State of the Art มาใช้เหมือนกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในต่างประเทศ⁶²

แม้เหตุกเว้นความรับผิดดังกล่าว จะทำให้เกิดช่องว่างในการให้ความคุ้มครองบริโภค แต่ก็อยู่ภายใต้เหตุผล เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆออกสู่ตลาด ในขณะที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้เหตุผลว่า เพื่อมิให้เป็นช่องทางหลุดพ้นความรับผิดของผู้นำเข้าสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูงจากต่างประเทศ⁶³

ในกรณีที่ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ปฏิเสธเหตุกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามหลัก State of the Art ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสินค้าในอนาคต กระทบต่อความเชื่อมั่นในมาตรฐานของกฎหมายว่าด้วย Product Liability ในประเทศไทย ตลอดจนเป็นช่องทางให้ผู้เสียหายในต่างประเทศ ใช้สิทธิฟ้องผู้ผลิตในประเทศไทย ภายใต้กฎหมาย ซึ่งให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่า

ในทางกลับกัน หากพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่

⁶¹ หากผู้ถูกทำละเมิดนั้นมีส่วนในการกระทำความผิดอยู่ด้วย ผู้ทำละเมิดอาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ว่า ผู้ถูกทำละเมิดก็เป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายด้วยเช่นเดียวกัน จึงเป็นหลักการเพื่อจะหาความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการทำละเมิดว่าผู้ใดควรมีส่วนรับผิดชอบมากที่สุด โดยเปรียบเทียบจากความประมาทของผู้มีส่วนร่วมในการทำละเมิด. เรียบเรียงจาก มานิตซ์ จูมปา. (2552). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา*. กรุงเทพฯ: วิทยุชน. หน้า 126-127.

⁶² อนันต์ จันทร์ โอภากร. อ้างแล้ว, หน้า 152.

⁶³ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ. อ้างแล้ว, หน้า 11.

ปลอดภัย พ.ศ. 2551 รับเอาเหตุยกเว้นความรับผิดตามหลัก State of the Art มาใช้ แม้จะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น แต่ความไม่พร้อมในด้านการตรวจสอบเทคโนโลยีของประเทศไทย ก็อาจเป็นช่องว่างในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคได้

ภายใต้เหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว การถ่วงดุลระหว่างผลประโยชน์ทั้งสองด้าน อาจเป็นแนวทางที่เหมาะสม จึงสมควรนำหลัก State of the Art มาใช้ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขจำกัดบางประการ กล่าวคือ ไม่เป็นเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ หากความรู้และเทคโนโลยีขณะผลิตไม่อาจตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้ แต่ให้ผู้ประกอบการรับผิดต่อผู้เสียหาย เฉพาะค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงและค่าเสียหายทางจิตใจ เพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งมีเหตุผลสมควรที่ผู้ผลิตจำเป็นต้องรับผิดชอบต่อสินค้าที่ตนผลิต แต่ผู้เสียหายไม่มีสิทธิได้รับในส่วน of ค่าเสียหายเชิงลงโทษ เนื่องจากเหตุดังกล่าว มิได้อยู่ในหลักเกณฑ์ซึ่งผู้ประกอบการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น

14. การนำมาตรการส่งเสริมผู้ประกอบการรายย่อย ควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วย Product Liability ในประเทศญี่ปุ่นตามหลัก Mandatory Requirements เป็นตัวอย่างที่ควรนำมาพิจารณา ในรักษาสมดุลผลประโยชน์ระหว่างผู้ประกอบการรายย่อยกับผู้บริโภค และส่งผลดีต่อการส่งเสริมธุรกิจภายในประเทศ

ประเทศไทยควรนำหลัก Mandatory Requirements มาพิจารณาปรับใช้ตามความเหมาะสม ด้วยเหตุผล 4 ประการคือ

(1) ส่งเสริมธุรกิจรายย่อย ที่อาจไม่มีความสามารถ หรือศักยภาพเพียงพอในการตรวจสอบความปลอดภัยของสินค้า

(2) ยกระดับความสำคัญของหน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจสอบความปลอดภัยของสินค้า ให้เป็นที่เชื่อถือและเกิดการพัฒนา

(3) ส่งเสริมการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ เข้าสู่ตลาด

(4) ช่วยกลั่นกรองความปลอดภัยของสินค้าและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค

โดยการประยุกต์ใช้ ควรอยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการ เพื่อมิให้เกิดเป็นปัญหาช่องว่างในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค กำหนดหลักการมิได้ยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการทั้งหมด แต่กำหนดให้สินค้าของผู้ประกอบการที่สินค้าผ่านการตรวจสอบมาตรฐานความปลอดภัยจากหน่วยงานที่กำหนด ยังต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงและค่าเสียหายทางจิตใจให้แก่ผู้เสียหาย แต่ไม่ต้องรับผิดในค่าเสียหายเชิงลงโทษ เนื่องจากถือได้ว่า สินค้าได้ผ่านการตรวจสอบความปลอดภัยอันจะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ประกอบการและท้องตลาดได้

ระดับหนึ่งแล้ว ในส่วนของหน่วยงานทำหน้าที่ตรวจสอบก็ควรกำหนดความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการตามความเหมาะสม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบต่อมาตรฐานการตรวจสอบ

ในกรณีที่ผู้ประกอบการเจตนาส่งสินค้าขึ้นที่มีมาตรฐานความปลอดภัย เพื่อให้ผ่านรับรองผลความปลอดภัย แต่ผลิตสินค้าคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานวางขายในท้องตลาด ก็ควรกำหนดบทลงโทษให้ชัดเจน

15. การฟ้องร้องคดีสินค้าไม่ปลอดภัยต่อศาล ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาคดีตามขั้นตอน แม้ว่ากฎหมายวิธีสบัญญัติจะกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินคดีไว้รวดเร็วเพียงใด ก็ยังอาจจะต้องเสียเวลาในการสืบทรัพย์บังคับคดี ซึ่งในส่วนนี้ผู้เสียหายเป็นต้องทำด้วยตัวเอง เจ้าหน้าที่ไม่อาจเข้าไปช่วยดำเนินการได้ ซึ่งอาจต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ผู้เสียหายต้องรอการชดเชยเยียวยา และในท้ายที่สุด หากจำเลยไม่มีทรัพย์สินหลงเหลือให้ทำการบังคับคดีเพื่อชดเชยแก่ผู้เสียหายได้ ผู้เสียหายก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

เมื่อแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค มุ่งให้เกิดการชดเชยเยียวยาผู้เสียหายเป็นสิ่งสำคัญ สิ่งที่ควรคำนึงถึง คือ ให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยเยียวยาโดยเร็ว มิใช่การให้ได้รับคำพิพากษาให้ชนะคดีเพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจจัดทำด้วยการจัดให้มีกองทุนเพื่อบรรเทาเยียวยาความเสียหาย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยกำหนดกรอบวงเงินเบื้องต้น และให้กองทุนมีอำนาจเรียกคืนจากผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ เพื่อแก้ไขปัญหาในประเด็นสำคัญ คือ หากผู้ประกอบการไม่มีทรัพย์สินใดๆที่จะสามารถบังคับชดเชยหนี้ตามคำพิพากษาได้ และหากคดีนั้น ไม่อยู่ในเงื่อนไขของการรับเงินค่าตอบแทนตามหลักเกณฑ์ ในพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544⁶⁴ ได้ ผู้เสียหายก็จะไม่สามารถได้รับการชดเชยในลักษณะใดได้เลย

16. การกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย ดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ในกรณีกฎหมายใด บัญญัติเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ โดยเฉพาะให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าพระราชบัญญัตินี้ ให้บังคับตามกฎหมายนั้น

⁶⁴ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ให้คำนิยามของ “ผู้เสียหาย” หมายถึง ผู้ที่ได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ จากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยผู้เสียหายมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น”

กฎหมายดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การเกิดการเยียวยาแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดในทางอาญา ด้วยเหตุที่ในบางกรณีผู้เสียหายไม่อาจได้รับการชดเชยจากผู้กระทำความผิด เช่น ไม่สามารถจับตัวผู้กระทำความผิดได้ หรือผู้กระทำความผิดไม่มีทรัพย์สินเพียงพอต่อการชดเชยค่าเสียหาย ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับนี้ ผู้เสียหายหรือทายาทตามที่กฎหมายกำหนด จึงมีสิทธิได้รับ ค่าตอบแทนเพื่อชดเชยเยียวยาความเสียหายตามสมควร โดยรัฐเป็นผู้จ่าย

ในกรณีดังกล่าวกฎหมายแต่ละฉบับ มีบางบทบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้บริโภคมากกว่า มีบางบทบัญญัติให้ความคุ้มครองน้อยกว่าพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 หากจะนำมารวมกันเพื่อบังคับใช้ อาจเกิดปัญหาว่าจะเลือกใช้บทบัญญัติใดและผู้เสียหายจะเกิดความสับสนในการนำสืบตามบทบัญญัติใด จำเลยอาจจะหลงข้อต่อสู้ไม่ทราบว่าจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายฉบับใดหรือตามบทบัญญัติใด การบังคับใช้กฎหมายก็จะไม่ได้รับประโยชน์สมดังเจตนารมณ์ที่แท้จริง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงควรบัญญัติให้ชัดเจนว่า ให้นำเรื่องใดมาใช้เป็นการเฉพาะ เช่น ประเภทของค่าเสียหายที่ผู้เสียหายอาจเรียกร้องได้ จำนวนของผู้ต้องรับผิดชอบ ช้อยกเว้นความรับผิดชอบ เป็นต้น เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากบทบัญญัติได้จริง โดยไม่เกิดความสับสนและเป็นปัญหาในการตีความ

17. การทำประกันภัย เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ประกอบการ ในการบริหารความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นจากความรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 อย่างไรก็ตาม ยังมีความไม่สอดคล้องกันกับพระราชบัญญัติประกันภัยวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ในส่วนของค่าสินไหมทางจิตใจและค่าเสียหายเชิงลงโทษ ซึ่งไม่อยู่ในความหมายของความเสียหายตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติประกันภัยวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ประกันวินาศภัย มาตรา 496 ซึ่งต้องเป็นความเสียหายอย่างใดๆ อันจะพึงประมาณเป็นเงินได้ จึงจะสามารถรับทำประกันภัยได้

จากเหตุผลดังกล่าว จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ให้มีความสอดคล้องกับความรับผิดตาม พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในส่วนของค่าเสียหายทางจิตใจ และค่าเสียหายเชิงลงโทษ ในลักษณะจำกัดจำนวนค่าเสียหายขั้นสูงสุด ที่ผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดชอบไว้ได้ เพื่อเป็นทางเลือกแก่ผู้ประกอบการ ให้สามารถทำประกันภัยบริหารความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจได้ สำหรับต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นจากการจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐผ่านมาตรการทางภาษีเพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบการประกันภัย อันจะเป็นหลักประกันในการชดใช้เงินค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้บริโภค

ผลจากการศึกษาวิจัย ดังได้นำเสนอมุมมองในด้านปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และข้อเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาดังกล่าว อาจเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

- จิตติ เศรษฐบุตร. (2545). *หลักกฎหมายแพ่ง ลักษณะละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2523). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง 452 ว่าด้วย มลหนี้*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. (2543). *กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ณัฐพงศ์ โปษกะบุตร. (2542). *หลักกฎหมายเอกชน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประทีป อ่าววิจิตรกุล. (2551). *การดำเนินคดีตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ฉบับ Concise*. กรุงเทพฯ : เอเชียคิท แอนด์พริ้นท์ .
- ปรีชา สุมาวงศ์. (2532). *กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้*. ม.ป.ท.
- พจน์ บุญปกาคม. (2525). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไข และเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ไพฑูริศ เอกจริยกร. (2543). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพจิตร ปุญญพันธุ์. (2517). *คำอธิบายกฎหมายเฉพาะเรื่อง : ประมวลกฎหมายอาญา ลักทรัพย์ โดยใช้อุบายมิได้หรือไม่ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ข้อสันนิษฐาน ความผิดทางกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: แสงทองการพิมพ์.
- _____ . (2548). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. (2546). *หลักกฎหมายละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- มานิตย์ จุมปา. (2552). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วรรณชัย บุญบำรุง, ธนกร วรปรัชญากุลและสิริพันธ์ พลรบ. (2549). *หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน .

- วิชัย สังข์ประไพ. (2542). **หลักกฎหมายมหาชน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 ศนันท์กรณ์(จำปี) โสตถิพันธุ์. (2550). **คำอธิบาย นิติกรรม-สัญญา**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
 สุขุม สุภนิติชัย. (2544). **คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ :
 วิญญูชน.
 _____. (2544). **คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ:
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 _____. (2544). **คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด** (พิมพ์ครั้งที่ 2).
 กรุงเทพฯ: แสงสุทธิการพิมพ์.
 โสภณ รัตนกร. (2539). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน**. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
 อนันต์ จันทโรภากร. (2545). **กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่
 ขาดความปลอดภัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา.
 ไอศล โกสิน. (2538). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน** (พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขและเพิ่ม
 เดิม). กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม.

วารสาร

- จิรัช วิระสัย. (2543). **สังคมวิทยาการเมือง**.
 จันท์เพ็ญ รัชดาธิวัฒน์. (2550). **ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย**.
 วารสาร กฎหมายปกครอง, 23 ตอน 1.
 ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศักดิ์. (2521). **การควบคุมโฆษณาเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค** : วารสาร
 นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 10(2).
 นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ. (2552). **ข้อพิจารณาบางประการ เกี่ยวกับการบังคับใช้
 พระราชบัญญัติ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.
 2551, กฎหมายใหม่, 6 (103).**
 เมธี ศรีอนุสรณ์. (2551). **รายงานพิเศษ แนวปฏิบัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค, กฎหมายใหม่, 6(97).**
 _____. (2551). **รายงานสัมมนา พ.ร.บ.ความรับผิดฯจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, กฎหมาย
 ใหม่, 6 (100).**
 สายรุ้ง ทองปลอน. (2549). **สิทธิผู้บริโภคสิทธิพลเมือง 2547-2548, Consumer Report** .
 สุขุม สุภนิติชัย. (2538). **การคุ้มครองผู้บริโภค: การเปิดตลาดเสรีด้านการค้าและบริการ มาตรการ**

ทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค, Chulalongkorn Review, 7(27).

วิทยานิพนธ์

ปิยะกุล บุญเพิ่ม. (2524). *ความรับผิดชอบในการผลิตและจำหน่ายสินค้า*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิทยา วิทยาไพโรจน์. (2549). *ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาไม่เป็นธรรม : ศึกษากรณีสัญญาประกันวินาศภัย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ภคพร สุวรรณทัต. (2545). *ความรับผิดชอบทางกฎหมายในความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์จีเอ็มโอ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิษซ์ จิระแพทย์. (2523). *กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศรี หรรุจิตตวิวัฒน์. (2526). *ความรับผิดชอบของผู้ผลิตสินค้าในทางละเมิด*, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรศักดิ์ ต้นโสรัจประเสริฐ. (2533). *สิทธิของบุคคลภายนอกในการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่องโดยที่ตนเองไม่ได้ใช้หรือบริโภคสินค้านั้น*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ฐานข้อมูลออนไลน์

เกรียงศักดิ์ สุวรรณศรี. (2009). *เอกสารประกอบการศึกษา ข้อสัญญาไม่เป็นธรรม* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.niti6r2.com/images/introc_1159080383/compare.doc [2009, January 25].

โครงการ E-Learning คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. (2009). *บทที่ 8 ผลแห่งสัญญา* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://e-learning.mfu.ac.th/mflu/1602203/chap8.htm> [2009, January 25].

จิระพงษ์ เต็มเปี่ยม. (2008). *มือที่มองไม่เห็น (Invisible hand)* หนังสือพิมพ์แนวหน้า (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.naewna.com/news.asp?ID=90358 [2009, January 25].

- ฉานินท์ สันตะพันธ์. (2006). **วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย: รัฐธรรมนูญที่แท้จริงซึ่งไม่เคยถูกยกเลิก** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.pub-law.net [2009, January 25].
- ธีรยุทธ เสงี่ยมศักดิ์. (2009). **มื่อถืออันตรายต่อสุขภาพจริงหรือ** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.jabchai.com/main/view_joke.php?id=10924 [2009, April 20].
- ปิติเทพ อยู่ยืนยง. (2009). **หลักกฎหมายละเมิดในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ (Law of Tort in Commom System)** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.siamlaw.com/law/480809001480809001.pdf> [2009, January 25].
- ปัญญาไทย. (2009). **ประมาท** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.panyathai.or.th [2009, January 25].
- ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. (2009). **บทบาทของศาลยุติธรรม กับกฎหมายสิ่งแวดล้อม** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://biolawcom.de/article/41> [2009, January 25].
- รักษวร ใจสะอาด. (2009). **กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://isc.ru.ac.th/data/LA0001292.doc> [2009, January 25].
- วิรัช จีระแพทย์. (2009). **กระบวนการยุติธรรมกับการคุ้มครองผู้บริโภค** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.ubon-ju.ago.go.th/articles/consumerprotection.htm - 260k [2009, January 25].
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2009). **การปฏิบัติอุตสาหกรรม** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://th.wikipedia.org/wiki> [2009, January 25].
- _____ (2009). **อดัม สมิท** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://th.wikipedia.org/wiki> [2009, January 25].
- _____ (2009). **กฎหมายเอกชน** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://th.wikipedia.org/wiki> [2009, January 25].
- _____ (2009). **กฎหมายมหาชน** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://th.wikipedia.org/wiki> [2009, January 25].
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. (2009). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.oic.or.th/index.php> [2009, January 25].
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2007). **ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.....** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.senate.go.th/law/test/liability/liability_2.doc [2009, January 25].

- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2007). **เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.parliament.go.th/parcy/law2550/content_nla/2550_281.pdf [2009, January 25].
- สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. (2008). **เอกสารสรุปคำบรรยายทบทวนครั้งที่ 2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหุ้นส่วน และบริษัท** เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2551 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.thaibar.thaigov.net/sheet/a-nun/2.doc [2009, April 15].
- อนันต์ จันทโรภากร. (2009). **วิวัฒนาการของกฎหมายลักษณะละเมิด** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.comepee.com/webboard/show.php?Category=&No=359> [2009, January 25].
- อัครพงษ์ เวชยานนท์. (2009). **กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ในญี่ปุ่น: Product Liability Law in Japan** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://gotoknow.org/blog/akrapong/164075> [2009, January 25].
- อังคณา สุวรรณภู. (2008). **จดหมายข่าวพลีใบ ก้าวใหม่การวิจัยและการพัฒนาการเกษตร** กรมวิชาการเกษตร (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://it.doa.go.th/pibai/pibai/n11/v_4-may/ceaksong.html [2009, January 25].

อื่นๆ

- เดือน จิตรกร ผู้แปล, พจน์ ปุษยาคม ผู้รวบรวม. (ม.ป.ป.). **เอกสารประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด (ไทย ญี่ปุ่น เยอรมัน และฝรั่งเศส)**.
- เดือนเด่น นิคมบริรักษ์และสุธีร์ สุภนิตย์. (2541). **รายงานการวิจัยเรื่อง การคุ้มครองผู้บริโภค** (ส่วนหนึ่งของโครงการแผนแม่บทกระทรวงพาณิชย์ พ.ศ.2540-2549). กรุงเทพฯ: สถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- นันท์วัชร นวตระกูลพิสุทธิ. (2551). **คำบรรยายงานสัมมนาพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551**. โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ กรุงเทพฯ: วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551.
- พงษ์ศักดิ์ ขอดมณี. (2547). **การศึกษาวิจัยกฎหมายกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศของประเทศอังกฤษ: โครงการศึกษาวิจัยเรื่อง กฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้า**

ระหว่างประเทศ. เสนอสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

วินิตย์ ศรีภิญโญ. (2550). *กฎหมายเกี่ยวกับข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีสัญญา
กู้ยืม ของ ธนาคารพาณิชย์*. หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง รุ่น
ที่ 11. สำนักงานศาลยุติธรรม.

อนันต์ จันทโรภากร. (2544). *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบเรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิด
เพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. เสนอต่อที่ประชุม
นิติศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 2. ม.ป.ท.

อำนวยการ ค่ายสังข์ ผู้แปล, พจน์ ปุษบาคม ผู้รวบรวม. (ม.ป.ป.). *เอกสารประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ ลักษณะละเมิด (ไทย ญี่ปุ่น เยอรมัน และฝรั่งเศส)*.

ต่างประเทศ

Book

Association Europeenne d'Etudes Juridiques et Fiscales. (1975). *product Liability in Europe*,
:Kluwer.

B.S. Markesinis. (1994). *A Comparative Introduction to the German Law of Torts*. (3 rd
edition): Clarendonpress.

Geraint Howells. (1993). *Comparative Product Liability*: Dartmouth Publishing Company.

Hans-Ulrich Stucki & Peter R. Altenburger (editors). (1981). *product Liability: A Manual of
Practice in Selected Nation*: Oceana Publications.

Henderson and Twerski. (1992). *Products Liability Problems and Process*. (2 nd edition):
Little Brown and Company.

Jerry J. Philips. (1995). *Products Liability*. (4 th edition): West Publishing Co.

Len Young Smith, G. Gale Roberson, Richard A. Mann & Barry S. Roberts. (1985). *Smith and
Roberson's Business Law*. (6 th edition): West Publishing Co..

Norber Horn, Hein Kotz & Hans G.Leser (translated by tony Weir). (1982). *German Private
and Commercial Law: An Introduction*: Claren-don Press.

Raymond Youngs. (1994). *Sourcebook on German Law*: Cavendish Publishing Limited.

Richard A. Epstein, Charles O.Gregory & Harry Kalven, Jr. . (1984). *Cases and Materials on*

Torts :Little Brown and Company.

Robert J. Nordstorm and Albert L. Clovis. (1976). *Selected Commercial Statutes*: West Publishing Co..

Terry Halbert & Elaine Ingulli . (2000). *Law & Ethics in the business Environ-ment* . (3 rd edition): West legal studies in Business.

Warren Freedman. (1984). *Products Liability for Corporate Counsels, Controllers and Product Safety Executives*: Van Nostrand Reinhold Company.

Warner F. Edke & Mathew W. Finkin. (1996). *Introduction to German Law* : Kluwer.

William L. Prosser, John W. Wade & Victor E. Schwartz. (1982). *Torts :Cases and Materials*, (7 th edition): Foundation Press.

ภาคผนวก ก.

Directive 85/374/EEC

▼B

COUNCIL DIRECTIVE
of 25 July 1985

on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning liability for defective products

(85/374/EEC)

THE COUNCIL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES,

Having regard to the Treaty establishing the European Economic Community, and in particular Article 100 thereof,

Having regard to the proposal from the Commission ⁽¹⁾,

Having regard to the opinion of the European Parliament ⁽²⁾,

Having regard to the opinion of the Economic and Social Committee ⁽³⁾,

Whereas approximation of the laws of the Member States concerning the liability of the producer for damage caused by the defectiveness of his products is necessary because the existing divergences may distort competition and affect the movement of goods within the common market and entail a differing degree of protection of the consumer against damage caused by a defective product to his health or property;

Whereas liability without fault on the part of the producer is the sole means of adequately solving the problem, peculiar to our age of increasing technicality, of a fair apportionment of the risks inherent in modern technological production;

Whereas liability without fault should apply only to movables which have been industrially produced; whereas, as a result, it is appropriate to exclude liability for agricultural products and game, except where they have undergone a processing of an industrial nature which could cause a defect in these products; whereas the liability provided for in this Directive should also apply to movables which are used in the construction of immovables or are installed in immovables;

Whereas protection of the consumer requires that all producers involved in the production process should be made liable, in so far as their finished product, component part or any raw material supplied by them was defective; whereas, for the same reason, liability should extend to importers of products into the Community and to persons who present themselves as producers by affixing their name, trade mark or other distinguishing feature or who supply a product the producer of which cannot be identified;

Whereas, in situations where several persons are liable for the same damage, the protection of the consumer requires that the injured person should be able to claim full compensation for the damage from any one of them;

Whereas, to protect the physical well-being and property of the consumer, the defectiveness of the product should be determined by reference not to its fitness for use but to the lack of the safety which the public at large is entitled to expect; whereas the safety is assessed by excluding any misuse of the product not reasonable under the circumstances;

Whereas a fair apportionment of risk between the injured person and the producer implies that the producer should be able to free himself from liability if he furnishes proof as to the existence of certain exonerating circumstances;

⁽¹⁾ OJ No C 241, 14. 10. 1976, p. 9 and OJ No C 271, 26. 10. 1979, p. 3.

⁽²⁾ OJ No C 127, 21. 5. 1979, p. 61.

⁽³⁾ OJ No C 114, 7. 5. 1979, p. 15.

▼ B

Whereas the protection of the consumer requires that the liability of the producer remains unaffected by acts or omissions of other persons having contributed to cause the damage; whereas, however, the contributory negligence of the injured person may be taken into account to reduce or disallow such liability;

Whereas the protection of the consumer requires compensation for death and personal injury as well as compensation for damage to property; whereas the latter should nevertheless be limited to goods for private use or consumption and be subject to a deduction of a lower threshold of a fixed amount in order to avoid litigation in an excessive number of cases; whereas this Directive should not prejudice compensation for pain and suffering and other non-material damages payable, where appropriate, under the law applicable to the case;

Whereas a uniform period of limitation for the bringing of action for compensation is in the interests both of the injured person and of the producer;

Whereas products age in the course of time, higher safety standards are developed and the state of science and technology progresses; whereas, therefore, it would not be reasonable to make the producer liable for an unlimited period for the defectiveness of his product; whereas, therefore, liability should expire after a reasonable length of time, without prejudice to claims pending at law;

Whereas, to achieve effective protection of consumers, no contractual derogation should be permitted as regards the liability of the producer in relation to the injured person;

Whereas under the legal systems of the Member States an injured party may have a claim for damages based on grounds of contractual liability or on grounds of non-contractual liability other than that provided for in this Directive; in so far as these provisions also serve to attain the objective of effective protection of consumers, they should remain unaffected by this Directive; whereas, in so far as effective protection of consumers in the sector of pharmaceutical products is already also attained in a Member State under a special liability system, claims based on this system should similarly remain possible;

Whereas, to the extent that liability for nuclear injury or damage is already covered in all Member States by adequate special rules, it has been possible to exclude damage of this type from the scope of this Directive;

Whereas, since the exclusion of primary agricultural products and game from the scope of this Directive may be felt, in certain Member States, in view of what is expected for the protection of consumers, to restrict unduly such protection, it should be possible for a Member State to extend liability to such products;

Whereas, for similar reasons, the possibility offered to a producer to free himself from liability if he proves that the state of scientific and technical knowledge at the time when he put the product into circulation was not such as to enable the existence of a defect to be discovered may be felt in certain Member States to restrict unduly the protection of the consumer; whereas it should therefore be possible for a Member State to maintain in its legislation or to provide by new legislation that this exonerating circumstance is not admitted; whereas, in the case of new legislation, making use of this derogation should, however, be subject to a Community stand-still procedure, in order to raise, if possible, the level of protection in a uniform manner throughout the Community;

Whereas, taking into account the legal traditions in most of the Member States, it is inappropriate to set any financial ceiling on the producer's liability without fault; whereas, in so far as there are, however, differing traditions, it seems possible to admit that a Member State may derogate from the principle of unlimited liability by providing a limit for the total liability of the producer for damage resulting from a death or personal injury and caused by identical items with the same defect, provided that this limit is established at a level sufficiently high to guarantee adequate

▼B

protection of the consumer and the correct functioning of the common market;

Whereas the harmonization resulting from this cannot be total at the present stage, but opens the way towards greater harmonization; whereas it is therefore necessary that the Council receive at regular intervals, reports from the Commission on the application of this Directive, accompanied, as the case may be, by appropriate proposals;

Whereas it is particularly important in this respect that a re-examination be carried out of those parts of the Directive relating to the derogations open to the Member States, at the expiry of a period of sufficient length to gather practical experience on the effects of these derogations on the protection of consumers and on the functioning of the common market,

HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:

Article 1

The producer shall be liable for damage caused by a defect in his product.

▼M1

Article 2

For the purpose of this Directive, 'product' means all movables even if incorporated into another movable or into an immovable. 'Product' includes electricity.

▼B

Article 3

1. 'Producer' means the manufacturer of a finished product, the producer of any raw material or the manufacturer of a component part and any person who, by putting his name, trade mark or other distinguishing feature on the product presents himself as its producer.

2. Without prejudice to the liability of the producer, any person who imports into the Community a product for sale, hire, leasing or any form of distribution in the course of his business shall be deemed to be a producer within the meaning of this Directive and shall be responsible as a producer.

3. Where the producer of the product cannot be identified, each supplier of the product shall be treated as its producer unless he informs the injured person, within a reasonable time, of the identity of the producer or of the person who supplied him with the product. The same shall apply, in the case of an imported product, if this product does not indicate the identity of the importer referred to in paragraph 2, even if the name of the producer is indicated.

Article 4

The injured person shall be required to prove the damage, the defect and the causal relationship between defect and damage.

Article 5

Where, as a result of the provisions of this Directive, two or more persons are liable for the same damage, they shall be liable jointly and severally, without prejudice to the provisions of national law concerning the rights of contribution or recourse.

Article 6

1. A product is defective when it does not provide the safety which a person is entitled to expect, taking all circumstances into account, including:

▼B

- (a) the presentation of the product;
  - (b) the use to which it could reasonably be expected that the product would be put;
  - (c) the time when the product was put into circulation.
2. A product shall not be considered defective for the sole reason that a better product is subsequently put into circulation.

Article 7

The producer shall not be liable as a result of this Directive if he proves:

- (a) that he did not put the product into circulation; or
- (b) that, having regard to the circumstances, it is probable that the defect which caused the damage did not exist at the time when the product was put into circulation by him or that this defect came into being afterwards; or
- (c) that the product was neither manufactured by him for sale or any form of distribution for economic purpose nor manufactured or distributed by him in the course of his business; or
- (d) that the defect is due to compliance of the product with mandatory regulations issued by the public authorities; or
- (e) that the state of scientific and technical knowledge at the time when he put the product into circulation was not such as to enable the existence of the defect to be discovered; or
- (f) in the case of a manufacturer of a component, that the defect is attributable to the design of the product in which the component has been fitted or to the instructions given by the manufacturer of the product.

Article 8

1. Without prejudice to the provisions of national law concerning the right of contribution or recourse, the liability of the producer shall not be reduced when the damage is caused both by a defect in product and by the act or omission of a third party.

2. The liability of the producer may be reduced or disallowed when, having regard to all the circumstances, the damage is caused both by a defect in the product and by the fault of the injured person or any person for whom the injured person is responsible.

Article 9

For the purpose of Article 1, 'damage' means:

- (a) damage caused by death or by personal injuries;
- (b) damage to, or destruction of, any item of property other than the defective product itself, with a lower threshold of 500 ECU, provided that the item of property:
  - (i) is of a type ordinarily intended for private use or consumption, and
  - (ii) was used by the injured person mainly for his own private use or consumption.

This Article shall be without prejudice to national provisions relating to non-material damage.

Article 10

1. Member States shall provide in their legislation that a limitation period of three years shall apply to proceedings for the recovery of damages as provided for in this Directive. The limitation period shall begin to run from the day on which the plaintiff became aware, or should reasonably have become aware, of the damage, the defect and the identity of the producer.

▼B

2. The laws of Member States regulating suspension or interruption of the limitation period shall not be affected by this Directive.

Article 11

Member States shall provide in their legislation that the rights conferred upon the injured person pursuant to this Directive shall be extinguished upon the expiry of a period of 10 years from the date on which the producer put into circulation the actual product which caused the damage, unless the injured person has in the meantime instituted proceedings against the producer.

Article 12

The liability of the producer arising from this Directive may not, in relation to the injured person, be limited or excluded by a provision limiting his liability or exempting him from liability.

Article 13

This Directive shall not affect any rights which an injured person may have according to the rules of the law of contractual or non-contractual liability or a special liability system existing at the moment when this Directive is notified.

Article 14

This Directive shall not apply to injury or damage arising from nuclear accidents and covered by international conventions ratified by the Member States.

Article 15

1. Each Member State may:

▼M1**▼B**

- (b) by way of derogation from Article 7 (e), maintain or, subject to the procedure set out in paragraph 2 of this Article, provide in this legislation that the producer shall be liable even if he proves that the state of scientific and technical knowledge at the time when he put the product into circulation was not such as to enable the existence of a defect to be discovered.
2. A Member State wishing to introduce the measure specified in paragraph 1 (b) shall communicate the text of the proposed measure to the Commission. The Commission shall inform the other Member States thereof.

The Member State concerned shall hold the proposed measure in abeyance for nine months after the Commission is informed and provided that in the meantime the Commission has not submitted to the Council a proposal amending this Directive on the relevant matter. However, if within three months of receiving the said information, the Commission does not advise the Member State concerned that it intends submitting such a proposal to the Council, the Member State may take the proposed measure immediately.

If the Commission does submit to the Council such a proposal amending this Directive within the aforementioned nine months, the Member State concerned shall hold the proposed measure in abeyance for a further period of 18 months from the date on which the proposal is submitted.

3. Ten years after the date of notification of this Directive, the Commission shall submit to the Council a report on the effect that rulings by the courts as to the application of Article 7 (e) and of paragraph 1 (b) of this Article have on consumer protection and the functioning of the common market. In the light of this report the

▼B

Council, acting on a proposal from the Commission and pursuant to the terms of Article 100 of the Treaty, shall decide whether to repeal Article 7 (e).

Article 16

1. Any Member State may provide that a producer's total liability for damage resulting from a death or personal injury and caused by identical items with the same defect shall be limited to an amount which may not be less than 70 million ECU.
2. Ten years after the date of notification of this Directive, the Commission shall submit to the Council a report on the effect on consumer protection and the functioning of the common market of the implementation of the financial limit on liability by those Member States which have used the option provided for in paragraph 1. In the light of this report the Council, acting on a proposal from the Commission and pursuant to the terms of Article 100 of the Treaty, shall decide whether to repeal paragraph 1.

Article 17

This Directive shall not apply to products put into circulation before the date on which the provisions referred to in Article 19 enter into force.

Article 18

1. For the purposes of this Directive, the ECU shall be that defined by Regulation (EEC) No 3180/78 ⁽¹⁾, as amended by Regulation (EEC) No 2626/84 ⁽²⁾. The equivalent in national currency shall initially be calculated at the rate obtaining on the date of adoption of this Directive.
2. Every five years the Council, acting on a proposal from the Commission, shall examine and, if need be, revise the amounts in this Directive, in the light of economic and monetary trends in the Community.

Article 19

1. Member States shall bring into force, not later than three years from the date of notification of this Directive, the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with this Directive. They shall forthwith inform the Commission thereof ⁽³⁾.
2. The procedure set out in Article 15 (2) shall apply from the date of notification of this Directive.

Article 20

Member States shall communicate to the Commission the texts of the main provisions of national law which they subsequently adopt in the field governed by this Directive.

Article 21

Every five years the Commission shall present a report to the Council on the application of this Directive and, if necessary, shall submit appropriate proposals to it.

Article 22

This Directive is addressed to the Member States.

⁽¹⁾ OJ No L 379, 30. 12. 1978, p. 1.

⁽²⁾ OJ No L 247, 16. 9. 1984, p. 1.

⁽³⁾ This Directive was notified to the Member States on 30 July 1985.

ภาคผนวก ข.

The Restatement of Torts (Third)

Chapter 1 - Liability of Commercial Product Sellers Based on Product Defects at Time of Sale

Topic 1 - Liability Rules Applicable to Products Generally

§ 1 Liability of Commercial Seller or Distributor for Harm Caused by Defective Products

One engaged in the business of selling or otherwise distributing products who sells or distributes a defective product is subject to liability for harm to persons or property caused by the defect.

§ 2 Categories of Product Defect

A product is defective when, at the time of sale or distribution, it contains a manufacturing defect, is defective in design, or is defective because of inadequate instructions or warnings. A product:

- (a) contains a manufacturing defect when the product departs from its intended design even though all possible care was exercised in the preparation and marketing of the product;
- (b) is defective in design when the foreseeable risks of harm posed by the product could have been reduced or avoided by the adoption of a reasonable alternative design by the seller or other distributor, or a predecessor in the commercial chain of distribution, and the omission of the alternative design renders the product not reasonably safe;
- (c) is defective because of inadequate instructions or warnings when the foreseeable risks of harm posed by the product could have been reduced or avoided by the provision of reasonable instructions or warnings by the seller or other distributor, or a predecessor in the commercial chain of distribution, and the omission of the instructions or warnings renders the product not reasonably safe.

§ 3 Circumstantial Evidence Supporting Inference of Product Defect

It may be inferred that the harm sustained by the plaintiff was caused by a product defect existing at the time of sale or distribution, without proof of a specific defect, when the incident that harmed the plaintiff:

- (a) was of a kind that ordinarily occurs as a result of product defect; and
- (b) was not, in the particular case, solely the result of causes other than product defect existing at the time of sale or distribution.

§ 4 Noncompliance and Compliance with Product Safety Statutes or Regulations

In connection with liability for defective design or inadequate instructions or warnings:

- (a) a product's noncompliance with an applicable product safety statute or administrative regulation renders the product defective with respect to the risks sought to be reduced by the statute or regulation; and
- (b) a product's compliance with an applicable product safety statute or administrative regulation is properly considered in determining whether the product is defective with respect to the risks sought to be reduced by the statute or regulation, but such compliance does not preclude as a matter of law a finding of product defect.

Topic 2 - Liability Rules Applicable to Special Products or Product Markets

§ 5 Liability of Commercial Seller or Distributor of Product Components for Harm Caused by Products Into Which Components Are Integrated

One engaged in the business of selling or otherwise distributing product components who sells or distributes a component is subject to liability for harm to persons or property caused by a product into which the component is integrated if:

- (a) the component is defective in itself, as defined in this Chapter, and the defect causes the harm; or
- (b)(1) the seller or distributor of the component substantially participates in the integration of the component into the design of the product; and
- (2) the integration of the component causes the product to be defective, as defined in this Chapter; and
- (3) the defect in the product causes the harm.

§ 6 Liability of Commercial Seller or Distributor for Harm Caused by Defective Prescription Drugs and Medical Devices

(a) A manufacturer of a prescription drug or medical device who sells or otherwise distributes a defective drug or medical device is subject to liability for harm to persons caused by the defect. A prescription drug or medical device is one that may be legally sold or otherwise distributed only pursuant to a health-care provider's prescription.

(b) For purposes of liability under Subsection (a), a prescription drug or medical device is defective if at the time of sale or other distribution the drug or medical device:

- (1) contains a manufacturing defect as defined in § 2(a); or
- (2) is not reasonably safe due to defective design as defined in Subsection (c); or
- (3) is not reasonably safe due to inadequate instructions or warnings as defined in Subsection (d).

(c) A prescription drug or medical device is not reasonably safe due to defective design if the foreseeable risks of harm posed by the drug or medical device are sufficiently great in relation to its foreseeable therapeutic benefits that reasonable health-care providers, knowing of such foreseeable risks and therapeutic benefits, would not prescribe the drug or medical device for any class of patients.

(d) A prescription drug or medical device is not reasonably safe due to inadequate instructions or warnings if reasonable instructions or warnings regarding foreseeable risks of harm are not provided to:

- (1) prescribing and other health-care providers who are in a position to reduce the risks of harm in accordance with the instructions or warnings; or
- (2) the patient when the manufacturer knows or has reason to know that health-care providers will not be in a position to reduce the risks of harm in accordance with the instructions or warnings.

(e) A retail seller or other distributor of a prescription drug or medical device is subject to liability for harm caused by the drug or device if:

- (1) at the time of sale or other distribution the drug or medical device contains a manufacturing defect as defined in § 2(a); or
- (2) at or before the time of sale or other distribution of the drug or medical device the retail seller or other distributor fails to exercise reasonable care and such failure causes harm to persons.

§ 7 Liability of Commercial Seller or Distributor for Harm Caused by Defective Food Products

One engaged in the business of selling or otherwise distributing food products who sells or distributes a food product that is defective under § 2, § 3, or § 4 is subject to liability for harm to persons or property caused by the defect. Under § 2(a), a harm-causing ingredient of the food product constitutes a defect if a reasonable consumer would not expect the food product to contain that ingredient.

§ 8 Liability of Commercial Seller or Distributor of Defective Used Products

One engaged in the business of selling or otherwise distributing used products who sells or distributes a defective used product is subject to liability for harm to persons or property caused by the defect if the defect:

- (a) arises from the seller's failure to exercise reasonable care; or
- (b) is a manufacturing defect under § 2(a) or a defect that may be inferred under § 3 and the seller's marketing of the product would cause a reasonable person in the position of the buyer to expect the used product to present no greater risk of defect than if the product were new; or
- (c) is a defect under § 2 or § 3 in a used product remanufactured by the seller or a predecessor in the commercial chain of distribution of the used product; or
- (d) arises from a used product's noncompliance under § 4 with a product safety statute or regulation applicable to the used product. A used product is a product that, prior to the time of sale or other distribution referred to in this Section, is commercially sold or otherwise distributed to a buyer not in the commercial chain of distribution and used for some period of time.

Chapter 2 - Liability of Commercial Product Sellers Not Based on Product Defects at Time of Sale

§ 9 Liability of Commercial Product Seller or Distributor for Harm Caused by Misrepresentation

One engaged in the business of selling or otherwise distributing products who, in connection with the sale of a product, makes a fraudulent, negligent, or innocent misrepresentation of material fact concerning the product is subject to liability for harm to persons or property caused by the misrepresentation.

§ 10 Liability of Commercial Product Seller or Distributor for Harm Caused by Post-Sale Failure to Warn

- (a) One engaged in the business of selling or otherwise distributing products is subject to liability for harm to persons or property caused by the seller's failure to provide a warning after the time of sale or distribution of a product if a reasonable person in the seller's position would provide such a warning.
- (b) A reasonable person in the seller's position would provide a warning after the time of sale if:
  - (1) the seller knows or reasonably should know that the product poses a substantial risk of harm to persons or property; and
  - (2) those to whom a warning might be provided can be identified and can reasonably be assumed to be unaware of the risk of harm; and

- (3) a warning can be effectively communicated to and acted on by those to whom a warning might be provided; and
- (4) the risk of harm is sufficiently great to justify the burden of providing a warning.

§ 11 Liability of Commercial Product Seller or Distributor for Harm Caused by Post-Sale Failure to Recall Product

One engaged in the business of selling or otherwise distributing products is subject to liability for harm to persons or property caused by the seller's failure to recall a product after the time of sale or distribution if:

- (a)
  - (1) a governmental directive issued pursuant to a statute or administrative regulation specifically requires the seller or distributor to recall the product; or
  - (2) the seller or distributor, in the absence of a recall requirement under Subsection (a)(1), undertakes to recall the product; and
- (b) the seller or distributor fails to act as a reasonable person in recalling the product.

Chapter 3 - Liability of Successors and Apparent Manufacturers

§ 12 Liability of Successor for Harm Caused by Defective Products Sold Commercially by Predecessor

A successor corporation or other business entity that acquires assets of a predecessor corporation or other business entity is subject to liability for harm to persons or property caused by a defective product sold or otherwise distributed commercially by the predecessor if the acquisition:

- (a) is accompanied by an agreement for the successor to assume such liability; or
- (b) results from a fraudulent conveyance to escape liability for the debts or liabilities of the predecessor; or
- (c) constitutes a consolidation or merger with the predecessor; or
- (d) results in the successor becoming a continuation of the predecessor.

§ 13 Liability of Successor for Harm Caused by Successor's Own Post-Sale Failure to Warn

(a) A successor corporation or other business entity that acquires assets of a predecessor corporation or other business entity, whether or not liable under the rule stated in § 12, is subject to liability for harm to persons or property caused by the successor's failure to warn of a risk created by a product sold or distributed by the predecessor if:

- (1) the successor undertakes or agrees to provide services for maintenance or repair of the product or enters into a similar relationship with purchasers of the predecessor's products giving rise to actual or potential economic advantage to the successor, and
  - (2) a reasonable person in the position of the successor would provide a warning.
- (b) A reasonable person in the position of the successor would provide a warning if:
- (1) the successor knows or reasonably should know that the product poses a substantial risk of harm to persons or property; and
  - (2) those to whom a warning might be provided can be identified and can reasonably be assumed to be unaware of the risk of harm; and
  - (3) a warning can be effectively communicated to and acted on by those to whom a warning might be provided; and
  - (4) the risk of harm is sufficiently great to justify the burden of providing a warning.

§ 14 Selling or Distributing as One's Own a Product Manufactured by Another

One engaged in the business of selling or otherwise distributing products who sells or distributes as its own a product manufactured by another is subject to the same liability as though the seller or distributor were the product's manufacturer.

Chapter 4 - Provisions of General Applicability

Topic 1 - Causation

§ 15 General Rule Governing Causal Connection Between Product Defect and Harm

Whether a product defect caused harm to persons or property is determined by the prevailing rules and principles governing causation in tort.?

§ 16 Increased Harm Due to Product Defect

(a) When a product is defective at the time of commercial sale or other distribution and the defect is a substantial factor in increasing the plaintiff's harm beyond that which would have resulted from other causes, the product seller is subject to liability for the increased harm.

(b) If proof supports a determination of the harm that would have resulted from other causes in the absence of the product defect, the product seller's liability is limited to the increased harm attributable solely to the product defect.

(c) If proof does not support a determination under Subsection (b) of the harm that would have resulted in the absence of the product defect, the product seller is liable for all of the plaintiff's harm attributable to the defect and other causes.

(d) A seller of a defective product that is held liable for part of the harm suffered by the plaintiff under Subsection (b), or all of the harm suffered by the plaintiff under Subsection (c), is jointly and severally liable or severally liable with other parties who bear legal responsibility for causing the harm, determined by applicable rules of joint and several liability.

Topic 2 - Affirmative Defenses

§ 17 Apportionment of Responsibility Between or Among Plaintiff, Sellers and Distributors of Defective Products, and Others

(a) A plaintiff's recovery of damages for harm caused by a product defect may be reduced if the conduct of the plaintiff combines with the product defect to cause the harm and the plaintiff's conduct fails to conform to generally applicable rules establishing appropriate standards of care.

(b) The manner and extent of the reduction under Subsection (a) and the apportionment of plaintiff's recovery among multiple defendants are governed by generally applicable rules apportioning responsibility.

§ 18 Disclaimers, Limitations, Waivers, and Other Contractual Exculpations as Defenses to Products Liability Claims for Harm to Persons

Disclaimers and limitations of remedies by product sellers or other distributors, waivers by product purchasers, and other similar contractual exculpations, oral or written, do not bar or

reduce otherwise valid products liability claims against sellers or other distributors of new products for harm to persons.

Topic 3 - Definitions

§ 19 Definition of "Product"

For purposes of this Restatement:

- (a) A product is tangible personal property distributed commercially for use or consumption. Other items, such as real property and electricity, are products when the context of their distribution and use is sufficiently analogous to the distribution and use of tangible personal property that it is appropriate to apply the rules stated in this Restatement.
- (b) Services, even when provided commercially, are not products.
- (c) Human blood and human tissue, even when provided commercially, are not subject to the rules of this Restatement.

§ 20 Definition of "One Who Sells or Otherwise Distributes"

For purposes of this Restatement:

- (a) One sells a product when, in a commercial context, one transfers ownership thereto either for use or consumption or for resale leading to ultimate use or consumption. Commercial product sellers include, but are not limited to, manufacturers, wholesalers, and retailers.
- (b) One otherwise distributes a product when, in a commercial transaction other than a sale, one provides the product to another either for use or consumption or as a preliminary step leading to ultimate use or consumption. Commercial nonsale product distributors include, but are not limited to, lessors, bailors, and those who provide products to others as a means of promoting either the use or consumption of such products or some other commercial activity.
- (c) One also sells or otherwise distributes a product when, in a commercial transaction, one provides a combination of products and services and either the transaction taken as a whole, or the product component thereof, satisfies the criteria in Subsection (a) or (b).

§ 21 Definition of "Harm to Persons or Property": Recovery for Economic Loss

For purposes of this Restatement, harm to persons or property includes economic loss if caused by harm to:

- (a) the plaintiff's person; or
- (b) the person of another when harm to the other interferes with an interest of the plaintiff protected by tort law; or
- (c) the plaintiff's property other than the defective product itself.

ภาคผนวก ค.

The Product Liability Law (Law No. 85, 1994)

The Product Liability Law (Law No.85, 1994)

(tentative translation)

Article 1: Purpose

The purpose of this Law is to relieve the injured person by setting forth liability of the manufacturer, etc. for damages when the injury on a life, a body, or property is caused by a defect in the product, and thereby to contribute to the stabilization and improvement of the people's life and to the sound development of the national economy.

Article 2: Definitions

(1) As used in this Law, the term "product" means movable property manufactured or processed.

(2) As used in this Law, the term "defect" means lack of safety that the product ordinarily should provide, taking into account the nature of the product, the ordinarily foreseeable manner of use of the product, the time when the manufacturer, etc. delivered the product, and other circumstances concerning the product.

(3) As used in this Law, the term "manufacturer, etc." means any one of the following:

any person who manufactured, processed, or imported the product as business (hereinafter called just "manufacturer"); any person who, by putting his name, trade name, trade mark or other feature (hereinafter called "representation of name, etc.") on the product presents himself as its manufacturer, or any person who puts the representation of name, etc. on the product in a manner mistakable for the manufacturer; apart from any person mentioned in the preceding subsections, any person who, by putting the representation of name, etc. on the product, may be recognized as its manufacturer-in-fact, in the light of a manner concerning manufacturing, processing, importation or sales, and other circumstances.

Article 3: Product Liability

The manufacturer, etc. shall be liable for damages caused by the injury, when he injured someone's life, body or property by the defect in his delivered product which he manufactured, processed, imported or put the representation of name, etc. as described in subsection 2 or 3 of section 3 of Article 2 on. However, the manufacturer, etc. is not liable when only the defective product itself is damaged.

Article 4:Exemptions

In cases where Article 3 applies, the manufacturer, etc. shall not be liable as a result of Article 3 if he proves; that the state of scientific or technical knowledge at the time when the manufacturer, etc. delivered the product was not such as to enable the existence of the defect in the product to be discovered; or in the case where the product is used as a component or raw material of another product, that the defect is substantially attributable to compliance with the instruction concerning the specifications given by the manufacturer of the said another product, and that the manufacturer, etc. is not negligent on occurrence of the defect.

Article 5:Time Limitations

(1) The right for damages provided in Article 3 shall be extinguished by prescription if the injured person or his legal representative does not exercise such right within 3 years from the time when he becomes aware of the damage and the liable party for the damage. The same shall also apply upon the expiry of a period of 10 years from the time when the manufacturer, etc. delivered the product.

(2)The period in the latter sentence of section 1 of this Article shall be calculated from the time when the damage arises, where such damage is caused by the substances which are harmful to human health when they remain or accumulate in the body, or where the symptoms for such damage appear after a certain latent period.

Article 6:Application of Civil Code

In so far as this law does not provide otherwise, the liability of the manufacturer, etc. for damages caused by a defect in the product shall be subject to the provisions of the Civil Code (Law No.89, 1896).

Supplementary Provisions

This Law shall come into force the day after one year from the date of promulgation, and shall apply to the products delivered by the manufacturer, etc. after this Law comes into force. Partial Amendment of the Law on Compensation for Nuclear Damage The Law on Compensation for Nuclear Damage (Law No.147, 1961) shall be partially amended as follows:

In section 3 of Article 4 of that Law, "and the Law relating to the Limitation of the Liability of shipowners (Law No.94, 1975)" shall be amended as ", the Law relating to the Limitation of the Liability of shipowners (Law No.94, 1975) and the Product Liability Law (Law No.85, 1994)".

ภาคผนวก ง.

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติ

ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

พ.ศ. ๒๕๕๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑

เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๘ ประกอบกับมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในกรณีที่มีกฎหมายใดบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ ซึ่งให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ให้บังคับตามกฎหมายนั้น

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“สินค้า” หมายความว่า สังกหริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ผลิตผลเกษตรกรรม” หมายความว่า ผลิตผลอันเกิดจากเกษตรกรรมต่าง ๆ เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงไหม เลี้ยงผึ้ง เพาะเห็ด แต่ไม่รวมถึงผลิตผลที่เกิดจากรวมชาติ

“ผลิต” หมายความว่า ทำ ผสม ปูรง แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป ตัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แห่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

“ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

“ความเสียหาย” หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

“ความเสียหายต่อจิตใจ” หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

“สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้

“ขาย” หมายความว่า จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

(๑) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

(๒) ผู้นำเข้า

(๓) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

(๔) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ

อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า

มาตรา ๕ ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๖ เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๕ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด

มาตรา ๗ ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า

(๑) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(๒) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ

(๓) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษาคำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

มาตรา ๘ ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตทั้งผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย

ผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่า ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบหรือการประกอบหรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตสินค้านั้น

มาตรา ๕ ข้อตกลงระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบการที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหายและประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบไม่ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้บริโภคมีความหมายเช่นเดียวกับนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม และมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้ โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การฟ้องและดำเนินคดีแทนผู้เสียหายตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงแต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด

มาตรา ๑๑ นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามิ ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

(๒) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของ

ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

มาตรา ๑๒ สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

มาตรา ๑๓ ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา

มาตรา ๑๔ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะเรียกค่าเสียหายโดยอาศัยสิทธิตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๕ สินค้าใดที่ได้ขายแก่ผู้บริโภคก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่สินค้าในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้า มีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเป็นลำดับ การที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้าไม่ปลอดภัยกระทำได้ยาก เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้ แต่การฟ้องคดีในปัจจุบันเพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากภาระในการพิสูจน์ถึงความจริงหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าตกเป็นหน้าที่ของผู้ได้รับความเสียหาย ตามหลักกฎหมายทั่วไป เพราะยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้า โดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในความเสียหายของผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้องไว้โดยตรง จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้ อันจะมีผลให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ตลอดจนได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายจักรพงษ์ บุญอ่ำ
วัน เดือน ปี เกิด	25 มกราคม 2514
สถานที่เกิด	จังหวัดนครราชสีมา
วุฒิการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้รับทุนเรียนดีระหว่างศึกษา (พ.ศ. 2533 - 2535)
ประสบการณ์ทำงาน	เจ้าหน้าที่ฝ่ายดำเนินคดี บริษัท โอเชียนลีสซิ่ง จำกัด นิติกรอาวุโส บริษัท ช.การช่าง จำกัด (มหาชน) ที่ปรึกษากฎหมาย บริษัท ชาญบุญชัย คอร์ปอเรชั่น จำกัด ทนายความ สำนักงานกฎหมายวิคตอรี ที่ปรึกษากฎหมาย กลุ่มบริษัท พิจิตรกรุ๊ป ผู้จัดการฝ่ายกฎหมาย บริษัท สपोर्टทรอน อินเตอร์เนชั่นแนล(ประเทศไทย) จำกัด
ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน	ผู้จัดการฝ่ายกฎหมาย บริษัท สपोर्टทรอน ฟู้ดแมทริกซ์ เอเชีย จำกัด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	14/33 หมู่ที่ 4 แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
E-MAIL	JUKRAPONG.B@GMAIL.COM